

ISSN 1857-1999
E-ISSN 2345-1963

REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE

*Moldavian Journal
of International Law
and International Relations*

*Молдавский журнал
международного права
и международных отношений*

**Nr. 1
2022**

**REVISTA MOLDOVENEASCĂ
DE DREPT INTERNAȚIONAL
ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE**

ISSN 1857-1999 E-ISSN 2345-1963

Apare din 2006 de 4 ori pe an, din 2018 apare de 2 ori pe an

Nr. 1 (Volumul 17), 2022

Publicație periodică științifico-teoretică
și informațional-practică fondată de
Asociația de Drept Internațional din Republica Moldova

Asociați:

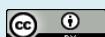
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice,
Universitatea de Studii Europene din Moldova,
Asociația pentru Politică Externă
și Cooperare Internațională din Republica Moldova

Înregistrată
de către Camera Înregistrării de Stat
de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova
Certificatul nr. MD 000039 din „04” august 2009

Acreditată
prin Hotărârea C.S.Ș.D.T. al A.Ș.M. și C.N.A.A.
Nr. 93 din 18.07.2017

în calitate de publicație științifică de profil, Categoria „B”,
la specialitățile: 12.00.10 - drept internațional public; 12.00.03 - drept
internațional privat (*profilul drept*) și 23.00.04 – teoria și istoria
relațiilor internaționale și dezvoltării globale (*profilul științe politice*)

„Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații
Internaționale” este o revistă științifică care publică articole
cu acces deschis în baza Licenței
Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (CC BY).

Revista este inclusă în bazele de date internaționale:
International Scientific Indexing (ISI) – /Factorul de impact - 0.845 (2016),
**European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH
PLUS), Social Science Research Network (SSRN), Biblioteca Științifică
Electronică eLIBRARY.RU, Instrumentul Bibliometric Național**
pentru calcularea factorului de impact și indexului de citare

ADRESA NOASTRĂ:

Republica Moldova, mun. Chișinău,
str. Gh. Iablocikin, 2/1, bir. 802, MD 2069.

Tel: (+373) 69185527

Fax: (+373) 22.43.03.05

E-mail: alexandruburian@mail.ru; alexandruburian@yahoo.com;

WEB pagina: <http://usem.md/md/p/rmdir>

Indexul poștal: PM 32028

Toate articolele științifice primite de biroul editorial al revistei în
mod obligatoriu sunt supuse recenzării. Revista folosește
recenzarea „double-blind reviewing” (recenzentul nu știe cine este
autorul articolului, autorul nu știe cine este recenzent).

Formulările și prezentarea materialelor nu reprezintă întotdeauna
poziția revistei și nu angajează în nici un fel redacția.

Responsabilitatea asupra conținutului articolelor
revine în exclusivitate autorilor.

©„Revista Moldovenească de Drept Internațional
și Relații Internaționale”, 2006-2022.

Toate drepturile rezervate

SUMAR

DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC

- **CAZACU Doina.** Standardele Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități.....9
- **MAFTEI Jana.** Asistența și protecția consulară a cetățenilor – atribut al statului trimițător.....16

RELAȚII INTERNAȚIONALE

- **BURIAN Alexandru.** Unele considerente privind metodele și procedeele de negocieri internaționale.....30
- **DERGACHEV Vladimir.** Geopolitica eurasiatică. Afganistan. O gaură neagră pentru cuceritori.....42
- **ONDRIAȘ Juraj, ŠVRNDA František.** Percepția Chinei în Slovacia.....56

TRIBUNA TÎNĂRULUI CERCETĂTOR

- **CAZACU Adriana.** Evoluția abordărilor științifice în analiza fenomenului corupției.....64

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

- **DZIURA Boris.** Politicile economiei albastre ale țărilor nordice (europene).....75

TRIBUNA DISCUȚIONALĂ

- **BENIUC Valentin, MOSCVICIOV Leonid.** Noțiune de regionalism: aspecte teoretice.....82
- **CAUIA Alexandr, ZACON Corina.** Efectele implicării companiilor militare și de securitate private în cadrul conflictului armat din Siria.....89
- **POPA Anisoara.** Uniunea Europeană și dramatica experiență a pandemiei de coronavirus.....106

NOI PUBLICAȚII

- Transformarea spațiului energetic global și securitatea națională: Ghid educațional și metodologic.....115
- Transformările geopolitice din lumea modernă și impactul lor asupra securității energetice: Curs de prelegeri.....118

RUBRICA REVISTEI

- Consiliul redacțional al revistei „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”.....121
- Colegiul de redacție (Recenzenții).....128
- Date despre autori.....133
- Cerințele privind condițiile de prezentare a manuscriselor pentru publicare în „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”.....137
- Declarație privind etica publicațiilor științifice.....149

REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE

Nr. 1 (Volumul 17), 2022

ISSN 1857-1999 E-ISSN 2345-1963

CONSILIUL REDACȚIONAL:

REDACTOR-ȘEF:

BURIAN Alexandru

doctor habilitat în drept, profesor universitar

REDACTOR-ȘEF ADJUNCT:

CHINDÎBALIUC Oleana

doctor în științe politice, conferențiar universitar

SECRETAR ȘTIINȚIFIC:

CHIRTOACĂ Natalia

doctor în drept, profesor universitar

MEMBRI AI CONSILIULUI REDACȚIONAL:

ANGEL Jose Luis IRIARTE	Doctor în drept, profesor universitar (Spania)	
ARHILIUC Victoria	Doctor habilitat în drept, profesor cercetător (Republica Moldova)	
ABASHIDZE Aslan	Doctor habilitat în drept, profesor universitar (Federația Rusă)	
BALAN Oleg	Doctor habilitat în drept, profesor universitar (Republica Moldova)	
BENIUC Valentin	Doctor habilitat în științe politice, profesor universitar (Republica Moldova)	
BOSHITSKY Iuryi	Doctor în drept, profesor universitar (Ucraina)	
DERGACIOV Vladimir	Doctor habilitat în științe geografice, profesor universitar (Ucraina)	
DYULGEROVA Nina	Doctor habilitat în economie, profesor universitar (Bulgaria)	
FUAREA Augustin	Doctor în drept, profesor universitar (România)	
HABÁNIK Jozef	Doctor în economie (Slovacia)	
HEINRICH Hans-Georg	Doctor în drept, profesor universitar (Austria)	
KAPUSTIN Anatolie	Doctor habilitat în drept, profesor universitar (Federația Rusă)	
LIPKOVA Ludmila	Doctor, ing., profesor universitar (Slovacia)	
MAZILU Dumitru	Doctor în drept, profesor universitar (România)	
PAPAVA Vladimer	Doctor habilitat în economie, profesor universitar (Georgia)	
POPESCU Dumitru	Doctor în drept, profesor universitar (România)	
STRATIEVSCHI Dmitrii	Doctor în științe istorice (Republica Federală Germania)	
SEDLIȚCHI Iurie	Doctor în drept, profesor universitar (Republica Moldova)	
TIMCENCO Leonid	Doctor habilitat în drept, profesor universitar (Ucraina)	
VERESHCHETIN Vladlen	Doctor habilitat în drept, profesor universitar (Federația Rusă)	

COLEGIUL DE REDACȚIE (RECENZENȚII):

REDACTOR-ȘEF ADJUNCT, PREȘEDINTE AL COLEGIULUI DE REDACȚIE:

CHINDÎBALIUC Oleana

doctor în științe politice, conferențiar universitar

MEMBRI AI COLEGIULUI DE REDACȚIE:

ANIȚEI Nadia Cerasela	Doctor în drept, profesor universitar (România)	
BURIAN Cristina	Doctor în drept, conferențiar universitar (Republica Moldova)	
CAZACU Doina	Doctor în drept, conferențiar universitar (Republica Moldova)	
CIUCĂ Aurora	Doctor în drept, profesor universitar (România)	
DORUL Olga	Doctor în drept, conferențiar universitar (Republica Moldova)	
EVSEEV Vladimir	Doctor în științe tehnice (Federația Rusă)	
GENTIMIR Alina Mirabela	Doctor în drept (România)	
GLADARENCO-STOIAN Maia	Doctor în istorie (Marea Britanie)	
GLUHAIA Diana	Doctor în drept (Spania)	
GUO Ping	Doctor în drept maritim, profesor universitar (Republica Populară Chineză)	
IOVIȚĂ Alexandrina	Doctor în drept (Republica Moldova – Elveția)	
JANAS Karol	Doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar (Slovacia)	
LÎSENCO Vladlena	Doctor habilitat în drept, conferențiar universitar (Republica Moldova)	
MATTOȘ Boris	Doctor în științe politice (Slovacia)	
METREVELI Levan	Doctor în științe politice (Georgia)	
MOUSMOUTI Maria	Doctor în drept (Grecia)	
SÂRCU Diana	Doctor habilitat în drept, conferențiar universitar (Republica Moldova)	
ȘICI Alexandru	Doctor habilitat în științe istorice, profesor universitar (Ucraina)	
SMOCHINĂ Carolina	Doctor în drept, conferențiar universitar (Cipru)	
SOLNȚEV Alexandr	Doctor în drept, conferențiar universitar (Federația Rusă)	
ISMAYL Togrul	Doctor în istorie, doctor în economie, conferențiar universitar (Turcia)	
ȚIGĂNAȘ Ion	Doctor în drept (Republica Moldova)	

© „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”, 2006-2022.

Toate drepturile rezervate

**MOLDAVIAN JOURNAL
OF INTERNATIONAL LAW
AND INTERNATIONAL RELATIONS**

ISSN 1857-1999 E-ISSN 2345-1963

Issued since 2006. Published 4 times a year
Since 2018, it is published 2 times a year

No. 1 (Volume 17), 2022

Scientific-theoretical and information-practical
periodical publication founded by
[Association of International Law from
the Republic of Moldova](#)

Co-founders:

[The Institute of Legal, Political and Sociological Research,](#)
[The University of European Studies of Moldova,](#)
[The Association of Foreign Policy
and International Cooperation from the Republic of Moldova](#)

Registered
by the State Registration Chamber
of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova
[the Certificate No. MD 000039 „4” august 2009](#)

Accredited
by decision [Nr. 93 din 18.07.2017](#)
of the Supreme Council for Science and Technological Development
of the Academy of Sciences of Moldova and the National Council
for Accreditation and Attestation of the Republic of Moldova
as of profile scientific publication, Category „B”,
in the field of: 12.00.10 - Public International Law; 12.00.03 - Private
International Law (*profile of legal science*) and 23.00.04 - Theory and
History of International Relations and Global Development (*profile of
political science*)

„Moldavian Journal of International Law and International
Relations” is a scientific journal that publishes articles
with *open access*, is licensed under
[Creative Commons Attribution 4.0 International Public License](#) (CC BY).

The journal is included in the international database:
[International Scientific Indexing \(ISI\)](#) – / Impact Factor - 0.845 (2016),
[European Reference Index for the Humanities and Social Sciences \(ERIH
PLUS\)](#), [Social Science Research Network \(SSRN\)](#), [Scientific Electronic
Library eLIBRARY.RU](#), [Instrumentul Bibliometric National](#)
to calculate the impact factor and citation index

OUR ADDRESS:

MD-2069, The Republic of Moldova, Chisinau, of. 305,
2/1 Ghenadie Iablocikin str.

Tel: (+373) 69185527

Fax: (+373) 22.43.03.05

E-mail: alexandrururian@mail.ru; alexandrururian@yahoo.com;

WEB site: <http://www.rmdir.md>; <http://usem.md/md/p/rmdir>

Edition index PIN: PM 32028

All scientific articles, received by the Editorial Board of our journal
are subject to mandatory review. The journal uses *double-blind*
reviewing – (authors do not know who reviews their paper, and
reviewers do not know the names of the authors).

The views of the Editorial Board does not necessarily coincide with
the views of authors.

The responsibility for the authenticity and accuracy of the facts
in the published articles rests with the authors.

© Moldavian Journal of International Law
and International Relations, 2006-2022.
All rights reserved.

CONTENTS

PUBLIC INTERNATIONAL LAW

- **CAZACU Doina.** United Nations standards on the rights of persons with disabilities.....9
- **MAFTEI Jana.** Consular assistance and protection of citizens – attribute of the sending state.....16

INTERNATIONAL RELATIONS

- **BURIAN Alexandru.** Some considerations on international negotiation methods and procedures.....30
- **DERGACHEV Vladimir.** Eurasian geopolitics. Afghanistan. A black hole for conquerors.....42
- **ONDRIŠ Juraj, ŠVRNDA František.** The perception of China in Slovakia.....56

THE TRIBUNE OF YOUNG SCIENTISTS

- **CAZACU Adriana.** The evolution of scientific approaches in the analysis of the corruption phenomenon.....64

THE SCIENTIFIC COMMUNICATIONS

- **DZIURA Boris.** Blue economy policies of the Nordic (European) countries.....75

THE TRIBUNE OF DISCUSSION

- **BENIUC Valentin, MOSCVICHOV Leonid.** Notion of regionalism: theoretical aspects.....82
- **CAUIA Alexandr, ZACON Corina.** Effects of the involvement of private military and security companies in the armed conflict in Syria.....89
- **POPA Anișoara.** European Union and the dramatic experience of the coronavirus pandemic.....106

NEW PUBLICATIONS

- Transformation of the global energy space and national security : An educational and methodological guide.....116
- Geopolitical transformations in the modern world and their impact on energy security: A course of lectures.....119

OUR JOURNAL

- Editorial board of the „Moldavian Journal of International Law and International Relations”.....121
- Reviewers.....128
- About authors.....133
- Requirements to papers for publication in the „Moldavian Journal of International Law and International Relations”.....141
- Declaration on the ethical and legal basis of the editorial policy.....151

MOLDAVIAN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW AND INTERNATIONAL RELATIONS

Nr. 1 (Volume 17), 2022

ISSN 1857-1999 E-ISSN 2345-1963

EDITORIAL BOARD (CONSILIUM):

EDITOR –IN – CHIEF:

BURIAN Alexander

Doctor of Juridical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR–IN–CHIEF:

KINDIBALYK Olyana

Ph.D in Political Sciences, Associate Professor

SCIENTIFIC SECRETARY:

CHIRTOACA Natalia

Ph.D in Law, Professor

MEMBER OF THE EDITORIAL BOARD (CONSILIUM):

ANGEL Jose Luis IRIARTE	Doctor of Law, Professor (Spain)	
ARHILIUC Victoria	Doctor of Juridical Sciences, Professor (The Republic of Moldova)	
ABASHIDZE Aslan	Doctor of Juridical Sciences, Professor (The Russian Federation)	
BALAN Oleg	Doctor of Juridical Sciences, Professor (The Republic of Moldova)	
BENIUC Valentin	Doctor of Political Sciences, Professor (The Republic of Moldova)	
BOSHITSKYI Iurii	Ph.D in Law, Professor (Ukraine)	
DERGACHEV Vladimir A.	Dr. Sc. (Geography), Professor, Expert in geopolitics (Ukraine)	
DYULGEROVA Nina	Doctor of Economic Sciences, Professor (Bulgaria)	
FUEREĂ Augustin	Doctor of Law, Professor (Romania)	
HABÁNIK Jozef	Doctor of Economic Sciences (The Slovak Republic)	
HEINRICH Hans-Georg	Doctor of Juridical Sciences, Professor (Austria)	
KAPUSTIN Anatoly	Doctor of Juridical Sciences, Professor (The Russian Federation)	
LIPKOVA Ludmila	Doctor Eng., Professor (The Slovak Republic)	
MAZILU Dumitru	Doctor of Law, Professor (Romania)	
PAPAVA Vladimir	Doctor of Economic Sciences, Professor (Georgia)	
POPESCU Dumitru	Doctor of Law, Professor (Romania)	
STRATIEVSKI Dmitri	Doctor of History (The Federal Republic of Germany)	
SEDLITSCHI Yuri	Ph.D in Law, Professor (The Republic of Moldova)	
TIMCHENKO Leonid	Doctor of Juridical Sciences, Professor (Ukraine)	
VERESHCHETIN Vladlen	Doctor of Juridical Sciences, Professor (The Russian Federation)	

EDITORSHIP (REVIEWERS):

DEPUTY EDITOR–IN–CHIEF, HEAD OF EDITORSHIP:

KINDIBALYK Olyana

Ph.D in Political Sciences, Associate Professor

MEMBER OF THE EDITORSHIP:

ANITEI Nadia Cerasela	Ph.D in Law, Professor (Romania)	
BURIAN Cristina	Ph.D in Law, Associate Professor (The Republic of Moldova)	
CAZACU Doina	Ph.D in Law, Associate Professor (The Republic of Moldova)	
CIUCA Aurora	Ph.D in Law, Professor (Romania)	
DORUL Olga	Ph.D in Law, Associate Professor (The Republic of Moldova)	
EVSEEV Vladimir	Ph.D in Technical Science (The Russian Federation)	
GENTIMIR Alina Mirabela	Ph.D in Law (Romania)	
GLADARENCO-STOIAN Maia	Ph.D in History (United Kingdom)	
GLUHAIA Diana	Ph.D in Law (Spain)	
GUO Ping	Doctor in Law, Professor of Maritime Law (The People's Republic Of China)	
IOVITA Alexandrina	Ph.D in Law (The Republic of Moldova – Switzerland)	
JANAS Karol	Doctor of Political Sciences, Associate Professor (The Slovak Republic)	
LISENCO Vladlena	Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor (The Republic of Moldova)	
MATTOS Boris	Ph.D in Political Sciences (The Slovak Republic)	
METREVELI Levan	Doctor of Political Sciences (Georgia)	
MOUSMOUTI Maria	Ph.D in Law (Greece)	
SARCU Diana	Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor (The Republic of Moldova)	
SYCH Alexander	Doctor of History, Professor (Ukraine)	
SMOCHINA Carolina	Ph.D in Law, Associate Professor (Cyprus)	
SOLNTSEV Alexander	Ph.D in Law, Associate Professor (The Russian Federation)	
ISMAYL Togrul	Ph.D in History, Ph.D in Economic Sciences, Associate Professor (Turkey)	
TIGANAS Ion	Ph.D in Law (The Republic of Moldova)	

© Moldavian Journal of International Law and International Relations, 2006-2022.

All rights reserved.

**МОЛДАВСКИЙ ЖУРНАЛ
МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА
И МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ**

ISSN 1857-1999 E-ISSN 2345-1963

Выходит с 2006 года. Издавался 4 раза в год
С 2018 года издаётся 2 раза в год

№ 1 (Том 17), 2022 год

Научно-теоретический и информационно-практический
периодический журнал, основанный
Ассоциацией международного права Республики Молдова

Соучредители:

Институт юридических, политических и социологических
исследований

Европейский университет Молдовы,

Ассоциация внешней политики

и международного сотрудничества Республики Молдова

Зарегистрирован

Государственной Регистрационной Палатой
при Министерстве юстиции Республики Молдова
Сертификат № MD 000039 от «4» августа 2009 года

Аккредитован

решением № 93 din 18.07.2017

Верховного Совета по Науке и Технологическому развитию
Академии наук Молдовы и Национального Совета по
Аккредитации и Аттестации Республики Молдова как
профильная научная публикация, категория «Б»,
по специальностям:

12.00.10 - международное публичное право; 12.00.03 –
международное частное право (*профиль юридические науки*) и
23.00.04 - теория и история международных отношений и
глобального развития (*профиль политические науки*)

«Молдавский журнал международного права и международных
отношений» является научным журналом, который публикует
статьи с *открытым доступом* под лицензией
Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (CC BY).

Журнал включен в международные базы данных:
International Scientific Indexing (ISI) – / Импакт-фактор - 0.845 (2016),
European Reference Index for the Humanities and Social Sciences
(ERIH PLUS), Social Science Research Network (SSRN), Научная
электронная библиотека eLIBRARY.RU, Instrumental Bibliometric
National для учета импакт-фактора и индекса цитирования

НАШ АДРЕС:

ул. Г. Яблочкин, 2/1, оф. 305, мун. Кишинёв,
Республика Молдова, MD 2069

Тел. (+373) 69185527

Факс: (+373) 22.43.03.05

E-mail: alexandrururian@mail.ru; alexandrururian@yahoo.com;

WEB страница: <http://www.rmdir.md>; <http://usem.md/md/p/rmdir>

Почтовый индекс: RM 32028

Все научные статьи, поступившие в редакцию журнала,
подлежат обязательному рецензированию.

В журнале используются двустороннее слепое рецензирование
(„double-blind reviewing” – рецензент не знает, кто автор статьи,
автор статьи не знает, кто рецензент).

Мнения редакции не обязательно совпадают
с мнениями авторов публикаций.

Ответственность за точность проводимой информации
и изложение фактов лежит на авторах.

© «Молдавский журнал международного права
и международных отношений», 2006-2022.

Все права зарегистрированы

СОДЕРЖАНИЕ

МЕЖДУНАРОДНОЕ ПУБЛИЧНОЕ ПРАВО

- **КАЗАКУ Дойна.** Стандарты Организации Объединенных Наций о правах инвалидов.....9
- **МАФТЕЙ Жана.** Консульская помощь и защита граждан – атрибут аккредитующего государства.....16

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ

- **БУРИАН Александр.** Некоторые соображения о методах и процедурах международных переговоров.....30
- **ДЕРГАЧЕВ Владимир.** Евразийская геополитика. Афганистан. Черная дыра для завоевателей.....42
- **ОНДРИАШ Юрай, ШКВРНДА Франтишек.** Восприятие Китая в Словакии.....56

ТРИБУНА МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ

- **КАЗАКУ Адриана.** Эволюция научных подходов в анализе явления коррупции.....64

НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ

- **ДЗИУРА Борис.** Политика голубой экономики Скандинавских (европейских) стран.....75

ДИСКУССИОННАЯ ТРИБУНА

- **БЕНЮК Валентин, МОСКВИЧЕВ Леонид.** Понятие регионализма: теоретические аспекты.....82
- **КАУЯ Александр, ЗАКОН Корина.** Влияние участия частных военных и охранных компаний в вооруженном конфликте в Сирии.....89
- **ПОПА Анишоара.** Европейский союз и драматический опыт коронавирусной пандемии.....106

НОВЫЕ ПУБЛИКАЦИИ

- Трансформация мирового энергетического пространства и национальная безопасность: Учебно-методическое пособие.....117
- Геополитические трансформации в современном мире и их влияние на энергетическую безопасность: Курс лекций.....120

О НАШЕМ ЖУРНАЛЕ

- Редакционный совет «Молдавского журнала международного права и международных отношений».....121
- Редакционная коллегия (Рецензенты).....128
- Наши авторы.....133
- Требования к оформлению статей для публикации в «Молдавском журнале международного права и международных отношений».....145
- Декларация об этических и правовых основах редакционной политики.....153

МОЛДАВСКИЙ ЖУРНАЛ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА И МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

№ 1 (Том 17), 2022

ISSN 1857-1999 E-ISSN 2345-1963

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

БУРИАН Александр

доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

КИНДЫБАЛЮК Оляна

кандидат политических наук, доцент

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

КИРТОАКЭ Наталья

кандидат юридических наук, профессор

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

АНХЕЛ Хосе Луис ИРИАРТЕ	Доктор права, профессор (Испания)	
АРХИЛОК Виктория	Доктор юридических наук, профессор (Республика Молдова)	
АБАШИДЗЕ Аслан	Доктор юридических наук, профессор (Российская Федерация)	
БАЛАН Олег	Доктор юридических наук, профессор (Республика Молдова)	
БЕНОК Валентин	Доктор политических наук, профессор (Республика Молдова)	
БОШИЦКИЙ Юрий	Кандидат юридических наук, профессор (Украина)	
ВЕРЕЩЕТИН Владлен	Доктор юридических наук, профессор (Российская Федерация)	
ДЕРГАЧЕВ Владимир	Доктор географических наук, профессор (Украина)	
ДЮЛГЕРОВА Нина	Доктор экономических наук, профессор (Болгария)	
КАПУСТИН Анатолий	Доктор юридических наук, профессор (Российская Федерация)	
ЛИПКОВА Людмила	Доктор, профессор (Словацкая Республика)	
МАЗИЛУ Думитру	Доктор права, профессор (Румыния)	
ПАПАВА Владимир	Доктор экономических наук, профессор (Грузия)	
ПОПЕСКУ Думитра	Доктор права, профессор (Румыния)	
СТРАТИЕВСКИЙ Дмитрий	Доктор исторических наук, (ФРГ)	
СЕДЛЕЦКИЙ Юрий	Кандидат юридических наук, профессор (Республика Молдова)	
ТИМЧЕНКО Леонид	Доктор юридических наук, профессор (Украина)	
ФУЕРЕА Августин	Доктор права, профессор (Румыния)	
ХАБАНИК Джозеф	Доктор экономических наук (Словацкая Республика)	
ХЕЙНДРИЧ Ханс-Георг	Доктор права, профессор (Австрия)	

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ (РЕЦЕНЗЕНТЫ):

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА, ПРЕДСЕДАТЕЛЬ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

КИНДЫБАЛЮК Оляна

кандидат политических наук, доцент

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

АНИЦЕЙ Надия Черасела	Доктор права, профессор (Румыния)	
БУРИАН Кристина	Кандидат юридических наук, доцент (Республика Молдова)	
ГЛАДАРЕНКО-СТОЯН Майя	Доктор истории (Великобритания)	
ГЛУХАЯ Диана	Доктор права (Испания)	
ГУО Пинг	Доктор права, профессор морского права (Китайская Народная Республика)	
ДЖЕНТИМИР Алина	Доктор права (Румыния)	
ДОРУЛ Ольга	Кандидат юридических наук, доцент (Республика Молдова)	
ЕВСЕЕВ Владимир	Кандидат технических наук (Российская Федерация)	
ИОВИЦЭ Александрина	Кандидат юридических наук (Республика Молдова – Швейцария)	
КАЗАКУ Дойна	Кандидат юридических наук, доцент (Республика Молдова)	
КОВАЛЕВА Наталья	Кандидат педагогических наук, доцент (Российская Федерация)	
ЛЫСЕНКО Владлена	Доктор юридических наук, доцент (Республика Молдова)	
МАТТОШ Борис	Доктор политических наук (Словацкая Республика)	
МЕТРЕВЕЛИ Леван	Доктор политических наук (Грузия)	
МОУСМУТИ Мария	Доктор права (Греция)	
СЫРКУ Диана	Доктор юридических наук, доцент (Республика Молдова)	
СЫЧ Александр	Доктор исторических наук, профессор (Украина)	
СМОКИНА Каролина	Доктор права, доцент (Кипр)	
СОЛНЦЕВ Александр	Кандидат юридических наук, доцент (Российская Федерация)	
ИСМАИЛ Тогрул	Доктор истории, доктор экономики, доцент (Турция)	
ЦИГЭНАШ Ион	Кандидат юридических наук (Республика Молдова)	
ЧИУКЭ Аурора	Доктор права, профессор (Румыния)	
ЯНАС Карол	Доктор политических наук, доцент (Словацкая Республика)	

© «Молдавский журнал международного права и международных отношений», 2006-2022.

Все права зарегистрированы

REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE

„Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”, a fost lansată în anul 2006 ca proiecție a unui forum ce promovează valorificarea diferitelor opinii, uneori diametral opuse, cu privire la starea actuală a dreptului internațional și a relațiilor internaționale, familiarizând cititorii săi cu punctele de vedere ale experților și oamenilor de știință din diferite țări, atât din Orient, cât și din Occident.

Revista publică articole cu *acces liber*, este licențiată de [Creative Commons Attribution 4.0 International Public License](#) (CC BY), este acreditată în Moldova ca o publicație științifică, fiind inclusă în diverse baze de date internaționale: [International Scientific Indexing \(ISI\)](#), [European Reference Index for the Humanities and Social Sciences \(ERIH PLUS\)](#), [Social Science Research Network \(SSRN\)](#), [Biblioteca electronică științifică eLIBRARY.RU](#), [Instrumentul Bibliometric Național](#) et al., pentru calcularea factorului de impact și indicii de citare. Revista folosește recenzarea „*double-blind reviewing*” — (recenzentul nu știe cine este autorul articolului, autorul nu știe cine este recenzent).

Actualmente, publicația este o revistă conceptuală despre diferite domenii ale dreptului internațional și relațiilor internaționale, devenind un centru de atracție pentru forțele de creație, care a obținut recunoașterea publicului și a creat un colectiv larg de autori.

De-a lungul perioadei 2006-2022 în revistă au fost publicate mai mult de 700 de articole a autorilor din peste 25 de țări (Republica Moldova - 445, Ucraina - 78, România - 59, Federația Rusă - 50, Republica Slovacă - 38, Bulgaria - 10, Republica Belarus - 8, Republica Federală Germania - 7, Georgia - 7, Republica Franceză - 6, Grecia - 5, Turcia - 5, Azerbaidjan - 4, Regatul Spaniei - 3, Tadjikistan - 2, Ungaria - 2, Republica Polonă - 3, Cehia - 1, Cuba - 1, Israel - 1, SUA - 1, Republica Populară Chineză - 1, etc.). Spectrul problemelor examinate a devenit extrem de larg. O atenție sporită este acordată elucidării problemelor teoretico-practice din domeniul dreptului internațional și al relațiilor internaționale.

MOLDAVIAN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW AND INTERNATIONAL RELATIONS

The „[Moldavian Journal of International Law and International Relations](#)” was launched in 2006 as an open forum for different, sometimes diametrically opposite points of view on the current state of international law and international relations, acquainting its readers with the views of scientists and experts from different countries, both in the East and the West.

The journal that publishes articles with *open access*, is licensed under [Creative Commons Attribution 4.0 International Public License](#) (CC BY), accredited in the Republic of Moldova as a scientific publication, is included in the international database: [International Scientific Indexing \(ISI\)](#), [European Reference Index for the Humanities and Social Sciences \(ERIH PLUS\)](#), [Social Science Research Network \(SSRN\)](#), [Scientific Electronic Library eLIBRARY.RU](#), [Instrumentul Bibliometric Național](#) etc., to calculate the impact factor and citation index. The journal uses *double-blind reviewing* — (authors do not know who reviews their paper, and reviewers do not know the names of the authors).

Today it is a conceptual journal about various fields of international law and international relations, which became the centre of attraction of creative forces and managed to find its readers, forming around a wide group of authors.

Over the period 2006-2022 more than 700 articles have been published in the journal, by authors from more than 25 countries (The Republic of Moldova - 445, Ukraine - 78, Romania - 59, The Russian Federation - 50, The Slovak Republic - 38, Bulgaria - 10, The Republic of Belarus - 8, The Federal Republic of Germany - 7, Georgia - 7, The French Republic - 6, Greece - 5, Turkey - 5, Azerbaijan - 4, Spain - 3, Tajikistan - 2, Hungary - 2, Poland - 3, Czech Republic - 1, Cuba - 1, Israel - 1, USA - 1, The People's Republic of China - 1, etc.). Spectrum of the issues was as broad as possible. Particular attention is given to coverage of theoretical and practical issues of international law and international relations.

МОЛДАВСКИЙ ЖУРНАЛ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА И МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Издание «[Молдавского журнала международного права и международных отношений](#)» стартовало в 2006 г. как открытая трибуна для различных, подчас диаметрально противоположных точек зрения на современное состояние международного права и международных отношений, знакомя своих читателей с взглядами ученых и экспертов из разных стран, как с Востока, так и с Запада.

Журнал публикует статьи с *открытым доступом* под лицензией [Creative Commons Attribution 4.0 International Public License](#) (CC BY), аккредитован в Молдавии как научное издание, включен в различные международные базы данных: [International Scientific Indexing \(ISI\)](#), [European Reference Index for the Humanities and Social Sciences \(ERIH PLUS\)](#), [Social Science Research Network \(SSRN\)](#), [Научная электронная библиотека eLIBRARY.RU](#), [Instrumentul Bibliometric Național](#) и др. для учета импакт-фактора и индекса цитирования. В журнале используются двустороннее слепое рецензирование (*double-blind reviewing* – рецензент не знает, кто автор статьи, автор статьи не знает, кто рецензент).

Сегодня это концептуальный журнал о самых различных сферах международного права и международных отношений, который стал центром притяжения творческих сил и сумел найти своего читателя, сформировав вокруг себя широкий авторский коллектив.

За 2006-2022 гг. в журнале было опубликовано более 700 статей авторов из более 25 стран (Республика Молдова - 445, Украина - 78, Румыния - 59, Российская Федерация - 50, Словацкая Республика - 38, Болгария - 10, Республика Беларусь - 8, Германия - 7, Грузия - 7, Французская Республика - 6, Греция - 5, Турция - 5, Азербайджан - 4, Королевство Испания - 3, Таджикистан - 2, Венгрия - 2, Польша - 3, Чехия - 1, Куба - 1, Израиль - 1, США - 1, КНР - 1, и т.д.). Спектр рассматриваемых проблем стал максимально широким. Особое внимание уделяется освещению теоретических и практических вопросов международного права и международных отношений.

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 9-15. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 07. 12. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	--

**DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC
PUBLIC INTERNATIONAL LAW
МЕЖДУНАРОДНОЕ ПУБЛИЧНОЕ ПРАВО**

**STANDARDELE ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE
PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI**

**UNITED NATIONS STANDARDS ON THE RIGHTS
OF PERSONS WITH DISABILITIES**

**СТАНДАРТЫ ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ
О ПРАВАХ ИНВАЛИДОВ**

CAZACU Doina* / CAZACU Doina / КАЗАКУ Дойна

**ABSTRACT:
UNITED NATIONS STANDARDS ON THE RIGHTS
OF PERSONS WITH DISABILITIES**

Disability causes society to respect its own values and forces international regulations to try to project positive change.

The United Nations system has regulated in a number of international acts the need to eliminate discrimination against persons with disabilities, the need to reduce and, ultimately, the elimination of stigma. Internal and external communication within the United Nations is respectful of people with disabilities and their rights, while maintaining an institutional culture of inclusion.

Keywords: disability, rights, inclusion, United Nations.

JEL Classification: F50, K33.

**REZUMAT:
STANDARDELE ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE
PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI**

Dizabilitatea provoacă societatea să-și respecte propriile valori și impune reglementărilor internaționale să încerce să proiecteze o schimbare pozitivă.

Sistemul Națiunilor Unite a reglementat într-un șir de acte internaționale necesitatea eliminării discriminării față de persoanele cu dizabilități, necesitatea de a reduce și, în cele din urmă, de a elimina stigmatizarea. Comunicarea internă și externă, în cadrul Organizației Națiunilor Unite este una respectuoasă față de persoanele cu dizabilități și drepturile acestora, fiind menținută o cultură instituțională de incluziune.

* **CAZACU Doina** - Doctor în drept, Conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Departamentul Drept Internațional și European. (Chișinău, Republica Moldova). / **CAZACU Doina** - Ph.D in Law, Associate Professor, State University of Moldova, Faculty of Law, Department of International and European law. (Chisinau, Republic of Moldova). / **КАЗАКУ Дойна** - Кандидат юридических наук, доцент, Государственный университет Молдовы, Факультет права, Департамент международного и европейского права. (Кишинев, Республика Молдова). **E-mail:** doina.cazacu@yahoo.com

Cuvinte cheie: dizabilitate, drepturi, incluziune, Organizația Națiunilor Unite.

JEL Classification: F50, K33.

CZU: 341.6.

РЕЗЮМЕ:
**СТАНДАРТЫ ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ
О ПРАВАХ ИНВАЛИДОВ**

Инвалидность заставляет общество уважать свои собственные ценности и заставляет международные правила пытаться проецировать позитивные изменения.

Система Организации Объединенных Наций регулирует в ряде международных актов необходимость ликвидации дискриминации в отношении лиц с ограниченными возможностями, необходимость уменьшения и, в конечном итоге, искоренение стигмы. Внутренняя и внешняя коммуникация в Организации Объединенных Наций уважает людей с ограниченными возможностями и их права, сохраняя при этом институциональную культуру интеграции.

Ключевые слова: инвалидность, права, инклюзия, Организация Объединенных Наций.

JEL Classification: F50, K33.

УДК: 341.6.

Introducere.

Pornind de la recunoașterea demnității umane și protecția împotriva oricărei discriminări, Declarația Universală a Drepturilor Omului reprezintă un debut reușit în protecția și promovarea drepturilor fundamentale¹.

Drepturile persoanelor cu dizabilități au fost foarte activ dezvoltate în cadrul Organizației națiunilor Unite, în anii '60-70 ai secolului XX-lea, sub aspectul bunăstării, printr-o politică axată pe prevenire și reabilitare². În anii 1960, mișcările din cadrul comunității persoanelor cu dizabilități au determinat reevaluări fundamentale ale politicii și concentrarea asupra acestor probleme. În special, ei și-au exprimat cererea de participare deplină în societate.

Cele două pacte internaționale din 1966: Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PDCP) și Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (PIDESC), au caracter universal și, astfel, includ în mod implicit și persoanele cu dizabilități în cadrul de acțiune al acestora, fiind utilizată sintagma „*orice altă împrejurare*”, atunci când reglementează egalitatea în fața legii și nediscriminarea.³

Drepturile persoanelor cu dizabilități

Preocupările Organizației Națiunilor Unite față de drepturile persoanelor cu dizabilități, determină Adunarea Generală să elaboreze, în 1969, Declarația privind progresul și dezvoltarea socială, astfel la art. 19 se indică asupra necesității instituirii măsurilor adecvate pentru reabilitarea persoanelor cu handicap psihic sau fizic, în special copii și tineri, astfel încât să le permită în cea mai mare măsură posibilă să fie utili membri ai societății - aceste măsuri includ furnizarea de aparate de tratament și tehnice necesare și crearea unor condiții sociale în care persoanele cu handicap să nu fie discriminate din cauza dizabilității lor. Sunt incluse, de

¹ Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1945, Online: https://www.ohchr.org/en/udhr/documents/udhr_translations/rum.pdf (accesat la 12.11.2021)

² Organizația Națiunilor Unite, L'ONU et le handicap, Online: https://www.un.org/french/esa/social/disabled/historique_1.htm, (accesat la 10.11.2021)

³ Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 26, Online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro (accesat la 10.11.2021);

Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, art. 2, Online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115566&lang=ro, (accesat la 10.11.2021)

asemenea, dispoziții pentru educație, formare și plasare profesională și orientare profesională și socială¹.

Prin Declarația Adunării Generale a ONU nr. 2856 (XXVI) din 1971 cu privire la drepturile persoanelor cu retard mental (termeni utilizați în acea perioadă), au fost garantate aceleași drepturi ca și alte ființe umane, iar acestea includ îngrijire medicală și educație adecvate, securitate economică și protecție împotriva exploatații. Declarația subliniază faptul că persoanele cu întârziere (retard) mentală (dizabilități intelectuale – n.a.) ar trebui să locuiască mai degrabă cu familiile lor decât să fie instituționalizate și ar trebui să participe la toate activitățile din comunitate².

Prin Declarația din 1975 a Adunării Generale a ONU se definește termenul de „*persoană cu handicap*” - orice persoană care nu poate de sine stătător să-și asigure în totalitate sau în parte necesitățile unei vieți individuale și/sau sociale, ca rezultat al deficienței, congenitale sau nu, în capacitățile sale fizice sau mentale³. Declarația se referă și la interzicerea discriminării persoanelor cu handicap pe alte criterii: de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, stare de avere, naștere sau orice altă situație, dacă acest lucru se aplică persoanei cu handicap sau familiei acesteia⁴. Declarația scoate în evidență necesitatea integrării și acomodării persoanelor cu dizabilități în societate „*persoanele cu handicap au dreptul la măsurile menite să le permită să devină la fel de sine stătătoare cât posibil*”.

Un alt document elaborat în cadrul ONU care vizează persoanele cu dizabilități este Declarația privind persoanele cu deficiențe de auz și de vedere⁵. Articolul 1 prevede expres că „*Fiecare persoană cu deficiență de auz și de vedere (surdo-orbă – n.a. traducere) are dreptul de a se bucura de drepturile universale care sunt garantate tuturor oamenilor de Declarația Drepturilor Omului a Națiunilor Unite și de drepturile prevăzute pentru toate persoanele cu dizabilități de Declarația privind drepturile persoanelor cu handicap*”.

În anul 1982, Adunarea Generală a ONU a adoptat „*Programul mondial de acțiune privind persoanele cu handicap*”⁶, care și-a propus să promoveze măsuri care să asigure prevenirea dizabilității, reabilitarea și urmărirea obiectivelor de „participare deplină” a persoanelor cu dizabilități la viața socială și la locul de muncă, dezvoltare și „egalitate”. Prin acest termen înțelegem oportunități egale cu cele ale întregii populații și capacitatea de a beneficia în același mod ca și ei de îmbunătățirea condițiilor de viață datorită dezvoltării sociale și economice. Programul indică asupra faptului că aceste concepte ar trebui să aibă aceeași amploare și aceeași urgență în toate țările, indiferent de nivelul lor de dezvoltare.

Dizabilitatea devine un criteriu de discriminare inserat în textul Convenției privind drepturile copilului⁷. Articolul 2 al Convenției nu se referă în mod expres la dizabilitate sau handicap (termen utilizat în acea perioadă), ci face trimitere la „incapacitate”, care urmează a fi interpretată în sensul „incapacității fizice”⁸. Reglementările Convenției cuprind situația „*copilului handicapat*”, potrivit art. 23 „*Statele părți recunosc copilului handicapat mental sau*

¹ Declaration on Social Progress and Development Proclaimed by General Assembly resolution 2542 (XXIV) of 11 December 1969, Online: <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/progress.pdf> (accesat la 23.11.2021)

² Declaration Assamblé Générale de l'ONU des droits du déficient mental, Online: [https://undocs.org/pdf?symbol=fr/A/RES/2856%20\(XXVI\)](https://undocs.org/pdf?symbol=fr/A/RES/2856%20(XXVI)) (accesat la 23.11.2021)

³ Declaration on the Rights of Disabled Persons, Proclaimed by General Assembly resolution 3447 (XXX) of 9 December 1975, (p.1), Online: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/rightsofdisabledpersons.aspx> (accesat la 23.11.2021)

⁴ Ibidem, (p.2)

⁵ Declaration of Rights of Deaf-Blind Persons, 1979, Online: <http://hrlibrary.umn.edu/instree/deaf-blindrights.html> (accesat la 24.11.2021)

⁶ Le Programme Mondial d'Action concernant les personnes handicapées, Online: <https://www.un.org/esa/socdev/enable/diswpf01.htm>, (accesat la 23.11.2021).

⁷ Convenția privind drepturile copilului, Adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. Intrat în vigoare la 20 septembrie 1990, În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993, Publicat : 30-12-1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art. 52.

⁸ Manualul de drept european privind drepturile copilului, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei, 2015, p. 60.

fizic că trebuie să se bucure de o viață plină și decentă, în condiții care să îi garanteze demnitatea, să îi promoveze autonomia și să îi faciliteze participarea activă la viața colectivității”¹.

Cu scopul de a atinge obiectivul incluziunii depline a persoanelor cu dizabilități în toate domeniile de activitate a societății, Adunarea Generală a ONU, în 1993, adoptă **Regulile standard privind egalizarea șanselor persoanelor cu dizabilități**.² Acest document vine să reitereze preocupările ONU în domeniul protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități: „Drepturile persoanelor cu dizabilități au fost de multă vreme în centrul Organizației Națiunilor Unite și alte organizații internaționale. (...) Anul Internațional și Programul de Acțiune a dat un impuls puternic activităților de teren, asigurând oportunitatea de a susține că persoanele cu dizabilități au aceleași drepturi ca și concetățenii lor și ar trebui să beneficieze în același mod ca și ei de o îmbunătățire a condițiilor de viață prin dezvoltarea economică și socială. De asemenea, au făcut posibilă definirea pentru prima dată a handicapul conform relațiilor în funcție de raporturile existente și mediul lor de viață”.

Importanța adoptării acestor Reguli rezidă din definirea termenilor „incapacitate” și „handicap” (n.a. tradus din franceză – dizabilitate). Termenul „incapacitate” acoperă o serie de limitări funcționale diferite, care poate lovi pe oricare persoană de pe glob. Incapacitatea poate fi de ordin fizic, intelectual sau senzorial sau din cauza unei afecțiuni sau boli mentale. Aceste tulburări, stări patologice sau boli pot fi permanente sau temporare.³ Prin „handicap” se înțelege pierderea sau restrângerea posibilităților de participare la viața comunității în condiții de egalitate cu ceilalți, cuvântul însuși desemnând implicit relația dintre persoana cu dizabilități și mediul său. Subliniem astfel insuficiența mediului fizic și numeroase activități organizate - informare, comunicare, educație etc. -, care împiedică persoanele cu dizabilități să participe la viața societății în condiții de egalitate⁴.

Deși Regulile nu sunt obligatorii, ele implică un angajament politic și moral foarte puternic din partea statelor, pentru a acționa în vederea egalizării șanselor persoanelor cu dizabilități⁵.

Termenii utilizați în textele declarațiilor, convențiilor, actelor conferințelor internaționale, de-a lungul timpului au variat, precum: „handicap”, „deficiență”, „dizabilitate”, „persoane cu nevoi speciale”.

Deficiența fizică se referă la pierderea unei structuri anatomice, de exemplu, să presupunem că persoana și-a pierdut un picior din cauza unui accident. El poate purta proteze ca înlocuire a piciorului pierdut. Dizabilitatea fizică se referă acum la incapacitatea de a merge. Pentru a putea „merge” prin împrejurimi, persoana poate folosi un scaun cu roțile. Handicap fizic (dizabilitate fizică) înseamnă acum că această persoană se confruntă cu dezavantaje care o împiedică să îndeplinească un rol normal în viață, cum ar fi să nu mai poată urca scările, sau să alerge la un maraton, sau să fie jucător de baschet. În aceste condiții, mediul joacă un rol decisiv. Asigurând acces în scaun cu roțile sau lift pentru persoana cu dizabilități fizice, aceasta nu va avea nicio problemă să urce la etajele următoare ale unei clădiri. Oferind evenimente sportive pentru sportivii cu dizabilități fizice, cum ar fi Jocurile Paraolimpice, persoana va putea în continuare să participe la sport.

Fiind recunoscută necesitatea unui instrument specific internațional pentru protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, Organizația Națiunilor Unite, în 2006, adoptă Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități⁶. Scopul Convenției constă în „a promova, proteja

¹ ibidem

² Règles pour l'égalisation des chances des handicapés, Online: <https://www.un.org/french/esa/social/disabled/PDF/ReglesEgalisationChances.pdf> (accesat la 25.11.2021)

³ ibidem

⁴ ibidem

⁵ Racu S., Grigoriu A., [et.all] Ghid. Drepturile omului și problema dizabilităților. Reglementări internaționale și naționale privind drepturile omului, destinat persoanelor cu dizabilități și familiilor acestora, Chișinău, 2011.

⁶ Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, a fost deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de Republica

și asigura exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități și de a promova respectul pentru demnitatea lor intrinsecă”. Nerespectarea demnității umane a fost obiectul mai multor adresării la Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități. Instituirea acestui mecanism în cadrul ONU a fost posibilă prin adoptarea Protocolului opțional la Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Competența Comisiei este de a primi și analiza comunicările de la sau în numele indivizilor sau grupurilor de indivizi din jurisdicția acestuia care susțin că sunt victime ale încălcării, de către acele State Parte, a prevederilor Convenției¹.

Convenția din 2006 conține o definiție a persoanelor cu dizabilități, care este deschisă completărilor, luând în considerație aspectul evolutiv al dizabilității, dar și complexitatea vieții și a barierelor existente. Astfel, persoanele cu dizabilități „*includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți*”.[art.1]

Dacă textele anterioare conțineau prevederi tangențiale referitoare la adaptare, Convenția din 2006 definește adaptarea rezonabilă, care constituie o obligație pozitivă a statelor parte la Convenție. Respectiv, „**Adaptare rezonabilă**” înseamnă modificările și ajustările necesare și adecvate, care nu impun un efort disproporționat sau nejustificat atunci când este necesar într-un caz particular, pentru a permite persoanelor cu dizabilități să se bucure ori să își exercite, în condiții de egalitate cu ceilalți, toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului².

În sensul articolului 2 al Convenției, „*refuzul de a asigura o adaptare rezonabilă*”, constituie o discriminare în cazul în care sunt respinse modificările și ajustările necesare și adecvate (care nu impun un „efort disproporționat sau nejustificat”) acestea fiind necesare pentru a permite exercitarea, în condiții de egalitate cu ceilalți, a unui drept sau a unei libertăți fundamentale. Neacceptarea unei persoane însoțitoare sau refuzul de a găzdui o persoană cu dizabilități fără un însoțitor reprezintă exemple de refuz de a asigura o adaptare rezonabilă.

Adaptarea rezonabilă este impusă sub mai multe aspecte: educație, câmpul muncii, inclusiv acces la justiție, nu doar prin respectarea normelor legale, dar și prin asigurarea accesului propriu-zis în instituțiile de drept.

Conform art. 27 al Convenției din 2006, „*Statul este obligat să asigure dreptul persoanei cu dizabilități la muncă, nu doar prin recunoașterea dreptului fundamental la muncă, ci și prin crearea condițiilor de accesibilitate și adaptare rezonabilă a spațiului, prin asigurarea capacității de exercitare deplină a acestora și promovarea angajării persoanelor cu dizabilități în sectorul public și privat*”. Adaptarea rezonabilă în vederea exercitării dreptului la muncă de către persoanele cu dizabilități presupune:

- a) adaptarea locurilor sau posturilor de muncă (semnalizări vizuale sau audio de avertizare, rampe de acces, ascensoare adaptate);
- b) modificarea instrucțiunilor sau a manualelor de referință (instrucțiuni vizuale sau cu imagini, cărți CD, cărți audio, cărți tactile);
- c) asigurarea iluminatului corespunzător;
- d) asigurarea tuturor informațiilor despre securitate și sănătate în formate accesibile;
- e) informarea și instruirea specială a responsabililor și a personalului pentru a ajuta lucrătorii cu dizabilități³.

Convenția din 2006 pune accentul pe crearea condițiilor necesare pentru a permite persoanelor cu dizabilități să obțină și să își mențină maximum de autonomie, să își dezvolte pe

Moldova la 30 martie 2007, ratificată prin Legea nr. 166/09.07.2010, publicată în Monitorul Oficial al RM nr. 126-128/428 din 23 iulie 2010.

¹ Protocolul opțional la Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, ratificată de către Republica Moldova la 04.11.2021.

² Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, art. 2.

³ Macovei Tatiana, Adaptarea rezonabilă: Realitate și deziderate, În: Materialele Conferințe științifice naționale cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău, Moldova, 9-10 noiembrie 2017, pag.155

deplin potențialul fizic, mintal, social și profesional și să realizeze o deplină integrare și participare în toate aspectele vieții¹.

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU la 25 septembrie, 2015, de toți liderii mondiali. Agenda 2030 este un plan universal de acțiune în vederea eradicării sărăciei, protejării planetei și asigurării prosperității. Ea include 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) care vor fi atinse până în anul 2030, de către toate țările². Punctul 23 al Programului de dezvoltare durabilă prevede expres că: „Programul ia în considerare în special nevoile tuturor copiilor, tinerilor, persoane cu dizabilități (dintre care peste 80 la sută trăiesc în sărăcie), persoane care trăiesc cu HIV/SIDA, bătrâni, indigeni, refugiați, persoane strămutate și migranți”³. Un aspect important în reprezintă incluziunea, care se află în centrul Agendei 2030, nu doar prin angajamentul de „a nu lăsa pe nimeni în urmă”, dar și prin acordul „de a ajunge în primul rând la cei mai afectați”. Persoanele cu dizabilități sunt în mod clar incluse în următoarele obiective de dezvoltare durabilă: Obiectivul 1 - Fără sărăcie; Obiectivul 4 - Educație de calitate; Obiectivul 8 - Muncă decentă și creștere economică; Obiectivul 10 - Inegalități reduse; Obiectivul 11 - Orașe și comunități durabile; Obiectivul 16 - Pace, justiție și instituții eficiente; Obiectivul 17 - Parteneriate pentru realizarea obiectivelor.

De asemenea, persoanele cu dizabilități sunt implicit incluse în următoarele obiective: Obiectivul 3 - Sănătate și bunăstare; Obiectivul 5 - Egalitate de gen; Obiectivul 6 - Apă curată și igienă; Obiectivul 7 - Energie curată și la prețuri accesibile⁴.

La 11 iunie 2019, secretarul general al ONU, António Guterres, a lansat Strategia pentru incluziune a persoanelor cu dizabilități ("Stratégie des Nations Unies pour l'inclusion du Handicap"), în conformitate cu angajamentul său de a transforma Națiunile Unite într-o organizație incluzivă pentru toată lumea.⁵

În conformitate cu p.22 al Strategiei „integrarea sistematică a problemelor legate de dizabilitate, combinată cu măsuri specifice, este strategia cheie pentru a obține incluziunea și autonomia oamenilor cu dizabilități, astfel încât să se asigure că se bucură de drepturile lor fundamentale. Integrarea unei abordări a dizabilității, bazată pe drepturi, este procesul prin care se asigură că drepturile persoanelor cu dizabilități sunt luate în considerare în mod sistematic în activitatea Organizației, încât să asigure participarea semnificativă a acestor persoane și să evalueze implicațiile pe care orice politică sau orice program poate avea asupra lor”.

Concluzii

Evoluția drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor cu dizabilități în sistemul Organizației Națiunilor Unite se datorează promovării și recunoașterii internaționale a necesității de a oferi un cadru de reglementare complex. Este necesar de evalua impactul pe care orice politică sau orice program poate avea asupra persoanelor cu dizabilități. Este necesar de a ne sigura că preocupările, experiențele persoanelor cu dizabilități fac parte integrantă din proiectare, implementare, monitorizarea și evaluarea politicilor și programelor sub toate aspectele lor: politice, economice și sociale. Cultura incluziunii rămâne a fi cultivată și promovată în continuare în sistemul Națiunilor Unite.

Bibliografie:

¹ venția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, art. 26.

² Organisation des Nations Unies, Objectifs du développement durable; Online: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/fr/objectifs-de-developpement-durable/> (accesat la 29.11.2021)

³ Le Programme de développement durable à l'horizon 2030, Online: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/70/L.1&Lang=F (accesat la 29.11.2021)

⁴ ibidem

⁵ Stratégie des Nations Unies pour l'inclusion du Handicap, Online: https://www.un.org/en/content/disabilitystrategy/assets/documentation/UN_Disability_Inclusion_Strategy_french.pdf (accesat la 01.12.2021).

1. Convenția privind drepturile copilului, Adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. Intrat în vigoare la 20 septembrie 1990, În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993, Publicat : 30-12-1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art. 52.
2. Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, a fost deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de Republica Moldova la 30 martie 2007, ratificată prin Legea nr. 166/09.07.2010, publicată în Monitorul Oficial al RM nr. 126-128/428 din 23 iulie 2010.
3. Declaration Assamblé Générale de l'ONU des droits du déficient mental, Online: [https://undocs.org/pdf?symbol=fr/A/RES/2856%20\(XXVI\)](https://undocs.org/pdf?symbol=fr/A/RES/2856%20(XXVI)) (accesat la 23.11.2021).
4. Declaration of Rights of Deaf-Blind Persons, 1979, Online: <http://hrlibrary.umn.edu/instree/deaf-blindrights.html> (accesat la 24.11.2021).
5. Declaration on Social Progress and Development Proclaimed by General Assembly resolution 2542 (XXIV) of 11 December 1969, Online: <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/progress.pdf> (accesat la 23.11.2021).
6. Declaration on the Rights of Disabled Persons, Proclaimed by General Assembly resolution 3447 (XXX) of 9 December 1975, (p.1), Online: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/rightsofdisabledpersons.aspx> (accesat la 23.11.2021).
7. Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1945, Online: https://www.ohchr.org/en/udhr/documents/udhr_translations/rum.pdf (accesat la 12.11.2021).
8. Le Programme de développement durable à l'horizon 2030, Online: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/70/L.1&Lang=F (accesat la 29.11.2021)
9. Le Programme Mondial d'Action concernant les personnes handicapées, Online: <https://www.un.org/esa/socdev/enable/diswpf01.htm>, (accesat la 23.11.2021).
10. Macovei Tatiana, Adaptarea rezonabilă: Realitate și deziderate, În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională "Integrare prin cercetare și inovare", Chișinău, Moldova, 9-10 noiembrie 2017, pag.154-157.
11. Manualul de drept european privind drepturile copilului, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei, 2015, p. 60.
12. Organisation des Nations Unies, Objectifs du développement durable; Online: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/fr/objectifs-de-developpement-durable/>
13. Organizația Națiunilor Unite, L'ONU et le handicap, Online: https://www.un.org/french/esa/social/disabled/historique_1.htm, (accesat la 10.11.2021).
14. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 26, Online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro (accesat la 10.11.2021).
15. Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, art. 2, Online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115566&lang=ro, (accesat la 10.11.2021).
16. Protocolul opțional la Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, ratificată de către Republica Moldova la 04.11.2021.
17. Racu S., Grigoriu A., [et.all] Ghid. Drepturile omului și problema dizabilităților. Reglementări internaționale și naționale privind drepturile omului, destinat persoanelor cu dizabilități și familiilor acestora, Chișinău, 2011.
18. Règles pour l'égalisation des chances des handicapés, Online: <https://www.un.org/french/esa/social/disabled/PDF/ReglesEgalisationChances.pdf> (accesat la 25.11.2021).
19. Stratégie des Nations Unies pour l'inclusion du Handicap, Online: https://www.un.org/en/content/disabilitystrategy/assets/documentation/UN_Disability_Inclusion_Strategy_french.pdf (accesat la 01.12.2021).

Copyright©CAZACU Doina, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

CAZACU Doina,

State University of Moldova, Faculty of Law,

Department of International and European law.

60 Alexei Mateevici Street, Chisinau,

MD - 2012, Republic of Moldova.

E-mail: doina.cazacu@yahoo.com

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 16-29. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 15. 11. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	---

**DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC
PUBLIC INTERNATIONAL LAW
МЕЖДУНАРОДНОЕ ПУБЛИЧНОЕ ПРАВО**

**ASISTENȚA ȘI PROTECȚIA CONSULARĂ A CETĂȚENILOR –
ATRIBUT AL STATULUI TRIMIȚĂTOR**

**CONSULAR ASSISTANCE AND PROTECTION OF CITIZENS –
ATTRIBUTE OF THE SENDING STATE**

**КОНСУЛЬСКАЯ ПОМОЩЬ И ЗАЩИТА ГРАЖДАН –
АТРИБУТ АККРЕДИТУЮЩЕГО ГОСУДАРСТВА**

MAFTEI Jana* / MAFTEI Jana / МАФТЕЙ Жана

ABSTRACT:

**CONSULAR ASSISTANCE AND PROTECTION OF CITIZENS –
ATTRIBUTE OF THE SENDING STATE**

In this paper we aim to analyze the issue of consular assistance in correlation with that of consular protection, from the perspective of the relationship between the interstate relations of Consular Relations, the personal sovereignty of states and to highlight the conditions and limits of the exercise of the two consular functions in the bilateral framework between the two states involved in consular relations, but also For the elaboration of the paper we used as research methods the analysis of the problems generated by the mentioned subject, with reference to doctrinal points of view expressed in treaties and specialized papers, documentary research, interpretation of legal norms in the matter.

Keywords: international law, Consular Relations, consular functions, state, sovereignty.

JEL Classification: K33

Резюме:

**КОНСУЛЬСКАЯ ПОМОЩЬ И ЗАЩИТА ГРАЖДАН –
АТРИБУТ АККРЕДИТУЮЩЕГО ГОСУДАРСТВА**

В этой работе мы намерены проанализировать проблему консульской помощи в соотношении с точки зрения консульской защиты, с точки зрения взаимосвязи между межгосударственностью консульских отношений, личным суверенитетом государств и выделить условия и границы осуществления двух консульских функций в рамках двусторонних между двумя государствами, участвующими в консульских отношениях, а также через консульские офисы, принадлежащие третьему государству. Для разработки работы мы использовали в качестве методов исследования анализ проблем, порожденных упомянутой темой, со ссылкой на доктринальные точки зрения, выраженные в договорах и специализированных работах, документальных исследованиях,

* **MAFTEI Jana** - Doctor în Drept, Profesor universitar, Facultatea de Drept, Universitatea „Danubius” din Galați, Blvd. Galați, nr.3, 800654, Galați, România. / **MAFTEI Jana** - PhD in law, Professor, Faculty of Law, Danubius” University of Galati, 3 Galati Boulevard, 800654 Galati, Romania. / **МАФТЕЙ Жана** - Доктор права, профессор, Факультет права, Университет „Danubius”, Галац, Румыния (Галац, Румыния). **E-mail:** janamaftei@univ-danubius.ro

интерпретации правовых норм в этом вопросе.

Ключевые слова: международное право, консульские отношения, консульские функции, государство, суверенитет.

JEL Classification: K33

УДК: 341.8

REZUMAT:

**ASISTENȚA ȘI PROTECȚIA CONSULARĂ A CETĂȚENILOR –
ATRIBUT AL STATULUI TRIMIȚĂTOR**

În această lucrare ne-am propus să analizăm problematica asistenței consulare în corelație cu cea a protecției consulare, din perspectiva relația dintre interstatalitatea relațiilor consulare, suveranitatea personală a statelor și să evidențiem condițiile și limitele exercitării celor două funcții consulare în cadrul bilateral dintre cele două state implicate în relații consulare, dar și prin intermediul oficiilor consulare aparținând unui stat terț. Pentru elaborarea lucrării am utilizat ca metode de cercetare analiza problemelor generate de subiectul menționat, cu referire la puncte de vedere doctrinare exprimate în tratate și lucrări de specialitate, cercetarea documentară, interpretarea normelor juridice în materie.

Cuvintele-cheie: drept internațional, relații consulare, funcții consulare, stat, suveranitate.

JEL Classification: K33

CZU: 341.8.

Introducere

Tema protecției și asistenței consulare este un subiect constant al cercetării noastre și diferitele aspecte ale sale au fost analizate și cu alte prilejuri.¹ De altfel, dreptul statului de a-și proteja cetățenii a fost recunoscut de către mulți autori² și afirmat de practica statelor și se consideră o datorie a consulului de a veghea ca drepturile conaționalilor săi să fie respectate într-o țară străină, de a lua toate măsurile pe care le consideră necesare și utile pentru a realiza acest scop. Prin activitatea desfășurată de consuli săi, „statul își extinde brațul protector pe întreaga suprafață a globului”.³

Activitatea consulară se concretizează în exercitarea funcțiilor consulare în cadrul raporturilor bilaterale dintre state și are un conținut complex, deoarece derularea relațiilor consulare presupune, practic, îndeplinirea de către oficiile consulare și funcționarii consulari a unui ansamblu de atribuții pe teritoriul statului primitor, în numele statului trimițător, care trebuie să fie conforme normelor internaționale în materie și să respecte legislația celor două state⁴; scopul îndeplinirii acestor atribuții este acela de a proteja interesele economice, comerciale, culturale ori științifice ale statului trimițător

¹ MAFTEI, J. Application of the Principle of Mutual Consent in Consular Relations between States. În Revista Acta Universitatis Danubius. Juridica. 2020, vol. 16, nr. 2, pp.88-105; MAFTEI, J. The Contribution of the European Convention on Consular Functions to the Development of International Law. În EIRP Proceedings. 2016, vol. 11, pp.102-108; MAFTEI, J. Consular and Diplomatic Protection of the European Union Citizens in Third Countries. În Analele Universității Eftimie Murgu, Reșița, Fascicula II – Studii Economice. Editura Eftimie Murgu, Reșița, 2009, pp.358-365; MAFTEI, J. Aspects de la codification du droit consulaire. În Revista Acta Universitatis Danubius. Juridica. 2009, vol. 5, nr.1, pp.57-72; MAFTEI, Jana, Dimensiunea europeană a protecției consulare. În EIRP Proceedings. 2008, vol. 3, p.63-68 etc.

² LEE, L.T. Consular Law and Practice. Clarendon Press: Oxford, 1990, p.124; BURIAN, A. [et al.]: Drept Internațional Public, ed. a 5-a (compl. și actualizată), Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2021, p. 358-379; ANGHEL, I. M. Dreptul diplomatic și dreptul consular, București: Universul Juridic, 2011, p.540-567; MAFTEI, J. Activitatea consulară. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 2010, p.9-39; DELCEA, M. [et al.]. Protecția și asistența consulară a cetățenilor români în străinătate. București: All Beck C.H. Beck, 2005; CAZACU, D.-POZNEACOVA, V. Funcțiile instituțiilor consulare și specificul activității consulatelor Republicii Moldova. În Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale. 2021, No.2, Vol. 16, pp. 9 – 28 ș.a.

³ PRADIER-FODÉRE, P.L.E.. Traité de droit international public, (8 vol.), IV, p.555. Citat de STUART, G. H. American Diplomatic and Consular Practice. New York: Appleton-Century-Crofts, 1952, p. 372.

⁴ ANGHEL, I.M. Op. cit., p.591.

și ale cetățenilor săi în statul de reședință.¹

Stabilirea relațiilor consulare și a posturilor consulare se realizează între state suverane prin intermediul unui acord mutual² și se derulează prin instituții specializate (oficiile consulare sau serviciile consulare din cadrul misiunilor diplomatice) ale statului trimițător; cu caracter de excepție, protecția și asistența consulară ale intereselor consulare ale unui stat pot fi încredințate consulatelor unor state terțe, pe baza unor acorduri tripartite³, în conformitate cu prevederile art. 8 al Convenției de la Viena din 1963 privind relațiile consulare (CVRC 1963).

Această situație de excepție a dobândit valențe noi în ce privește statele membre ale Uniunii Europene, cetățenii europeni bucurându-se de protecție diplomatică și consulară potrivit legislației europene, care presupune asigurarea asistenței unui cetățean european de către un alt stat membru al Uniunii decât cel de origine, în aceleași condiții ca și propriilor cetățeni, dacă pe teritoriul unde se află nu există nici o reprezentanță permanentă accesibilă, nici consul onorific accesibil și competent din partea statului membru propriu sau al altui stat care îl reprezintă în mod permanent.

În cele ce urmează vom analiza aspecte ale exercitării protecției și asistenței consulare de către statul trimițător, în temeiul suveranității sale și al legăturii de cetățenie, evidențiind caracterul interstatal al relațiilor consulare, condițiile și limitele exercitării asistenței consulare în cadrul bilateral dintre cele două state implicate în relații consulare, dar și prin intermediul oficiilor consulare aparținând unui stat terț, cu referire și la beneficiul protecției consulare în lumina reglementărilor internaționale în vigoare, dar și a preocupărilor europene în materie și a legislației românești recente.

Relația dintre interstatalitatea relațiilor consulare, suveranitatea personală a statelor și cetățenie

Relațiile consulare sunt fără îndoială relații interstatale, care se desfășoară în cadrul ordinii juridice internaționale între state suverane și sunt reglementate de norme aparținând dreptului consular, ca parte a dreptului internațional public, dar sunt destinate ca finalitate persoanelor fizice și juridice ca subiecte de drept intern.

Această situație asigură specificitate dreptului consular, ca ansamblu de norme juridice adoptate pentru a reglementa relațiile consulare, considerat a fi puntea ce asigură legătura dintre dreptul internațional și ordinea juridică internă a celor două state implicate în raporturi consulare. În literatura de specialitate s-a apreciat că activitatea postului consular și a funcționarului consular „*este situată la intersecția sistemelor juridice din statul trimițător și din statul de reședință*”⁴ și că între normele dreptului consular și normele interne în materie ale statelor există raporturi de coordonare⁵.

Relațiile internaționale sunt relații care depășesc limitele unui singur stat, se plasează în cadrul societății internaționale și se desfășoară între entități care acționează în cadrul comunității internaționale. Într-un sens mai restrâns, se poate afirma că relațiile internaționale sunt relații stabilite între subiecte de drept internațional⁶. Caracterul interstatal al relațiilor consulare și reglementarea acestora prin norme juridice aparținând dreptului internațional public⁷ impune concluzia că „*subiecții acestor relații pot fi doar subiecții de drept internațional și, mai precis, nu oricare dintre aceștia, ci numai statele*”⁸ în temeiul competenței personale, care reprezintă „*capacitatea lor de a acționa față de cetățenii lor, naționali lor, în vederea reglementării cetățeniei lor, a protecției lor în străinătate* –

¹ IRIZARRY y PUENTE J. *Traité sur les fonctions internationales des consuls*; trad. par C. Schlegel. - Paris: Editions A. Pedone, 1937, pp.34 și urm.; DONALDSON, A.C., *The Functions of the American Consul*. În *Department of State Bulletin*, vol. XXXV: No. 901, 1956, p.603 și urm.

² A se vedea art. 2 și 4 din CVRC 1963. CVRC 1963 reprezintă principalul izvor al dreptului consular. A fost elaborată pe baza proiectului alcătuit de Comisia de Drept Internațional a O.N.U. România a aderat la această convenție prin Decretul nr. 481 din 20 decembrie 1971. MAFTEI, J. *Op.cit.*, 2020, pp.89-91.

³ BONCIOG, A. *Drept consular*, ediția a III-a. București: Ed. Fundației ”România de Mâine”, 2000, p.29.

⁴ NĂSTASE, D. *Drept diplomatic și consular*. București: Ed. Fundației ”România de Mâine”, 2006, p.271.

⁵ MARESCA, A. *Le relazioni consolari*. Milano:Giuffrè Editore, 1966, p. 80 și urm.

⁶ NĂSTASE, A. [et al.]. *Drept internațional public. Sinteze pentru examen*, Ediția a III-a. București: All Beck, 2002, p.9.

⁷ SEN, B. *A Diplomat's Handbook of International Law and Practice*. Dordrecht, Netherlands ; Boston, Mass.: M. Nijhoff, 1988, p. 246 și urm.; GEAMĂNU. G., *Drept internațional public*, 2 vol. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1983, p.48.

⁸ ANGHEL, I.M. *Op. cit.*, p.541.

*protecția diplomatică - și să le dea dispoziții*¹. Subiecți ai relațiilor consulare pot fi numai titularii suveranității personale care, pe baza legăturilor de cetățenie, au dreptul și obligația de a asigura tutela juridică a naționalilor lor.² Statele sunt cele care dețin prerogativele ce le permit, în virtutea legăturilor de cetățenie, să asigure protecție consulară naționalilor lor, persoane fizice sau juridice. Legătura politică și juridică a cetățeniei, dintre un stat și o persoană fizică determinantă dă naștere unor drepturi și obligații reciproce atât pentru persoana respectivă, cât și pentru statul al cărei cetățean este.³ Această legătură este reflectată pe plan extern, păstrată și prelungită oriunde s-ar afla persoana fizică: în statul său de origine sau în alt stat, pe mare, în aer sau în cosmos.⁴ Legătura de cetățenie constituie temeiul pentru care statele trebuie să asigure protecție consulară persoanelor fizice⁵. Dacă CVRC folosește termenul „cetățeni” atunci când se referă la beneficiarii protecției și asistenței consulare, Convenția europeană privind funcțiile consulare din 1967 (CEFC1967)⁶ menționează în art. 2 că funcționarii consulari au dreptul de a proteja „resortisanții” statului trimițător și de a le apăra drepturile și interesele și definește expresia „resortisant” în art.1 lit.d ca fiind acoperitoare pentru „orice persoană, inclusiv, în cazul în care contextul o permite, orice persoană juridică care, în ceea ce privește statul trimițător, este considerată a fi resortisantul acestuia în conformitate cu legislația sa”. De menționat că și în doctrină, uneori termenul de cetățenie este înlocuit cu acela de resortisant, Raluca-Miga Beșteliu opinând că acest termen „nu este folosit în tratate sau în alte acte internaționale în mod uniform”. În opinia aceleiași autoare, „uneori cetățean sau resortisant au același înțeles. Alteori, cuvântul resortisant are un sens mai larg cuprinzând și persoane legate de un stat în afară de cetățenie și prin alte raporturi juridice”.⁷ În dicționarele de specialitate se dau ca sinonime pentru termenul resortisant cuvintele cetățean și național, cu precizarea că în dreptul internațional, termenul de resortisant este folosit, de obicei, într-un sens larg, cuprinzând atât persoane fizice, cetățeni sau supuși ai statului, cât și persoanele juridice (instituții, societăți, asociații etc.) care au naționalitatea acestui stat.⁸

Asistența consulară – protecția consulară: delimitare conceptuală

Sfera funcțiilor consulare este determinată de sarcinile ce i-au fost conferite oficiului consular de către statul trimițător, dar și de admiterea de către statul primitor a fiecăreia dintre atribuțiile oficiului consular. Lista acestor funcții include atribuții numeroase și extrem de variate⁹ ce revin consulului, CVRL enumerând o parte dintre acestea în cuprinsul art. 5, cu precizarea menționată la lit. m) a acestui articol că este posibilă exercitarea oricărei „alte funcții încredințate unui post consular de către statul trimițător, care nu sunt interzise de legile și regulamentele statului de reședință sau la care statul de reședință nu se opune, sau care sunt menționate în acordurile internaționale în vigoare între statul trimițător și statul de reședință”. Deși mult mai extinsă decât cea prevăzută de CVRC1963, enumerarea funcțiilor consulare în cadrul CEFC1967 nu este nici ea exhaustivă, art. 44 (1) admitând, de asemenea, că funcționarii consulari au dreptul de a exercita orice alte funcții consulare care le-au fost conferite de statul trimițător și care nu sunt interzise de statul de reședință sau

¹ NICIU, M. *Drept internațional public*. Arad: Servo-Sat, 1997, p.81.

² BONCIOG, A. *Drept consular*. București: Ed. Fundației ”România de Mâine”, 1996, p.28.

³ MARQUES, R. R.C. The Right to Access Consular Assistance and Protection and its Relevance to the Architecture of a Safe, Orderly, and Regular Migration. În *Interventions. International Journal of Postcolonial Studies*, Vol. 23, Issue 2, 2021, pp. 313-325.

⁴ COMBACAU, J.- SUR, S. *Droit International Public*, 5e édition. Paris: Montchrestien, 2001, p.324.

⁵ BONCIOG, A., *Op. Cit.*, 1996, p.28; MAFTEI, J. Caracterul interstatal al relațiilor consulare. În *Caietul Științific nr. 3, Materiale ale sesiunii de comunicări științifice „Administrația publică în statul de drept”*, 27-28 septembrie 2008, Institutul de Științe Administrative din Republica Moldova, Chișinău, 2009, pp.95-101.

⁶ Convenția europeană privind funcțiile consulare împreună cu protocoalele sale, Protocolul privind protecția refugiaților și Protocolul referitor la aviația civilă s-au elaborat în cadrul Consiliului Europei, s-au deschis pentru semnare de către statele membre ale Consiliului Europei din 11 decembrie 1967. CEFC a intrat în vigoare la 09/06/2011. România nu este parte la această convenție.

⁷ MIGA-BEȘTELIU, R. *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional*. București: All Beck, 2003, pp.166-167.

⁸ ALEXANDRESCU, C. [et al.]. *Mic dicționar diplomatic*. București: Ed. Politică, 1967, p.273; ALEXIE, M. [et al.]. *Dicționar diplomatic*, București: Editura Politică, 1979, p.753.

⁹ ANGHEL, I.M. *Op. cit.*, p.594.

la care acest stat nu se opune.¹

Ansamblul funcțiilor consulare include asistența și protecția consulară, pe care doctrinarii o consideră a fi cea mai importantă, cea mai reprezentativă, constituind esența instituției consulare.² Considerăm necesar să facem, însă, o delimitare de natură conceptuală între cei doi termeni care desemnează „cele mai vechi și mai reprezentative funcții pe care consulul le exercită în interesul cetățenilor statului său”³. Deși cele două funcții (asistența și protecția consulară) urmăresc același scop și pot fi îndeplinite concomitent uneori, mai multe elemente contribuie la distincția dintre ele: asistența consulară constituie, de regulă, un raport cu caracter național, intern, bilateral, care are loc între funcționarul consular și conaționalul său, care presupune comunicarea cu acesta⁴, îndrumarea lui, de sprijin, acordarea de sfaturi, de recomandări și nu presupune neapărat stabilirea unui contact între funcționarul consular și organele statului de reședință, dar consulul poate solicita autorităților competente informații referitoare la situațiile în care interesele conaționalilor săi sunt lezate, poate să-i asiste pe aceștia pe lângă organele jurisdicționale, poate să îndeplinească rolul de interpret etc.; protecției consulare i se adaugă un al treilea element – implicarea autorității statului de reședință, fapt de natură a internaționaliza acest raport, în care funcționarul consular își valorifică dreptul de a acționa în baza raportului de cetățenie preexistent în favoarea conaționalilor săi prevalându-se de calitatea sa oficială de organ al statului; chiar dacă pot fi îndeplinite concomitent, succesiunea logică în timp a acestor funcții presupune îndeplinirea mai întâi a acțiunilor de asistență consulară și apoi a celor de protecție.⁵

CVRC1963 menționează distinct în cuprinsul reglementărilor sale cele două funcții: art. 5 lit. e: „a acorda ajutor și asistență cetățenilor persoane fizice și juridice ai statului trimițător”; art. 5 lit. a): „a proteja în statul de reședință interesele statului trimițător și ale cetățenilor săi, persoane fizice sau juridice, în limitele admise de dreptul internațional”.

CEFC1967 înscrie în art. 2 alin.1 dreptul funcționarilor consulari „de a proteja resortisanții statului trimițător și de a le apăra drepturile și interesele lor”, iar în art. 16 alin. 1 posibilitatea de a consilia cetățenii statului trimițător cu privire la drepturile și îndatoririle prevăzute de legile și reglementările referitoare la securitatea socială și asistența socială și medicală a statului de reședință și de a le oferi orice asistență în această problemă.

Asigurarea asistenței și protecției consulare sunt inserate și în convențiile bilaterale dintre state. Exemplu gratia, amintim art. 38 din Convenția consulară între România și Republica Polonă potrivit căruia „funcționarul consular are dreptul să favorizeze, sub toate formele, dezvoltarea relațiilor economice, comerciale, culturale și științifice, precum și a turismului între statul trimițător și statul de reședință, să promoveze, în orice alt mod, relațiile prietenești între statul trimițător și statul de reședință și să protejeze drepturile și interesele statului trimițător și ale cetățenilor săi” și art. 47 din aceeași convenție care stipulează că „funcționarul consular are dreptul de a comunica cu orice cetățean al statului trimițător, să-i acorde *asistența*, să-l îndrume și, în caz de nevoie, să-i asigure asistența juridică.”⁶ (s.n.)

¹ MAFTEI, J. *Op.cit.* 2010, pp.49-50.

² OPPENHEIM, L. *International Law, A Treaties*, vol. I, Peace, 8th ed. London; New York: Longmans, Green & Co., 1955, pp.838-839; MARESCA, A. *Op.cit.*, p.353; IRIZARRY y PUENTE J. *Op.cit.*, p. 274.

³ ANGHEL, I.M. *Op.cit.* p.623.

⁴ Comunicarea dintre funcționarii consulari cu solicitanții de asistență consulară, ca de altfel întreaga activitate diplomatică și consulară, a trebuit să se adapteze condițiilor impuse de măsurile de protecție contextul situației de criză generate de pandemia de COVID-19, multe dintre serviciile consulare putând fi accesate online prin Ghișeul consular care poate accesat la adresa <https://www.econsulat.ro/>. Provocarea generată de această criză a grăbit ceea ce un autor a numit „drumul către maturitate digitală” prin crearea de către instituțiile implicate a unui „mediu informațional din ce în ce mai complex”. Melissen, J. *Consular diplomacy's first challenge: Communicating assistance to nationals abroad*. În *Asia & the Pacific Policy Studies*, Volume 7, Issue 2, 2020, pp. 225.

⁵ Referitor la modalitățile de intervenție asigurarea a asistenței consulare și de realizare a protecției consulare a se vedea, de exemplu, LĂPUȘTE, I.-M. *Asistența și protecția consulară oferită cetățenilor europeni prin intermediul misiunilor diplomatice/oficiilor consulare ale României*. În *Revista Romana de Dreptul Muncii*, nr. 3, 2019, pp. 45.

⁶ Convenția consulară între România și Republica Polonă, semnată la București la 25 ianuarie 1993, ratificată prin Legea nr.44/30.06.1993, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 152/7 iulie 1993.

Legea nr. 62/2019 privind activitatea consulară¹ menționează cele două funcții distinct în cuprinsul art. 4 lit. f și g atunci când enumeră funcțiile misiunilor diplomatice și oficiilor consulare de carieră și consacră întreaga secțiunea 5 a Cap. IV asistenței consulare (art. 58-64).

Asistența consulară: condiții și limite

Beneficiul protecției consulare din partea unui stat implică îndeplinirea mai multor condiții de către persoana fizică, cetățean al statului trimițător, iar asistența consulară este limitată la anumite situații de urgență reale, sfera atribuțiilor consulare fiind restrânsă numai la anumite categorii de relații sociale, bine determinate, o situație contrară fiind de natură a crea un conflict între jurisdicțiile celor două state. Aceste condiții și limite sunt prevăzute în CVRC 1963, dar și în reglementările naționale ale statelor implicate în relații consulare.

1. *Cetățenia statului trimițător.* Persoana respectivă să aibă calitatea de cetățean al statului trimițător, iar cetățenia să fi fost dobândită în mod legal și în conformitate cu legislația sa în vigoare. Legătura de cetățenie trebuie dovedită. Dovada cetățeniei se face, de regulă, cu pașaportul. În cazul în care acest document a fost pierdut sau furat, consulatul (sau ambasada) poate accepta și o altă dovadă a cetățeniei. Funcțiile consulare privesc, în primul rând, pe cetățenii statului trimițător, și numai cu caracter de excepție, pe cei ai statelor terțe (vezi art. 7 din CVRC1963, potrivit căruia după notificarea corespunzătoare către statul de reședință și afară de cazul când acesta se opune, un post consular al statului trimițător poate exercita funcții consulare în statul de reședință în numele unui stat terț. Pentru cetățenii statului de reședință există organele acestuia și activitatea oficiilor consulare nu poate veni în concurs cu ceea ce în mod firesc revine acestora. Interpretarea logică a reglementărilor în materie ne conduce la concluzia că statul trimițător își legitimează interesul său, numai pentru ceea ce are legătură cu cetățenii proprii și este firesc ca atribuțiile încredințate consulilor să se refere la aceștia, în caz contrar s-ar ajunge la absurd, la o să îndepărtare de scopul just care a dus la acordarea lor. Legea nr. 62/2019 privind activitatea consulară stipulează în art. 3 alin. 1 că „prin activitatea consulară se asigură exercitarea și apărarea în străinătate a drepturilor și intereselor statului român și ale persoanelor fizice sau juridice *române*, potrivit legii, normelor și principiilor de drept internațional, cu respectarea reglementărilor interne ale statelor acreditate.” iar în art. 41 alin. 1 că „misiunile diplomatice și oficiile consulare de carieră ale României acordă protecție consulară, la cerere sau din oficiu, *cetățenilor români aflați în străinătate*, în limitele admise de lege, de normele și principiile de drept internațional și cu respectarea reglementărilor interne ale statelor acreditate. (*s.n.*). Același act normativ prevede și situația încredințării exercitării funcțiilor consulare unui stat terț, în următoarea formulare: „pot fi încheiate cu alte state acorduri și înțelegeri de reprezentare consulară, prin care partea română: a) își asumă exercitarea în numele altui stat a tuturor sau a unora dintre funcțiile consulare, pe teritoriul unuia sau mai multor state, cu consimțământul acestora; b) încredințează altor state exercitarea în numele părții române a tuturor sau a unora dintre funcțiile consulare, pe teritoriul unuia sau mai multor state terțe în care România nu este reprezentată printr-o misiune diplomatică sau printr-un oficiu consular de carieră rezident, cu consimțământul statelor acreditate” (art.5).

Deși Convenția de la Viena din 1963 prevede că asistența și protecția consulară privește cetățenii statului trimițător considerăm că, în anumite cazuri, intervenția consulilor în această privință trebuie extinsă și asupra membrilor familiei acestora care au naționalitatea unui stat terț sau sunt apatrizi. În acest sens, Legea nr.62/2019 enumeră în cuprinsul 41 alin. 3 categoriile de persoane străine, membri de familie străini ai cetățenilor români, cărora misiunile diplomatice și consulare române acordă protecție consulară în situațiile de criză prevăzute la alin.2 al aceluiași articol: soțul/soția, ascendenții

¹ Legea nr. 62 din 15 aprilie 2019 privind activitatea consular, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 299 din 18 aprilie 2019, modificată prin Legea nr. 46 din 18 martie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 274 din 18 martie 2021; La data intrării în vigoare a acestei legi au fost abrogate reglementările anterioare în materie: H.G. nr. 780/1995 privind modul și condițiile în care misiunile diplomatice și oficiile consulare pot să acorde asistență, precum și unele servicii în favoarea cetățenilor români aflați temporar în străinătate, în situații deosebite, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 10 octombrie 1995; H.G. nr. 760/1999 privind aprobarea Regulamentului consular, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 468 din 27 septembrie 1999, cu modificările ulterioare; H.G. nr. 868/2008 privind protecția cetățenilor Uniunii Europene prin misiunile diplomatice și oficiile consulare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 627 din 28 august 2008.

și descendenții de gradul I ai cetățenilor români, în limitele prevăzute de normele și principiile de drept internațional și de legea națională a persoanelor în cauză. Prin dispozițiile art. 26 alin.2 din aceeași lege se menționează că „serviciile consulare destinate cetățenilor români pot fi prestate și la solicitarea *apatrizilor* cu domiciliul în România sau a *străinilor beneficiari ai statutului de refugiat ori ai protecției subsidiare acordate de România*, în limitele prevăzute de lege și în măsura în care reglementările interne ale statului de reședință nu se opun”. (s.n.)

2. *Situații de urgență (de criză) reale.* Practica statelor în ce privește activitatea consulară cuprinde un număr foarte mare de situații ce necesită acordarea serviciilor de apărare a intereselor și drepturilor cetățenilor de către oficiile consulare. Trebuie, însă, reținut că asistența consulară este limitată la situații de urgență reale: deces, accidente cu privire la vătămările sau vătămare corporală gravă, boală, arest sau detenție etc. Cu toate acestea, multitudinea și varietatea atribuțiilor ce-i revin consulului determină o gamă largă și diversă a situațiilor în care acesta trebuie să intervină: eliberarea de pașapoarte și vize, îndeplinirea unor acțiuni notariale, înregistrarea de acte de stare civilă, apărarea drepturilor cetățenilor săi în caz de deces sau de pierderea capacității de exercițiu, reprezentarea intereselor propriilor cetățeni în instanțele judiciare etc.¹ În reglementarea Legii nr.62/2019, protecția consulară prin intermediul misiunilor diplomatice și consulare române se acordă în următoarele situații: crize consulare ce constau în situații determinate de calamități naturale, conflicte armate, atentate teroriste, alte dezastre și incidente care, prin natura lor, afectează simultan un număr semnificativ de persoane, printre care se află și cetățeni români sau ai altor state membre ale Uniunii Europene, ori generează riscuri majore de securitate la adresa acestora; cazuri individuale de boli grave, spitalizări, decese, accidente, pierdere, furt sau distrugere a documentelor de călătorie, a biletelor de călătorie, a mijloacelor bănești, a permiselor de conducere și a certificatelor de înmatriculare a autovehiculelor, minori neînsoțiți sau supuși unor măsuri de protecție instituțională în străinătate, măsuri sau pedepse privative de libertate, limitarea în orice alt mod a libertății personale, victime ale unor infracțiuni săvârșite în străinătate, alte incidente similare și situații de urgență care necesită ajutor la nivel consular (art. 41, alin. 2, lit. a și b).²

Convenția de la Viena din 1963 prevede o serie de drepturi pentru ca funcționarii consulară să poată îndeplini aceste atribuții: de a comunica liber cu conaționali lor, de a fi avertizați de autoritățile competente ale statului de reședință când în circumscripția consulară a fost arestat un cetățean al statului trimițător, de a vizita cetățeanul statului trimițător în cazul în care acesta este încarcerat sau deținut preventiv ori execută o hotărâre judecătorească, de a lua măsuri pentru reprezentarea lui.³

3. *Respectarea legilor și regulamentelor statului de reședință.* Funcțiile consulare sunt limitate de legea statului trimițător, consulul putând să îndeplinească doar funcțiile ce i-au fost încredințate, conforme legislației naționale, limitele în care se admite exercitarea unei funcții consulare de către oficiul consular sunt date și de suveranitatea de statului de reședință, organele sale fiind singurele îndreptățite să facă acte de jurisdicție pe teritoriul său. Acesta va admite, totuși, ca un organ străin, în speță - oficiul consular, să-și desfășoare activitatea pe teritoriul său, ca reprezentant al unei ordini de drept ce aparține unui alt stat, din considerente ce țin de cooperare interstatală. Sfera atribuțiilor consulare este restrânsă numai la anumite categorii de relații sociale, bine determinate, o situație contrară fiind de natură a crea un conflict între jurisdicțiile celor două state. Activitatea consulului este limitată, potrivit art. 55 din Convenția de la Viena din 1963 de respectarea legilor și regulamentelor statului de reședință. Consulii au de asemenea datoria de a nu se amesteca în treburile interne ale acestui stat. Această limitare este prevăzută și în art.1 al Convenției de la Havana din 1928 cu privire la agenții consulari, potrivit căruia „*consulul trebuie să exercite funcțiile pe care le conferă statul său,*

¹ MAZILU, D. *Diplomația. Drept diplomatic și consular.* București: Ed. Lumina Lex, 2006, p.296.

² De dată mai recentă poate fi menționată constituirea în data de 13 august 2021 a unei celule de criză interinstituțională pentru gestionarea situației din Afganistan care a activat în regim permanent pentru asigurarea evacuării cetățenilor români care și-au manifestat opțiunea de a fi repatriați, dar care a efectuat demersuri referitoare și la protecția unui număr de cetățeni afgani, foști colaboratori ai trupelor române pe perioada desfășurării misiunii acestora în Afganistan, ori studenți români bursieri ai statului român. Ministerul afacerilor externe român preciza la data de 5 septembrie 2021 că au fost evacuați 156 de cetățeni afgani, 49 cetățeni români și 7 cetățeni ai statelor aliate. <https://www.mae.ro/node/56573>.

³ MAFTEI, J. *Beneficiarii asistenței consulare.* În *Materialele Conferinței Internaționale Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere* – Ed. a III-a. București: Editura Universității Titu Maiorescu, 2009, pp. 198-201

fără a prejudicia legislația statului de reședință”. Această regulă este inclusă și în prevederile Legii nr. 62/2019 în cuprinsul art. 3 alin. 1, art. 4 alin.1 lit. i, art. 13 alin. 1, art. 19, art. 20 alin.1, art. 21, art. 26 alin.1, art. 41 alin.1, art. 48 alin.1 și art. 58.

4. *Autorități competente.* În conformitate cu prevederile art. 38 CVRC, referitoare la comunicarea cu autoritățile statului de reședință, în exercitarea funcțiilor lor, funcționarii consulari pot să se adreseze „a) autorităților locale competente ale circumscripției lor consulare; b) autorităților centrale competente ale statului de reședință dacă și în măsura în care acest lucru este admis de legile, regulamentele și uzanțele statului de reședință sau de acordurile internaționale respective”. Rezultă, așadar, că, în general, în exercitarea funcțiilor sale de protecție a conaționalilor, consulul nu se poate adresa tuturor autorităților statului de reședință, ci numai autorităților locale competente, care își au sediul în circumscripția consulatului respectiv.¹ Aceeași regulă este inclusă și în CEFC 1967, care reia aproape identic reglementarea din CVRC1963, în cuprinsul art.3, alin.1: „În exercitarea funcțiilor consulare, funcționarii consulari au dreptul de a se adresa: a. autorităților administrative și judiciare competente din circumscripția lor; b. în chestiuni care privesc aceeași circumscripție, autorităților administrative și judiciare centrale competente ale statului de reședință, în măsura în care practica acelui stat o permite”. Și convențiile consulare bilaterale fac trimitere la legile și regulamentele statului de reședință, atât în ceea ce privește admisibilitatea funcției ca atare, cât și în ceea ce privește condițiile de exercitare. Art. 39 din Convenția dintre România și Republica Polonă² statuează, de exemplu, în ce privește comunicarea cu autoritățile statului de reședință că: „1. Funcționarul consular își exercită funcțiile în circumscripția sa consulară. Totuși, în cazuri excepționale, el își poate exercita funcțiile în afara acestei circumscripții cu consimțământul statului de reședință. 2. În exercitarea funcțiilor sale, funcționarul consular se poate adresa: a) autorităților locale componente ale circumscripției consulare; b) autorităților centrale competente ale statului de reședință, în măsura în care acest lucru este permis de legile, regulamentele și uzanțele acestui stat, ca și de acordurile internaționale”. Această regulă contribuie la delimitarea protecției consulare de cea diplomatică, doar misiunile diplomatice putând a se adresa, în demersurile lor privind exercitarea protecției diplomatice, autorităților centrale.

Protecția diplomatică și consulară eficientă a cetățenilor europeni

Preocuparea continuă a Uniunii Europene în ce privește protecția consulară (și diplomatică) a cetățenilor europeni a început odată cu introducerea conceptul de „cetățenie europeană” prin reglementările Tratatului de la Maastricht³, care în baza art. 8, paragraful 1 institua *cetățenia Uniunii*, cetățean al Uniunii fiind orice persoană care are naționalitatea unui stat membru; crearea unei cetățenii comune europene⁴ a vizat consolidarea protecției drepturilor și intereselor cetățenilor sau resortisanților statelor membre. Tratatul de la Amsterdam⁵ îmbunătățește definiția anterioară a cetățeniei europene, prevăzând în art.17 (1) că „Se instituie o cetățenie a Uniunii. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are naționalitatea unui stat membru. Cetățenia Uniunii completează, dar nu înlocuiește cetățenia națională”. Art. I-10 paragraful 1 din Tratatul instituind o Constituție pentru Europa⁶ prelua prevederile existente în tratatele anterioare referitoare la cetățenia Uniunii cu

¹ ZOUREK, J. Le statut et les fonctions des consuls. În Collected Courses of the Hague Academy of International Law, vol.106, 1962, p. 409. CVRC 1963 definește circumscripția consulară în art. 1 lit. b: „prin expresia „circumscripție consulară” se înțelege teritoriul atribuit unui post consular pentru exercitarea funcțiilor consulare”, dar în convențiile internaționale se mai poate utiliza și sintagma „arondisment consular”.

² Convenția consulară între România și Republica Polonă, semnată la București la 25 ianuarie 1993, ratificată prin Legea nr.44/30.06.1993, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 152/7 iulie 1993

³ Tratatul de la Maastricht a fost semnat la 7 februarie 1992 și a intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993. Tratatul privind Uniunea Europeană. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

⁴ MASS, W. Creating European Citizen. Lanham, Md.; Plymouth: Rowman & Littlefield, 2007, p.95

⁵ Tratatul de la Amsterdam a fost semnat la 2 octombrie 1997 și a intrat în vigoare la 1 mai 1999. Tratatul de la Amsterdam. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT>

⁶ Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa a fost semnat la 29 octombrie 2004, dar nu a intrat în vigoare ca urmare a respingerii sale de către Franța și Țările de Jos în cadrul referendumurilor naționale. Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=OJ%3AC%3A2004%3A310%3ATOC>

precizarea că „*Cetățenia Uniunii se adaugă la cetățenia națională și nu o înlocuiește*”, ducând astfel la apariția dublei cetățenii, caracteristică reținută de doctrină ca aparținând statului federal.¹ Tratatul de la Lisabona², în art.20 paragraful (1) prevedea în mod asemănător: „*Se instituie cetățenia Uniunii. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia.*”

Articolele 20 (2) (c) și 23 și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (UE)³ prevăd dreptul cetățenilor europeni de a se bucura, pe teritoriul unei țări terțe în care statul membru al cărui resortisanți sunt nu este reprezentat, de protecție din partea autorităților diplomatice și consulare ale oricărui stat membru, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat și de a beneficia, pe teritoriul unei țări terțe în care nu este reprezentat statul membru al cărui resortisant este, de protecție din partea autorităților diplomatice și consulare ale oricărui stat membru, în aceleași condiții ca și cetățenii acelui stat. Se solicită statelor membre să adopte dispozițiile necesare și să angajeze negocierile internaționale necesare în vederea asigurării acestei protecții. Se mai prevede în cuprinsul art. 23 posibilitatea adoptării de către Consiliul European a unor directive care să stabilească măsurile de coordonare și de cooperare necesare pentru a facilita această protecție, hotărând în conformitate cu o procedură legislativă specială și după consultarea Parlamentului European. O dispoziție asemănătoare este consacrată și în art. 46 din Carta Drepturilor Fundamentale a UE⁴: „Orice cetățean al Uniunii beneficiază, pe teritoriul unei țări terțe în care statul membru, al cărui resortisant este, nu este reprezentat, de protecția autorităților diplomatice sau consulare ale oricărui stat membru, în aceleași condiții ca și resortisanții acelui stat”.

Protecția diplomatică și consulară acordată cetățenilor Uniunii Europene în baza prevederilor amintite constă, de fapt, numai într-o aplicare a dispozițiilor art.8 din Convenția de la Viena din 1963 privitoare la relațiile consulare („După notificarea corespunzătoare către statul de reședință și afară de cazul când acesta nu se opune, un post consular al statului trimițător poate exercita funcții consulare în statul de reședință în numele unui stat terț”), prin intermediul unei proceduri interstatale specifică UE, cu menținerea preeminenței dreptului statelor membre private individual în exercitarea acestei funcții pentru că „...Cetățenia Uniunii completează, dar nu înlocuiește cetățenia națională”. Această concluzie se impune și prin faptul că se cere, totodată, și acordul statului terț respectiv.

Constituind aplicarea unui alt principiu de drept european, principiul egalității de tratament și nediscriminării pe criterii de naționalitate, protecția consulară europeană presupune asigurarea asistenței consulare unui cetățean european de către un alt stat membru al UE decât cel de origine, în aceleași condiții ca și propriilor cetățeni.

În ansamblul acțiunilor europene privind protecția consulară a cetățenilor europeni trebuie amintită și Decizia nr. 95/553/CE din 19 decembrie 1995⁵ a reprezentanților guvernelor statelor membre reuniți în Consiliu, prin care se dorea îndeplinirea obligației prevăzute articolul 8c din Tratatul de instituire a Comunității Europene și care prevedea că fiecare cetățean al Uniunii Europene beneficiază de protecție consulară din partea reprezentanței diplomatice sau consulare a unui stat membru, dacă pe teritoriul unde se află nu există nici o reprezentanță permanentă accesibilă, nici consul onorific

¹ GĂLEA, I. [et al.]. Tratatul instituind o Constituție pentru Europa. București: All Beck, 2005, p.35

² Tratatul de la Lisabona a fost semnat la 13 decembrie 2007 și a intrat în vigoare la 1 decembrie 2019. Tratatul de la Lisabona. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=OJ:C:2007:306:TOC>

³ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată). Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=RO>

⁴ Angajamentul Uniunii Europene în favoarea drepturilor cetățenilor a fost subliniat în mod solemn în anul 2000, la Nisa, prin proclamarea Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Această Cartă a fost elaborată de către o Convenție formată din membri ai parlamentelor naționale și ai Parlamentului European, reprezentanți ai guvernelor statelor membre și un membru al Comisiei Europene. Alcătuită din șase capitole — *Demnitatea, Libertățile, Egalitatea, Solidaritatea, Drepturile cetățenilor, Justiția* — Carta conține 54 de articole care definesc valorile fundamentale ale Uniunii, precum și drepturile civile, politice, economice și sociale ale cetățenilor europeni. – MAFTEI J.*Op.cit.* 2010, p.173-174; Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=DE>

⁵ Decizia nr. 95/553/CE din 19 decembrie 1995, privind protecția cetățenilor Uniunii Europene prin reprezentanțele diplomatice și consulare, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L 314/73 din 28 decembrie 1995, pp.73-76, Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=celex:41995D0553>

accesibil și competent din partea statului membru propriu sau al altui stat care îl reprezintă în mod permanent. În cuprinsul art. 5, Decizia nr. 95/553/CE din 19 decembrie 1995 enumera nelimitativ situațiile în care un cetățean european poate beneficia de protecție consulară: asistență în caz de deces; asistență în cazuri de accident sau boală gravă; asistență în cazuri de arest sau detenție; asistență acordată victimelor unor acte de violență; sprijinirea și repatrierea cetățenilor Uniunii aflați în dificultate, cu precizarea inserată în alin. 2 al aceluiași articol că reprezentanțele diplomatice sau agenții consulare care lucrează în cadrul reprezentanțelor diplomatice sau consulare dintr-un stat terț pot, în limita prerogativelor lor, să intervină în sprijinul oricărui cetățean al Uniunii care solicită acest lucru și în alte împrejurări decât cele menționate anterior.

Această decizie a fost abrogată la 1 mai 2018 prin art. 18 al Directivei (UE) 2015/637 a Consiliului din 20 aprilie 2015¹. Directiva (UE) 2015/637 statuează ca principiu general regula prevăzută în art. 2 alin.1 potrivit căreia ambasadele sau consulatele statelor membre furnizează protecție consulară cetățenilor nereprezentați, în aceleași condiții ca și pentru proprii resortisanți și definește sintagma „cetățean nereprezentat” ca desemnând orice cetățean care are cetățenia unui stat membru și care nu este reprezentat într-o țară terță (art. 4), prin „stat membru care nu este reprezentat într-o țară terță” înțelegându-se, așa cum este precizat în art. 6, statul care „nu are o ambasadă sau un consulat stabilit în mod permanent sau dacă nu are o ambasadă, un consulat sau un consul onorific care să fie efectiv în măsură să furnizeze protecție consulară într-un anumit caz”. De asemenea, această directivă precizează situațiile în care se acordă asistență și protecție consulară (art. 9): arest sau detenție; atunci când un cetățean este victima unei infracțiuni; accident grav sau boală gravă; deces; ajutor și repatriere în caz de urgență; necesitatea eliberării unor documente de călătorie provizorii astfel cum se prevede în Decizia 96/409/PESC².

Pentru a putea beneficia de asistență și protecție consulară, Directivei (UE) 2015/637 impune solicitanților să se identifice ca cetățeni ai Uniunii. Dovada cetățeniei se va face cu pașaportul sau cartea de identitate (art.8 alin. 1). Am precizat deja că cetățenia europeană completează, nu înlocuiește cetățenia națională. Asta înseamnă că solicitantul trebuie să prezinte pentru identificare un pașaport sau o carte de identitate care să ateste că are cetățenia unui stat membru al Uniunii Europene. În caz de furt sau pierdere a acestor documente, ambasada sau consulatul poate accepta o altă dovadă a cetățeniei, potrivit alin. 2 al art. 8 cetățenia putând fi dovedită prin orice alte mijloace, după caz, inclusiv prin consultarea autorităților diplomatice sau consulare din statul membru al cărui resortisant susține că este solicitantul. În ceea ce-i privește pe membrii de familie ai cetățeanului nereprezentat, se precizează în documentul european că atât identitatea, cât și existența relației de familie vor putea fi dovedite prin orice mijloace de probă, inclusiv consultarea de către statul membru care acordă asistență a autorităților diplomatice sau consulare din statul membru ai căror resortisanți sunt cetățenii nereprezentați.

În concluzie, pentru a beneficia de protecție consulară prin mecanismul creat în cadrul Uniunii Europene, solicitantul trebuie să îndeplinească mai multe condiții:

- persoana care necesită protecție consulară să posede cetățenia unui stat membru al Uniunii Europene sau să fie membru al familiei unui cetățean european nereprezentat care-l însoțește într-o țară terță;
- persoana respectivă să se afle pe teritoriul unui stat terț, un stat care să nu facă parte din Uniunea Europeană;
- absența protecției naționale în statul care nu este membru al Uniunii Europene, adică pe teritoriul statului în care se află cetățeanul european care necesită asistență consulară, statul său de origine nu dispune de reprezentare accesibilă permanent și nici nu există un consul onorific competent să acorde protecție;

¹ Directiva (UE) 2015/637 a Consiliului din 20 aprilie 2015, privind măsurile de coordonare și cooperare pentru facilitarea protecției consulare a cetățenilor nereprezentați ai Uniunii în țările terțe și de abrogare a Deciziei 95/553/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. **L 106 din 24 aprilie 2015, pp. 1–13.** Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0637>

² Decizia 96/409/PESC a reprezentanților guvernelor statelor membre, reuiniți în cadrul Consiliului, din 25 iunie 1996 de instituire a unui document de călătorie provizoriu, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 168 din 6 iulie 1996, p. 4-11. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A41996D0409>

- existența pe teritoriul statului respectiv a reprezentanței diplomatice sau a postului consular aparținând unui alt stat membru al Uniunii Europene.

Important de menționat sunt și măsurile de cooperare și coordonare dintre statele membre și cu Uniunea pentru a asigura protecția cetățenilor nereprezentați menționate în Cap. 2 al Directivei (UE) 2015/637, art. 10-13. Pregătirea și gestionarea situațiilor de criză consulară necesită coordonarea statelor membre nereprezentate într-o țară terță și cu delegația Uniunii referitor la planurile pentru situații de urgență pentru a asigura că cetățenii nereprezentați beneficiază pe deplin de asistență, statul-pilot sau statul (statele) membru (membre) care coordonează asistența pentru cetățenii nereprezentați putând solicita, după caz, sprijin din partea instrumentelor cum ar fi structurile de gestionare a crizelor din cadrul SEAE¹ și Mecanismul de Protecție Civilă al Uniunii². Statele membre trebuie să furnizeze statului-pilot sau statului (statelor) membru (membre) care coordonează asistența toate informațiile relevante privind cetățenii lor nereprezentați care se află într-o situație de criză (art. 13).

În aplicarea acestor dispoziții europene, Legea nr. 62/2019 reglementează conduita autorităților române în cazul declanșării unei crize consulare într-o țară terță în cuprinzul art. 54, menționând că Ministerul Afacerilor Externe cooperează și se coordonează cu autoritățile diplomatice și consulare ale celorlalte state membre și cu Uniunea Europeană, pentru a asigura protecția consulară a cetățenilor nereprezentați, atribuind misiunii diplomatice și oficiilor consulare de carieră ale României din statul de reședință răspunderea de coordonării asistenței furnizate cetățenilor nereprezentați, în situația în care România îndeplinește rolul de stat-pilot³ sau dacă coordonează acțiunile de protecție consulară pe teritoriul unui stat terț; obligația transmiterii tuturor informațiilor relevante privind cetățenii români nereprezentați amenințați sau afectați de o criză consulară statului-pilot sau statului membru ori statelor membre care coordonează aceste acțiuni pe plan local revine Ministerului Afacerilor Externe, dacă România nu face parte din statele membre care coordonează acțiunile de protecție consulară.

Concluzie

Abordarea temei referitoare la cele două funcții ale activității consulare, asistența consulară și protecția consulară, ne-a permis să evidențiem încă o dată importanța deosebită pe care o prezintă instituția consulară atât pentru societatea internațională în ansamblu, cât și pentru fiecare cetățean care se află în exteriorul patriei sale și necesită protecție consulară.

Considerată a fi una din cele mai vechi activități statale menite să promoveze interesele externe ale statului în exterior prin prisma protejării drepturilor persoanelor fizice și juridice aflate în străinătate, activitatea consulară păstrează caracterul interstatal conferit de cadrul raporturilor bilaterale dintre statele implicate în raporturi consulare, relațiile consulare fiind relații care depășesc limitele teritoriale ale unui stat, statul trimițător desfășurând activități ce țin de îndeplinirea funcțiilor consulare și care au ca temei suveranitatea personală pe teritoriul statului de reședință pe baza cooperării interstatale.

În cuprinsul lucrării am delimitat conceptual asistența consulară și protecția consulară, care deși au la bază același scop, se realizează prin mijloace și acțiuni diferite și am determinat categoriile de persoane ce sunt îndreptățite să primească asistență consulară și protecție consulară, precum și condițiile și limitele în care oficiile consulare și funcționarii consulari pot interveni în sprijinul conaționalilor lor.

¹ Serviciul European de Acțiune Externă este serviciul diplomatic al UE, creat în 2010 în scopul sporirii eficienței și coerenței politicii externe al UE, prin Decizia Consiliului din 26 iulie 2010 privind organizarea și funcționarea Serviciului European de Acțiune Externă (2010/427/UE), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 201, din 3.08.2010, pp. 30-40. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32010D0427>

² Mecanismul de protecție civilă al Uniunii coordonează la nivelul UE răspunsul la dezastrele naturale și la cele provocate de om; a fost creat în 2001 și reformat în 2013; mecanismul include o capacitate de răspuns la situații de urgență, printre cazurile de activare recente putând fi menționate incendiile forestiere din Albania, Grecia, Italia, Macedonia de Nord și Turcia (2021), dar și **situația de urgență privind sănătatea** cauzată de COVID-19 (2020 și 2021). Protecția civilă la nivelul UE. Online <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/civil-protection/>

³ Sintagma „stat-pilot” este definită în art. 2 lit. p a Legii nr. 62/2019: stat-pilot - unul sau mai multe state membre ale Uniunii Europene reprezentate într-o anumită țară terță, responsabile de coordonarea și organizarea asistenței cetățenilor nereprezentați în situații de criză.

Am evidențiat contribuția Uniunii Europene, care a adăugat o nouă dimensiune protecției consulare prin crearea cetățeniei europene și sporirea măsurilor de cooperare consulară între statele membre pe linia acordării de asistență și protecție specifică în favoarea cetățenilor celorlalte state membre cărora nu le sunt accesibile, din rațiuni obiective, propriile reprezentanțe diplomatice sau consulare.

Bibliografie:

1. ALEXANDRESCU, C. [et al.]. Mic dicționar diplomatic. București: Ed. Politică, 1967, 318 p.
2. ALEXIE, M. [et al.]. Dicționar diplomatic, București: Ed. Politică, 1979, 1061 p.
3. ANGHEL, I.M. Dreptul diplomatic și dreptul consular, București: Universul Juridic, 2011, 824 p.
4. BONCIOG, A. Drept consular, ediția a III-a. București: Ed. Fundației "România de Măine", 2000, 222 p.
5. BONCIOG, A. Drept consular. București: Ed. Fundației "România de Măine", 1996, 258 p.
6. BURIAN, A. [et al.]: Drept Internațional Public, ed. a 5-a (compl. și actualizată), Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2021, 756 p.
7. CAZACU, D.-POZNEACOVA, V. Funcțiile instituțiilor consulare și specificul activității consulatelor Republicii Moldova. În Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale. 2021, Nr.2, Vol. 16, pp. 9 - 28. Online: https://usem.md/uploads/files/Activitate_Științifică_USEM/rmdiri/RMDIRI_2021_nr_2.pdf, [Vizitat la: 20.11.2021]
8. COMBACAU, J.- SUR, S. Droit International Public, 5e édition. Paris: Montchrestien, 2001, xxvi-815 p.
9. DELCEA, M. [et al.]. Protecția și asistența consulară a cetățenilor români în străinătate. București: All Beck C.H. Beck, 2005, 144 p.
10. DONALDSON, A.C. The Fonctions of the American Consul. In Departament of State *Bulletin*, vol. XXXV: No. 901, 1956, pp.603-605. Online: <http://ia904509.us.archive.org/26/items/departmentofstat3556unit/departmentofstat3556unit.pdf>, [Vizitat la: 20.11.2021].
11. GÂLEA, I. [et al.]. Tratatul instituind o Constituție pentru Europa. București: All Beck, 2005, 416 p.
12. GEAMĂNU, G., Drept internațional public, 2 vol. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1983, 600 p.
13. IRIZARRY y PUENTE J. Traité sur les fonctions internationales des consuls; trad. par C. Schlegel. - Paris: Editions A. Pedone, 1937, 484 p.
14. LĂPUȘTE, I.-M. Asistența și protecția consulară oferită cetățenilor europeni prin intermediul misiunilor diplomatice/oficiilor consulare ale României. În Revista Romana de Dreptul Muncii, nr. 3, 2019, pp. 43-51. Online <https://www.ujmag.ro/reviste/revista-romana-de-dreptul-muncii-nr-3-2019/cuprins/> [Vizitat la: 23.11.2021].
15. LEE, L.T., *Consular Law and Practice*, Oxford: Clarendon Press, 1990, xxxiii+739 p.
16. MAFTEI, J. Activitatea consulară. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 2010, 299 p.
17. MAFTEI, J. Application of the Principle of Mutual Consent in Consular Relations between States. În Revista Acta Universitatis Danubius. Juridica. 2020, vol. 16, nr. 2, pp.88-105;
18. MAFTEI, J. Aspects de la codification du droit consulaire. În Revista Acta Universitatis Danubius. Juridica. 2009, vol. 5, nr.1, pp.57-72;
19. MAFTEI, J. *Beneficiarii asistenței consulare*. În Materialele Conferinței Internaționale Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere – Ed. a III-a. București: Editura Universității Titu Maiorescu, 2009, pp. 198-201
20. MAFTEI, J. Consular and Diplomatic Protection of the European Union Citizens in Third Countries. În Analele Universității Eftimie Murgu, Reșița, Fascicula II – Studii Economice. Editura Eftimie Murgu, Reșița, 2009, pp.358-365;
21. MAFTEI, J. The Contribution of the European Convention on Consular Functions to the Development of International Law. În EIRP Proceedings. 2016, vol. 11, pp.102-108;
22. MAFTEI, J., Caracterul interstatal al relațiilor consulare. În Caietul Științific nr. 3, Materiale ale sesiunii de comunicări științifice „Administrația publică în statul de drept”, 27-28 septembrie 2008, Institutul de Științe Administrative din Republica Moldova, Chișinău, 2009, pp.95-101
23. MAFTEI, Jana, Dimensiunea europeană a protecției consulare. În EIRP Proceedings. 2008, vol. 3, p.63-68
24. MARESCA, A. Le relazioni consolari. Milano:Giuffrè Editore, 1966, 897 p.
25. MARQUES, R. R.C. The Right to Access Consular Assistance and Protection and its Relevance to the Architecture of a Safe, Orderly, and Regular Migration. În Interventions. International Journal of Postcolonial

Studies, Vol. 23, Issue 2, 2021, pp. 313-325

26. MASS, W. *Creating European Citizen*. Lanham, Md.; Plymouth: Rowman & Littlefield, 2007, ix+179 p.
27. MAZILU, D. *Diplomația. Drept diplomatic și consular*. București: Ed. Lumina Lex, 2006, x+ 490 p.
28. Melissen, J. Consular diplomacy's first challenge: Communicating assistance to nationals abroad. În *Asia & the Pacific Policy Studies*, Volume 7, Issue 2, 2020, pp. 217-228. Online <https://doi.org/10.1002/app5.298> [Vizitat la: 23.11.2021].
29. MIGA-BEȘTELIU, R. *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional*. București: All Beck, 2003, xiv+472 p.
30. NĂSTASE, A. [et al.]. *Drept internațional public. Sinteze pentru examen, Ediția a III-a*. București: All Beck, 2002, viii+365 p.
31. NĂSTASE, D. *Drept diplomatic și consular*. București: Ed. Fundației "România de Măine", 2006, 352 p.
32. NICIU, M. *Drept internațional public*. Arad: Servo-Sat, 1997, 409 p.
33. OPPENHEIM, L. *International Law, A Treaties*, vol. I, Peace, 8th ed. London; New York: Longmans, Green & Co., 1955, 1072 p.
34. SEN, B. *A Diplomat's Handbook of International Law and Practice*. Dordrecht, Netherlands ; Boston, Mass. : M. Nijhoff, 1988, xii+606 p.
35. STUART, G. H. *American Diplomatic and Consular Practice*. New York: Appleton-Century-Crofts, 1952, xii+478 p.
36. ZOUREK, J. Le statut et les fonctions des consuls. În *Collected Courses of the Hague Academy of International Law*, vol.106, 1962, pp.359-497. Online http://dx.doi.org/10.1163/1875-8096_pplrdc_A9789028614321_03. [Vizitat la: 19.11.2021].
37. Convenția de la Viena din 1963 privind relațiile consulare. Online https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_2_1963.pdf [Vizitat la: 12.11.2021].
38. Convenția europeană privind funcțiile consulare din 1967. Online <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=061> [Vizitat la: 13.11.2021].
39. Tratatul privind Uniunea Europeană. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT> [Vizitat la: 20.11.2021].
40. Tratatul de la Amsterdam. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT> [Vizitat la: 20.11.2021].
41. Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=OJ%3AC%3A2004%3A310%3ATOC> [Vizitat la: 20.11.2021].
42. Tratatul de la Lisabona. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=OJ:C:2007:306:TOC> [Vizitat la: 20.11.2021].
43. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată). Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=RO> [Vizitat la: 20.11.2021].
44. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=DE> [Vizitat la: 20.11.2021].
45. Decizia nr. 95/553/CE din 19 decembrie 1995, privind protecția cetățenilor Uniunii Europene prin reprezentanțele diplomatice și consulare, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L 314/73 din 28 decembrie 1995, pp.73-76, Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=celex:41995D0553> [Vizitat la: 20.11.2021].
46. Directiva (UE) 2015/637 a Consiliului din 20 aprilie 2015, privind măsurile de coordonare și cooperare pentru facilitarea protecției consulare a cetățenilor nereprezentați ai Uniunii în țările terțe și de abrogare a Deciziei 95/553/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 106 din 24.04.2015, pp. 1-13. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0637> [Vizitat la: 20.11.2021].
47. Decizia 96/409/PESC a reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, din 25 iunie 1996 de instituire a unui document de călătorie provizoriu, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 168 din 6.07.1996, pp. 4-11. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A41996D0409> [Vizitat la: 20.11.2021].
48. Decizia Consiliului din 26 iulie 2010 privind organizarea și funcționarea Serviciului European de Acțiune Externă (2010/427/UE), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 201, din 3.08.2010, pp. 30-40. Online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32010D0427> [Vizitat la: 20.11.2021].
49. Convenția consulară între România și Republica Polonă, semnată la București la 25 ianuarie 1993, ratificată prin Legea nr.44/30.06.1993, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 152/7 iulie 1993.

50. Legea nr. 62 din 15 aprilie 2019 privind activitatea consulară, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 299 din 18 aprilie 2019.

51. Legea nr. 46 din 18 martie 2021 pentru modificarea Legii nr. 62 din 15 aprilie 2019 privind activitatea consulară, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 274 din 18 martie 2021.

52. Protecția civilă la nivelul UE. Online <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/civil-protection/> [Vizitat la: 20.11.2021].

Copyright©MAFTEI Jana, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

Prof. Jana MAFTEI, PhD.

Faculty of Law

Danubius” University of Galati

3 Galati Boulevard, 800654 Galati, Romania

E-mail: janamaftei@univ-danubius.ro

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 30-41. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 11. 09. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	---

**RELAȚII INTERNAȚIONALE
INTERNATIONAL RELATIONS
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ**

**UNELE CONSIDERENTE PRIVIND METODELE
ȘI PROCEDEELE DE NEGOCIERI INTERNAȚIONALE¹**

**SOME CONSIDERATIONS ON INTERNATIONAL
NEGOTIATION METHODS AND PROCEDURES**

**НЕКОТОРЫЕ СООБРАЖЕНИЯ О МЕТОДАХ
И ПРОЦЕДУРАХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ**

BURIAN Alexandru* / BURIAN Alexandru / БУРИАН Александр

ABSTRACT:

**SOME CONSIDERATIONS ON INTERNATIONAL
NEGOTIATION METHODS AND PROCEDURES**

Negotiations are the interaction of the parties associated with the presence of two or more partners with diverse interests. The main goal of the negotiations is to reach consensus. As a rule, negotiators insist on converting different interests into common goals, adjusting existing concepts, trying to raise the "bar" of requirements at the beginning of the negotiation process.

Negotiations have always been the best way to solve problems. Diplomatic negotiations, based on the norms of international law, have proven themselves to be the best in the process of resolving controversial issues.

The advantages of negotiations are significant: costs and efforts are less, the opportunity to introduce agreed points of view into the agreement, creative vision of differences in the relationship between partners is resolved in the long term, increased involvement and responsibility of partners, resources are allocated rationally, based on a collective decision, a friendly approach to the negotiation process, reduces the likelihood of conflicts.

¹ Articolul este publicat în cadrul Programului de stat: 20.80009.1606.05 „Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană”.

* **BURIAN Alexandru** - Doctor habilitat în drept, profesor universitar, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar (ret.), Director al Institutului de Cercetări Strategice al Universității de Studii Europene din Moldova, Președinte al Asociației de Drept Internațional din Republica Moldova, Consultant Principal, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și sociologice (Chișinău, Republica Moldova); Profesor universitar la Catedra Politologie a Universității „Alexandr Dubcek” din Trencin, Republica Slovacă (Trencin, Republica Slovacă). / **BURIAN Alexander** - Doctor of Juridical Sciences, Professor, Extraordinary and Plenipotentiary Ambassador (ret.), Director of The Institute for Strategic Studies of The European University of Moldova, President of the Moldavian Association of International Law, Principal Consultant, The Institute of Legal, Political and Sociological Research (Chisinau, The Republic of Moldova); University Professor at the Department of Political Science of the "Alexandr Dubcek" University of Trencin, Slovak Republic (Trencin, Slovak Republic). / **БУРИАН Александр Дмитриевич** - Доктор юридических наук, профессор, Чрезвычайный и Полномочный посол (в отставке), Директор Института стратегических исследований Европейского университета Молдовы, Президент Молдавской Ассоциации международного права, Главный консультант, Институт правовых, политических и социологических исследований (Кишинев, Республика Молдова); Профессор кафедры политологии Тренчинского университета им. Александра Дубчека, Словацкая Республика (Тренчин, Словацкая Республика). **E-mail:** alexandruburian@yahoo.com; alexandruburian@mail.ru

Keywords: negotiations, diplomatic negotiations, agreed points of view, consensus.

JEL Clasification: F15, F52, K33

РЕЗЮМЕ:
**НЕКОТОРЫЕ СООБРАЖЕНИЯ О МЕТОДАХ
И ПРОЦЕДУРАХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПЕРЕГОВОРОВ**

Переговоры – это взаимодействие сторон, связанное с наличием двух или более партнеров с разнородными интересами. Основной целью переговоров является достижение консенсуса. Как правило, переговорщики настаивают на преобразование различных интересов в общие цели, корректировки существующих понятий, пытаются повысить «планку» требований в начале переговорного процесса.

Переговоры были всегда лучшим способом решения проблем. Дипломатические переговоры, на основе норм международного права, зарекомендовали себя с лучшей стороны в процессе решения спорных вопросов.

Преимущества переговоров являются значительными: затраты и усилия меньше, возможность ввести в соглашение согласованные точки зрения, творческое видение расхождений во взаимоотношениях между партнерами разрешается в долгосрочной перспективе, повышение вовлеченности и ответственности партнеров, ресурсы распределяются рационально, на основе коллективного решения, дружелюбный подход к процессу переговоров, снижает вероятность возникновения конфликтов.

Ключевые слова: переговоры, дипломатические переговоры, согласованные точки зрения, консенсус.

JEL Clasification: F15, F52, K33

УДК: 327.39

REZUMAT:
**UNELE CONSIDERENTE PRIVIND METODELE
ȘI PROCEDEELE DE NEGOCIERI INTERNAȚIONALE**

Negocierile sunt interacțiunea părților asociate cu prezența a doi sau mai mulți parteneri cu interese diverse. Scopul principal al negocierilor este de a ajunge la un consens. De regulă, negociatorii insistă asupra transformării diferitelor interese în obiective comune, ajustării conceptelor existente, încercării de a ridica "bara" cerințelor la începutul procesului de negociere.

Negocierile au fost întotdeauna cel mai bun mod de a rezolva problemele. Negocierile diplomatice, bazate pe normele dreptului internațional, s-au dovedit a fi cele mai bune în procesul de soluționare a problemelor controversate.

Avantajele negocierilor sunt semnificative: costurile și eforturile sunt mai mici, posibilitatea de a introduce fost de acord puncte de vedere în acord, viziunea creativă a diferențelor în relația dintre parteneri este rezolvată pe termen lung, creșterea gradului de implicare și responsabilitate a partenerilor, resursele sunt alocate în mod rațional, bazat pe o decizie colectivă, un amical de abordare a procesului de negociere, reduce riscul de conflicte.

Cuvinte-cheie: negocieri, negocieri diplomatice, puncte de vedere agreeate, consens.

JEL Clasification: F15, F52, K33

CZU: 327.39

Introducere

Negocierea este o interacțiune care implică existența a doi sau mai mulți parteneri cu interese neomogene. Principalul scop în procesul negocierii este obținerea consensului. De regulă, negociatorii se străduiesc să transforme interesele divergente în scopuri comune, ajustându-și cerințele în mod flexibil și având rezerve de unde să cedeze, încă de la începutul procesului de negociere. Nu se porneste în nici o negociere de la „minimumul acceptabil” cu ideea că „așa ar fi corect să fie” și cu speranța că

partenerul va aprecia aceasta poziție „realistă”. În realitate, o negociere nu este altceva decât cea mai elementară aplicare în practică a a legii cererii și ofertei.¹

Negocierile permanente au constituit calea optimă de rezolvare a problemelor. Dreptul internațional a consacrat negocierea ca fiind prima cale de soluționare la care se recurge statele în cadrul unui diferend.²

Avantajele pe care le oferă recurgerea la negociere sunt considerabile: costurile și eforturile sunt mai mici, rezultatele pun în acord viziuni diferite și armonizează creativ viziuni divergente, relațiile de lungă durată între parteneri sunt îmbunătățite, crește implicarea și sentimentul de responsabilitate al partenerilor de afaceri, resursele sunt alocate rațional printr-un mod de decizie colectiv, amiabil, posibilitatea apariției unui conflict se reduce.

Negocierea este calea armoniei, formula magică care transformă interesele opuse în interese complementare și asigură succesul afacerilor și cooperarea durabilă între state.

Negocierile internaționale și soluționarea diferendelor internaționale

Conform prevederilor normelor de drept internațional, statele sunt obligate să soluționeze diferendele care au apărut între ele prin mijloace pașnice, pentru a nu supune pericolului pacea și securitatea internațională. Principiul unanim recunoscut al dreptului internațional privitor la soluționarea pașnică a diferendelor internaționale are caracter imperativ și este stipulat în Carta O.N.U. (p. 3 art. 2) și alte acte normative internaționale.³

În sens larg, noțiunea de diferend desemnează o neînțelegere, un dezacord, un litigiu între două sau mai multe state cu privire la un drept, o pretenție sau un interes.⁴ Atât în izvoarele de drept internațional, cât și în doctrină, se folosesc diverse termene: litigiu, diferend, situație, conflict, criză, etc., însă termenul diferend are o uzanță mai frecventă și, în principiu, înglobează în sine toți ceilalți termeni.

Problematica privind soluționarea pașnică a diferendelor internaționale a fost discutată încă la Conferințele de pace de Haga din 1899 și 1907,⁵ însă în cadrul convențiilor încheiate la aceste conferințe războiul nu a fost interzis ca mijloc de soluționare a diferendelor. Doar în 1928, prin Pactul de la Paris (Partul Briand-Kellog) au fost recunoscute ilegale mijloacele militare de soluționare a conflictelor.

Statutul O.N.U. divizează diferendele în două categorii: a) extrem de periculoase, continuarea cărora pot duce la afectarea securității internaționale și menținerea păcii mondiale (art. 34); b) alte diferende (p. 1 art. 33, p. 1 art. 35, p. 1 art. 36). Concomitent, Statutul ONU nu diversifică noțiunile de diferend și situație, delegând această funcție Consiliului de Securitate al O.N.U. (art. 34).⁶

Pe parcursul dezvoltării istorice a comunității internaționale mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor au evoluat în dependență de perioada istorică concretă și corelația de forțe pe arena internațională. Astfel, unele din mijloacele pașnice de soluționare a diferendelor sunt cunoscute din cele mai străvechi timpuri (bunele oficii, medierea etc.), altele au apărut de abia în secolul XIX (ancheta internațională, arbitrajul), terțele s-au confirmat în a doua jumătate a secolului XX (instanțele de judecată internațională, comisiile de conciliere, organizațiile internaționale).⁷

¹ Ștefan Prutianu. Manual de comunicare și negociere în afaceri. Vol. I. Iași: Ed. Polirom, 2000, p. 59 - 683.

² Alexandru Burian. Relațiile internaționale, politica externă și diplomația: Ediția a 3-a, revăzută și adăugită. Ch.: CEP USM, 2007.

³ Boulery C. Bibliography on the Peaceful Settlement of International Disputes. Geneva, 1990.

⁴ Dumitra Popescu. Drept internațional public. Vol. II. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2004, p. 99.

⁵ Мартенс Ф.Ф. Современное международное право цивилизованных народов. Т. I. Москва, 1996, с. 267.

⁶ Международное публичное право /Отв. ред. К.А.Бекяшев. 4-е изд. перераб. и доп. Москва: ТК Велби, Изд-во «Перспект», 2005, с. 161.

⁷ Rotaru, Veronica. Teoria negocierilor diplomatice: Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2018. – 217 p. ISBN 978-9975-142-22-9.

[Online:] <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1797/Rotaru%20Veronica.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Accessed: 04.10.2021].

În vederea rezolvării diferendelor internaționale, părțile pot recurge la trei categorii de mijloace pașnice (alegerea oricăruia dintre mijloace este facultativă, rezultând din caracterul facultativ al acestor mijloace): 1) Politico-diplomatice (negocierile, bunele oficii, medierea, ancheta internațională, concilierea); 2) Jurisdicționale (arbitrajul, instanțe judiciare internaționale); 3) Organizații internaționale (organizații universale, organizații regionale).

Din mijloacele politico-diplomatice de soluționare a diferendelor internaționale fac parte: negocierile, bunele oficii, medierea, ancheta internațională și concilierea.¹

Negocierile directe sunt cel mai dinamic și eficient mijloc, mai puțin costisitor și la îndemâna părților care, în funcție de cadrul de desfășurare, pot fi bilaterale sau multilaterale.

Pe parcursul negocierilor pot fi acceptate diverse forme și metode de soluționare a diferendului internațional. Concomitent, negocierea, pe lângă faptul că este un mijloc de bază de soluționare pașnică a diferendelor, îndeplinesc și funcții aplicative în cadrul soluționării diferendelor. În mod practic, toate mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor se inițiază prin negocieri și, de multe ori, se finalizează de asemenea prin negocieri.²

Dreptul internațional nu stipulează reguli unice cu privire la tipurile, modalitățile și procedura de negociere. De regulă, negocierile trec următoarele etape: inițiativa de a începe negocierile (poate parveni de la un stat sau un grup de state), înțelegerea propriu-zisă privind negocierile (timpul, locul, nivelul și statutul delegaților sau împuterniciților la negocieri etc.), pregătirea negocierilor (procedura, principiile etc.), negocierile propriu-zise, elaborarea actului final al negocierilor.³

Negocierile diferă după: 1) obiectul supus negocierii (probleme politice, economice, sociale, militare etc.); 2) actorii procesului de negociere (bilaterale sau multilaterale); 3) nivelul și statutul părților participante la negocieri (la nivel înalt, la nivel de miniștri de externe, la nivel de ambasadori sau împuterniciți speciali); 4) interesele părților; 5) mediul de negociere; 6) modul de finalizare al negocierii.⁴

Bunele oficii implică prezența unui terț acceptat de către părțile în diferend, ce ajută la negocieri și chiar la evitarea unor conflicte. Conform prevederilor stipulate în art. 2 a Convenției de la Haga pentru reglementarea pașnică a conflictelor internaționale, din 18 octombrie 1907, statele, în caz de diferend, sunt obligate de a apela la bunele oficii a unui sau mai multor state prietene.

Dreptul de a acorda bune oficii îl au doar statele care nu sunt implicate în diferend. Spre exemplu, Austria și Rusia au acordat bune oficii Angliei și Americii de Nord în cazul semnării Acordului de la Versailles din 1783, care a recunoscut independența S.U.A. În 1966 U.R.S.S. a acordat bune oficii în cazul diferendului indo-pakistanez cu privire la Kașmir.

Bunele oficii pot fi acordate și de organizațiile internaționale. Spre exemplu, în cazul crizei din Marea Caraibilor, din octombrie 1962, Secretarul General al O.N.U. a acordat bune oficii S.U.A. și U.R.S.S. în procesul de soluționare pașnică a diferendului existent între părți.

În cazul acordării bunelor oficii, statele sau organizațiile internaționale care le oferă nu participă, de regulă, la negocieri cu excepția cazurilor, când părțile în diferend solicită această participare.

Medierea, spre deosebire de bunele oficii, preconizează că terțul participă nu numai la negocieri, ci formulează și propuneri de rezolvare, care însă nu sunt obligatorii pentru părțile în diferend. Scopul mediatorului se limitează doar la stabilirea pretențiilor reciproce între părțile în diferend și îndemnarea lor spre soluționare pașnică a diferendului. Rolul de mediator încetează îndată ce una din părțile în diferend cere aceasta, sau însuși mediatorul conștientizează că propunerile sale nu sunt acceptate.

¹ Alexandru Burian. Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale. În: *Drept Internațional public*, Ed. a 3-a (rev. și adăug.). Red.-coord.: A. BURIAN. Ch.: S. n., 2009 (Tipogr. "Elena-V.I." SRL), p. 641 - 650.

² Вежновец В. Н. Международный переговорный процесс. Литагент Ридеро, 2016. ISBN 978-5-4483-4739-9. [Online:] https://fictionbook.ru/author/v_n_vejnovец/mejdunarodnyivi_peregovorniyivi_process/read_online.html [Accessed: 04.10.2021].

³ Курс международного права. В 7 т. Т. 3. Основные институты международного права. Москва: «Наука», 1990, с. 155.

⁴ Деас Ioan. Introducere în teoria negocierilor. București: Paideia, 2002, p. 24 - 51; Международное публичное право /Отв. ред. К.А.Бекяшев. 4-е изд. перераб. и доп. Москва: ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2005, с. 164.

Ancheta internațională se efectuează de către o comisie internațională de anchetă, creată de părțile în diferend și are ca scop stabilirea exactă a faptelor care au dat naștere diferendului, cât și culegerea unor informații, privitor la diferend, în prezența părților.

Ancheta internațională este o modalitate de soluționare pașnică, care constă în elucidarea unor chestiuni foarte controversate, ce formează obiectul unui diferend internațional, de către o comisie desemnată în acest scop de părțile aflate în diferend sau de către o organizație internațională, comisie ale căror concluzii au un caracter facultativ.¹

Competența și procedura de constituire a comisiilor internaționale de anchetă este reglementată de Statutul O.N.U. și art. 9 a Convenției de la Haga pentru reglementarea pașnică a conflictelor internaționale, din 18 octombrie 1907.

Concilierea internațională. Primele referiri la procedura de conciliere internațională s-au făcut în cadrul tratatelor bilaterale. În acordurile multilaterale chestiunea privind concilierea internațională a fost stipulată în unele rezoluții ale Ligii Națiunilor din 1922, Carta O.N.U. (art. 33), Declarația de la Manila din 1982 ș.a. Poate fi menționată și reglementarea concilierii în Convenția cu privire la dreptul mării din 1982, de la Montego Bay, Jamaica (art. 284).

Concilierea internațională se realizează de către o comisie internațională de conciliere (creată de către părți) și constă în examinarea diferendului sub toate aspectele, concilierea părților și propunerea unei soluții, care este facultativă pentru părți.²

Concilierea internațională asociază elementele medierii și ale anchetei, având și trăsături caracteristice proprii. Spre deosebire de mediere, concilierea presupune o investigație realizată de un organ independent, și nu de un terț, care acționează ca mediator.³

În raport cu ancheta, concilierea are ca obiect nu numai cercetarea faptelor, prin audierea părților, ci și procedează în continuare la concilierea propriu-zisă, propunând părților în diferend soluții de rezolvare a diferendului. Părțile își expun pozițiile asupra acestor propuneri, acceptându-le sau nu.⁴

Lucrările comisiei de conciliere au un caracter secret, publicitatea fiind interzisă până când rezultatul procedurii de conciliere este evident.⁵

Din mijloacele jurisdicționale fac parte: arbitrajul internațional (instanță *ad-hoc* sau și permanentă) și instanțele de judecată internaționale permanente (Curtea Internațională de Justiție, Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării).

Atât în cazul arbitrajului internațional, cât și al justiției internaționale, diferendul se rezolvă prin hotărârea unui organ (arbitral sau judecătoresc) căruia părțile îi supun diferendul și se angajează să accepte și să execute hotărârea, care este obligatorie numai pentru părțile în cauză.

Arbitrajul internațional. Arbitrajul internațional își începe originile încă din antichitate. În evul mediu rolul de arbitri îl jucau Papa și Imperatorul German. Practica arbitrală modernă și-a luat începuturile în secolul al XIX-lea, pe parcursul căruia au fost instituite mai mult de 60 de Arbitraje. În 1899 a fost formată *Curtea Permanentă de Arbitraj*, cu sediul la Haga. Potrivit prevederilor art. 37 al Convenției de la Haga din 1907, diferendele de ordin juridic, în special în chestiunile de interpretare sau aplicare a convențiilor internaționale, necesită să fie soluționate prin recurgerea la arbitraj. În perioada 1902 – 2002 Curtea Permanentă de Arbitraj a examinat mai mult de 40 diferende între state (spre exemplu, diferendul Norvegia-Suedia privind frontierele maritime (1908-1909); diferendul S.U.A. -Marea Britania, privind pescuitul în Oceanul Atlantic (1909-1910), ș.a.). În calitate de comisie internațională de conciliere Curtea Permanentă de Arbitraj a examinat 3 diferende.

De menționat, că Curtea Permanentă de Arbitraj nu funcționează ca organ de jurisdicție internațională permanentă în adevăratul sens al cuvântului, ci doar ca organ, care propune o *listă* a

¹ Alexandru Bolintineanu, Adrian Năstase, Bogdan Aurescu. Drept internațional contemporan. București: Editura ALL BECK, 2000, p. 188.

² Dumitra Popescu. Drept internațional public. Vol. II. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2004, p. 101.

³ Alexandru Bolintineanu, Adrian Năstase, Bogdan Aurescu. Drept internațional contemporan. București: Editura ALL BECK, 2000, p. 190.

⁴ Шеретов С. Г. Ведение международных переговоров: Учебное пособие. – Алматы: Данекер, 2004. – 154 с. ISBN 9965-632-66-9. [Online:] <http://window.edu.ru/resource/264/42264/files/text.pdf> [Accessed: 04.10.2021].

⁵ Alexandru Bolintineanu, Adrian Năstase, Bogdan Aurescu. Drept internațional contemporan. București: Editura ALL BECK, 2000, p. 190.

arbitrilor, formată de statele membre la Convenția de la Haga din 1907 (câte 4 arbitri de la fiecare stat membru), din care statele în diferend își aleg arbitrii.¹

Arbitrajul internațional prezintă anumite caractere specifice, care îl individualizează în sistemul de mijloace de soluționare pașnică a diferendelor internaționale. Astfel, părțile convin să supună un diferend arbitrajului, fie pe calea: unui acord denumit *compromis*; unei *clauze compromisorii* incluse în anumite tratate; unui tratat general de arbitraj permanent.

Acordurile de arbitraj au ca obiect litigiul concret ce s-a ivit între părți și în acest sens: definesc litigiul; desemnează organul arbitral și îi stabilesc competența; fixează regulile de procedură.

De obicei, se aplică regulile dreptului internațional și principiile echității. O sentință arbitrală poate fi lovită de nulitate pentru vicii cum sunt:

- depășirea competențelor de către arbitrii;
- pronunțarea sentinței sub influența constrângerii;
- compunerea organului arbitral a fost nereglementară.²

Justiția internațională. Prima instanță internațională a fost *Curtea Permanentă de Justiție Internațională* (C.P.J.I.), creată în 1920. A funcționat independent de Liga Națiunilor. Curtea a examinat 65 de cauze și a emis și avize consultative.

Odată cu crearea O.N.U. s-a instituit și *Curtea Internațională de Justiție* (C.I.J.), ca organ principal la O.N.U., alcătuită din 15 judecători, aleși pentru o perioadă de 9 ani, cu dreptul de a fi realeși.³ Nu se admite, ca în componența C.I.J. să fie doi cetățeni ai unui stat. Judecătorii sunt aleși de către Adunarea Generală a O.N.U. și Consiliul de Securitate al O.N.U., din listele formate de către grupurile naționale ale Curții Permanente de Arbitraj. Statele membre ale O.N.U., însă care nu sunt reprezentate în Curtea Permanentă de Arbitraj, își înaintează candidaturile prin intermediul grupurilor naționale de specialiști în domeniul dreptului internațional și guvernelor acestor state.⁴

Ratione personae C.I.J. poate judeca numai diferendele între state. Ea nu poate fi sesizată de persoane fizice sau juridice și nici de organizații internaționale. Jurisdicția C.I.J. este facultativă, exceptând unele cazuri. Competența Curții are un dublu aspect: *jurisdicțională* (contencioasă) și consultativă (emite avize).

Ratione materie. Competența Curții privește cauzele cu care este sesizată de state. Potrivit art. 36 (2) din Statut, statele pot recunoaște competența obligatorie a Curții pentru diferende cu caracter juridic, și anume: a) interpretarea unui tratat; b) orice problemă de drept internațional; c) existența oricărui fapt care, dacă ar fi stabilit, ar constitui încălcarea unei obligații internaționale; d) natura sau întinderea reparației datorate pentru încălcarea unei obligații internaționale.⁵

În perioada 1946-2000, Curtea a fost sesizată de către state cu 119 cauze, a emis 23 de avize și 200 de ordonanțe procedurale. Cauzele sau referit la: răspunderea statelor, protecția diplomatică, delimitarea frontierelor maritime; dreptul de azil, luarea de ostatici, drepturi economice etc.

Cîteva exemple de cauze soluționate de C.I.J.:

- În 1973-1974 C.I.J. a examinat cazul Australia și Noua Zeelandă împotriva Franței, privitor la interzicerea testărilor nucleare efectuate de către Franța în Oceanul Pacific. În legătură cu faptul, că Franța a încetat testările nucleare în zonă, C.I.J. a încetat examinarea cazului;

- În 1979-1980 C.I.J. a examinat cazul S.U.A. împotriva Iranului, privitor la luarea ostaticilor în incinta Ambasadei S.U.A. la Teheran în noiembrie 1979. C.I.J. a decis, ca Guvernul Iranului să elibereze imediat tot personalul Ambasadei reținut nelegitim și de a transmite acest personal statului acreditant;

¹ Международное публичное право /Отв. ред. К.А.Бекяшев. 4-е изд. перераб. и доп. Москва: ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2005, с. 168 - 169.

² Dumitra Popescu. Drept internațional public. Vol. II. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2004, p. 101 - 102.

³ Верещетин В.С. Международный суд ООН на новом этапе. В: Московский журнал международного права. 2002, № 2. с. 74 - 85. <https://doi.org/10.24833/0869-0049-2002-2-74-85> [Online:] <https://www.mjil.ru/jour/article/view/996> [Accessed: 04.10.2021].

⁴ Международное публичное право /Отв. ред. К.А.Бекяшев. 4-е изд. перераб. и доп. Москва: ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2005, с. 171.

⁵ Dumitra Popescu. Drept internațional public. Vol. II. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2004, p. 102 - 103.

- În 1986 C.I.J. a decis, ca Guvernul S.U.A. să înceteze imediat blocada militară a porturilor Nicaragua, calificând aceste acțiuni ale S.U.A. ca fiind nelegale;

În 1999 C.I.J. a soluționat diferendul de frontieră între Botswana și Namibia, privitor la insula Kasichili/Sedudu de pe râul Cobe. C.I.J. a decis, că insula aparține Botswanei, iar Namibia a declarat că recunoaște decizia CIJ și această decizie este obligatorie.

Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării a fost instituit conform prevederilor stipulate în anexa IV la Convenția O.N.U. pentru dreptul mării din 1982. Sediul Tribunalului – Hamburg.

Tribunalul este format din 21 judecători, specialiști cu conotație și autoritate internațională, aleși de către Adunarea generală a statelor membre la Convenție, pe o perioadă de 9 ani, cu dreptul de a fi realeși. Pe parcursul îndeplinirii funcțiilor sale, judecătorii se bucură de de privilegii și imunități diplomatice. Hotărârile Tribunalului sunt obligatorii pentru statele membre la Convenție.¹

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului este unicul organ de jurisdicție internațională a Consiliului Europei, instituit în conformitate cu prevederile Convenției cu privire la drepturile și libertățile omului din 1950. Curtea este formată din 45 judecători, inclusiv din partea Republicii Moldova. Judecătorii sunt aleși de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei din lista formată de statele membre (fiecare stat propune câte 3 candidaturi, din care minimum 2 trebuie să fie cetățeni ai statului respectiv). Judecătorii sunt aleși pentru o perioadă de 6 ani și pot fi realeși. *Ratione personae* competența acestei instanțe este deschisă nu numai statelor și altor subiecte de drept internațional, dar și persoanelor fizice și sau persoanelor juridice, iar jurisdicția ei este obligatorie.²

În cazul dacă, pentru soluționarea pașnică a diferendelor, celelalte mijloace nu au dat rezultate, statele pot recurge la măsuri de constrângere fără folosirea forței armate. Asemenea măsuri sunt: retorsiunea și represaliile.

Retorsiunea, măsuri de retaliere cu caracter licit luate de un stat față de acte neprietenești, contrare uzanțelor internaționale, săvârșite de un alt stat; exemple de acte neprietenești: acte de natură legislativă, administrativă ș.a., iar ca măsuri de retaliere: reducerea importurilor de la un astfel de stat, nerecunoașterea actelor sale, etc.

Represaliile, măsuri luate de un stat ca răspuns la acte ilicite ale altui stat pentru a-l determina să înceteze actul ilicit și să repare eventualele daune (exemplu: sechestrarea unor bunuri aparținând statului respectiv sau expulzarea resortisanților săi.) Recurgerea la represalii se face cu respectarea anumitor condiții cum sunt: păstrarea unei proporții între actul ilicit și represalii, nefolosirea forței.

Ca forme speciale ale represaliilor sunt: embargoul și boicotul.

Embargoul, acțiunea unui stat de a interzice importurile, exporturile sau ieșirea navelor comerciale ale altui stat din porturile sau marea sa teritorială. Embargoul poate fi aplicat de state, dar și de organizațiile internaționale;

Boicotul, întreruperea relațiilor comerciale dintre state, a comunicațiilor feroviare, mariiime, poștale etc. Atât statele, cât și organizațiile internaționale pot recurge la această măsură.

Este necesar de a menționa și *blocada militară*, care se soldează cu demonstrații, alte măsuri și operațiuni ale unor forțe aeriene, navale sau terestre. Însă, întrucât aceasta implică amenințarea cu forța sau folosirea forței, numai Consiliul de Securitate al O.N.U. poate recurge la astfel de măsuri, în conformitate cu dispozițiile Cartei O.N.U. (capitolul VII).³

Crearea unor proceduri specifice de gestionare și rezolvare a diferendelor este rezultatul existenței unor organizații internaționale universale și regionale cum sunt Organizația Națiunilor Unite, instituțiile specializate ale O.N.U. și organizațiile regionale.

În cadrul sistemului O.N.U., *Consiliul de Securitate* și *Adunarea Generală* au competențe speciale în reglementarea pașnică a diferendelor. O anumită implicare are și *Secretarul General*, fără a fi specificate în Cartă dispoziții speciale în acest sens.

Consiliul de Securitate. Competența sa vizează soluționarea diferendelor de natură a pune în pericol pacea și securitatea internațională. În asemenea cazuri, Consiliul poate să recomande părților:

¹ Международное публичное право / Отв. ред. К.А.Бекяшев. 4-е изд. перераб. и доп. Москва: ТК Велби, Изд-во «Прспект», 2005, с. 176 - 178.

² Энтин М. Л. Международные гарантии прав человека. Опыт Совета Европы. Москва, 1997, с. 169 - 206.

³ Ibid., p. 108.

proceduri sau metode adecvate de soluționare (de ex. negocieri, bunele oficii, mediere, supunerea diferendului C.I.J., etc.); să facă recomandări cu privire la modul de reglementare a diferendului; să recomande părților conținutul reglementării.

Consiliul poate, de asemenea, ancheta orice diferend sau situație ori poate încredința aceasta Secretarului General. Diferendele de ordin juridic vor fi, de regulă, supuse Curții Internaționale de Justiție.¹

Adunarea Generală. Poate discuta și face recomandări părților pentru rezolvarea oricărui diferend sau situație dacă acestea afectează bunăstarea generală sau relațiile prietenești între națiuni. Cu toate că, competența Adunării este mai extinsă, ca este subsidiară competenței Consiliului și aceasta, deoarece Consiliul are răspunderea principală pentru menținerea păcii și securității internaționale.

Secretarul General poate atrage atenția Consiliului asupra oricărei probleme care ar pune în primejdie pacea și securitatea internațională (art. 99 al Cartei). În fapt, Secretarul General îndeplinește misiuni de bune oficii, mediere, invită părțile în diferend să-l soluționeze prin negocieri.

Instituțiile specializate ale O.N.U. au în structura lor și organe cu competențe de soluționare pașnică a diferendelor.

Carta O. N. U (art. 52) admite existența unor acorduri și organisme regionale pentru menținerea păcii și securității internaționale și pentru rezolvarea pașnică a diferendelor locale, cu condiția ca aceste organisme și activitatea lor să fie conforme cu scopurile și principiile O.N.U..

În principiu, asemenea organisme și mecanismele lor nu diferă substanțial de mijloacele și procedurile organizației mondiale.

În plan regional, statele au creat următoarele organizații de acest tip:

- Liga Statelor Arabe (L.S.A.-1945);
- Organizația Statelor Americane (O.S.A.-1947-48);
- Organizația Uniunii Africane (O.U.A.-1963), din 2002 Uniunea Africană (U.A.);
- Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (O.S.C.E.1994-1995).

Liga Statelor Arabe.

Art. 5 din Pactul Ligii stabilește următoarele principii și reguli:

- interzice recurgerea la forță pentru reglementarea conflictelor;
- recurgerea statelor în diferend la Consiliul Ligii, care are funcții arbitrale și de conciliere;
- hotărârea Consiliului este obligatorie și executorie;
- statele părți în diferend nu vor participa la dezbateri și nici la adoptarea hotărârilor;
- Consiliul își poate oferi bunele sale oficii în orice diferend care poate duce la război între două state membre sau între un stat membru și un stat terț.

În practică, Liga Arabă nu și-a dovedit eficiența în problematica ce vizează soluționarea pașnică a diferendelor internaționale..

Organizația Statelor Americane.

În baza art. 2 din Tratatul Interamerican de Ajutor Reciproc (1947) și art. 3, art. 23-26 din Carta O.S.A. (Bogota, 1948), modificată prin Protocolul de la Buenos Aires (1967) se prevăd atât principiul soluționării pașnice, cât și mijloacele de reglementare a diferendelor.

Competențe în reglementarea pașnică a diferendelor revin, în principal, Consiliului permanent care la sesizarea părților poate să:

- ofere bunele sale oficii;
- asiste părțile în diferend;
- să recomande procedurile adecvate de rezolvare a diferendului;
- poate iniția anchete (cu consimțământul părților implicate);
- poate constitui comitete ad-hoc (cu acordul părților).

Secretarul general al O.S.A. are unele atribuții nesemnificative în domeniu.

În practică, O.S.A. a fost atrasă, într-o anumită măsură, în:

- conflictul anglo-argentinian privind insulele Faulkland-Malvines (1982);
- în 1989, mediere în conflictul de frontieră dintre Costa Rica și Nicaragua;

¹ Dumitra Popescu. Drept internațional public. Vol. II. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2004, p. 104.

• începând din 1991, O.S.A. și O.N.U. s-au implicat în Haiti, pe cale diplomatică, printr-un trimis special și în 1993, printr-o misiune comună O.N.U./O.S.A., Misiune Internațională Civilă în Haiti, pentru respectarea democrației, respectarea drepturilor omului și pentru a investiga diferite încălcări ale legii.

Organizația Uniunii Africane (O.U.A.), din 2002 Uniunea Africana (U.A.).

Carta O.U.A. (art. 3 alin. 4) prevedea principiul soluționării pașnice și mijloacele de rezolvare a diferendelor, constituirea unei Comisii de mediere, conciliere și arbitraj.

Carta Africană (a Uniunii Africane), spre deosebire de Carta O.U.A., nu mai include o structură de tipul Comisiei tripartite (mediere, conciliere și arbitraj) dar, în schimb introduce următoarele competențe pentru U.A.:

- creează Curtea de justiție cu largi atribuții în soluționarea diferendelor și prevenirea conflictelor;
- creează Consiliul executiv, care are ca funcție principală să îndeplinească directivele Adunării privind gestionarea conflictelor, războaielor și a altor situații de urgență;
- a introduce sancțiuni de ordin politic și economic;
- Președintele Uniunii va putea să-și ofere bunele oficii, medierea, arbitrajul, sau să acționeze în mod adecvat în cazuri specifice.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa.

Convenția privind concilierea și arbitrajul (1992) a adus în cadrul O.S.C.E. următoarele inovații:

- a creat Curtea Europeană de Conciliere și Arbitraj;
- procedura de conciliere obligatorie;
- neacceptarea soluțiilor propuse, într-un anumit termen, poate duce la aplicarea unor mijloace de presiune de către Consiliul O.S.C.E.

Procedura de conciliere este confidențială și contradictorie. Propunerile de soluționare sunt cuprinse în raportul final al Comisiei de conciliere care se notifică părților.

Arbitrajul prevăzut de Convenție are caracter facultativ. Tribunalul arbitral poate fi constituit pe baza acordului părților sau la solicitarea unei părți dacă a fost recunoscută competența Curții.¹

Concluzii.

Pe parcursul dezvoltării istorice a comunității internaționale mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor au evoluat în dependență de perioada istorică concretă și corelația de forțe pe arena internațională.

În vederea rezolvării diferendelor internaționale, părțile pot recurge la trei categorii de mijloace pașnice (alegerea oricăruia dintre mijloace este facultativă, rezultând din caracterul facultativ al acestor mijloace): 1) Politico-diplomatice (negocierile, bunele oficii, medierea, ancheta internațională, concilierea); 2) Jurisdicționale (arbitrajul, instanțe judiciare internaționale); 3) Organizații internaționale (organizații universale, organizații regionale).

Bibliografie:

1. Alexandru Bolintineanu, Adrian Năstase, Bogdan Aurescu. Drept internațional contemporan. București: Editura ALL BECK, 2000.
2. Alexandru Burian. Características del servicio diplomático de la República de Moldavia. In: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale. 2010, nr. 4, p. 52 - 67.
3. Alexandru Burian. Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale. În: Drept Internațional public, Ed. a 3-a (rev. și adăug.). Red.-coord.: A. BURIAN. Ch.: S. n., 2009 (Tipogr. "Elena-V.I." SRL). p. 641 - 650.
4. Alexandru Burian. Teoria relațiilor internaționale (Ediția a 3-a, revăzută și adăugită). Ch.: CEP USM, 2008.
5. Alexandru Burian. Relațiile internaționale, politica externă și diplomația: Ediția a 3-a, revăzută și adăugită. Ch.: CEP USM, 2007.
6. Aurel Preda, Nineta Bărbulescu. Curtea Internațională de Justiție și dreptul mării. București: Editura Finmedia, 1999.

¹ Ibid., p. 105 - 107.

7. Boisson L. International Organizations and International Settlement: Trends and Prospects. N. Y., 2002.
8. Boulery C. Bibliography on the Peaceful Settlement of International Disputes. Geneva, 1990.
9. Dumitra Popescu. Drept internațional public. Vol. II. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2004.
10. Dumitra Popescu, Adrian Năstase. Drept internațional public. București: Casa de editură și presă „ȘANSA” S.R.L., 1997, p. 290 - 319.
11. Dumitra Popescu, Adrian Năstase (coord.). Sistemul principiilor dreptului internațional. București: Editura Academiei, 1986.
12. Dumitra Popescu, Trăian Chebelev. Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale. București: Editura Academiei, 1982.
13. Gheorghe Moca. Drept internațional public. București: Editura ERA, 1999.
14. Grigore Geamănu. Drept internațional public, vol I și II. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981, p. 8 - 40, și 1983, p. 47 - 61.
15. Marțian I. Niciu. Drept internațional public. București: Editura SERVOSAT, Arad, 1997, p. 306 - 333.
16. Raluca Miga-Beșteliu. Drept internațional. Introducere în Dreptul internațional public. București: Editura ALL, 1997.
17. Rotaru, Veronica. Teoria negocierilor diplomatice: Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2018. – 217 p. ISBN 978-9975-142-22-9. [Online:] <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1797/Rotaru%20Veronica.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Accessed: 04.10.2021].
18. Stefan Prutianu. Manual de comunicare si negociere in afaceri. Vol. I, Ed. Iași: Polirom, 2000.
19. Блищенко И. П. Прецеденты в международном праве. Москва, Наука, 1977. – 224 стр.
20. Буриан А. Д. Введение в теорию международных отношений. (Изд. 3-е, дополн. и переработанное). Ch.: CEP USM, 2008.
21. Буриан А. Д. Дипломатическое и консульское право. Издание 2-е, дополн. и переработанное. Кишинев : CEP USM, 2008. - 416 с.
22. Вежновец В. Н. Международный переговорный процесс. Литагент Ридеро, 2016. ISBN 978-5-4483-4739-9. [Online:] https://fictionbook.ru/author/v_n_vejnovec/mejdunarodnyiy_peregovornyiy_process/read_online.html [Accessed: 04.10.2021].
23. Верещетин В.С. Международный суд ООН на новом этапе. В: Московский журнал международного права. 2002, № 2. с. 74 - 85. <https://doi.org/10.24833/0869-0049-2002-2-74-85> [Online:] <https://www.mjil.ru/jour/article/view/996> [Accessed: 04.10.2021].
24. Левин Д. Б. Принцип мирного разрешения международных споров. Москва, 1977.
25. Мартенс Ф.Ф. Современное международное право цивилизованных народов. Т. 1. Москва, 1996.
26. Международное публичное право / Отв. ред. К.А.Бекяшев. 4-е изд. перераб. и доп. Москва: ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2005.
27. Принципы и установки для ведения международных переговоров. Приняты резолюцией 53/101 Генеральной Ассамблеи от 8 декабря 1998 года. [Online:] https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disputes.shtml [Accessed: 04.10.2021].
28. Хадсон М. Международные суды в прошлом и будущем / пер. с англ. Москва, 1947.
29. Шеретов С. Г. Ведение международных переговоров: Учебное пособие. – Алматы: Данекер, 2004. – 154 с. ISBN 9965-632-66-9. [Online:] <http://window.edu.ru/resource/264/42264/files/text.pdf> [Accessed: 04.10.2021].
30. Энтин М. Л. Международные судебные учреждения : Роль междунар. арбитраж. и судеб. органов в разрешении межгос. споров. - Москва : Междунар. отношения, 1984. - 174 с
31. Энтин М. Л. Международные гарантии прав человека. Опыт Совета Европы. Изд-во МНИМП, Москва, 1997. – 296 стр.

Bibliography (Transliteration):

1. Alexandru Bolintineanu, Adrian Năstase, Bogdan Aurescu. Drept internațional contemporan. București: Editura ALL VESK, 2000.
2. Alexandru Burian. Características del servicio diplomático de la República de Moldavia. In: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale. 2010, nr. 4, p. 52 - 67.

3. Alexandru Burian. Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale. În: Drept Internațional public, Ed. a 3-a (rev. și adăug.). Red.-coord.: A. BURIAN. Ch.: S. n., 2009 (Tipogr. "Elena-V.I." SRL). p. 641 - 650.
4. Alexandru Burian. Teoria relațiilor internaționale (Ediția a 3-a, revăzută și adăugită). Ch.: CEP USM, 2008.
5. Alexandru Burian. Relațiile internaționale, politica externă și diplomația: Ediția a 3-a, revăzută și adăugită. Ch.: CEP USM, 2007.
6. Aurel Preda, Nineta Bărbulescu. Curtea Internațională de Justiție și dreptul mării. București: Editura Finmedia, 1999.
7. Boisson L. International Organizations and International Settlement: Trends and Prospects. N. Y., 2002.
8. Boulely C. Bibliography on the Peaceful Settlement of International Disputes. Geneva, 1990.
9. Dumitra Popescu. Drept internațional public. Vol. II. București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2004.
10. Dumitra Popescu, Adrian Năstase. Drept internațional rublis. București: Casa de editură și presă „ȘANSA” S.R.L., 1997, p. 290 - 319.
11. Dumitra Popescu, Adrian Năstase (coord.). Sistemul principiilor dreptului internațional. București: Editura Academiei, 1986.
12. Dumitra Popescu, Trăian Chebeleu. Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale. București: Editura Academiei, 1982.
13. Gheorghe Moca. Drept internațional rublis. București: Editura ERA, 1999.
14. Grigore Geamănu. Drept internațional rublis, vol I și II. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981, p. 8 - 40, și 1983, p. 47 - 61.
15. Marțian I. Niciu. Drept internațional rublis. București: Editura SERVOSAT, Arad, 1997, p. 306 - 333.
16. Raluca Miga-Besteliu. Drept internațional. Introducere în Dreptul intențional rublis. București: Editura ALL, 1997.
17. Rotaru, Veronica. Teoria negocierilor diplomatice: Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2018. – 217 p. ISBN 978-9975-142-22-9. [Online:] <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1797/Rotaru%20Veronica.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Accessed: 04.10.2021].
18. Ștefan Prutianu. Manual de comunicare și negociere în afaceri. Vol. I, Ed. Iași: Polirom, 2000.
19. Blishchenko I. P. Precedenty v mezhdunarodnom prave. Moskva, Nauka, 1977. – 224 p.
20. Burian A. D. Vvedenie v teoriyu mezhdunarodnyh otnoshenij. (Izd. 3-e, dopoln. i pererabotannoe). Ch.: CEP USM, 2008.
21. Burian A. D. Diplomaticeskoe i konsul'skoe pravo. Izdanie 2-e, dopoln. i pererabotannoe. Kishinev : CEP USM, 2008. - 416 p.
22. Vezhnovec V. N. Mezhdunarodnyj peregovornyj process. Litagent Ridero, 2016. ISBN 978-5-4483-4739-9. [Online:] https://fictionbook.ru/author/v_n_vejnovce/mejhdunarodnyiy_peregovornyiy_process/read_online.html [Accessed: 04.10.2021].
23. Vereshchetin V.S. Mezhdunarodnyj sud OON na novom etape. B: Moskovskij zhurnal mezhdunarodnogo prava. 2002, № 2. p. 74 - 85. <https://doi.org/10.24833/0869-0049-2002-2-74-85> [Online:] <https://www.mjil.ru/jour/article/view/996> [Accessed: 04.10.2021].
24. Levin D. B. Princip mirnogo razresheniya mezhdunarodnyh sporov. Moskva, 1977.
25. Martens F.F. Sovremennoe mezhdunarodnoe pravo civilizovannyh narodov. T. 1. Moskva, 1996.
26. Mezhdunarodnoe publichnoe pravo / Otv. red. K.A.Bekyashev. 4-e izd. pererab. i dop. Moskva: TK Velbi, Izd-vo «Prospekt», 2005.
27. Principy i ustanovki dlya vedeniya mezhdunarodnyh peregovorov. Prinyaty rezolyuciej 53/101 General'noj Assamblei ot 8 dekabrya 1998 goda. [Online:] https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disputes.shtml [Accessed: 04.10.2021].
28. Hadson M. Mezhdunarodnye sudy v proshlom i budushchem / per. s angl. Moskva, 1947.
29. Sheretov S. G. Vedenie mezhdunarodnyh peregovorov: Uchebnoe posobie. – Almaty: Daneker, 2004. – 154 p. ISBN 9965-632-66-9. [Online:] <http://window.edu.ru/resource/264/42264/files/text.pdf> [Accessed: 04.10.2021].
30. Entin M. L. Mezhdunarodnye sudebnye uchrezhdeniya : Rol' mezhdunar. arbitrazh. i sudeb. organov v razreshenii mezhgos. Sporov. - Moskva : Mezhdunar. otnosheniya, 1984. - 174 p.
31. Entin M. L. Mezhdunarodnye garantii prav cheloveka. Opyt Soveta Evropy. Izd-vo MNIMP, Moskva, 1997. – 296 p.

Copyright©Alexandru BURIAN, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

Burian Alexander (Chisinau, Moldavia; Trencin, Slovakia:)

University Professor, Doctor of Laws (Public International Law),
Institute of Legal, Political and Sociological Research,
Chisinau, Republic of Moldova, MD 2012.

University Professor, Doctor of Laws (Public International Law),
Katedra Politologie, Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne,
Študentská 2, 911 50 Trenčín, Slovenská Republika

E-mail: alexandrururian@mail.ru ; alexandrururian@yahoo.com

Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale /
Moldavian Journal of International Law and International Relations /
Молдавский журнал международного права и международных отношений

2022, Issue 1, Volume 17, Pages 42-55.

ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963

Submitted: 30. 09. 2021 | Accepted: 15.12. 2021 | Published: 02.01. 2022

**RELAȚII INTERNAȚIONALE
INTERNATIONAL RELATIONS
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ**

**ЕВРАЗИЙСКАЯ ГЕОПОЛИТИКА. АФГАНИСТАН.
ЧЕРНАЯ ДЫРА ДЛЯ ЗАВОЕВАТЕЛЕЙ¹**

**EURASIAN GEOPOLITICS. AFGHANISTAN.
A BLACK HOLE FOR CONQUERORS**

**GEOPOLITICA EURASIATICĂ. AFGANISTAN.
O GAURĂ NEAGRĂ PENTRU CUCERITORI**

DERGACHEV Vladimir* / DERGACHEV Vladimir / ДЕРГАЧЕВ Владимир

ABSTRACT:

**EURASIAN GEOPOLITICS. AFGHANISTAN.
A BLACK HOLE FOR CONQUERORS**

The territory of Afghanistan is one of the largest geopolitical and geo-economic nodes of Eurasia, great empires and powers have been fighting for its control for many centuries. For many conquerors, Afghanistan has become a black hole. It has become generally recognized that here the United States of America has suffered another geopolitical defeat in Eurasia. But in the Eurasian geopolitics of the United States, dubbed the "Anaconda Loop", "democratization" was not an end in itself, but a means of achieving control over vast Eurasian spaces. For this purpose, a successful drug attack on Europe and Russia was also used. America has not left Eurasia, but will relocate military and political power within the framework of NATO to the Black Sea region against the Heartland. And the countries of the region need to think ahead of time about the consequences of participating in this new American adventure.

Keywords: Afghanistan, Eurasian geopolitics, Geopolitical strategy, USSR, USA, Religion.

JEL Classification: E30, F13, L10

РЕЗЮМЕ:

**ЕВРАЗИЙСКАЯ ГЕОПОЛИТИКА. АФГАНИСТАН.
ЧЕРНАЯ ДЫРА ДЛЯ ЗАВОЕВАТЕЛЕЙ**

Территория Афганистана – один из крупнейших геополитических и геоэкономических узлов Евразии, за его контроль на протяжении многих веков сражались великие империи и державы. Для многих завоевателей Афганистан стал черной дырой. Стало общепризнанным, что здесь и

¹ Представленная статья выполнена в рамках авторского проекта «Геополитическая и геоэкономическая трансформация мира», реализуемого на портале «Институт геополитики». <http://www.dergachev.ru>.

* **DERGACHEV Vladimir** - Doctor în științe geografice, profesor, expert în geopolitică, redactor-șef, autor și proprietar al portalului Internet "Institutul de geopolitică". / **DERGACHEV Vladimir** - Doctor of Geographical Sciences, Professor, expert in geopolitics, editor-in-chief, author and owner of the Internet portal "Institute of Geopolitics". / **ДЕРГАЧЕВ Владимир Александрович** – доктор географических наук, профессор, эксперт в геополитике, главный редактор, автор и владелец Интернет-портала «Институт геополитики» <http://www.dergachev.ru>. **E-mail:** admin@dergachev.ru

Соединённые Штаты Америки потерпел очередное геополитическое поражение в Евразии. Но в евразийской геополитике США, получившей название «Петли Анаконды», «демократизация» являлась не самоцелью, а средством достижения контроля над обширными евразийскими пространствами. Для этого использовался и успешный наркотический удар по Европе и России. Америка не ушла из Евразии, а передислоцирует военно-политическую мощь в рамках НАТО в Черноморский регион против Хартленда. И странам региона необходимо заблаговременно думать о последствиях участия в этой новой американской аванюре.

Ключевые слова: Афганистан, Евразийская геополитика, Геополитическая стратегия, СССР, США, Религия.

JEL Classification: E30, F13, L10

УДК: 327.39

REZUMAT:
**GEOPOLITICA EURASIATICĂ. AFGANISTAN.
O GAURĂ NEAGRĂ PENTRU CUCERITORI.**

Teritoriul Afganistanului este unul dintre cele mai mari noduri geopolitice și geo-economice ale Eurasiei, mari imperii și puteri se luptă pentru controlul său de mai multe secole. Pentru mulți cuceritori, Afganistanul a devenit o gaură neagră. A devenit în general recunoscut faptul că aici Statele Unite ale Americii au suferit o altă înfrângere geopolitică în Eurasia. Dar în geopolitica Eurasiatică a Statelor Unite, numită "bucla Anaconda", "democratizarea" nu a fost un scop în sine, ci un mijloc de a obține controlul asupra marilor spații Eurasiatice. În acest scop, a fost folosit și un atac de succes asupra drogurilor asupra Europei și Rusiei. America nu a părăsit Eurasia, dar va muta puterea militară și politică în cadrul NATO în regiunea Mării Negre împotriva inimii. Iar țările din regiune trebuie să se gândească din timp la consecințele participării la această nouă aventură Americană.

Cuvinte-cheie: Afganistan, geopolitică Eurasiatică, strategie geopolitică, URSS, SUA, religie.

JEL Classification: E30, F13, L10

CZU: 327.39

Логика евразийской геополитической стратегии следует формуле классической геополитики: «Кто владеет Евразией, тот владеет миром»¹. Но в эту формулу необходимо вносить новую доминанту. Наступление Запада (США и Евросоюза) замедлилось, а американская демократическая «петля Анаконды»² не принесла мир в Евразию.

На рубежах евразийских цивилизаций расположены крупнейшие в мире геополитические узлы на Балканах, Крыму и Афганистане, где на тройных цивилизационных границах часто рождается взрывоопасная энергетика. Если сопоставить крупные очаги напряженности с этноландшафтными рубежами, то многие исторические эпицентры конфликтов расположены на тройных конфессиональных границах мировых цивилизаций.

В 2001 году в ответ на террористический акт 11 сентября Соединённые Штаты Америки начали операцию «Несокрушимая свобода» или, если выразаться не высокопарным слогом, оккупацию Афганистана. Часть американских войск была передислоцирована из Ирака, что вызвало неоднозначную оценку в международном аналитическом сообществе и многими расценивалось как безумный шаг. В СМИ обращалось внимание на предыдущие неудачи американцев в политике «демократизации» на Ближнем Востоке. Оправдался негативный геополитический прогноз автора, что миссия государства «исключительного превосходства» закончится бегством американцев как во Вьетнаме³.

¹ Хэлфорд Маккиндер [Географическая ось истории](#). — Полис, 1995, № 4.

² Владимир Дергачев Демократическая «петля Анаконды»: новые рубежи евразийской геополитики США. — Международный журнал «Вестник аналитики», 2007, № 3. <http://dergachev.ru/analit/7.html> (Visited: 22.09.2021).

³ Владимир Дергачев Вьетнам. Непобеждённая страна http://dergachev.ru/geop_events/140418-02.html (Visited: 22.09.2021).

Но в евразийской геополитике США «демократизация» являлась не самоцелью, а средством достижения контроля над обширными евразийскими пространствами.

Об Афганистане имеется обширный свод аналитических публикаций, анализ которых требует отдельного исследования, поэтому изложим лишь позицию автора, положенную в геополитический прогноз двадцатилетней давности, основанный на геополитической концепции Больших многомерных пространств¹.

В разработке геополитического прогноза необходимо учитывать множество факторов в геополитическом, геоэкономическом, демографическом, конфессиональном и других пространствах. Выделим несколько из них, наиболее характерных для Афганистана.

Географический фактор. Афганистан разделен высокогорными хребтами Гиндукуша на север и юг. Его меньшая восточная часть с наиболее высокими пиками принадлежит Пакистану. С запада на восток Гиндукуш простирается на 1200 км, а его средняя ширина составляет около 240 км. Высокогорье Гиндукуша с вершинами свыше 7 тыс. метров и ледниками из-за трудной проходимости в прошлом называли «убийцей индусов». В Афганистане горы достигают высоты до 5 тыс. метров. Гиндукуш возник вследствие давления Индийской плиты на Евразийскую континентальную плиту. В геологическом отношении он сравнительно молод, что проявляется в катастрофических землетрясениях (в 2005 году на севере Пакистана погибло 80 тыс. и 2,5 млн. человек осталось без крова). Географический фактор привел к тому, что в Афганистане по обе стороны высокогорного Гиндукуша живут разные народы, что затрудняет формирование афганской нации.

Афганистан граничит с Ираном на западе, Пакистаном — на юге и востоке, Туркменией, Узбекистаном и Таджикистаном — на севере, на востоке — с КНР и Индией (точнее, оспариваемой Индией, КНР и Пакистаном территорией Кашмир). Страна не имеет выхода к морю.

Исторический фактор. Территория Афганистан – один из крупнейших геополитических и геоэкономических узлов Евразии, за его контроль на протяжении многих веков сражались великие державы. Афганистан неофициально называют «кладбищем империй», которые сталкивались с местными народами и друг с другом в борьбе за контроль этого евразийского плацдарма, начиная с Александра Македонского, империи Маурьев, арабских вторжений VII—VIII веков, монгольского завоевания Хорезма.

В далеком прошлом на [Великом шёлковом пути](#) на территории современного Афганистана функционировал крупнейший торговый узел (Герат) с направлениями из Поднебесной в Персию, на Ближний Восток и Индию, что позволяло развивать коммуникации местных народов с культурами этих регионов. Проживающие здесь народы (кушаны, эфталиты, саманиды, саффариды, газневиды, гуриды, хильджи, моголы и другие) создавали эфемерные государства.

Пуштунский Пешавар (в прошлом Пурушанура), расположенный на пересечении различных евразийских культур, стал важным центром буддизма, наряду с Кандагаром и Кабулом, торговым центром на древнем Шёлковом пути. Во 2 веке до н. э. здесь в результате взаимодействия греческой, буддистской и индуистской культур возник необычный феномен греко-буддизма. Благодаря выгодному геостратегическому положению город процветал, в конце I века н. э. насчитывал около 120 тысяч жителей, был седьмым из десяти крупнейших городов мира.

В XIX веке на Среднем Востоке особенно усилилось противостояние Британской и Российской империй. Предметом спора стало не только влияние в Персии, но и огромный центрально-азиатский рынок, такие стратегические пункты как Герат, являющийся одновременно ключом к Индии и к Каспию. Усилилась экспансия России в Центральной Азии и Великобритании в Афганистане. Российская империя колонизирует Туркестан,

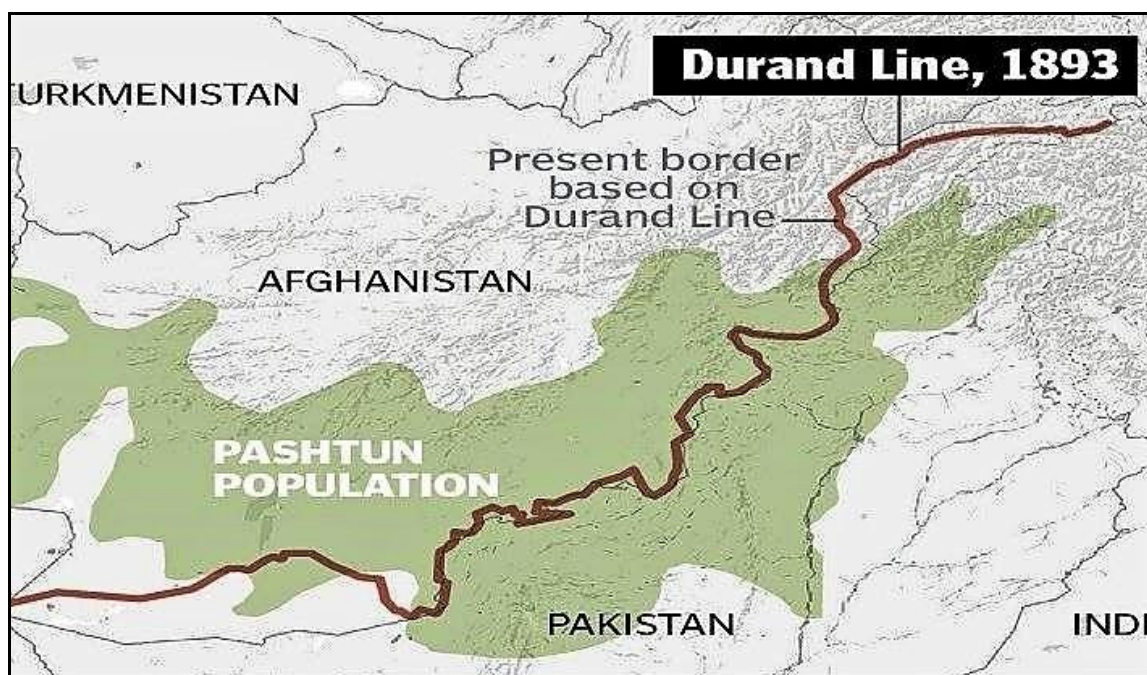
¹ Владимир Дергачев [Геополитическая теория больших многомерных пространств](#). Монография. (Электронное издание на CD + Интернет-гиперссылки) — Издательский проект профессора Дергачева, 2011. 32 п. л.

устанавливает протекторат над Бухарским эмиратом и присоединяет Кокандское ханство. Великобритания предпринимает безуспешную военную попытку включить Афганистан в свою колониальную империю.

В конце концов, английская и русская дипломатия признают Афганистан в качестве буферной, нейтральной зоны между российскими владениями в Средней Азии и британскими в Индии. Российская империя с присоединением Туркмении закрепила на южных «берегах» евразийской степи и обеспечила контроль над Средней Азией.

К концу XIX века Афганистан стал буферным государством в геополитической «Большой игре» Британской Индии и Российской Империи. Границы страны с Британской Индией, сформированные по линии Дюранда в 1893 году, не были признаны афганским правительством, что стало причиной будущих напряжённых отношений с Пакистаном.

Линия Дюранда разделяет племена пуштунов и является государственной границей Афганистана и Пакистана.

В новейшее время здесь продолжалось противостояние великих держав. В результате Третьей англо-афганской войны в 1919 году Афганистан стал независимым, позже образованное королевство Аманулла-хана просуществовало почти полвека. После Великой Октябрьской революции и прихода к власти большевиков в России вновь реанимируется попытка выйти к Индийскому океану. В секретном Меморандуме председателя Реввоенсовета Льва Троцкого в августе 1919 года после неудач на западном фронте излагается новая геополитическая стратегия¹. Предлагается революционный путь на Париж и Лондон проложить через Афганистан, Пенджаб и Бенгалию. Для удара по Индии намечалась всего лишь подготовка азиатских «элементов» и конный корпус до 40 тысяч сабель. Предполагалось сосредоточить в Туркестане материальные и военные ресурсы для наступления на юг. Но победу индусской революции пришлось отложить.

В 1919 году была провозглашена независимость Афганистана и Советская Россия, аннулировав неравноправные договоры, первой признала этот политический статус. В 1921 году между РСФСР и Афганистаном был заключен мирный договор о дружбе. Однако в 1929 году в Афганистане произошел переворот, к власти пришли «защитники ислама», выступавшие против светского пути развития. Советский Союз выступил с интернациональной помощью сторонников свергнутого хана и, опасаясь активизации

¹ Меморандум Троцкого. – Исторический журнал «Родина», 1990, №10.

басмаческой эмиграции, предпринимает военный захват афганского города Мазари-Шарифа. Рассматривался даже вариант создания марионеточного государства на севере Афганистана. Ограниченная группировка войск была враждебно встречена местным населением и не смогла успешно действовать. Афганский народ сверг путчистов без помощи извне, советская интервенция не состоялась. В целях обеспечения социалистического строительства в Узбекистане и Таджикистане в 1930 году предпринято очередное вторжение, чтобы лишить басмачество экономической базы. Были сожжены и разрушены кишлаки, где проживали преимущественно эмигранты. Однако основные отряды басмачей ушли в горы, и военные трофеи Красной Армии были ничтожны. В дальнейшем стратегические планы советского военного командования на этом направлении ограничивались возможным захватом северного Афганистана с городами Мазари-Шариф и Герат, овладением горными перевалами Гиндукуша.

В августе 1941 года СССР, ссылаясь на советско-иранский договор 1921 года, временно ввел войска в Иранский Азербайджан. Одновременно в Иран с юга вступили английские войска. Угрожающее положение на западных фронтах усиливало опасность прорыва немецко-фашистских войск через Кавказ в Иран. В 1942 году в Иран вступили и американские войска. В Иранском Азербайджане в результате «демократического движения» провозглашалась советская власть. Но вымыть солдатские сапоги в водах Индийского океана СССР не пришлось. По окончании войны войска союзников были выведены из Ирана, но сохранилось преимущественно американское присутствие.

За бросками на Юг Советского Союза и Великобритании пристально наблюдали американцы, объявившие Персидский залив после окончания Второй мировой войны «зоной жизненных интересов США». Еще до окончания войны американские аналитики наметили новые политические ориентиры для глобальной стратегии Соединенных Штатов. Основное внимание уделялось анализу германской и советской геополитике. В соответствии с ней были созданы «центры силы» в Евразии, противодействующие потенциальной «угрозе» американским интересам со стороны сильнейшей военной державы мира. Вашингтоном было принято гениальное решение заменить традиционную геополитику геоэкономикой — геополитикой с позиций экономической мощи государства. Послевоенной Западной Европе была оказана экономическая помощь в поддержки развития демократических режимов как противовес советской мощи, Турция с черноморскими проливами стала членом Североатлантического военного блока, а Персидский залив — зоной американских «жизненных интересов». Несостоявшиеся «жизненное пространство» немецкой геополитики и русские «броски на Юг» были успешно заменены на экономические зоны американских «жизненных интересов».

Последняя попытка броска к Индийскому океану с известным результатом была предпринята СССР с вводом ограниченного контингента советских войск в Афганистан. Государственный переворот 1973 года упразднил монархию, отстранил от власти короля Захир-Шаха и утвердил республиканский строй. Второй военный переворот в 1978 году привёл к установлению социалистического строя, имевшего внешнее влияние Советского Союза.

Это стало причиной афганской войны в 1979—1989 годах, в которой повстанцы-моджахеды сражались против советских войск, выполнявших «интернациональный долг». Советский Союз наряду с военными действиями осуществлял экономическую помощь Афганистану. Многие афганцы называют лучший период в новейшей истории с 1956 года, когда шурави (советские гражданские специалисты) оказывали посильную экономическую помощь. С 1979 по 1989 годы, когда Советский Союз ввел ограниченный контингент войск, продолжалась помощь местной власти в гражданском строительстве — строились дороги, школы и больницы. Например, в столице Кабуле был возведен крупный микрорайон, застроенный советскими панельными шестиэтажными жилыми домами, в которых живут в основном представители среднего класса.

Религиозный фактор. После вывода советских войск на непродолжительное время в Афганистане установилась власть моджахедов (исламских борцов за веру), на смену которых в 1996 году пришла более радикальная исламская группировка «Талибан».

«Талибан», или талибы (студенты, учащиеся медресе) — исламистское радикальное религиозно-политическое военизированное движение, запрещённое во многих странах мира, зародившееся в Афганистане среди пуштунов в 1994 году, правило Афганистаном с 1996 по 2001 год («Исламский Эмират Афганистан») и вернулось к власти с 2021 года. Руководство движения составляли бывшие студенты медресе из лагерей афганских беженцев в Афганистане. Движение было поддержано Центральным Разведывательным Управлением США и военной разведкой Пакистана. «Талибан» признан террористической организацией Россией, Турцией и Канадой. Резолюцией Совета Безопасности 1999 года ООН признала террористической организацией Исламское государство Ирака и Леванта» (ИГИЛ), потребовала от «Талибана» прекратить его поддержку и ввела санкции против обеих группировок. ООН также не признавало «Талибан» правительством Афганистана в 1996—2001 годы, но в 2010 исключила его лидеров из списка наблюдаемых по подозрению в терроризме.

Фактор американской евразийской геополитики. Эта геополитика особенно наглядно проявилась в названиях военных операций, сочетающих меч и мессианство: «Буря в пустыне», «Безграничная справедливость», «Милостивый ангел», «Коготь орла», «Великодушная сила», «Шок и трепет». Первоначально военная операция Соединенных Штатов против Афганистана называлась «Безграничная справедливость», что вызвало протест в мусульманском мире, так как эти функции могут принадлежать только Богу. Но американцы искренне убеждены, что их внешняя политика подчинена распространению этой самой «безграничной справедливости» по всему миру. Этот своеобразный политический фундаментализм является основой американской геополитической доктрины «Анаконды» – сжатие Евразии до полного контроля с помощью американского «ангела» демократии, исходящего из главного постулата внешней политики: *«Кто не с нами, тот против нас».*

США без санкции ООН начали контртеррористическую операцию в Афганистане осенью 2001 года в ответ на теракты 11 сентября. Согласно планам ЦРУ вторжение США необходимо было представить не как войну американцев против афганцев, а как помощь в избавлении от иностранной угрозы (Аль-Каиды) и от режима Талибан на основе «внедрения» правильной демократии (2001—2021). При этом американские войска должны были действовать как повстанцы. Широко использовался тактика пряника и кнута, подкуп местных вождей племен и полевых командиров.

Как пишет бывший директор ЦРУ Джордж Тенет: *«Некоторые из наших сотрудников буквально спали на миллионах долларов наличными. Эти деньги использовались для того, чтобы извлечь выгоды из афганской традиции перехода с одной стороны на другую»¹.* Если афганцы соглашались на сделку, американские самолеты сбрасывали им с воздуха запрашиваемую гуманитарную помощь, например седла для лошадей, а также продукты питания, включая просроченные бисквиты. Если афганцы отказывались, то на мирное население обрушивались «демократические» бомбы весом в две тысячи фунтов.

После отказа талибов выдать Осаму бен Ладана и все руководство «Аль-Каиды» была осуществлена военная операция «Несокрушимая свобода». В результате «блицкрига» талибы передислоцировались в горы, а для поддержания порядка в стране были развернуты Международные силы содействия безопасности на основании мандата Совета Безопасности ООН. В 2003 году командование военным контингентом перешло от США к НАТО. В антитеррористической операции в Афганистане формально участвовало 41 государство и свыше 50 тыс. военнослужащих. Основные зоны ответственности находились под командованием США, Франции, Германии, Италии и Великобритании. После агрессии войск НАТО во главе с США в 2004 году была основана Исламская Республика Афганистан (ИРА), которая контролировала большую часть страны до 2021 года, несмотря на продолжающееся

¹ Джордж Тенет В центре шторма. Откровения экс-главы ЦРУ. – М., Эксмо, 2008. — 576 с.

сопротивление талибов. Местное коррумпированное марионеточное правительство не могло справиться с растущим влиянием радикальных исламистов.

В отличие от распространенного мнения, эта военная операция США в Афганистане первоначально являлась самой удачной партией на евразийской шахматной доске. Одним ходом были изящно взяты под прицел четыре цели, при скромных, как тогда казалось, по сравнению с Ираком затратах. До начала 2009 года стоимость войны в Афганистане составила около 100 млрд. долларов, а финансовая помощь Запада в десять раз меньше (примерно 10 млрд. долларов).

До последнего времени евразийская геополитическая стратегия США была направлена на создание новой геополитической архитектуры Евразии на основе концепций больших пространств — «Большой Ближнего Востока», «Большой Центральной Азии» и «Большой Южной Азии». Эта стратегия нацелена на отрыв российского «ближнего зарубежья» и значительной части новых независимых государств из бывшего советского геополитического пространства, где Россия теряет или сдает свои позиции. Второй стратегической задачей являлось предотвращение усиления экономической экспансии Китая в эти регионы. Третьей задачей стала использование устойчивого наркотического трафика из Афганистана против глобальных конкурентов. Но главной целью являлось обеспечение политического, экономического и военного присутствия в Евразии под флагом внедрения американских демократических ценностей.

Несмотря на наличие на Ближнем Востоке такого стратегического союзника США как Саудовская Аравия, на абсолютную его надежность Америке не приходилось рассчитывать. Поэтому необходимо было заблаговременно позаботиться о новом плацдарме. И такое идеальное место, как казалось американским стратегам, имелось на Среднем Востоке в Афганистане и пакистанском Белуджистане, позволяющем контролировать ситуацию в зоне Персидского залива, Иране, Центральной Азии и противодействовать китайской экспансии. Из множества целей, для достижения которых необходимо присутствие США в Афганистане, выделились следующие:

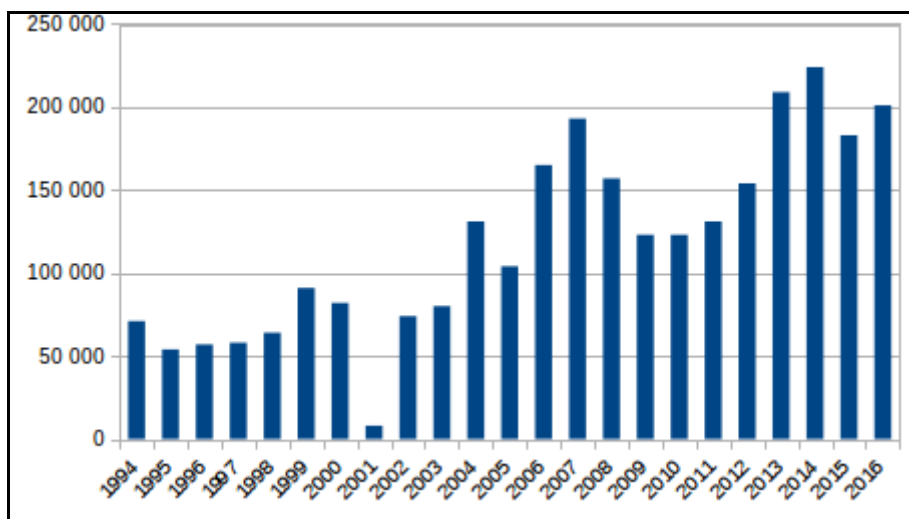
- ✓ поддержка местного коррумпированного этнонационализма, зарекомендовавшего себя в качестве надежного союзника «правильной» демократии;
- ✓ недопущение превращения КНР в экономическую сверхдержаву;
- ✓ долгосрочное обеспечение энергоресурсами;
- ✓ возможности контроля по поставкам энергоресурсов с Большого Ближнего и Среднего Востока в ЕС и АТР;
- ✓ недопущение возрождения Великого шелкового пути, способствующего усилению экономических связей ЕС и АТР;
- ✓ ослабления в глобальной конкуренции Западной Европы и АТР, союзников и противников;
- ✓ организация устойчивого наркотрафика в Россию и в Европу, где Евросоюз стал экономическим конкурентом США;
- ✓ продвижения НАТО на Восток и создания геополитического пояса верности (ГУАМ, цветные революции в Грузии, Украине, Молдове и Киргизии) на рубежах цивилизаций;
- ✓ создание «пояса напряженности» и военных баз вокруг Китая, Ирана, чтобы подорвать их привлекательность как объектов экономической деятельности.

На фоне Гражданской войны и американской интервенции под покровом «демократизации» Афганистана стало резкое увеличение производства наркотиков. По оценкам ООН в Афганистане выращивалось до 93 % опиумного мака, используемого для производства героина. От наркобизнеса талибы получали до 150 млн. долларов в год. Основной наркотрафик шел в Россию и Европу (в том числе через Албанию и Косово). При преднамеренном попустительстве американцев был создан **Великий путь «Слезы Аллаха»**¹. Его основой служили коммуникационные узлы — американские военные базы Кэмп-

¹ Название сильнодействующего наркотика.

Бондстил в Косово и Манас в Киргизии. Американские спецслужбы, как правило, договаривались с полевыми командирами на Балканах и в Афганистане и «не замечали» наркобизнес, направленный против соперников США в глобальной конкуренции, в обмен на жизнь американских военнослужащих и ограничений на поставку наркотиков в США. Но как отмечала британская «Гардиан», в американской армии служат военнослужащие, которые ради собственной наживы переправляли героин в цинковых гробах в США. Как уже часто бывало, зло против других оборачивается наркотическим джихадом против собственного народа. С учетом этих издержек, Америка в Афганистане нанесла одновременно наркотический удар по Европе и России, и главное, приблизилась к Китаю.

Производство опиума в Афганистане, 1994—2016 годы, засеянные площади (в гектарах)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5c/Afghanistan_opium_poppy_cultivation_1994-2007b.PNG

В 1990-х годах талибы активно стимулировали производство наркотиков в Афганистане, выведя страну в мировые лидеры. Придя к власти, они же начали бороться с наркобизнесом, но после американской оккупации благодаря прибыли от производства наркотиков «Талибан» смог вести успешную борьбу с интервентами и другими радикальными группировками (конкурентами) внутри страны. В результате в нулевые годы наркомания ударила по самим афганцам. Героин оказался дешевле хлеба, и численность наркозависимых мужчин и женщин в стране увеличилась до астрономической цифры в 3,5 млн. человек. Талибы, возвратившиеся к власти в 2021 году, начали активную борьбу с наркоманией, однако в условиях разрушенной экономики они не смогут победить наркобизнес без внешней финансовой помощи.

Несомненно, особую «головную» боль Вашингтону предоставляет набирающий мощь Пекин. Америко-афганская война (2001), преподнесенная как крупная полицейская акция в борьбе с международным терроризмом, позволила создать еще один плацдарм вблизи Китая.

Американская концепция «Большой Центральной Азии» направлена на отрыв бывших социалистических республик Средней Азии от пророссийского геополитического пространства и включения их в единый регион с Афганистаном. Вашингтон считал, что эта задача упрощается, потому что еще в начале 90-х годов Россия сдала геополитическое пространство Центральной Азии, где ведущую роль играет Китай и США, включившие регион в зону своих стратегических интересов.

После первой «цветной революции» в Киргизии и её неудачного экспорта в Узбекистан, Америка сменила стратегию в регионе. Она взяла на вооружение китайский опыт экономической экспансии. Главной задачей было объявлено создание южного энергетического международного транспортного коридора из Центральной Азии к берегам Индийского океана. Таким образом, новым независимым государствам предлагался выход

энергетических ресурсов Каспия на юг, минуя Россию и Китай. Но этот проект отрыва Центральной Азии от влияния России и КНР провалился из-за неспособности американцев замирить Афганистан.

Трансформируются геополитические векторы и у центрально-азиатских стран, оказавшихся в треугольнике «имперских амбиций» России, экономической экспансии Китая и интересами «справедливой демократии» Соединенных Штатов. Богатый энергетическими и другими ресурсами Казахстан стал проводить многовекторную политику на основе стратегического партнерства с Россией, Китаем и Турцией, США и ЕС. Бедная Киргизии под давлением в первую очередь Китая и экономической помощи России, приняла решение о ликвидации американской военно-воздушную базу в Манасе.

Трансформация геополитической стратегии США заключалась и в том, что в результате выхода на рубежи евразийских цивилизаций (Еврамар), произошел отрыв от морских баз базирования, что особенно затрудняло «миротворческие» операции в Афганистане и Центральной Азии. Поэтому пришлось корректировать военную стратегию США на основе соединения преимуществ теории Римленда (морских берегов Евразии) и Еврамара («берегов» или рубежей мировых цивилизаций).

В последние годы Соединенные Штаты по существу подталкивали Шанхайскую организацию сотрудничества (ШОС) трансформироваться в военно-политический блок, пока Россия и Китай еще не обложены окончательно «красными флажками». Становится очевидным, что если продолжится экспансия НАТО в зону геополитического влияния стран-участниц ШОС, то это противостояние перейдет в другую плоскость НАТО – ШОС. И Шанхайская организация вынуждена будет в ближайшем будущем трансформироваться в ведущий военно-политический и экономический союз в Евразии. Учитывая, что НАТО, это, прежде всего, военная мощь США, а не вассальной Европы, то усилится конфронтация по линии США – ШОС.

После двадцатилетней оккупации Афганистана (2001 – 2021) американская геополитическая «петля Анаконды» продолжила рваться. Афганистан стал черной дырой для американских денег, в ней растворилось до 2 трлн. долларов США. Афганская армия в 300 тыс. военнослужащих, вооружённая американцами, сдала страну «Талибану» фактически без боя. С начала полного вывода американских войск местная марионеточная коррумпированная власть начала стремительно терять контроль над страной и 15 августа 2021 года без боя сдала столицу. Талибан объявил о полной победе, позже обещав не преследовать сторонников прежнего режима и не препятствовать свободному выезду из страны кого бы то ни было. После бегства американцев талибы вновь провозгласили Исламский Эмират Афганистана с официальным девизом «Нет Бога, кроме Аллаха, Мухаммад — посланник Аллаха» и гимном «Это дом храбрых».

Но Афганистан под контролем «Талибана» близок к гуманитарной катастрофе на фоне зимних холодов, отсутствия запасов продовольствия и денег в государственном бюджете для финансирования программ помощи населению. Финансовая помощь из-за рубежа ранее составляла 75% от расходов афганского правительства. Американский спецназ высадился в 2004 году с деньгами, позволившими заручиться поддержкой местных крупных племен. Установившийся афганский режим до 2021 года финансировался преимущественно США и Пакистаном. После бегства американцев мировые финансовые институты — Всемирный банк и Международный валютный фонд — поставили на паузу выделение средств Кабулу. А Соединенные Штаты заморозили на своих счетах миллиарды долларов активов Центрального банка Афганистана.

Попытки исламистской группировки «Талибан» получить широкую легитимность наталкиваются на серьезные препятствия, и лишь немногие западные страны готовы признать их власть. Предыдущий режим талибов признали лишь Пакистан, Саудовская Аравия и Объединенные Арабские Эмираты.

В настоящее время Пакистан, Иран, Россия и Китай сотрудничают с новым правительством, что может позволить «Талибану» избежать участи изгоя на международной арене. Контакты с «Талибаном» через своих посланников поддерживают Великобритания и некоторые страны Евросоюза. Китай и Россия, не выдвигая каких-либо формальных требований, оказывают Афганистану гуманитарную помощь. Так, Китай выделил 200 млн. юаней (\$31 млн.) в основном на поставки продовольствия и вакцин от COVID-19, доставил в Кабул первую партию одеял и одежды. Примечательно, что в октябре 2021 года стали поступать сообщения, что в провинции Бадахшан на границе с Китаем отряды «Талибана» проводят операцию против уйгурских боевиков из «Исламской партии Туркестана». Талибы переселяют уйгуров в провинцию Нангархар на границе с Пакистаном. Наблюдатели считают эти действия результатом тайных договоренностей Кабула и Пекина. Россия договаривается с талибами о безопасности границ государств Центральной Азии.

Пришедший вновь к власти «Талибан» традиционно поддерживают Саудовская Аравия, Пакистан, Катар и ОАЭ. Катар призвал мир «повернуться лицом» к властям Афганистана, однако представителям Талибана было отказано принять участие в 76-й Генеральной Ассамблее ООН в Нью-Йорке. В то же время ООН также ведет диалог с талибами о безопасности для своих сотрудников в Афганистане.

Демографический фактор в условиях бедной экономики. Население Афганистана в 2021 году составляло 39,8 млн. человек (по оценкам Фонда ООН в области народонаселения) и говорит почти на 50 языках. Официальные государственные языки: пушту и дари, региональные языки: белуджский, нуристанский, памирский, пашаи, туркменский и узбекский. Половину территорий страны населяют пуштуны (50% населения), 23% - таджики, остальные 27% - хазарейцы, узбеки, аймаки и другие народы. Более 90% жителей Афганистана – мусульмане, 80% составляют сунниты, а 19% - шииты.

В Афганистане по обе стороны Гиндукуша живут разные народы, на юге – пуштуны, на севере — узбеки и таджики. В недоступных высокогорных районах Гиндукуша с древних времен обитают малочисленные народы, избежавшие в условиях изоляции ассимиляции или уничтожения, здесь сохранилась уникальная доисламская политеистическая гиндукушская религия.

В годы гражданской войны особенно сильно противостояние происходило по линии север – юг по обе стороны Гиндукуша между Северным Альянсом и талибами. Перевал Саланг, расположенный на высоте 3 878 метров, стал естественной преградой и в 1997 году тоннель был взорван, чтобы не допустить продвижения талибов на север, открыт в 2002 году после объединения страны.

Пуштуны населяют в основном юг Афганистана, и северо-запад Пакистана. Их основными отличительными особенностями служат восточно-иранский язык *пашто*, традиции кочевников (*номадизма*), кодекс чести *Пуштунвалай*, *родоплеменное устройство жизни* и *суннитский ислам*, которого весьма ревностно придерживается подавляющее большинство пуштунов, и он часто принимает радикальные формы. Знаменитый путешественник **Ибн Баттута**, посетивший Кабул в 1333 году, считал пуштунов «племенем персов, называемым афганцами. В их подчинении горы и ущелья, они обладают большой силой и являются по большей части разбойниками». В дальнейшем на Западе горский народ сравнивали с пиратами, добыча которых была основным средством их существования.

В XVI—XVII веках Индо-Гиндукушский регион становится ареной борьбы между державой Сефевидов и Великих Моголов. Пользуясь взаимным их ослаблением, пуштунские племена основывают Афганские ханства. Кандагарский правитель Ахмад-Шах Дуррани с 1747 года смог подчинить другие пуштунские племена, враждовавшие между собой. Была создана первая афганскую державу — Дурранийская империя, усилившая экспансию пуштунов.

Обстоятельства сложения пуштунского этноса до конца неясны. Существует генеалогическая легенда о происхождении пуштунов от древних израильтян, согласно которой пуштуны происходят от царя Саула и представляют собой «Десять потерянных колен», уведённых Навуходоносором и в последующем расселившимися на западе

Гиндукуша. Согласно другой легенде небольшая группа «израильтян»-пуштунов была приведены в Мекку сподвижником пророка Мухаммада, Халидом ибн Валидом и проявила себя в сражениях под знаменем ислама, за что были щедро вознаграждены Мухаммадом.

Точная численность пуштунов не известна ввиду отсутствия переписей в Афганистане с начала Гражданской войны, она приблизительно оценивается в 63 млн. человек (2020), из них только около 25 % проживает в Афганистане, где пуштуны — ведущий и доминирующий этнос. Процесс ассимиляции соседних земледельческих и кочевых народов, обеспечиваемый политическим и культурным превосходством пуштунов, обычно включает внедрение всех пяти вышеперечисленных компонентов.

В Новейшее время пуштунские племена активно осваивали север Афганистана, где власть выделяла им лучшие земли, особенно в районе Герата и Кундуза. В Пакистане сердце земли пуштунов — федерально управляемая **Зона племён (ФАТА)**, в значительной мере контролируемая движением Талибан. Она входит в пакистанскую провинцию Хайбер-Пахтунхва, населенную преимущественно пуштунами, с центром в древнем Пешаваре. Всего в Пакистане проживает около 43,4 млн. пуштунов (20 % населения страны), а в Индии — около 3,2 млн. пуштунов.

Афганистан занимает 37-е место в мире по численности населения, но 112 место по ВВП (номинал, \$18,9 млрд., 2019) и 180 место (!) в мире ВВП на душу населения (\$507). Экономика страны с ВВП (по паритету покупательной способности \$81,9 млрд., 2020) занимает 98-е место в мире и на душу населения (\$700) — 169 место из 189 стран. В этих цифрах разрыва демографии и экономики отражается главная трагедия Афганистана наряду с особенностями его природной географии и геостратегического положения в Евразии.

Афганистан — одна из беднейших аграрных стран мира, большая часть населения (78%) занята сельским хозяйством, около 16% — в сфере обслуживания, и только 6% — в промышленности. Инфраструктура страны значительно пострадала от длительной гражданской войны и интервенций, нет денег, чтобы минимально обеспечить жизнь афганцев. В стране наблюдается высокий уровень терроризма, бедности и коррупции. Афганистан остаётся крупным производителем опиума в мире. Страна располагает запасами меди, золота, железной руды, хрома, природного газа, нефти, а также драгоценных и полудрагоценных камней. Однако из-за нестабильной обстановки добыча полезных ископаемых ограничена.

Трудно давать оптимистический геополитический прогноз о будущем Афганистана. Нет базовой экономки для возрождения, не сформировалась афганская нация, для которой были бы характерны общие герои и враги.

Александр Дугин называет Афганистан «зеркалом геополитики», события в котором определяют геополитическую трансформацию мира¹, а Леонид Ивашев считает благом для афганского народа приход к власти талибов².

После ухода (бегства) американцев, экстремистские группировки, подобные «Аль-Каиде», могут возродиться в Афганистане, который является базой для филиала группировки «Исламское государство», совершившей в последние годы многочисленные теракты против шиитского меньшинства страны. «Талибан» осудил эти нападения, но остаётся под вопросом его желание или способность подавить их.

Парадоксально, но бегство американских войск из Афганистана, вместо того, чтобы стать уроком для украинской власти, обрадовало часть самостийных «патриотов». Не добившись статуса основной марионетки США в Европе после Польши, Украина готова стать стратегическим партнером США вне НАТО вместо Афганистана. Но дивиденды украинской власти за «форпост цивилизованного мира против варваров» исчерпаны. Самостийная страна

¹ Александр Дугин: Афганистан. Таймлайн геополитики. — Изборский клуб. <https://izborsk-club.ru/21505> (Visited: 22.09.2021).

² Леонид Ивашов: «Для афганского народа приход талибов — благо». <https://m.business-gazeta.ru/article/520155> (Visited: 22.09.2021).

без транзитного трубопровода с «вонючим» российским газом станет окончательно для Европы как чемодан без ручки.

Вашингтон в Афганистане потерпел очередное геополитическое поражение в Евразии. Американцы рано или поздно бросают своих марионеток на произвол судьбы, например, иракцев, грузин в 2008 году, курдов в 2019 и так далее. Марионеток, служащих не народу, а внешнему управляющему никому не жалко. И армия, созданная марионеточными режимами, рассыпается при первой возможности. Янки оставляют за собой руины, деградирующую экономику и нищету. Но на смену одних местных патриотов-марионеток идут другие как жаба в пасть анаконды.

Уход США из Афганистана после двух десятилетий оккупации является закономерным шагом глобальной геополитической трансформации, будет иметь последствия, как для Соединённых Штатов, так и для России, Центральной Азии и для американских марионеток во всем мире. Глава дипломатии ЕС Жозеп Боррель назвал вывод американских войск из Афганистана и приход к власти талибов самым значительным геополитическим событием с момента присоединения Крыма к России. «Нью-Йорк таймс» критикуют своего президента: *«Это очень плохое завершение 20-летней войны, которая обошлась стране в 2 триллиона долларов и почти 2300 жизней американских солдат»*. «Вашингтон пост» опубликовал статью обозревателя Макса Бута: *«Бывший министр обороны Роберт Гейтс однажды сказал, что Байден ошибался почти по всем главным вопросам внешней политики и национальной безопасности за 40 лет. Он определенно ужасающе, трагически ошибался в отношении Афганистана. Байден не может заявлять о незнании того, что должно было произойти. Он был предупрежден разведывательным сообществом США. Байден проведет остаток своего президентства, борясь с трагическими последствиями этой предотвратимой катастрофы»*.

Несмотря на трудности геополитического прогнозирования можно утверждать предстоящее усиление экономической роли КНР в регионе. Экономически слабая, но обладающая военно-политической мощью, Россия усилит геополитическое влияние в регионе.

Соединённые Штаты пока не готовы отказаться от геополитической борьбы за Евразию, и смещают акценты на усиление нового англосакского плацдарма в Азиатско-Тихоокеанском регионе против КНР, чтобы (программа минимум) не допустить объединение Тайваня с материковым Китаем и его усиление в Южно-Китайском море. На западе Евразии Вашингтон усиливает активность в Черноморском регионе и поддержку местных марионеток в конфронтации с Россией. Поэтому Америка не ушла из Евразии, а передислоцирует военно-политическую мощь в рамках НАТО в Черноморский регион против Хартленда.

Экспорт американских «управляемых» зон нестабильности продолжается в соответствии с геополитической логикой. Соединённые Штаты успешно закрепились на Балканах (база Кэмп-Бондстил в частично призонной Республике Косово), не смогли в результате организованного ими Майдана на Украине закрепиться в Крыму, где Севастополь не стал городом американской славы. Но последнее генеральное наступление в Евразии на Хартленд продолжается в Черноморье. И странам региона необходимо заблаговременно думать о последствиях участия в этой новой американской авантуре (экспорте «правильной» демократии), направленной против конкурентов в Европе и России.

Библиография:

1. Афганская война (1979 – 1989). Неизвестные страницы. – Исторический журнал «Родина» , 1999, №2.
2. ДЕРГАЧЕВ Владимир. Демократическая «петля Анаконды»: новые рубежи евразийской геополитики США. — Международный журнал «Вестник аналитики», 2007, № 3. [Online:] <http://dergachev.ru/analit/7.html> (Visited: 22.09.2021).
3. ДЕРГАЧЕВ Владимир. Геополитическая теория больших многомерных пространств. Монография. (Электронное издание на CD + Интернет-гиперссылки) — Издательский проект профессора Дергачева, 2011. 32 п. л.

4. ДЕРГАЧЕВ Владимир. Евразийская геополитика. Афганистан. Черная дыра для завоевателей и «кладбище империй». — Интернет-портал «Институт геополитики». URL: <http://www.dergachev.ru>. (Visited: 22.09.2021).
5. ДЕРГАЧЕВ Владимир. Евразийская геополитика. Афганистан. Американская «петля Анаконды» продолжает рваться. — Интернет-портал «Институт геополитики». URL: <http://www.dergachev.ru>. (Visited: 22.09.2021).
6. ДЕРГАЧЕВ Владимир. Великий путь «Слезы Аллаха». — Интернет-портал «Институт геополитики». [Online:] URL: http://dergachev.ru/geop_events/0104093.html (Visited: 22.09.2021).
7. ДЕРГАЧЕВ Владимир. Демократическая «Петля анаконды»: новые рубежи евразийской геополитики США. — «Вестник аналитики», 2007, № 3. [Online:] <http://dergachev.ru/analit/7.html> (Visited: 22.09.2021).
8. ДЕРГАЧЕВ Владимир. Вьетнам. Непобеждённая страна. — Интернет-портал «Институт геополитики». [Online:] URL: http://dergachev.ru/geop_events/140418-02.html (Visited: 22.09.2021).
9. ДУГИН Александр. Афганистан. Таймлайн геополитики. – Изборский клуб. [Online:] <https://izborsk-club.ru/21505> (Visited: 22.09.2021).
10. ИВАШОВ Леонид. «Для афганского народа приход талибов – благо». [Online:] <https://m.business-gazeta.ru/article/520155> (Visited: 22.09.2021).
11. Меморандум Трощого. – Исторический журнал «Родина», 1990, №10.
12. МАККИНДЕР Хэлфорд. Географическая ось истории. — Полис, 1995, № 4.
13. ТЕНЕТ Джордж. В центре шторма. Откровения экс-главы ЦРУ. – М., Эксмо, 2008. — 576 с.

Bibliography (Transliteration):

1. Afganskaya vojna (1979 – 1989). Neizvestnye stranicy. – Istoricheskij zhurnal «Rodina» , 1999, №2.
2. DERGACHEV Vladimir. Demokraticeskaya «petlya Anakondy»: novye rubezhi evrazijskoj geopolitiki SSHA. — Mezhdunarodnyj zhurnal «Vestnik analitiki», 2007, № 3. [Online:] <http://dergachev.ru/analit/7.html> (Visited: 22.09.2021).
3. DERGACHEV Vladimir. Geopoliticheskaya teoriya bol'shih mnogomernyh prostranstv. Monografiya. (Elektronnoe izdanie na CD + Internet-giperssylki) — Izdatel'skij proekt professora Dergacheva, 2011. 32 p. 1.
4. DERGACHEV Vladimir. Evrazijskaya geopolitika. Afganistan. Chernaya dyra dlya zavoevatelej i «kladbishche imperij». — Internet-portal «Institut geopolitiki». URL: <http://www.dergachev.ru>. (Visited: 22.09.2021).
5. DERGACHEV Vladimir. Evrazijskaya geopolitika. Afganistan. Amerikanskaya «petlya Anakondy» prodolzhaet rvat'sya. — Internet-portal «Institut geopolitiki». URL: <http://www.dergachev.ru>. (Visited: 22.09.2021).
6. DERGACHEV Vladimir. Velikij put' «Slezy Allaha». — Internet-portal «Institut geopolitiki». [Online:] URL: http://dergachev.ru/geop_events/0104093.html (Visited: 22.09.2021).
7. DERGACHEV Vladimir. Demokarticheskaya «Petlya anakondy»: novye rubezhi evrazijskoj geopolitiki SSHA. — «Vestnik analitiki», 2007, № 3. [Online:] <http://dergachev.ru/analit/7.html> (Visited: 22.09.2021).
8. DERGACHEV Vladimir. V'etnam. Nepobezhdionnaya strana. — Internet-portal «Institut geopolitiki». [Online:] URL: http://dergachev.ru/geop_events/140418-02.html (Visited: 22.09.2021).
9. DUGIN Aleksandr. Afganistan. Tajmlajn geopolitiki. – Izborskij klub. [Online:] <https://izborsk-club.ru/21505> (Visited: 22.09.2021).
10. IVASHOV Leonid. «Dlya afganskogo naroda prihod talibov – blago». [Online:] <https://m.business-gazeta.ru/article/520155> (Visited: 22.09.2021).
11. Memorandum Trockogo. – Istoricheskij zhurnal «Rodina», 1990, №10.
12. MAKKINDER Helford. Geograficheskaya os' istorii. — Polis, 1995, № 4.
13. TENET Dzhordzh. V centre shtorma. Otkroveniya eks-glavy CRU. – М., Eksmo, 2008. — 576 s.

Copyright©DERGACHEV Vladimir, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

ДЕРГАЧЕВ Владимир Александрович,
профессор, доктор географический наук.
Главный редактор, автор и владелец Интернет-портала «Институт геополитики»
<http://www.dergachev.ru>
Мобильный +38 097 25 38 128 (WhatsApp, Viber)
E-mail: admin@dergachev.ru

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 56-63. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 15. 10. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	---

**RELAȚII INTERNAȚIONALE
INTERNATIONAL RELATIONS
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ**

THE PERCEPTION OF CHINA IN SLOVAKIA¹

PERCEPȚIA CHINEI ÎN SLOVACIA

ВОСПРИЯТИЕ КИТАЯ В СЛОВАКИИ

Juraj ONDRIAŠ* / Juraj ONDRIAŠ / Юрай ОНДРИАШ
František ŠVRNDA** / František ŠVRNDA / Франтишек ШКВРНДА

ABSTRACT:

THE PERCEPTION OF CHINA IN SLOVAKIA

The aim of this paper is to provide an overview of how China is viewed in Slovakia. It starts with a focus on several important issues that define the relationship between the two countries, such as the missed opportunities of strengthening the mutual economic relationship within the 16+1 Platform of Cooperation or the vagaries of summit diplomacy. The paper then looks at a series of surveys to ascertain the perception of China by the Slovak public. The main conclusion is that this perception is tied to the state of economic relations and it will not improve until and unless trade and investment cooperation substantially improves first.

Keywords: China, Slovakia, soft power.

JEL Classification: F29, F36

REZUMAT:

PERCEPȚIA CHINEI ÎN SLOVACIA

Scopul acestei lucrări este de a oferi o imagine de ansamblu asupra modului în care este privită China în Slovacia. Acesta începe cu un accent pe câteva aspecte importante care definesc relația dintre cele două țări, cum ar fi oportunitățile ratate de consolidare a relației economice reciproce în cadrul platformei de cooperare

¹ This text was created as part of the project of the Scientific Grant Agency of the Ministry of Education, Science, Research and Sport of the Slovak Republic: VEGA # 1/0732/21 “The ‘New Normal’ and the Changing Position of the PRC in the World Economy”

* **Juraj ONDRIAŠ** - Doctor în Relații Economice Internaționale, Conferențiar Universitar, Departamentul de Relații Economice Internaționale și Diplomației Economice, Facultatea de Relații Internaționale, Universitatea de Economie din Bratislava (Bratislava, Republica Slovacă). / **Mgr. Juraj ONDRIAŠ, PhD.** - Ph.D. in International Economic Relations, Assistant Professor, Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy, Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava (Bratislava, Slovak Republic). / **Юрай ОНДРИАШ** - Доктор философии в области международных экономических отношений, доцент кафедры международных экономических отношений и экономической дипломатии Факультета международных отношений Экономического университета в Братиславе (Братислава, Словацкая Республика). **E-mail:** juraj.ondrias@euba.sk

** **František ŠVRNDA** - Doctor în istoria filosofiei, Conferențiar Universitar, Departamentul de relații politice Internaționale, Facultatea de Relații Internaționale, Universitatea de Economie din Bratislava (Bratislava, Republica Slovacă). / **Mgr. František ŠVRNDA, PhD., jr** - Ph.D. in History of Philosophy, Assistant Professor, Department of International Political Relations, Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava (Bratislava, Slovak Republic). / **Франтишек ШКВРНДА** - Доктор истории философии, доцент кафедры международных политических отношений Факультета международных отношений Экономического университета в Братиславе (Братислава, Словацкая Республика). **E-mail:** skvrnda2@euba.sk

16+1 sau capriciile diplomației summit-ului. Lucrarea analizează apoi o serie de sondaje pentru a stabili percepția Chinei de către publicul slovac. Concluzia principală este că această percepție este legată de starea relațiilor economice și nu se va îmbunătăți până și dacă cooperarea comercială și investițională nu se îmbunătățește substanțial mai întâi.

Cuvinte-cheie: China, Slovacia, soft power.

JEL Classification: F29, F36

CZU: 327.001.

РЕЗЮМЕ:

ВОСПРИЯТИЕ КИТАЯ В СЛОВАКИИ

Цель этого документа - дать обзор того, как Китай воспринимается в Словакии. Он начинается с акцента на нескольких важных вопросах, определяющих отношения между двумя странами, таких как упущенные возможности укрепления взаимных экономических отношений в рамках Платформы сотрудничества 16+1 или превратности дипломатии на высшем уровне. Затем в документе рассматривается серия опросов, чтобы выяснить восприятие Китая словацкой общественностью. Главный вывод заключается в том, что это восприятие связано с состоянием экономических отношений, и оно не улучшится до тех пор, пока сначала существенно не улучшится торговое и инвестиционное сотрудничество.

Ключевые слова: Китай, Словакия, мягкая сила.

JEL Classification: F29, F36

УДК: 327.001

Introduction

Over the past several decades, China has risen to become the largest trading nation in the world. One of the results of becoming a global economic power is that China is forging economic partnerships in regions where it had not had a significant presence previously. One such region is Central and Eastern Europe (CEE). To develop economic cooperation with this region, China initiated the creation of the 16+1 Platform. This is a loose grouping of 16 CEE countries (CEECs) and China (the “plus one”) created to facilitate mutual trade, investment and cooperation on regional economic and infrastructure projects. The platform became significantly more important after it was incorporated into the BRI. Since China is an export-oriented economy dependent on foreign demand, especially in the advanced industrialized countries,¹ it is to be expected that it would try to increase its soft power in the CEE region, so as to further its economic opportunities and to gain a back door to the EU (which is its main trading partner) through those members of the 16+1 Platform which are also EU member states.

The aim of this article is therefore to provide an overview of how China is viewed in Slovakia in the context of this platform and Chinese initiatives to economically penetrate the broader region. This includes not so much the views of the policymakers, but more importantly the views of the public, as mediated by academia and the press. The article first focuses on several issues that define the relationship between the two countries, such as the missed opportunities of strengthening mutual economic cooperation within the scope of the 16+1 Platform of Cooperation or the vagaries of summit diplomacy within the platform. Following on from that, the article looks at two surveys from 2018 that studied the perception of China among the Slovak public. The main methods used were the study and analysis of the scientific literature and articles from the relevant opinion-forming media portals of Slovakia. The main conclusion is that this perception is tied to the state of economic relations and it will not improve until and unless trade and investment cooperation substantially improves first.

1. Highlights of Relations between Slovakia and China

¹ JIRÁNKOVÁ, M., PROCH, D. (2018): The Role of State in the Economy and State Capitalism: The Case of China and India, p. 351-352, 358.

The most important determinant of the success of Chinese soft power in Slovakia – the same as for other countries in the CEE region – is that the attitude of Slovaks towards China is determined first and foremost by the perception of mutual economic relations. These have not been as dynamic as promised by Chinese leaders when founding and developing the 16+1 Platform of Cooperation between China and CEECs. Slovakia, just as the other included countries, expected a substantial rise in mutual trade with and investment from China, which however was not as large as was promised by the respective involved governments. This leads to any Chinese positive influence in Slovakia being very weak to nonexistent. This does not imply any hostility on the part of Slovakia or its people so much as a lack of substance in mutual relations. Even though for the past decade Slovakia, usually under the rule of the center-left Smer-SD party and its leader Robert Fico, declared its intentions to develop relations with China and not to focus its foreign policy orientation solely on the West, in practice the has not been much progress in this regard. There is a certain disappointment in the entire CEE region with regard to the 16+1 initiative due to it not delivering the results that were hoped for. This is especially true of Slovakia, which proposed several projects to China in the early years of the initiative, but nothing has come of them so far. The most ambitious of these plans was the construction of a soviet-style broad-gauge railway from the old soviet border between Ukraine and Slovakia to Vienna,¹ making the railway through Slovakia an alternative central or middle route on the BRI between the BBR and the northern route through Poland. Among the other proposed projects were the construction of an electromobile factory by carmaker ZhiDou (which is still in limbo),² a tire factory by LingLong Tire (which Slovakia lost to Serbia),³ or the acquisition of the U.S. Steel Košice steelworks in Eastern Slovakia by HeSteel Group (which fell through).⁴ This disillusionment led to a dampening of enthusiasm towards cooperation with China, which expressed itself by Fico's absence at the 16+1 summit in Suzhou in 2015. His absence temporarily left a bad impression in China and reinforced a certain stagnation of mutual economic relations. This is exacerbated by the reluctance of Slovak companies to do business in China.⁵ Among the reasons for that are a lack of knowledge about the business environment and uncertainty about possible unfair trade practices. On the other hand, Slovakia was among the countries that did not see a particular concern about Chinese investment, while sever other EU member states were preparing a mechanism for screening investment (de facto from China) into sensitive sectors such as high-tech, telecommunications or energy.⁶ While Slovakia paid lip service to the screening mechanism, especially after a new center-right government was elected in February 2020, this was not a priority for the country. It can also demonstrate that China is not seen as such a boogeyman that can be used by certain political groupings to mobilize public support.

Because of the above mentioned issues, China does not have a particularly positive image in Slovakia. Therefore, the attitude of Slovakia towards China has been mixed. There have been several negative political signals, such Slovakia accepting Uyghur prisoners from the USA prison base at Guantanamo at the request of the USA (despite the protests of China) in 2013 or, more recently, the meeting of center-right president Andrej Kiska with the Dalai Lama in October 2016.⁷ Although the then Prime Minister Fico denounced the meeting as detrimental to China-Slovakia relations and mutual economic cooperation, China lodged a protest.⁸ And when Fico arrived at the 16+1 summit in Riga in November 2016, the Chinese Prime Minister Li Keqiang was “not available” to meet with him.⁹ However, neither of these events had much impact on the attitude of the Slovak government or

¹ ŠTALMACH-KUŠNÍROVÁ, M. (2016): Čína má už dve Hodvábne cesty, Slovensko obchádzajú.

² HAKL, R. (2019): Strategický park Haniska čaká na papyri.

³ SPECTATOR STAFF (2018): Eastern Slovakia loses another big investment.

⁴ BROCKOVÁ, K. (2016): Čína a jej štatút trhovej ekonomiky v rámci WTO. p. 64.

⁵ ŠIMALČÍK, M. (2018): Multilateralism as a tool in Slovak China policy: The case of 16+1, V4+China, and EU+China, p. 4.

⁶ SZALAI, P. (2017): Komisia avizuje silnejšiu kontrolu čínskych investícií, Slovensko to nerieši.

⁷ ŠIMALČÍK, M. (2018): Multilateralism as a tool in Slovak China policy: The case of 16+1, V4+China, and EU+China, p. 2.

⁸ (2016): Čína hrozí reakciou za stretnutie Kisku s dalajlámom.

⁹ BUCHLÁKOVÁ, L., KOVÁČOVÁ, K. (2016): Čína dala Ficovi košom. Môže za to Kiska?

society towards China. On both issues, public opinion was split and not very forceful, showing the weakness of Chinese soft power in the country. As another example, while the EU-mandated refugee quotas were met with strong refusal, they did not lead to a turn towards the East, or specifically China, as was the case elsewhere in the region such as Hungary, since there were no strong economic relations to build upon. By contrast, the 2019 summit in Dubrovnik was seen as a success in Slovakia, as the country achieved a long-awaited goal of having its dairy products certified by the Chinese authorities as suitable to be exported to the Chinese market.¹ This was the most visible success of Slovak economic diplomacy with regards to China within the 16+1 format. However, an anticipated follow-up with certification of Slovak meat products for export to the Chinese market has stalled so far.

2 A Quantitative Perspective on Slovak Perceptions of China

To illustrate the state of public opinion towards China in Slovakia, we can turn to a series of surveys commissioned in 2018 on 1 000 people in each of the CEECs of the original 16+1 Platform, thereby totaling 16 000 respondents, by The China-CEE Institute in Budapest, a think-tank funded by the Institute of European Studies of the Chinese Academy of Social Sciences.² The surveys conducted in Slovakia revealed that Slovaks have a generally higher opinion of China's economic development in recent years compared to the average opinion in the other 15 CEECs: while only 26% of respondents in Slovakia answered that they considered China's development to be very fast compared to the CEEC average of 31%, yet another 38% considered it to be quite fast, compared to the CEEC average of 28%. This led to the combined total of Slovaks viewing China's development as fast to be 64%, more than the CEEC average of 59%. The values were higher for men than for women, and also progressively higher as the respondents became more highly educated and more rural. The numbers reflected this favorability also in the negative answers: 3% rated China's economic development as quite slow, compared to 4% in the CEECs as a whole, and the percentage of respondents answering that China's development was very slow was 1% both in Slovakia and in the wider region. The percentage of neutral answers was 32% in Slovakia and 36% in all 16 CEECs.

This favorability was even more pronounced in the case of opinions on the change in China's importance in the world over the previous five years. Slovaks were the third most favorable nation towards China in this survey. 35% of Slovaks claimed that China's importance has improved a lot, in comparison with 32% in the CEECs as a whole. A further 38% said that China's position has improved somewhat, compared to only 29% in the CEECs. This conviction also increased with education, as well as with age, and once again was more widely held by men compared to women. As for the negative opinions, the percentage of Slovaks that saying that China's position has deteriorated somewhat a lot or at least deteriorated somewhat was under 3%, similar to the number for all the CEECs, which was around 4%. Only 25% of Slovak respondents were neutral on this question, compared to 35% for all the CEECs.

However, Slovakia is below the average of the 16 CEECs on the question of the strength or closeness of the mutual relationship between their country and China. Only 2% of Slovak respondents believe that this relationship is very close, as compared to 9% for the CEECs in general. Another 14% claimed it was rather or quite close, compared with the 17% given by respondents in all 16 CEECs. This gives us a total of 16% for those respondents saying that relations between the two countries are close, which is much less than the 26% given by all the CEECs. Such a result placed Slovakia in 12th place among the 16 CEECs of the platform. This coolness toward mutual relations with China was more pronounced in younger and in more highly educated respondents, as well as in men over women. The values are also higher when it comes to answers that the Slovak-Chinese relationship is loose. 7% of Slovaks claimed it was very loose, while only 3% of CEEC respondents in general said so for their own countries. A further 23% said that the mutual relationship was rather loose, once

¹ (2019): Pre slovenských mliekarov sa otvára čínsky trh.

² Chen, X. (2018): *How the CEE Citizens View China's Development*. Budapest: China-CEE Institute Nonprofit Ltd., p.

again more than the 16% of answers recorded in all the CEECs. 55% were neutral on the question, compared to 50% for the CEECs in general.

Even, so, the attitude of Slovaks toward the potential benefits and contributions of the BRI to their country was somewhat more favorable than that of the CEEC average. Although the percentage of respondents that believed the impact of the BRI would be very fruitful was just 13%, a percentage point lower than the CEEC average of 14%, the numbers of those Slovaks that believed the impact would be somewhat fruitful once again pushed Slovakia above this average. This value for Slovakia was 28%, compared to only 20% of CEEC respondents who believed that the BRI would merely have a somewhat fruitful impact on their countries. Optimism was higher among men and among those Slovaks who were more highly educated. This favorable view was once again present also in the opposite options. 3% of Slovak respondents said they believed that the BRI would have no impact at all, compared to 5% of those in the CEECs in general. Another 9% said that the BRI would have hardly any impact, while 10% of the respondents in all 16 CEECs had the same opinion. A further 47% of respondents in Slovakia were neutral, compared to 51% in the CEECs as a whole.

The last survey question investigated the respondents' knowledge of the (then) 16+1 Platform. On this issue, it was shown that Slovaks were, on the whole, better informed than the CEEC average. Indeed, 43% of them admitted they had not heard of the platform up till then, but this was still less than the 45% given by the CEECs in general. 42% more said that they had heard about the platform previously, but do not know what it is about. This is much more than the 28% of CEEC respondents that gave the same answer.

Another survey was conducted on the topic of the attitudes of Slovaks towards Chinese investment and the 16+1 platform in early 2018 on a sample of an unknown number of high school and university students, as well as professionals working in state institutions on a central and regional level. It shows that Chinese soft power still has many challenges to overcome in Slovakia.¹ For example, although 90 % of responders in the survey support the influx of foreign investment into Slovakia, that percentage drops to 67 % when it comes to the support of the potential investment specifically from China, as opposed to 33 % who do not. Broken down further, the percentage of those in support of investment from China is 84 % in the case of university students and professionals, but only 60 % in the case of high school students. The author of the survey does not give any explanation for this discrepancy. It can be surmised that the less well-informed high-school students more closely reflect the general public opinion on China as a threat to the West, and Chinese investment as a source of sinister and damaging influence on Slovak society. At the same time, only 49.25 % of university and professional respondents were familiar with the term "New Silk Road", which is still a much higher number than the group of high-school respondents. In their case, 14 % claimed they heard of the New Silk Road, while 14 % were not sure and the remaining 73 % were not familiar with the term. As for the source of responders' knowledge of the New Silk Road, 40.74 % said that they learned about it from the internet, 25.93 % from school and 22.22 % from the workplace, with friends, television, newspapers and magazines representing less-picked options. While it is difficult to infer anything substantive from these answers, the preponderance of the internet over other forms of media may suggest that the mainstream media does not consider the New Silk Road an important news article worth frequently reporting about. Furthermore, using the internet as the main source suggests that the people need to undertake a certain level of their own initiative to get to news about the New Silk Road. When it comes to knowledge about the (still only) 16+1 platform, the results were even more unfavorable. Since only 1.8 % of high school students had knowledge of the 16+1 grouping, the survey focused on the second group of university students and professionals. Among this group, a mere 28 % of all responders claiming they had heard of the 16+1 initiative, 8 % saying that they were not sure and 64 % admitting they had not encountered the term before. Concerning the source of their information on the 16+1 platform, 52.6 % of the responders claimed that they knew of it from the workplace, 25 % from university and 15.79 % from the internet, with all other options receiving lower scores.

¹ GREGOVÁ, D. (2018): Iniciativa "16+1" – aktuálne príležitosti a výzvy, p. 59-68.

When asked to identify the main goal of the 16+1 platform, where responders could choose multiple answers, a majority (62.69 %) stated that it was the support of economic and trade cooperation between China and the 16 CEECs. The second most popular answer (at 38.81 %) was support of the same type of cooperation between China and the EU. 28.36 % of respondents thought the main goal was a Chinese attempt to diversify its strategic partners and interests. The fourth most frequently given answer (26.87 %) was the creation of a strategic partnership as a way to balance the interests and influence of the USA. In fifth place at 22.39 % was the support of the development and international position of the CEECs. In last place among the provided answers, at 17.91 %, was the support of political cooperation between the member states as the main goal of the initiative.

The respondents were also asked about the potential drawbacks of the 16+1 platform, with the possibility of selecting more than one problem. The main drawback cited (by 53.73 % of respondents) was a lack of specific solutions tailored to the needs and conditions of the CEECs. The author suggests that these people see the 16+1 as a project geared more or less exclusively to cater to the interests of China, rather than being an example of mutually beneficial or “win-win” cooperation. 43.28 % saw the lack of EU support as a major problem. This shows how the populations of the CEECs have internalized the critical stance toward close cooperation with China proclaimed by the EU, as well as the conflict between the soft power of the EU and that of China, with the EU invariably winning out. Generally, Slovakia toes the EU line when it comes to policy towards China, such as in criticizing China for favoring its own subsidized companies within the BRI project,¹ or in refusing to accord China the status of a free market economy. A further 41.79 % saw a major drawback in the negative attitude of the public. Finally, 32.84 % of responders were worried that there would not be enough attractive opportunities for cooperation and invest from China in the CEE region.

An interesting find was suggested by the question whether the respondent (this time drawn only from among university students and professionals) agrees with developing cooperation with China even outside the scope of the EU. 26.87 % unambiguously support such cooperation, with another 59.70 stating moderate support, for a total support of 86.57 %. On the other end, 13.43 % do not support such a course of action, of which 2.98 % unambiguously and another 10.45 % moderately.

Returning to the topic of investment, respondents were asked whether they see investment from China as more of a risk to Slovakia or an opportunity, on a five-point scale. 4 % of them claimed they see Chinese investment as an unambiguous opportunity, 34 % as more of an opportunity than a risk, and 44 %, or the largest share were unsure or neutral. On the other end of the spectrum, 16 % saw Chinese investment as more of a risk than an opportunity and 2 % as an unambiguous risk. All in all, those who see investment from China as an unambiguous or probable opportunity, at 38 %, outnumber those that consider it as an unambiguous or probable risk, at 18 %, by just over two to one.

Among the principal opportunities cited by the respondents were an increase in employment opportunities, the development of technologies and innovation (such as high-tech and green technologies), investment in infrastructure (mainly transportation), the simplifying of export into the partner countries, revitalization of the economy, an increase in the competitiveness of the Slovak economy, more money for the national budget, an increase of knowledge about Slovakia in China, faster regional development (preferably in the poorer areas in the East and South of Slovakia) and an increase of the productivity of labor. Conversely, among the main risks given by the respondents were the threat of Chinese influence over and takeovers of Slovak industry, specifically of critical sectors of the Slovak economy (such as energy or infrastructure), the possibility of undue Chinese influence on the government of Slovakia, a perceived lack of transparency and quality of investment projects, a negative impact on the environment, low quality of materials supplied by Chinese manufacturers or manufactured in Slovakia under Chinese supervision, the buying of land and propaganda in favor of a communist regime.

¹ ŠIMALČÍK, M. (2018): Multilateralism as a tool in Slovak China policy: The case of 16+1, V4+China, and EU+China, p. 5.

Conclusion

For Slovakia, the volume of Chinese investment and its slow pace of arrival have been disappointing compared to expectations of the 16+1 Platform of Cooperation and the Belt and Road Initiative. Although many projects have been proposed such as investment in steelworks and airports, or the construction of a car manufacturing plant, none of these projects have been realized. Slovakia has also been left out of the major transport corridors from China to the rest of Europe, which pass through Poland to the north and through Hungary to the south instead, adding to Slovak disillusionment. This does not necessarily worsen China's image in Slovakia, but it does nothing to improve it. The main problem is a lack of awareness in Slovakia of Chinese goals, values and projects in the region. While most Slovaks are in favor of closer economic ties, it is hardly an informed or enthusiastic opinion. The best way to improve both the knowledge and image of China in Slovakia would be precisely through kick-starting trade and investment cooperation in earnest.

References

1. (2016): Čína hrozí reakciou za stretnutie Kisku s dalajlámom. [online]. In: *Pravda.sk*. 17. 10. 2016. Available at: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/408178-cina-hrozí-reakciou-za-stretnutie-kisku-s-dalajlamom/> [Accessed 5. 10. 2021].
2. (2019): Pre slovenských mliekarov sa otvára čínsky trh. [online]. In: *SME*, 11. 4. 2019. Available at: <https://ekonomika.sme.sk/c/22097487/pre-slovenskych-mliekarov-sa-otvara-cinsky-trh.html> [Accessed 5. 10. 2021].
3. BROCKOVÁ, K. (2016): Čína a jej štatút trhovej ekonomiky v rámci WTO. [online]. In: *Economic, Political and Legal Issues of International Relations 2016: Volume of Scientific Papers*, p. 61-66. Available at: https://fmv.euba.sk/www_write/files/veda-vyskum/konferencie-virt/2016/zbornik_proceedings_Virt_29092016.pdf [Accessed 5. 10. 2021].
4. BUCHLÁKOVÁ, L., KOVÁČOVÁ, K. (2016): Čína dala Ficovi košom. Môže za to Kiska? [online]. In: *Pravda.sk*. 7.11.2016. Available at: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/410133-cina-dala-ficovi-kosom-moze-za-to-kiska/> [Accessed 5. 10. 2021].
5. CHEN, X. (2018): *How the CEE Citizens View China's Development*. Budapest: China-CEE Institute Nonprofit Ltd., 71 p. ISBN 978-615-00-0673-4.
6. GREGOVÁ, D. (2018): *Iniciatíva "16+1" – aktuálne príležitosti a výzvy*. Master's Thesis. Bratislava: FMV EUBA, 2018. 86 p.
7. HAKL, R. (2019): Strategický park Haniska čaká na papieri. [online]. In: *Pravda*, 9. 9. 2019. Available at: <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/525237-strategicky-park-haniska-caka-na-papieri/> [Accessed 5. 10. 2021].
8. JIRÁNKOVÁ, M., PROCH, D. (2018): The Role of State in the Economy and State Capitalism: The Case of China and India. In: *Medzinárodné vťahy*, 2018, Vol. 16, No. 4, p. 347-375. ISSN 1336-1562.
9. ŠIMALČÍK, M. (2018): *Multilateralism as a tool in Slovak China policy: The case of 16+1, V4+China, and EU+China*. China-CEE Institute Working paper. 22. 6. 2018, 11p. ISSN 2560-1628.
10. SPECTATOR STAFF (2018): Eastern Slovakia loses another big investment. [online]. In: *The Slovak Spectator and SME*, 27. 8. 2018. [Accessed 5. 10. 2021]. Available at: <https://spectator.sme.sk/c/20900882/eastern-slovakia-loses-another-big-investment.html> [Accessed 5. 10. 2021].
11. ŠTALMACH-KUŠNÍROVÁ, M. (2016): Čína má už dve Hodvábne cesty, Slovensko obchádzajú. [online]. In: *SME*, 29. 11. 2017. Available at: <https://ekonomika.sme.sk/c/20385330/cina-ma-uz-dve-hodvabne-cesty-slovensko-obchadzaju.html> [Accessed 5. 10. 2021].
12. SZALAI, P. (2017): Komisia avizuje silnejšiu kontrolu čínskych investícií, Slovensko to nerieši. [online]. In: *Euractiv.sk*. 25. 9. 2017. Available at: <https://euractiv.sk/section/verejne-investicie/news/komisia-avizuje-silnejšiu-kontrolu-cinskych-investicii-slovensko-neriesi/> [Accessed 5. 10. 2021].

Copyright©Juraj ONDRIAŠ, František ŠVRNDA, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

Mgr. Juraj ONDRIAŠ, PhD.

University of Economics in Bratislava
1/b Dolnozemska cesta Str., Bratislava 5, 852 35
Slovak Republic
E-mail: juraj.ondrias@euba.sk

Mgr. František ŠKVRNDA, PhD., jr
University of Economics in Bratislava
1/b Dolnozemska cesta Str., Bratislava 5, 852 35
Slovak Republic
E-mail: skvrnda2@euba.sk

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 64-74. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 18. 10. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	---

**TRIBUNA TÎNĂRULUI CERCETĂTOR
THE TRIBUNE OF YOUNG SCIENTISTS
ТРИБУНА МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ**

**EVOLUȚIA ABORDĂRILOR ȘTIINȚIFICE ÎN ANALIZA
FENOMENULUI CORUPȚIEI**

**THE EVOLUTION OF SCIENTIFIC APPROACHES IN THE
ANALYSIS OF THE CORRUPTION PHENOMENON**

**ЭВОЛЮЦИЯ НАУЧНЫХ ПОДХОДОВ В АНАЛИЗЕ
ЯВЛЕНИЯ КОРРУПЦИИ**

CAZACU Adriana* / CAZACU Adriana / КАЗАКУ Адриана

ABSTRACT:

**THE EVOLUTION OF SCIENTIFIC APPROACHES IN THE
ANALYSIS OF THE CORRUPTION PHENOMENON**

The phenomenon of corruption can be described as a reality of all times, due to the fact that it has always accompanied the development and evolution of society. Although it is an extremely widespread and well-known process, it is difficult to define this concept on a widely accepted scale. All the definitions launched by researchers, scientists describe corruption as a complex phenomenon, with various connotations and perceptions. Although, apparently, things are clear about the harmful nature of corruption, trying to define it poses serious conceptual problems. Generically defined as a metastasis for public institutions, corruption almost always refers to a tendency to change for the worse or a performance undermined by selfish interests. The events and changes of humanity that have perished over the years, show us that the phenomenon of corruption has existed in the earliest stages of development of society. Corruption has its origin in the Latin "corruptio" and the French word "corruption", which means deviation from morality, honor, duty or fornication.

The issue of corruption and anti-corruption is receiving increased attention both from different categories of specialists (lawyers, sociologists, criminologists) and from international bodies and organizations, on the occasion of symposia, conferences or working groups. As a multidimensional phenomenon, it proved to have an unexpected vitality, developing together with society and the state. At the same time, the phenomenon of corruption has acquired new dimensions, forms of manifestation and implications. The analysis of this aspect of international cooperation cannot be carried out without taking into account scientific developments, which reveal the characteristics of the world order at the beginning of the 21st century, the causes of new risks and challenges, overcoming conflicts and crises, and the evolution of corruption.

* **CAZACU Adriana** - Doctorand, Universitatea Liberă Internațională din Moldova. Inspector principal, Direcția Generală Prevenirea Corupției, Centrul Național Anticorupție (Chișinău, Republica Moldova). / **CAZACU Adriana** - PhD student, Free International University of Moldova. Chief Inspector, General Directorate for Corruption Prevention, National Anticorruption Center (Chisinau, Republic of Moldova). / **КАЗАКУ Адриана** - Аспирант, Международный Свободный Университет Молдовы. Главный инспектор, Главное Управление по Предотвращению Коррупции, Национальный Антикоррупционный Центр (Кишинев, Республика Молдова). **E-mail:** adrianacazacu1012@gmail.com

The multidimensional aspects of the corruption phenomenon have led to the need for its research through the prism of several scientific approaches. Thus, corruption serves as an object of study for a variety of sciences such as sociology, economics, politics, law, psychology and less for the theory of international relations.

Keywords: *the phenomenon of corruption; corrupt officials, crime, criminological research, the Napoleonic Code, the European Union, the United Nations, the Council of Europe.*

JEL Classification: K42

**РЕЗЮМЕ:
ЭВОЛЮЦИЯ НАУЧНЫХ ПОДХОДОВ В АНАЛИЗЕ
ЯВЛЕНИЯ КОРРУПЦИИ**

Явление коррупции можно охарактеризовать как реальность всех времен, поскольку оно всегда сопровождало развитие и эволюцию общества. Хотя это чрезвычайно распространенный и хорошо известный процесс, трудно дать определение этому понятию в общепринятом масштабе. Во всех определениях, выдвинутых исследователями, ученые описывают коррупцию как сложное явление, имеющее различные коннотации и представления. Хотя, судя по всему, всё ясно о вредном характере коррупции, попытка её определения создает серьезные концептуальные проблемы. Коррупция, которую в целом определяют как метастаз для государственных институтов, почти всегда означает тенденцию меняться к худшему или деятельность, подорванную корыстными интересами. События и изменения, произошедшие в человечестве на протяжении многих лет, показывают нам, что явление коррупции существовало на самых ранних этапах развития общества. Коррупция происходит от латинского «коррупция» и французского слова «коррупция», что означает отклонение от морали, чести, долга или блуд.

Вопросу коррупции и противодействию коррупции уделяется повышенное внимание как со стороны различных категорий специалистов (юристы, социологи, криминологи), так и со стороны международных органов и организаций по случаю симпозиумов, конференций или рабочих групп. Как многомерное явление, оно проявило неожиданную жизнеспособность, развиваясь вместе с обществом и государством. В то же время явление коррупции приобрело новые измерения, формы проявления и значения. Анализ этого аспекта международного сотрудничества невозможно проводить без учета научных разработок, раскрывающих особенности мирового порядка в начале 21 века, причины новых рисков и вызовов, преодоление конфликтов и кризисов, а также эволюция коррупции.

Многомерные аспекты явления коррупции привели к необходимости его исследования через призму нескольких научных подходов. Таким образом, коррупция служит объектом изучения для множества наук, таких как социология, экономика, политика, право, психология и, в меньшей степени, для теории международных отношений.

Ключевые слова: *явление коррупции; коррумпированные чиновники, преступность, криминологические исследования, Кодекс Наполеона, Европейский Союз, ООН, Совет Европы.*

JEL Classification: K42

УДК: 343.85, 343.3/.7

**REZUMAT:
EVOLUȚIA ABORDĂRILOR ȘTIINȚIFICE ÎN ANALIZA
FENOMENULUI CORUPȚIEI**

Fenomenul corupției poate fi calificat drept o realitate a tuturor timpurilor, urmare a faptului că a însoțit mereu dezvoltarea și evoluția societății. Cu toate că este un proces extrem de răspândit și cunoscut, este dificil de a defini acest concept la o scară pe larg acceptată. Totalitatea definițiilor lansate de către cercetători, savanți califică corupția ca un fenomen complex, cu diverse conotații și percepții. Deși, aparent, lucrurile ar fi clare în privința naturii nocive a corupției, încercarea de a o defini pune serioase probleme conceptuale. Definită în mod generic ca o metastază pentru instituțiile publice, corupția desemnează aproape întotdeauna o tendință de schimbare spre rău sau o performanță subminată de interese egoiste. Evenimentele și schimbările umanității care s-au perindat de-a lungul anilor, ne demonstrează faptul că fenomenul corupției a existat și în cele mai timpurii faze de dezvoltare a societății. Corupția își are originea de la latinescul „corruptio” și cuvântul francez “corruption”, ceea ce subînțelege abatere de la moralitate, de la cinste, de la datorie sau desfrânare.

Tema corupției și anticorupției cunoaște o atenție sporită atât din partea diferitelor categorii de specialiști (juriști, sociologi, criminologi) cât și din partea unor organisme și organizații internaționale, cu ocazia unor simpozioane, conferințe sau grupuri de lucru. Ca fenomen multidimensional s-a dovedit a poseda o vitalitate de neașteptat, dezvoltându-se odată cu societatea și statul. În același timp, fenomenul corupției a căpătat noi dimensiuni, forme de manifestare și implicații. Analiza acestui aspect de cooperare internațională nu se poate efectua fără a lua în considerare evoluțiile științifice, care relevă caracteristicile ordinii mondiale la începutul secolului XXI, cauzele apariției noilor riscuri și provocări, depășirea conflictelor și crizelor, inclusiv și evoluția fenomenului corupției.

Aspectele multidimensionale ale fenomenului corupției au condus la necesitatea cercetării acesteia prin prisma mai multor abordări științifice. Astfel, corupția servește drept obiect de studiu pentru o varietate de științe ca, sociologia, economia, politica, dreptul, psihologia și mai puțin pentru teoria relațiilor internaționale.

Cuvinte cheie: fenomenul corupției; funcționari corupți, delict, cercetarea criminologică, Codul Napoleon, Uniunea Europeană, Organizația Națiunilor Unite, Consiliul Europei.

JEL Classification: K42

CZU: 343.85, 343.3/7

Studiile politice referitoare la corupție provin din scrierile lui Platon și Aristotel, care considerau că corupția este rezultatul formei de guvernământ „corupt”, asociată cu tirania și oligarhia.

Științele politice moderne acordă o atenție deosebită la astfel de forme de corupție, finanțarea ilegală a partidelor politice, abuzurile parlamentare, traficul de influență, care formează corupția politică, care este aplicabil diferitor tipuri de corupție la nivel local. Cu toate acestea, orice formă de corupție are un fundal politic bine determinat și implicații politice.

Savantul francez, Dandine B., afirma că tendința omului spre corupție a existat din totdeauna.¹ Este cert că aprecierea unor fapte ca delict antisocial și pedepsirea lor a început odată cu apariția regulilor juridice, de drept. În Grecia Antică răspândirea vastă a mituirii l-a determinat pe Platon să propună pedeapsa cu moartea a funcționarilor publici care primeau daruri pentru a-și face datoria. „Nu trebuie să primești daruri – spunea el – nici pentru lucruri bune, nici pentru rele”.²

Mulți sociologi consideră că fenomenul corupției, prin amploarea sa, intensitatea și formele de manifestare măsoară adevărata stare de legalitate, moralitate și normalitate a unei societăți. Prin consecințele, implicațiile și efectele negative produse asupra societății, în ansamblul ei, corupția prezintă, de fapt, starea de dezechilibru normativ de moral al societății respective, afectând grav relațiile sociale atât la nivel instituțional cât și interpersonal.

Corupția aparatului de stat are o veche tradiție în orânduirile trecute. Deosebit de aspru erau pedepsiți magistrații care judecau strâmb în schimbul banilor primiți. Herodot menționa că regele persan Cambus a poruncit să fie ucis un judecător pentru acte de corupție, iar cu pielea acestuia și-a tapisat scaunul. Darius, un alt rege persan, obișnuia să-i condamne la moarte prin crucificare pe judecătorii corupți. Ciceron considera, că magistratul care se lasă corupt, săvârșesc o crimă din cele mai grave. Cu toate acestea, la Roma, unde la început se pedepsea cu moartea judecătorul care primea mită, mai târziu, când corupția era în floare, s-a permis magistraților să primească daruri, fără însă să depășească o anumită sumă pe parcursul unui an. Se afirma chiar că pe un cetățean bogat, oricât de vinovat ar fi, nu se va găsi nimeni să-l condamne.

În statul Roman se interzicea acceptarea compensațiilor, darurilor pentru cele mai importante îndatoriri civice. În legile romane adoptate – Lex Cincia de donis muneribus (204 î.Ch.); Calpurnia (149 î.Ch.); Acilia (123 î.Ch.); Servilia (110 î.Ch.); Cornelia (81 î.Ch.); Iulia (51 î.Ch.) – corupția, a fost recunoscută ca delict, fiind considerată ca formă de îmbogățire injustă a persoanelor ce aveau o funcție publică sau semipublică.³

Sanțiunile aplicate funcționarilor corupți erau diferite. După Legea Calpurnia, de exemplu, funcționarul vinovat era obligat să restituie mita. Legea Acilia prevedea aplicarea pedepsei pecuniare,

¹ Dandine B. De la repression du trafic d' influence en droit positif francais actuel. Toulouse, 1935. p.11.

² Antoniu G., Popa M., Daneș Șt., Codul penal pe înțelesul tuturor. București: Politică, 1970. p. 210.

³ Mommsen Th. Le droit penal romain. vol.III. Paris, 1907. p.1.

stabilind restituirea dublei valori a folosului primit. În Imperiul Roman delictele funcționarilor corupți erau pedepsite și mai sever, fiind aplicate, de rând cu celelalte pedepse principale, exilul și confiscarea averii.

În vechiul drept francez, pentru actele de corupție erau pedepsiți guvernatorii și intendenții, care luau bani pentru a-i salva pe unii de corvoadă ori pentru a-și procura alte avantaje; seniorii – pentru scutirea unor supuși de impozite; ofițerii de justiție, grefierii, judecătorii – pentru abuz de funcție.

Corupția în antichitate era considerată una din componentele cele mai grave și mai răspândite ale funcției publice. În anumite perioade istorice era acceptabilă oferirea și primirea de foloase de către funcționari pentru un serviciu bine făcut, de care beneficiarul era mulțumit. Abia în anul 1810 Codul francez, a lui Napoleon, încriminează pentru prima dată astfel de practici, prevăzând sancțiuni drastice atât pentru cazul când erau îndeplinite corect sarcinile de serviciu, cât și pentru situația în care se efectuau acte contrare intereselor de serviciu, pentru obținerea unor foloase materiale. Aceste norme au fost urmate, în esență, de majoritatea statelor Europei. Astfel, de-a lungul timpurilor, corupția a căpătat un caracter universal, azi cu neputință de a fi totalmente eliminată. Chiar din momentul apariției acestui fenomen s-au întreprins măsuri pentru combaterea lui, ținând-se cont de pericolul, pe care corupția îl prezintă. Din păcate, acest flagel al tuturor timpurilor nu a putut fi curmat, din contra, pe tot parcursul istoriei tuturor orânduirilor statale și sociale, corupția a luat amploare.

La etapa contemporană, subiectul corupției a devenit una din prioritățile în rândul cercetărilor și savanților emeriți. Oamenii de știință au studiat corupția ca o disfuncție a sistemului de control într-un proces politic „non-occidental” care amenință eficacitatea puterii și securitatea națională. În cadrul lucrărilor acestor autori, putem distinge dimensiunea politică a colaborării internaționale în combaterea corupției. Acest lucru se datorează faptului că în una dintre tematicile abordate de către aceștia persistă și rolul cooperării internaționale, în vederea soluționării problemelor și provocărilor globale apărute la adresa securității și ordinii mondiale.

În procesul de studiere și cercetare a fenomenului corupției, cercetătorii urmăresc cu atenție toate aspectele și elementele constructive ale acestui proces, dat fiind multidimensionalitatea și complexitatea acestuia.

Johnston M., profesor de științe politice la Colgate University, New York, SUA, care se ocupă de fenomenul corupției de mai bine de trei decenii, în ultima sa carte, „*Corupția și formele sale*”¹, apărută la Cambridge University Press în decembrie 2005, recent tradusă în română, încearcă să facă puțină lumină în acest domeniu, aflat de obicei fie în aria de responsabilitate a unor instituții internaționale de genul Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare, fie în a unor organizații nonguvernamentale ca Transparency International. Nu e ușor de dat o definiție precisă corupției, chiar și o lectură rapidă, în diagonală, a articolelor de investigație din ziare arată cât de diferite pot fi acele fapte, inițiative sau intenții care pot fi calificate drept corupte. În esență, savantul afirmă că răspunsul e simplu: corupția este „*un abuz de funcție sau resurselor publice pentru beneficiul privat*”. Totodată, autorul remarcă că există mai multe tipuri de corupție, în funcție de contextele politice, economice și culturale locale ale diferitelor state.

O altă lucrare de Johnston M., în colaborare cu Heidenheimer A. J. este „*Corupția politică: concepte și contexte*”². Cartea oferă o gamă largă de interpretări și abordări a fenomenului corupției, fapt ce servește în calitate de bază teoretică pentru cititori în vederea obținerii unor viziuni actuale vizavi de esența corupției, de cauzele, actorii și efectele acestui fenomen. Lucrarea are drept suport practic studii clasice de caz, care prezintă natura și dezvoltarea conceptului corupției, precum și înglobează concluziile lucrărilor economice, sociologice și altor dimensiuni referitoare la fenomenul corupției. De asemenea, cartea se axează pe evidențierea neajunsurilor studierii tematicii în cauză și tratează critic aspectele problematice ale studierii corupției, măsurilor de prevenire și de combatere a acesteia la nivel național, și internațional.

¹ Johnston M. *Corupția și formele sale*. Bogăție, putere și democrație. Iași: Polirom, 2007. 336 p.

² Heidenheimer A., Johnston M. *Political corruption. Concepts and contexts*. Washington: Transaction Publisher, 2001. 970 p.

Della Porta D. și Vannucci A., prin cartea cu genericul „*Schimburi corupte: actori, resurse, și mecanismele de corupție politică*”¹, au reușit să examineze cele mai accentuate laturi ale corupției și nemijlocit rolul actorilor implicați în perpetuarea corupției. Această lucrare subliniază faptul că corupția politică a fost în mod tradițional prezentat ca un fenomen caracteristic țărilor în curs de dezvoltare, regimurilor autoritare sau societăților în care sistemul de valori favorizau clientelismul și protecționismul.

Cartea „*Controlul corupției*”², de Klitgaard R. E., editată în 1991, Universitatea din California, enunță faptul că corupția este tot mai mult recunoscută ca o problemă predominant în lumea în curs de dezvoltare. Mita, extorcarea de fonduri și fraudă au condus la dezvoltarea unor economii ineficiente, a elitelor prădătoare, și la instabilitatea politică. În această carte plină de idei noi, savantul oferă un cadru complex pentru proiectarea politicilor anticorupție. De asemenea, prin cele cinci studii de caz elaborate, descrie modul în care factorii de decizie politică au reușit să controleze corupția.

Unul dintre cei mai proeminenți specialiști din lume în domeniul corupției este avocatul și politologul, Rose-Ackerman S., profesor la Universitatea Yale (Statele Unite ale Americii). Savantul este autorul a numeroase lucrări de economie politică, iar în 1994 s-a alăturat Consiliului de administrare al filialei americane a „Transparency International”. În cartea sa „*Corupția și statul. Cauze, consecințe și reforme*”³, cercetătorul american analizează corupția, prin prisma a patru dimensiuni complexe. În primul rând, tradițiile actuale de organizare a societății și a statului, servesc drept fundal pentru corupție, iar măsurile de stimulare a corupției provin din programele guvernamentale. În al doilea rând, tradițiile culturale și istorice nu sunt standardizate, dar nici nu pot fi excluse. În al treilea rând, trebuie luat în considerație raportul dintre stimulentele corupției și instituțiile democratice. În al patrulea rând, trebuie larg apreciat rolul mediului de afaceri internațional, în special al corporațiilor multinaționale și al instituțiilor politice supranaționale în prevenirea corupției. Autorul susține că „fenomenul corupției se află la intersecția dintre public și privat” iar o altă definiție, foarte des uzitată, se referă la faptul că corupția este o tranzacție între actorii din sectoarele public și privat prin care bunurile colective sunt în mod ilegal transformate în beneficii personale.

Monografia fundamentală a lui Geveling L., denumită „*Клептократия. Социально-политическое измерение коррупции и негативной экономики. Борьба африканского государства с деструктивными формами организации власти*”⁴, analizează procesele negative și ascunse ale vieții politice și socio-economice ale societăților în tranziție. Bazându-se în principal pe modelul Nigeriei și a altor țări în curs de dezvoltare, cercetătorul rus, explorează anumite fenomene distructive, cum ar fi corupția înaltei birocrății, comercializarea campaniilor electorale, rolul banilor în sistemele de partid și în construcția națiunilor, răspândirea terorii și a vandalismului politic. În lucrare, de asemenea se analizează experiența internațională privind evoluția corupției și a criminalității economice.

Din perspectiva economiei și a dreptului, corupția este cercetată și de către Timofeev L., în cartea sa „*Институциональная коррупция: очерки теории*”⁵. Autorul încearcă să clarifice natura fundamentală a construcției instituționale. Conform convingerii savantului rus, după producerea repetată a unor manifestări ilegale în redistribuirea resurselor, această modalitate devine un obicei în afara drepturilor legale. Timofeev L. face apel, în principal la experiența sovietică și post-sovietic. Cu toate acestea, generalizările cuprinse în lucrare, permit să prezentăm corupția în forma unui sfârșit al sistemului de relații, precum și ca condiție pentru formarea unei guvernări paralele, care există concomitent cu statul constituțional de drept. Putem evidenția un aspect special al lucrării, în care

¹ Della Porta D., Vannucci A. *Corrupt Exchanges: Actors, Resources and Mechanisms of Political Corruption*. New York: Aldine de Gruyter Transaction, 1999. 314 p.

² Klitgaard R. *Controlling corruption*. California: University of California Press, 1991. 230 p.

³ Rose-Ackerman S. *Corruption and government: causes, consequences and reform*. Cambridge University Press. 1999. 266 p.

⁴ Гевелинг Л. *Клептократия. Социально-политическое измерение коррупции и негативной экономики. Борьба африканского государства с деструктивными формами организации власти*. Москва: Академия гуманитарных исследований, 2001. 590 с.

⁵ Тимофеев Л. *Институциональная коррупция: очерки теории*. Москва, 2000. 365 с.

autorul făcând referință la fosta Uniune a Republicilor Sovietice Socialiste (URSS), menționează că într-un regim politic totalitar corupția este un fenomen pur pozitiv, o expresie a raționalității în comportamentul economic al ființei umane.

Ideea de crearea a unei coaliții multinaționale de combatere a criminalității transfrontaliere poate fi evidențiată în mai multe lucrări și cercetări științifice, cu toate că atenția acestor savanți este mai mult concentrată asupra problemelor politice și juridice de luptă cu aceste amenințări.¹

Una dintre cele mai ample și valoroase lucrări autohtone în domeniul studierii și combaterii corupției este disertația pentru conferirea titlului științific de doctor în drept, susținută de către cercetătorul Lapteacru V. Lucrarea cu genericul „*Contracurarea corupției în Republica Moldova*”², prezintă un studiu profund sub aspect social, penal și criminologic asupra fenomenului corupției. Studiul servește drept punct de reper atât din perspectivă științifică, cât și practică.

În ultimele decenii ale secolului trecut, o dezvoltare rapidă o prezintă abordarea economică a problemei corupției. Această abordare, mai presus de toate, se referă la teoriile și conceptele de alegere publică. Ideea principală a acestei școli constă în faptul că corupția apare și se dezvoltă în căutarea puterii prin procesul politic, care este reglementat de guvern în diferite sfere ale vieții economice. Realizând acest lucru, grupurile de interese reprezentate în birocrăție, politicieni, companii încearcă să utilizeze puterea coercitivă a statului, în favoarea interesului privat³.

Corupția este un subiect de cercetare a oamenilor de știință sociale de specialități diferite. Prin urmare, diviziunea tradițională a abordărilor de cercetare pe baza științifico-ramurală este de obicei, completată de diverse clasificări non-tradiționale, unind reprezentanți ai tuturor ramurilor științei sociale.

În ceea ce privește abordările de cercetare ale corupției, putem distinge așa numita abordare „revizionistă” care este asociată cu problemele țărilor lumii a treia, ale societăților în tranziție și tratează corupția ca o manifestare a modernizării incomplete.⁴ Prin „revizionisti”, se înțeleg cei care acționează împotriva unei abordări simpliste a corupției, ca o abatere de la normă, inclusiv mulți cercetători locali și străini, sprijină în mod oficial abordări privind corupția din sociologie, economie și științe politice, antropologie socială (Averchiev A., Galițchii D., Kaliaghin G.)⁵.

Orice tentativă de a analiza din perspectivă științifică natura complexă a corupției ar trebui să înceapă cu câteva clarificări conceptuale. În primul rând ar trebui să menționăm că termenul de corupție cunoaște o experiență destul de variată prin sensurile pe care le-a exprimat în diferite țări. Termenul de „corupție” sau “*corumpere*” în dreptul roman însemna în antichitate acțiunea de a distruge, de a falsifica, de a vinde sau a destrăma anumite instituții, în sensul inițial, judecătorii publici. Astfel, în SUA, în 1900, corupția reprezenta un termen destul de frecvent întâlnit în vocabularul utilizat de politicieni, ziariști, reformatori, oratori, istorici, prin care aceștia puteau stigmatiza orice fel de tranzacții negociate, fără însă a intra în esența naturii acestui fenomen și a sensurilor secundare pe care le comporta acest termen⁶.

Specialiștii privesc corupția ca un fenomen complex și aproape universal. Asta nu înseamnă că flagelul corupției se manifestă în același grad și în aceleași forme pretutindeni. În fapt, formele, cauzele și intensitatea fenomenului de corupție diferă în funcție de anumiți factori economici, sociali, culturali și comportamentali. În privința instaurării mecanismului corupției se conturează, în ultima perioadă, o concepție originală care, în sinteză, definește acest fenomen că ar fi caracteristic societăților în care predominantă este proprietatea publică, continuând până la asigurarea predominanței sectorului privat, având ca efect formarea de profituri, de venituri bănești fictive și, prin acestea scurgerea fără echivalență, a averii, a capitalului din proprietatea publică în cea privată.

¹ Агамиров Н. Политические проблемы сотрудничества в борьбе с международной преступностью. Автореф. дисс. канд.полит. наук. Москва, 2003. 21 с.

² Lapteacru V. Combaterea corupției în Republica Moldova: aspecte sociale, penale și criminologice. Teză pentru obținerea gradului științific de doctor în drept. Chișinău 1998. 134 p.

³ Buchanan J., Tollison D., Tullock G. Toward a theory of the rent-seeking society. College Station, 1980. p. 5.

⁴ Bayley D. The effects of corruption in a developing nation. Princeton University Press, 1966, Vol., 19. № 4. p.12.

⁵ Аверкиев И., Галицкий Д., Калягин Г. Спрос и предложение государственных властных услуг: институциональный анализ. Москва: ИИФ «СПОРОС» КонфОП, 2005. 168 с.

⁶ Heidenheimer A. Political Corruption, Readings in Comparative Analysis. Holt, Rinehart, 1970. p.3.

Singura soluție pentru eliminarea corupției ar consta, conform acestei teorii, în instaurarea quasitotalității proprietății private¹.

O asemenea abordare în plan teoretic este nefondată, contrazisă în modul cel mai direct de expansiunea acestui fenomen în sistemele social – politice în care dominantă este, de foarte mult timp, proprietatea privată. Destul de frecvent mijloacele mass – media din așa țări ca Statele Unite ale Americii, Japonia, Germania, Spania, Italia dau publicității diverse fapte de corupție, atât în care sunt implicați reprezentanți ai autorității centrale de stat, cât și comise de funcționari de rangul mediu și mai scăzut. Deci, nu predominanța uneia sau alteia din formele de proprietate influențează dimensiunea corupției.²

Cercetarea criminologică a fenomenului corupției ne arată că există o complexitate cauzală a genezei corupției, pe ansamblul său și pe diferite forme concrete de manifestare. Etiologia devianței și delicvenței nu poate fi abordată în termenii unor indicatori distincți, luați separat, ci numai ținând-se seama de interacțiunea și intercondiționarea factorilor bio-psiho-sociali. Factorii criminogeni se localizează la nivelul macrosocialului, socialului cu grad mediu de generalizare, microsocalului și individualului, iar relaționarea lor configurează complexitatea cauzală generală și complexitatea cauzală a unor tipuri distincte de fapte penale.³

Sunt ilustrative observațiile pe care unii autori occidentali le-au scris pe baza analizelor centrate pe statele Africii, în care corupția are o valoare extrem de înaltă, „o junglă a nepotismului și tentațiilor spre spoliere a banilor publici sânt tot mai cinici și în care nu se observă nici o urmă de progres și dezvoltare”.⁴

De menționat că în Europa, Codul Napoleon din 1810 poate fi considerat ca un punct de reper de la care s-au instituit definitiv sancțiuni severe pentru a lupta împotriva corupției din viața publică, cuprinzând acte care erau sau nu contrare obligațiilor oficiale ale autorului lor. Astfel, odată cu emergența, în secolul 19, a administrației publice moderne, abuzurile comise de agenții publici în exercițiul funcțiilor lor erau considerate de natură a compromite grav încrederea cetățenilor în probitatea și impartajabilitatea administrației.⁵

Tema corupției și anticorupției în ultimii ani este în atenția diferitor întruniri internaționale, simpozioane, conferințe, inclusiv în cadrul Uniunii Europene (UE), Organizației Națiunilor Unite (ONU), Consiliului Europei, Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE).

Consiliul Europei este cea mai mare organizație în materie de drepturi ale omului de pe continent. Aceasta include 47 de state membre, dintre care 28 sunt state membre ale Uniunii Europene. Subsidiar, Consiliul Europei participă activ la lupta internațională împotriva corupției datorită amenințării evidente pe care aceasta o reprezintă pentru principiile fundamentale pe care le apără această instituție, și anume: supremația legii, stabilitatea instituțiilor democratice, drepturile omului și progresul economic și social.⁶

Abordarea Consiliului Europei în lupta împotriva corupției a fost întotdeauna multidisciplinară și constă în trei elemente interdependente: stabilirea normelor și standardelor europene, monitorizarea conformității cu standardele și consolidarea capacităților oferite țărilor și regiunilor individuale, prin cooperarea tehnică - programe de operare.

La Conferința de la Malta a miniștrilor europeni ai justiției, ținută în 1994, Consiliul Europei a lansat inițiativa sa împotriva corupției. Miniștrii au estimat că, corupția reprezintă o gravă amenințare pentru democrație, supremația legii și drepturile omului iar Consiliul Europei, instituție europeană a cărui rol primordial în materie de apărare a acestor valori fundamentale trebuie să răspundă acestei amenințări.

¹ Voicu C. Banii murdari și crima organizată. București: Artprint, 1995. p. 33.

² Лаптеаку В., Мартычук Е. Коррупция: Ответственность по законодательству Великобритании, США, Италии. В: Закон и жизнь, №9, 1994, с. 34-37.

³ Dobrinioiu V. Corupția în dreptul penal român. București: Atlas Lex, 1995. p.53.

⁴ Ronald Wraith, Edgar Simpkins. Corruption in developing countries, London, 1963. p. 12.

⁵ Raportul explicativ al Convenției penale privind corupția. http://www.cna.md/public/files/raport_explicativ_conv_penala_rom.pdf.

⁶ <https://www.coe.int/en/web/portal/home>.

În Rezoluția adoptată la această conferință se subscrie necesitatea unei abordări multidisciplinare și a recomandat înființarea unui Grup multidisciplinar privind corupția (GMC), care va avea sarcina de a determina măsurile ce ar putea fi incluse într-un program de acțiune la nivel internațional și de a studia posibilitatea de a elabora legi-model sau coduri de conduită, precum și convenții internaționale în acest domeniu. Totodată, a fost subliniată importanța stabilirii unui mecanism de urmărire a îndeplinirii angajamentelor conținute în aceste instrumente.

Programul de acțiune împotriva corupției (PAC), elaborat de GMC în 1995 și adoptat de Comitetul Miniștrilor la finele anului 1996 este un document ambițios, care se străduiește să acopere toate aspectele luptei internaționale împotriva acestui fenomen. El definește sectoarele în care sunt necesare acțiuni și prevede un anumit număr de măsuri ce trebuie urmărite pentru a asigura o abordare globală, multidisciplinară și cuprinzătoare a corupției. Comitetul Miniștrilor a însărcinat GMC să aplice acest program înainte de sfârșitul anului 2000.

La 10 și 11 octombrie 1997, la Strasbourg a avut loc cel de-al 2-lea Summit al șefilor de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei. Pentru a căuta răspunsuri comune la provocările ridicate de corupție la scara continentului și a încuraja cooperarea între statele membre ale Consiliului Europei în lupta împotriva corupției, șefii de stat și de guvern au însărcinat, între altele, Comitetul Miniștrilor să încheie rapid munca de elaborare a instrumentelor juridice internaționale, în conformitate cu Programul de acțiuni împotriva corupției al Consiliului Europei.

Comitetul Miniștrilor, cu prilejul celei de a 101-a sesiuni ținută la 6 noiembrie 1997 a adoptat Rezoluția (97) 24 privind cele douăzeci de principii directoare pentru lupta împotriva corupției.

Ca urmare a adoptării Convenției penale privind corupția (Seria de tratate europene nr. 173) și a Rezoluției (98) 7 și (99) 5, care autorizează și, respectiv, înființează “Grupul de state împotriva corupției – GRECO”, Consiliul Europei a elaborat un instrument juridic internațional vizând lupta împotriva corupției prin intermediul acțiunilor civile. Într-adevăr, posibilitatea de a reacționa împotriva fenomenelor de corupție prin măsuri de drept civil este una din caracteristicile marcante ale abordării de către Consiliul Europei a luptei împotriva corupției.

Grupul de State împotriva Corupției este responsabil, în particular, de respectarea monitorizării principiilor directoare privind lupta împotriva corupției și implementarea instrumentelor legale internaționale. Orice stat membru al Consiliului Europei sau orice stat din afara lui, care au participat la elaborarea acestuia, poate participa la reuniunile GRECO, prin anunțarea secretarului general al Consiliului Europei.

Un rol important pe care îl are GRECO este faptul că asigură continuitatea implementării Convenției Penale cu privire la corupție a Consiliului Europei din 27.01.1999 și Convenției Civile privind corupția a Consiliului Europei din 04.11.1999, cu alte cuvinte, urmărirea punerii în aplicare a acestor două convenții este pusă pe seama Grupul de State împotriva Corupției.

Documentele internaționale cu caracter normativ ale Organizației Națiunilor Unite (ONU), utilizează termenul de corupție în sensul înfăptuirii sau neînăptuirii unor acțiuni, în exercitarea unor funcții publice sau în inacțiunea înfăptuirii obligațiilor care derivă din această funcție publică, având drept rezultat obținerea unor gratificații, cadouri sau alte stimulente de natura acțiunilor înfăptuite. În documentele ONU dedicate îngrădirii corupției, aceasta este definită drept abuz în exercitarea puterii de stat în scopul obținerii de beneficii de interes personal, incluzând luarea de mită, nepotismul sau dobândirea de mijloace publice pe cale ilegală pentru folosirea acestora în scop privat.¹

Fiind un fenomen social, corupția, ca și criminalitatea în general, își extinde influență asupra tuturor sferelor vieții sociale, făcând-se simțită într-un fel sau altul de către majoritatea cetățenilor. De asemenea, o idee larg răspândită se referă la faptul că corupția găsește condiții favorabile de a-și înrădăcina existența în cadrul democrațiilor tinere, adică în statele în curs de dezvoltare care abia încep să-și consolideze statutul de stat democratic și de drept. De aceeași opinie este și academicianul american, Rock M.T. care susține că corupția își face apariția în perioada primilor pași de democratizare, atenuând-și accentul pe parcursul democratizării complete în cadrul statului.² Influența corupției asupra arealului economic, politic și social al statului se evidențiază în contextul relațiilor

¹ Гражданские инициативы превращения коррупций, Стратегия. Санкт Петербург, 2000. с.8.

² Rock M. Corruption and democracy. Washigton: DESA Working Papers, 2007. p.55.

interumane, interinstituționale și interstatale, care nemijlocit provoacă stagnarea nu doar a dezvoltării interne a statului, ci și a relațiilor externe cu alți actori ai arenei internaționale.

Un efect extrem de important al corupției este capacitatea acestui fenomen de a contribui la descentralizarea structurilor administrative și a modului de adoptare a deciziilor, apariția autonomiei funcționale și liberalizarea economiei. În acest mod, lipsa unei echipe profesioniste de funcționari și lipsa tradițiilor democratice de conducere a treburilor publice, conduc la implicarea directă în fapte de corupție a celor cu funcții de autoritate și abilități de aplicare a legii. Chiar dacă este în detrimentul idealurilor oficiale și valorilor unei societăți, corupția nu este nici pe departe un fenomen total subversiv. Uneori, corupția apare ca un semnal că legile sunt prea complexe, iar mecanismele statului prea încete, pentru a răspunde nevoilor în creștere ale unei populații cu mobilitate socială înaltă. Tensiunile care apar din acest conflict, interminabil-în termeni sociali dau naștere unor comportamente deviate, prin care indivizii își întăresc ostilitatea față de instituțiile civile. Pe de altă parte, cetățenii sun nevoiți să constate că, prin corupție, ei singuri pot schimba regulile de joc, adică pot, dacă doresc, simplifica procesele existente prin achiziționarea de autoritate publică, un termen utilizat pentru coruperea funcționarilor publici. Evident că această siguranță poate fi ușor spulberată atunci când mita concurentului este mai mare, în acest fel, doar o parte din producătorii de corupție trăiesc un anumit sentiment de confort, legat de puterea pe care le-o insuflă orice operație sau acțiune de mituire încheiată cu succes.

Fenomenul corupției nu poate fi definit ca fiind propriu doar anumitor forme de guvernare. Corupția este și va fi întâlnită atât în societățile democratice, cât și în cele totalitare. Deși există o oarecare tendință de a considera un regim autoritar ca fiind capabil să elimine corupția, realitatea este că într-un astfel de regim corupția este parțial limitată, ea regăsindu-se în anumite cercuri privilegiate, fiind accesibilă anumitor grupuri de indivizi. Limitarea fenomenului corupției, stoparea totală a fenomenului este considerată utopică și poate fi obținută prin mecanismul costurilor.

Concluzii.

Evoluția abordărilor științifice în analiza corupției este determinată de mai mulți factori interni și externi, care au rolul de catalizatori de intensificare a aspectelor multidimensionale ale fenomenului corupției. Totalitatea abordărilor prezintă o serie de principii și indicatori, care fiind studiați cu atenție, permit percepția clară a corupției. Prin prisma abordărilor științifice înaintate, cercetătorii, savanții încearcă să aducă o noutate științifică care este demult evidentă. Această noutate, sau mai bine zis acest adevăr definitiv constă în faptul că lupta împotriva corupției necesită mai multe pârghii de activitate, însă elementul esențial este coordonarea acestora cu întreaga societate, deoarece corupția începe cu fiecare dintre noi în particular. Contracurarea corupției este un proces de lungă durată. Acest fenomen nu poate fi extirpat definitiv, însă, poate și trebuie diminuat prin aplicarea unor măsuri eficiente de prevenire și combatere, care să înlăture factorii și condițiile care generează corupția. Este esențială și completarea măsurilor de prevenire și contracurarea cu acțiuni de educare a populației în spiritul intoleranței față de actele de corupție și de obținere a sprijinului public în acest sens. Indiferent de experiențele și rezultatele de eradicare a corupției care s-au înscris în trecut, politica îndreptată împotriva corupției trebuie neapărat să devină o parte indispensabilă a politicii statului și să fie în centrul atenției. În practică, aceasta înseamnă că trebuie elaborat și implementat un program complex anticorupție care ar evolua într-un program permanent de luptă cu corupția menit să limiteze și să stopeze creșterea ei. Elaborarea și realizarea unui asemenea program trebuie să fie bazată pe înțelegerea corectă și exactă a ceea ce este corupția, analiza greșelilor și nereușitelor comise pe parcursul luptei cu corupția și analiza cauzei lor, conștientizarea cauzelor existente și limitelor, crearea principiilor clare și productive de luptă cu ea. Alte instrumente importante care ar diminua acest flagel și care necesită a fi consolidate se referă la evaluarea integrității instituționale a entităților publice (evaluarea externă a riscurilor de corupție), inclusiv la nivel sectorial, efectuarea expertizei anticorupție asupra proiectelor de acte normative, realizarea analizei strategice și operaționale a actelor de corupție.

Bibliografie:

1. Antoniu G., Popa M., Daneş Şt., Codul penal pe înţelesul tuturor. Bucureşti: Politică, 1970. p. 210.
2. Buchanan J., Tollison D., Tullock G. Toward a theory of the rent-seeking society. College Station, 1980.
3. Bayley D. The effects of corruption in a developing nation. Princeton University Press, 1966, Vol., 19. № 4.
4. Dobrinou V. Corupția în dreptul penal român. Bucureşti: Atlas Lex, 1995.
5. Dandine B. De la repression du trafic d'influence en droit positif francais actuel. Toulouse, 1935.
6. Della Porta D., Vannucci A. Corrupt Exchanges: Actors, Resources and Mechanisms of Political Corruption. New York: Aldine de Gruyter Transaction, 1999. 314 p.
7. Heidenheimer A., Johnston M. Political corruption. Concepts and contexts. Washington: Transaction Publisher, 2001. 970 p.
8. Heidenheimer A., Political Corruption, Readings in Comparative Analysis. Holt, Rinehartk, 1970.
9. Johnston M. Corupția și formele sale. Bogăție, putere și democrație. Iași: Polirom, 2007. 336 p.
10. Klitgaard R. Controlling corruption. California: University of California Press, 1991. 230 p.
11. Lapteacru V. Combaterea corupției în Republica Moldova: aspecte sociale, penale și criminologice. Teză pentru obținerea gradului științific de doctor în drept. Chișinău 1998. 134 p.
12. Mommsen Th. Le droit penal romain. vol.III. Paris, 1907.
13. Rose-Ackerman S. Corruption and government: causes, consequences and reform. Cambridge University Press. 1999. 266 p.
14. Ronald Wraith, Edgar Simpkins. Corruption in developing countries, London, 1963.
15. Rock M. Corruption and democracy. Washigton: DESA Working Papers, 2007.
16. Ronald Wraith, Edgar Simpkins. Corruption in developing countries, London, 1963.
17. Raportul explicativ al Convenției penale privind corupția. [Online:] http://www.cna.md/public/files/raport_explicativ_conv_penala_rom.pdf. [Accessed: 12.10.2021].
18. Voicu C. Banii murdari și crima organizată. Bucureşti: Artprint, 1995.
19. Voicu C. Banii murdari și crima organizată. Bucureşti: Artprint, 1995.
20. Аверкиев И., Галицкий Д., Калягин Г. Спрос и предложение государственных властных услуг: институциональный анализ. Москва: ИИФ «СПОРОС» КонфОП, 2005. 168 с.
21. Агамиров Н. Политические проблемы сотрудничества в борьбе с международной преступностью. Автореф. дисс. канд.полит. наук. Москва, 2003.
22. Гевелинг Л. Клептократия. Социально-политическое измерение коррупции и негативной экономики. Борьба африканского государства с деструктивными формами организации власти. Москва: Академия гуманитарных исследований, 2001. 590 с.
23. Гражданские инициативы превращения коррупций, Стратегия. Санкт Петербург, 2000. с.8.
24. Лаптеакру В., Мартынчук Е. Коррупция: Ответственность по законодательству Великобритании, США, Италии. В: Закон и жизнь, №9, 1994,
25. Лаптеакру В., Мартынчук Е. Коррупция: Ответственность по законодательству Великобритании, США, Италии. В: Закон и жизнь, №9, 1994, с. 34-37.
26. Тимофеев Л. Институциональная коррупция: очерки теории. Москва, 2000. 365 с.
27. Тихомиров М. Хрестоматия по истории СССР с древнейших времен до конца XV века. Москва, 1960. с. 31.
28. [Online:] <https://www.coe.int/en/web/portal/home>. [Accessed: 12.10.2021].

Bibliography (Transliteration):

1. Antoniu G., Popa M., Daneş Şt., Codul penal pe înţelesul tuturor. Bucureşti: Politică, 1970. p. 210.
2. Buchanan J., Tollison D., Tullock G. Toward a theory of the rent-seeking society. College Station, 1980.
3. Bayley D. The effects of corruption in a developing nation. Princeton University Press, 1966, Vol., 19. № 4.
4. Dobrinou V. Corupția în dreptul penal român. Bucureşti: Atlas Lex, 1995.
5. Dandine B. De la repression du trafic d'influence en droit positif francais actuel. Toulouse, 1935.
6. Della Porta D., Vannucci A. Corrupt Exchanges: Actors, Resources and Mechanisms of Political Corruption. New York: Aldine de Gruyter Transaction, 1999. 314 p.

7. Heidenheimer A., Johnston M. Political corruption. Concepts and contexts. Washington: Transaction Publisher, 2001. 970 p.
8. Heidenheimer A., Political Corruption, Readings in Comparative Analysis. Holt, Rinehart, 1970.
9. Johnston M. Corupția și formele sale. Bogăție, putere și democrație. Iași: Polirom, 2007. 336 p.
10. Klitgaard R. Controlling corruption. California: University of California Press, 1991. 230 p.
11. Lapteacru V. Combaterea corupției în Republica Moldova: aspecte sociale, penale și criminologice. Teză pentru obținerea gradului științific de doctor în drept. Chișinău 1998. 134 p.
12. Mommsen Th. Le droit penal romain. vol.III. Paris, 1907.
13. Rose-Ackerman S. Corruption and government: causes, consequences and reform. Cambridge University Press. 1999. 266 p.
14. Ronald Wraith, Edgar Simpkins. Corruption in developing countries, London, 1963.
15. Rock M. Corruption and democracy. Washigton: DESA Working Papers, 2007.
16. Ronald Wraith, Edgar Simpkins. Corruption in developing countries, London, 1963.
17. Raportul explicativ al Convenției penale privind corupția. [Online:] http://www.cna.md/public/files/raport_explicativ_conv_penala_rom.pdf. [Accessed: 12.10.2021].
18. Voicu C. Banii murdari și crima organizată. București: Artprint, 1995.
19. Voicu C. Banii murdari și crima organizată. București: Artprint, 1995.
20. Averkiev I., Galickij D., Kalyagin G. Spros i predlozhenie gosudarstvennyh vlastnyh uslug: institucional'nyj analiz. Moskva: IIF «SPOROS» KonfOP, 2005. 168 c.
21. Agamirov N. Politicheskie problemy sotrudnichestva v bor'be s mezhdunarodnoj prestupnost'yu. Avtoref. diss. kand.polit. nauk. Moskva, 2003.
22. Geveling L. Kleptokratiya. Social'no-politicheskoe izmerenie korrupcii i negativnoj ekonomiki. Bor'ba afrikanskogo gosudarstva s destruktivnymi formami organizacii vlasti. Moskva: Akademiya gumanitarnyh issledovanij, 2001. 590 c.
23. Grazhdanskie iniciativy prevatvrashcheniya korrupcij, Strategiya. Sankt Peterburg, 2000. s.8.
24. Lapteakru V., Martynchuk E. Korrupciya: Otvetstvennost' po zakonodatel'stvu Velikobritanii, SSHA, Italii. B: Zakon i zhizn', №9, 1994,
25. Lapteakru V., Martynchuk E. Korrupciya: Otvetstvennost' po zakonodatel'stvu Velikobritanii, SSHA, Italii. B: Zakon i zhizn', №9, 1994, c. 34-37.
26. Timofeev L. Institucional'naya korrupciya: ocherki teorii. Moskva, 2000. 365 c.
27. Tihomirov M. Hrestomatiya po istorii SSSR s drevnejshih vremen do konca XV veka. Moskva, 1960. c. 31.
28. [Online:] <https://www.coe.int/en/web/portal/home>. [Accessed: 12.10.2021].

Copyright©Adriana CAZACU, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

Adriana CAZACU

ULIM, str. Bănulescu Bodoni, 52,
Chișinău, Republica Moldova, MD 2012

E-mail: adrianacazacu1012@gmail.com

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 75-81. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 28. 11. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	---

**COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE
THE SCIENTIFIC COMMUNICATIONS
НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ**

**BLUE ECONOMY POLICIES OF THE
NORDIC (EUROPEAN) COUNTRIES¹**

**POLITICILE ECONOMIEI ALBASTRE ALE
ȚĂRILOR NORDICE (EUROPENE)**

**ПОЛИТИКА ГОЛУБОЙ ЭКОНОМИКИ
СКАНДИНАВСКИХ (ЕВРОПЕЙСКИХ) СТРАН**

DZIURA Boris* / DZIURA Boris / ДЗИУРА Борис

ABSTRACT:

BLUE ECONOMY POLICIES OF THE NORDIC (EUROPEAN) COUNTRIES

In our article, we have focused on the specific territory of northern European countries; the borderline area is in our case the Nordic Sea, which in fact consist of Greenland Sea, Norwegian Sea and Iceland Sea as well. We have presented results and coming results of cooperation with/within European Union and the wider international cooperation on the field of Blue economy too. Our article focused on Blue economy policies and their implementation.

Keywords: Blue economy, Nordic countries, European Union, Europe.

JEL Classification: Q25, Q97

REZUMAT:

POLITICILE ECONOMIEI ALBASTRE ALE ȚĂRILOR NORDICE (EUROPENE)

În articolul nostru, ne-am concentrat pe teritoriul specific țărilor din nordul Europei; zona de frontieră este în cazul nostru Marea Nordică, care de fapt este formată din Marea Groenlandei, Marea Norvegiei și Marea Islandei. Am prezentat rezultatele și rezultatele viitoare ale cooperării cu/în cadrul Uniunii Europene și ale cooperării internaționale mai ample în domeniul economiei albastre. Articolul nostru s-a concentrat pe politicile economiei albastre și implementarea acestora.

Cuvinte cheie: Economia albastră, țări nordice, Uniunea Europeană, Europa.

¹ This paper was written as a part of the project VEGA no. 1/0812/19 Social Tipping Points and Sustainable economic growth.

* **DZIURA Boris** - Doctor în Economie, Conferențiar universitar, Departamentul de Relații Economice Internaționale și Diplomatie Economică a Facultății de Relații Internaționale, Universitatea de Economie din Bratislava (Republica Slovacă). / **DZIURA Boris** - PhD in Economics, Assistant Professor, The Department Of International Economic Relations And Economic Diplomacy Of The Faculty Of International Relations, University Of Economics In Bratislava (Slovak Republic). / **ДЗИУРА Борис** - Доктор экономических наук, доцент Кафедры международных экономических отношений и экономической дипломатии Факультета международных отношений Экономического университета в Братиславе (Словацкая Республика). **E-mail:** boris.dziura@euba.sk

JEL Classification: Q25, Q97

CZU:

РЕЗЮМЕ:

ПОЛИТИКА ГОЛУБОЙ ЭКОНОМИКИ СКАНДИНАВСКИХ
(ЕВРОПЕЙСКИХ) СТРАН

В нашей статье мы остановились на конкретной территории северных европейских стран; в нашем случае пограничная зона - это Северное море, которое на самом деле состоит из Гренландского, Норвежского и Исландского морей. Мы представили результаты и будущие результаты сотрудничества с / внутри Европейского Союза и более широкого международного сотрудничества в области голубой экономики. Наша статья была посвящена политике «голубой экономики» и ее реализации.

Ключевые слова: Голубая экономика, страны Северной Европы, Европейский Союз, Европа.

JEL Classification: Q25, Q97

УДК:

Introduction

Blue economy is the phenomenon of the last decade. From the very beginning, it has been still confusing theory for some, who consider it to be very similar to the currently prevalent green economy. The focus should have been in both cases on careful using of the sources, which nature is providing us with, but in case of blue economy, the main target is the world of water and everything that connects with its environment. The correct development of sustainable development of the seas and oceans has only be possible, due to the Law of the Sea Convention (UNCLOS)¹ and with its adoption in the year 1982. This law has been the very basic solution of solving of many problems in the field of the water use. Further development sealed the Conference on Responsible Fisheries in the Marine Ecosystems² held in 2001 in Iceland. During this event with the participation by the Icelandic officials, representatives of United Nations Food and Agriculture Organization (FAO) and various other organization and states, the Reykjavik Declaration on Responsible Fisheries in the Marine Ecosystem³ was adopted. In many parts of the agreement, efforts were made to put forward the idea as well as implementation of sustainable way of fisheries in the blue (marine) ecosystems. Later in the year 2002, the World Summit on Sustainable development on Johannesburg followed.

1 Recent development

All previous mentioned initiatives are based upon the FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries⁴, where in this document stands following: “The Code recognizes the nutritional, economic, social, environmental and cultural importance of fisheries and the interests of all stakeholders of the fishing and aquaculture industries”⁵In the year, 2012 came the Rio+20 summit. Even if the main topic was green economy, the turning points in the ecological development reached certain level (the conference reflected status quo) and the topic of blue development came into the next consideration as well. The “Blue Growth initiative” followed, where on the one hand, the 2030 Agenda for sustainable

¹ *United Nations Convention on the Law of the Sea.* In: *Un.org* [Online:] Available from: https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf [Accessed 10. 06. 2021].

² *The Reykjavik Conference on Responsible Fisheries in the Marine Ecosystem1-4 October 2001, Reykjavik, Iceland.* In: *Enb.iisd.org* [Online:] Available from: <https://enb.iisd.org/crs/sdice/> [Accessed 10. 06. 2021].

³ *THE REYKJAVIK DECLARATION ON RESPONSIBLE FISHERIES IN THE MARINE ECOSYSTEM.* In: *Fao.org* [Online:] Available from: http://www.fao.org/fishery/docs/DOCUMENT/reykjavik/y2198t00_dec.pdf [Accessed 10. 06. 2021].

⁴ *CODE OF CONDUCT FOR RESPONSIBLE FISHERIES.* In: *Fao.org* [online] Available from: <http://www.fao.org/3/v9878e/V9878E.pdf> [Accessed. 10. 06. 2021].

⁵ *Code of Conduct for Responsible Fisheries (Background and Overview).* In: *FAO.org* [Online:] Available from: <http://www.fao.org/fishery/code/en> [Accessed 10. 06. 2021].

development became the priority, but on the other hand, it was important to “emphasize the need for growth in many member states particularly in the fisheries and aquaculture sector”¹

2 Nordic countries (NC) in the blue economy development

Conduct of mentioned countries and regions is specific since many years. The aim of them have been the independence in decision-making, with the use of the economic opportunities, but the impact on the nature should have been minimized. Not all the entities are members of the EU but on the other hand, there is still need for cooperation on the international level. One of such bodies is the Nordic Council, which represents Nordic countries (regions): Denmark, Finland, Iceland, Norway, Sweden, Faroe Islands, Greenland and Åland (Finland).

With the worldwide trends towards ecological sustainable development the Nordic council confirmed **Nidaros declaration**, where “addressing the responsibility of the primary industries and the food sector in terms of green growth”². The next, more concrete steps followed by the adoption of the Nordic Bio-economy Initiative 2013-2018.³ The Nordic council has been developing further activity ever since and in the year 2014 was held its meeting in Iceland with the aim to develop strategy for the area of the West Nordic regions (Iceland, Greenland, Faroe Islands). The aim was to promote the “Bio-economy”⁴

Deepening of the cooperation of West Nordic area of Europe is continuing, whereas the West Nordic Council is strongly focusing on fisheries with the acknowledgement that it plays the integral part in their economies and not trying to avoid this fact.⁵

3 Current projects in NC

As usual not only in this case but in other areas of the world, following initiatives are often significant mostly because of the numbers of held conferences and setting of the goals, which neither will be kept but mostly not even putting into the real life and mostly of them stay in the paper or electronic form only, as projects. Nevertheless, there are relevant projects, which may be worth to be mentioned. One of them (part of *Nordic Bio-economy program*) is named **Nordic Marina**.

3.1 Nordic Marina and other mutual Nordic initiatives

The goal of this project, as described, “Was to reduce emissions and increase the use of alternative fuels in the marine sector.”⁶The Nordic states have their positive attitude towards the changes in the environmental development. In the following figure, the overview of their policies are shows. **Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden** are supporting in this or another way alternative fuels both in land and marine transport. According to the figure below (Table 1), one of the most progressive states is **Norway**, followed by the rest of the Nordic countries.

¹ *Blue Growth Initiative*. In: *Fao.org* [Online:] Available from: <http://www.fao.org/3/i7862e/i7862e.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].

² *The Nidaros Declaration*. In: *Nordic cooperation* [Online:] Available from: <https://www.norden.org/en/declaration/nidaros-declaration> [Accessed 10. 06. 2021].

³ *The Nordic Bioeconomy Initiative, NordBio*. In: *Norden.diva-portal.org* [Online:] Available from: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1084345/FULLTEXT01.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].

⁴ *Future Opportunities for Bioeconomy in the West Nordic Countries*. In: *Matis.is* [Online:] Available from: <https://matis.is/wp-content/uploads/skyrslur/Bioeconomy-in-the-West-Nordic-countries-37-14.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].

⁵ *West Nordic Council Strategic assessment for regional Arctic cooperation*. In: *Vestnordisk.is* [Online:] Available from: http://www.vestnordisk.is/wp-content/uploads/2015/09/WNC-Strategic-Assesment_ENGELSK_endelig_udgave-FINAL-20082015.pdf [Accessed 10. 06. 2021].

⁶ *The Nordic Bioeconomy Initiative, NordBio*. In: *Norden.diva-portal.org* [Online:] Available from: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1084345/FULLTEXT01.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].

Table nr.1 - Nordic countries and their policies

Country	Policy	Transport	CO2 (incentive)	VAT (incentive)	Provision of infrastructure	Procurement	Government policy	RD/D funding	International Standards (adoption)	CO2 specific targets
DENMARK 		Marine transport/	--	--	--	--	--	+/-	++	--
		Land transport	+	--	+	+	++	+	++	++
FINLAND 		Marine transport/	--	--	--	--	--	+	++	+/-
		Land transport	--	--	+/-	--	+/-	+	++	++
ICELAND 		Marine transport/	--	--	--	--	--	--	--	--
		Land transport	++	++	+/-	--	++	-	++	+
NORWAY 		Marine transport/	--	--	+/-	+	+	++	++	+
		Land transport	++	++	++	+	++	++	++	++
SWEDEN 		Marine transport/	--	--	--	--	--	+	++	+/-
		Land transport	--	--	+/-	+/-	+	+	++	++

Source: *The Nordic Bioeconomy Initiative, NordBio*. In: *Norden.diva-portal.org* [Online:] Available from: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1084345/FULLTEXT01.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].

Nordic marina project goes beyond the results of the usual conferences, because the achievement came from the cooperation with the Nordic state maritime administrations. Another achievement is also the publication about how to reduce maritime emissions (*Policy recommendations for the future of Nordic green marine transport*). To make emphasis on the ecology, the way of marine sector was described in this publication as green marine sector.¹

The **NordForsk** (another organization supporting cooperation), funded in the year 2005 by the Nordic Council of Ministers, also funds further projects; the main goal is to support the research

¹ *The Nordic Bioeconomy Initiative, NordBio*. In: *Norden.diva-portal.org* [Online:] Available from: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1084345/FULLTEXT01.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].

within green economy (blue economy) issues.¹ **Nordic Blue Carbon initiative** is the next project. As somehow significant for the North, the cooperation of state with various NGOs as well as with research institutions and universities is the integral part of this project. The term **Blue forest** obtained accurate description. The main topic is the economic and ecological sustainable use of underwater “forests”, which are in fact various combinations of sea algae. As one of the last research initiatives is **Nordic Maritime Transport and Energy Research (2021-2023)** which deals with research and development initiatives on the field of “alternative fuels and propulsion systems (energy vectors) with low-carbon impact”²

3.2 Danish project and development of electric ferries (EF).

EF Ellen is one of the projects in Denmark supported by the European Union, on the field of maritime transport. In 2021, is still uncommon, when ferries are using different fuel than the fossil one. In case of ferries, we are speaking about bunkers oil, which in fact is one, the dirtiest possibilities how a ship can be driven. Use of electric batteries may be the chance how to avoid additional emissions and one-step closer towards the carbon neutrality. The Danish electric driven ferry Ellen is being used between islands of Als and Ærø (in Danish waters). According to the information from the official “The EU blue economy report 2021“, the EF Ellen was “40% more expensive than a conventional bunkers-powered ferry, but operating costs are 75% lower. Ellen will save the release of 2 500 metric tonnes (MT) of CO₂ per year as well as 14.3 MT of NO_x, 1.5 MT of SO₂, 1.8 MT of CO₂ as well as 0.5 MT of harmful particles. With estimation that the extra costs associated with EF Ellen will be paid off in 4-8 years”^{3,4}

3.3 Mærsk Mc-Kinney Møller Center for Zero Carbon Shipping.

In addition to the above-mentioned project, there is also an initiative in form of research and development centre for zero carbon shipping. Established in 2020, as the “Mærsk Mc-Kinney Møller Center for Zero Carbon Shipping”⁵. With the main partners (American Bureau of Shipping, A.P. Moller Maersk, Cargill, MAN Energy Solutions, Mitsubishi Heavy Industries, NYK Line as well as Siemens Energy) and with the financial support from A. P. Møller Foundation, the main aim has become to become full-scaled research and development Centre. In this year (2021), following entities became part of the centre too: Alfa Laval, Haldor Topsøe and Total. The purpose of the center is to: “facilitate the development of new energy technologies; build confidence in new concepts and their supply chains; and accelerate the transition by defining and maturing viable strategic pathways to the required systemic change” The activity should go into the area of supporting the zero emissions in maritime/ships sector. The whole activity is a combination of private, public, non-profit as well as non-governmental organizations. This would also include:

- a) Support of the development of the use of zero-emission ship fuels

¹ *What we fund*. In: *NordForsk* [Online:] Available from: <https://www.nordforsk.org/what-we-fund> [Accessed 10. 06. 2021].

² *Call for proposals: Nordic Maritime Transport and Energy Research (2021-2023) – Nordic Energy Research*. In: *Nordicenergy.org* [Online:] Available from: <https://www.nordicenergy.org/call/research-project-nordic-maritime-transport-and-energy-research-2021-2023/> [Accessed 10. 06. 2021].

³ The EU blue economy report 2021.. In: *Op.europa.eu*. [Online:] Available from: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0b0c5bfd-c737-11eb-a925-01aa75ed71a1> [Accessed 28.11. 2021].

⁴ Cerny, P., 2021. “All aboard!” *E-Ferry Ellen and the future of electric shipping* | *Heinrich Böll Stiftung | Brussels office - European Union*. [Online:] Heinrich-Böll-Stiftung Brussels. Available from: <https://eu.boell.org/en/2021/07/07/all-aboard-e-ferry-ellen-and-future-electric-shipping> [Accessed 28.11. 2021].

⁵ Hubatova, M., 2021. ENVIRONMENTAL DEFENSE FUND JOINS MÆRSK MC-KINNEY MØLLER CENTER FOR ZERO CARBON SHIPPING AS KNOWLEDGE PARTNER. In: <https://www.edfeurope.org/> [Online:] Available From: <https://www.edfeurope.org/news/2021/19/03/environmental-defense-fund-joins-maersk-mc-kinney-moller-center-zero-carbon> [Accessed 28.11. 2021].

b) Until 2030 using such ships, that are capable of using of eco-friendly fuels i.e. “green hydrogen, green ammonia, green methanol, and advanced biofuels—make up at least 5% of the global deep-sea fleet measured by fuel consumption”¹

c) By 2030 such ships should be used in hundreds in seawater transport worldwide.

Conclusion

Nordic countries are developing further and further their independent way towards a cleaner and greener future. The variety of the efforts coming from the state, with the involvement of the universities, NGOs, research institutes with certain support from the private sector. This combination is slowly but surely showing concrete results. In contradiction to the various states of the world, the North-European countries are successful in the implementation of new policies and the results as mentioned above are not only papers, conferences, variety of publications but in fact more proposals, advices and further push forward for new, fresh and detailed green/blue policies. As common in scientific papers, will often be used paradigm of future vectors of development. Future development will show new proposals and running projects, new scientific terms will be described. We assume that in coming years, several important results will be presented both to the scientific and to the lay audience too. It is more than important to support the mutual understanding in how the infrastructure and especially aqua (maritime) transport infrastructure will be built and supported. It is very important to create a common understanding whereas the status of how the environment issue was handled is impossible to hold anymore, especially in the light of the changes and destruction caused by human activity. The enforced changes in many areas of Nordic society/business activities have become inevitable. From shipping industry, through painful political decisions up to changed use of energy resources.

We have presented just a small number of projects and initiatives, due to the common volume of an article presented within a scientific journal. However our research will continue, with further results presented in the next years.

Resurses:

1. Blue Growth Initiative. In: Fao.org [Online:] Available from: <http://www.fao.org/3/i7862e/i7862e.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].
2. Call for proposals: Nordic Maritime Transport and Energy Research (2021-2023) – Nordic Energy Research. In: Nordicenergy.org [Online:] Available from: <https://www.nordicenergy.org/call/research-project-nordic-maritime-transport-and-energy-research-2021-2023/> [Accessed 10. 06. 2021].
3. Cerny, P., 2021. “All aboard!” E-Ferry Ellen and the future of electric shipping | Heinrich Böll Stiftung | Brussels office - European Union. [Online:] Heinrich-Böll-Stiftung Brussels. Available from: <https://eu.boell.org/en/2021/07/07/all-aboard-e-ferry-ellen-and-future-electric-shipping> [Accessed 28.11. 2021].
4. CODE OF CONDUCT FOR RESPONSIBLE FISHERIES. In: Fao.org [Online:]. Available from: <http://www.fao.org/3/v9878e/V9878E.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].
5. Code of Conduct for Responsible Fisheries (Background and Overview). In: FAO.org [Online:] Available from: <http://www.fao.org/fishery/code/en> [Accessed 10. 06. 2021].
6. Future Opportunities for Bioeconomy in the West Nordic Countries. In: Matis.is [Online:] Available from: <https://matis.is/wp-content/uploads/skyrslur/Bioeconomy-in-the-West-Nordic-countries-37-14.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].
7. Globalmaritimeforum.org. 2021. DENMARK, NORWAY, AND THE UNITED STATES TO LEAD ZERO-EMISSION SHIPPING MISSION. In: <https://www.globalmaritimeforum.org> [Online:] Available from: <https://www.globalmaritimeforum.org/content/2021/06/Press-release-Denmark-Norway-and-the-United-States-to-lead-Zero-Emission-Shipping-Mission.pdf> [Accessed 28.11. 2021].
8. Hubatova, M., 2021. ENVIRONMENTAL DEFENSE FUND JOINS MÆRSK MC-KINNEY MØLLER CENTER FOR ZERO CARBON SHIPPING AS KNOWLEDGE PARTNER. In:

¹Globalmaritimeforum.org. 2021. DENMARK, NORWAY, AND THE UNITED STATES TO LEAD ZERO-EMISSION SHIPPING MISSION. In: <https://www.globalmaritimeforum.org> [Online:] Available from: <https://www.globalmaritimeforum.org/content/2021/06/Press-release-Denmark-Norway-and-the-United-States-to-lead-Zero-Emission-Shipping-Mission.pdf> [Accessed 28.11. 2021].

<https://www.edfeurope.org/> [Online:] Available From:
<https://www.edfeurope.org/news/2021/19/03/environmental-defense-fund-joins-maersk-mc-kinney-moller-center-zero-carbon> [Accessed 28.11. 2021].

9. Reducing maritime emissions policy recommendations for the future of Nordic green marine transport. In: Norden.diva-portal.org [Online:] Available from: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1083799/FULLTEXT01.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].

10. The EU blue economy report 2021. In: Op.europa.eu. [Online:] Available from: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0b0c5bfd-c737-11eb-a925-01aa75ed71a1> [Accessed 28.11. 2021].

11. The Nidaros Declaration. In: Nordic cooperation [Online:] Available from: <https://www.norden.org/en/declaration/nidaros-declaration> [Accessed 10. 06. 2021].

12. The Nordic Bioeconomy Initiative, NordBio. In: Norden.diva-portal.org [Online:] Available from: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1084345/FULLTEXT01.pdf> [Accessed 10. 06. 2021].

13. The Reykjavik Conference on Responsible Fisheries in the Marine Ecosystem 1-4 October 2001, Reykjavik, Iceland. In: Enb.iisd.org [Online:] Available from: <https://enb.iisd.org/crs/sdice/> [Accessed 10. 06. 2021].

14. THE REYKJAVIK DECLARATION ON RESPONSIBLE FISHERIES IN THE MARINE ECOSYSTEM. In: Fao.org [Online:] Available from: http://www.fao.org/fishery/docs/DOCUMENT/reykjavik/y2198t00_dec.pdf [Accessed 10. 06. 2021].

15. United Nations Convention on the Law of the Sea. In: Un.org [Online:] Available from: https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf [Accessed 10. 06. 2021].

16. West Nordic Council Strategic assessment for regional Arctic cooperation. In: Vestnordisk.is [Online:] Available from: http://www.vestnordisk.is/wp-content/uploads/2015/09/WNC-Strategic-Assesment_ENGELSK_endelig_udgave-FINAL-20082015.pdf [Accessed 10. 06. 2021].

17. What we fund. In: NordForsk [Online:] Available from: <https://www.nordforsk.org/what-we-fund> [Accessed 10. 06. 2021].

Copyright©DZIURA Boris, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

DZIURA Boris.

University of Economics in Bratislava
1/b Dolnozemska cesta Str., Bratislava 5, 852 35
Slovak Republic

E-mail: boris.dziura@euba.sk

	Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений 2022, Issue 1, Volume 17, Pages 82-88. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 04.12. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022
---	---

**TRIBUNA DISCUȚIONALĂ
THE TRIBUNE OF DISCUSSION
ДИСКУССИОННАЯ ТРИБУНА**

NOȚIUNE DE REGIONALISM: ASPECTE TEORETICE

NOTION OF REGIONALISM: THEORETICAL ASPECTS

ПОНЯТИЕ РЕГИОНАЛИЗМА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

BENIUC Valentin* / BENIUC Valentin / БЕНИУК Валентин
MOSCVICIOV Leonid** / MOSCVICHOV Leonid / МОСКВИЧЕВ Леонид

ABSTRACT:

NOTION OF REGIONALISM: THEORETICAL ASPECTS

The obvious transformations that are taking place in contemporary international relations, world politics and the processes of international integration impose the need for new theoretical approaches to regional processes. Adherents of "new regionalism" are increasingly pointing out that classical theories of international relations no longer meet the needs to respond effectively to the many scientific challenges facing social, economic, political, and administrative mechanisms for building, consolidating, and developing, under the current conditions.

Keywords: Region, regionalism, regionalization, interregionalism, "old regionalism", "new regionalism", "comparative regionalism", globalization, globalism, integrationist processes.

JEL Classification: N90

REZUMAT:

NOȚIUNE DE REGIONALISM: ASPECTE TEORETICE

Evidentele transformări ce au loc în relațiile internaționale contemporane, politica mondială și procesele de integrare internațională impune necesitatea unor noi abordări teoretice a proceselor regionale. Adepții „noului regionalism” tot mai frecvent atrag atenția asupra faptului că teoriile clasice din domeniul relațiilor internaționale nu mai corespund necesităților de a răspunde eficient la

* **BENIUC Valentin** - Doctor habilitat în științe politice, Conferențiar universitar, Facultatea Științe politice și Relații internaționale, Universitatea de Studii Europene din Moldova (Chișinău, Republica Moldova). / **BENIUC Valentin** - PhD in Political Sciences, Associate Professor, Faculty of Political Sciences and International Relations, University of European Studies of Moldova (Chisinau, Republic Of Moldova). / **БЕНИУК Валентин** - Доктор хабилитат политических наук, доцент, Факультет политических наук и международных отношений, Европейский Университет Молдовы (Кишинев, Республика Молдова). **E-mail:** valentinbeniuc@gmail.com

** **MOSCVICIOV Leonid** - Doctorand, Școală doctorală „Teoria și practica relațiilor internaționale: dimensiunea politicodiplomatică, economică, juridică”, Academia de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova (Chișinău, Republica Moldova). / **MOSCVICHOV Leonid** - PhD student, Doctoral School "Theory and practice of international relations: political, economic, legal dimension", Academy of Public Administration in addition to Government of The Republic of Moldova (Chisinau, Republic of Moldova). / **МОСКВИЧЕВ Леонид** –аспирант, Докторантура "Теория и практика международных отношений: политико-дипломатическое, экономическое, юридическое измерение", Академия публичного управления при Правительстве Республики Молдова (Chișinău, Republica Moldova). **E-mail:** m.leonid@yahoo.com

multiplele provocări de ordin științific vizavi de mecanismele sociale, economice politice și administrative cu privire la edificarea, consolidarea și dezvoltarea regională, în condițiile actuale menționate.

Cuvintele cheie. *Regiune, regionalism, regionalizare, interregionalism, „regionalismul vechi”, „regionalismul nou”, „regionalismul comparat”, globalizare, globalism, procese integraționiste.*

JEL Classification: N90

CZU: 327.6

РЕЗЮМЕ:

ПОНЯТИЕ РЕГИОНАЛИЗМА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Очевидные трансформации, происходящие в современных международных отношениях, мировой политике и процессах международной интеграции, диктуют необходимость новых теоретических подходов к региональным процессам. Сторонники «нового регионализма» все чаще указывают на то, что классические теории международных отношений больше не отвечают потребностям эффективного ответа на многочисленные научные вызовы, с которыми сталкиваются социальные, экономические, политические и административные механизмы построения, консолидации и развития в нынешних условиях.

Ключевые слова: *регион, регионализм, регионализация, межрегионализм, «старый регионализм», «новый регионализм», «сравнительный регионализм», глобализация, глобализм, интеграционные процессы.*

JEL Classification: N90

УДК: 327.6

Introducere. Realmente, teoriile politice contemporane ce vizează fenomenul *regionalismului*, practic nu sunt luate în considerare în conceptualizarea și edificarea regională internațională sau transfrontalieră. Ținând cont de procesele de globalizare, pe de o parte, și de procesele integraționiste la nivel regional și subregional, pe de altă parte, viziunile teoretice universale și cele care țin cont de particularitățile locale sunt, în opinia noastră, nu doar utile în practica de construire a regiunilor, dar și absolut necesare în procesul de conceptualizare a acestui proces. Prezentul articol este o tentativă de abordare teoretică a „regionalismului” ca fenomen social-economic și politic, care sperăm că va contribui la sporirea interesului științifico-practic din Republica Moldova față de acest fenomen.

Rezultatele cercetării. Noțiunea de „*regiune*” (de la lat. *regio* – provincie, teritoriu) constituie elementul de bază în discursul teoretic cu privire la „regionalism”. Termenul „*regionalism*” este expresia unei structuri conceptuale, a cărui înțeles poate varia de la o cultură la alta și în funcție de tradiția discursului social-politic, statornicit în cadrul diverselor comunități și acceptat în procesul de comunicare dintre acestea. În acest sens, în literatura de specialitate se vehiculează diverse definiții și abordări a acestei noțiuni, precum: „*regiunea*” reprezintă un grup de țări, care din perspectiva anumitor parametri sunt mult mai integrate între ele decât cu alte state (Karl Wolfgang Deutsch); sau, „*regiunea*” este un teritoriu populat de o comunitate, care a evoluat din punct de vedere istoric, într-un mediu geografic comun, având aceleași trăsături social-economice, politice și culturale, care le deosebesc de alte teritorii și comunități (Ann Markusen)¹; sau, *regionalismul* reprezintă conștientizarea intereselor comune (regiunea fiind percepută ca un teritoriu considerat omogen de către oamenii care îl locuiesc) și în același timp aspirația de a participa la gestiunea acestor interese. Cu alte cuvinte, o comunitate care se consideră capabilă să rezolve problemele locale evitând statul, considerat

¹ TSYRENOV Ochir. Regionalization and regionalism: definition and classification. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/regionalizatsiya-i-regionalizm-ponyatie-i-klassifikatsiya> [citată 01.12.2021].

prea îndepărtat și prea mare¹. În linii generale, „regiunea” este un anumit teritoriu al unui sau al mai multor state, care se caracterizează prin aceleași condiții naturale și direcții de dezvoltare economică în baza armonizării resurselor naturale cu infrastructura tehnico-materială și de producere, ținând cont de specificitatea condițiilor social-politice.

Cadrul definițiilor tradiționale nu totdeauna permite cercetătorului să exprime esența fenomenului, mai ales dacă acesta reprezintă un obiect de cercetare recent apărut în circuitul științific. În acest sens noțiunea de „regiune” este expusă unor abordări în cadrul căreia sunt determinate trăsăturile de esență ale acesteia. Astfel, iluștrii cercetători ai „regionalismului” Bjorn Hettne și Fredric Soderbaum deosebesc câteva etape sau „nivele” de formare a regiunii: *la primul nivel*, se află regiunea ca fenomen geografic, determinat de specificul mediului fizic. Autorii au calificat acest teritoriu, drept „protoregiune” sau zonă „preregională”, care este analizat neluând în considerație societatea omenească; *al doilea nivel*, presupune includerea comunității sociale în procesul regional, ce se caracterizează prin așa-numitele relații „translocale” dintre grupurile sociale; *al treilea nivel*, în opinia autorilor, reprezintă începutul „formalizării” regiunii prin apariția instituțiilor regionale, care la rândul lor presupune necesitatea interacțiunii dintre comunități în sfera culturală, politică sau economică².

Un alt cercetător – M. Russet expune noțiunea de „regionalism” unei abordări prin care sunt determinate criteriile de bază ale „regiunii” instituționalizate. Printre acestea în literatura de specialitate sunt menționate: 1) regiunile sunt omogene din punct de vedere socio-cultural; 2) regiunea este constituită din teritorii-comunități cu aceleași trăsături politice; 3) la baza interdependenței politice a regiunilor se află relațiile dintre structurile politice naționale și interguvernamentale; 4) regiunile interdependente din punct de vedere economic sunt legate între ele prin relațiile de comerț interregional³.

Din perspectiva *teoriilor dezvoltării regionale* cercetătoarea română dr. Daniela Antonescu, deosebește trei etape ale evoluției acestora: 1) etapa teoriei clasice; 2) etapa teoriei neoclasică; 3) etapa teoriilor regionale recente. De menționat, că cercetătoarea concepe *regionalismul* ca știință, în special din perspectiva teoriilor economiei regionale, ale căror începuturi vin din primele manifestări ale economiei regionale ale sec. al XIX-lea, care „s-a dezvoltat punctual în cadrul principalelor curente din domeniul teoriei economice (clasice sau neoclasică)”, care și-a concentrat atenția asupra a doi factori: „distanța și zona (regiunea)”. *Primul factor*, menționează D. Antonescu, era redat cu ajutorul cheltuielilor de transport al căror impact era evident asupra prețului de piață; *cel de-al doilea* - prin localizarea factorilor de producție⁴.

Noțiunea de „regionalism” a devenit răspândită în circuitul științific după sfârșitul Războiului Rece, fiind reconceptualizată din perspectiva proceselor de globalizare. În acest sens, regiunile erau concepute drept actori internaționali, fiind create atât „în interior”, cât și „din exterior” cu participarea agenților externi. În acest context Fredric Soderbaum menționează patru genuri de „regionalism” ce corespund anumitor perioade istorice expuse de către autor într-o manieră evident voluntaristă: „regionalismul timpuriu” (alianțele între state și imperii); „regionalismul vechi” (construcțiile regionale din perioada Războiului Rece); „regionalismul nou” (reconceptualizarea rolului regiunilor, consolidarea construcției europene

¹ SIENERTH Andra Karla. Aspecte teoretice privind regionalizarea. (Theoretical aspects of regionalisation). [Online:] Disponibil: <http://revistapolis.ro/aspecte-teoretice-privind-regionalizarea-theoretical-aspects-of-regionalisation/> [citat 01.12.2021].

² ШЕБЛЮ О.Д. Проблема категориального определения региональных процессов. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-kategorialnogo-opredeleniya-regionalnyh-protsessov> [citat 03.12.2021].

³ TSYRENOV Ochir. Regionalization and regionalism: definition and classification. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/regionalizatsiya-i-regionalizm-ponyatie-i-klassifikatsiya> [citat 01.12.2021].

⁴ ANTONESCU Daniela. Regional Development Policy in Context of Europe 2020 Strategy. [Online:] Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114005619> [citat 01.12.2021].

după Războiul Rece); „*regionalismul comparat*” (forme noi de integrare regională în anii 2000)¹.

Dezvoltând concepția „*noului regionalism*” B. Hettne și F. Soderbaum ajung la concluzia că acest gen de regionalism reprezintă procesul de edificare a „regiunii” prin inițiativele de jos, reprezentând preponderent varianta integrării deschise, care însumează diferite dimensiuni integraționiste, inclusiv cea economică, ecologică, social-politică. În acest context se pune accent pe procesele care se petrec în cadrul regiunii, pe izvoarele cauzale de formare și consolidare a regiunii, pe rolul și locul politicului în aceste procese.

Pentru o analiză cât mai profundă a acestei concepții, autorii recurg la un șir de explicații cu privire la „*vechiul regionalism*”, menționând că noțiunea reflectă astfel de forme integraționiste, precum cea culturală, educațională sau politică, care sunt tratate drept efecte adverse ale relațiilor economice. O asemenea abordare, în opinia protagoniștilor concepției „*noului regionalism*”, era efectuată prin prisma *paradigmelor tradiționale ale realismului politic, funcționalismului sau instituționalismului*, care reflectă procesele integraționiste din perioada Războiului Rece. Vom menționa însă, că și în condițiile Războiului Rece inițiativele de formare a regiunilor aveau un caracter social-economic local, axat pe premisele firești din zona respectivă. Întreaga istorie a Uniunii Europene ne demonstrează cu lux de amănunte apariția și consolidarea diverselor regiuni, inclusiv drept rezultat al cooperării tradiționale dintre comunitățile statelor-membre, în cadrul diferitor zone ale Comunității Europene.

Esențial este că „*neoregionaliștii*” analizează fenomenul descentralizării întregului sistem internațional, în acest sens menționându-se mai multe premise ale declanșării acestui fenomen, inclusiv diminuarea rolului Organizației Națiunilor Unite, activizarea integrării regionale nu doar în Europa, dar și în Asia și America. În virtutea acestor procese, regiunile însușesc treptat trăsăturile unui veritabil actor al relațiilor internaționale, fapt ce a condiționat apariția unui nou segment în cercetarea relațiilor internaționale – „*regionalismul*”, prin care se are în vedere inclusiv strategia formării spațiului regional.

În acest context „*regionalismul comparat*” apare în discuțiile științifice, pentru a studia totalitatea proceselor regionale, inclusiv regiunile din afara Uniunii Europene. Unii cercetători concep noțiunea de „*regionalism comparat*” drept expresie a analizei comparate a viziunilor teoretice, alții – analiza comparată a regiunilor, cel de al treilea grup, au în vedere analiza comparată a diferitor tipuri de proiecte regionale². Din perspectiva celei de a treia opțiuni conceptuale, unii cercetători în domeniu privesc regionalismul prin prisma a două forme de existență – în forma unor curente politice regionale (*intra-naționale*), cu impact destabilizator asupra relațiilor internaționale și în forma progresivă - a mobilizării economice și politice regionale promovate de către „centru”. Într-un fel sau altul regiunea devine treptat punctul cheie al discuțiilor și acțiunilor politice, unde deseori se întâlnesc liniile magistrale de interes global, național și local, care în rezultatul final pot genera proiecte regionale constructive sau degenera într-un eventual conflict dintre „centru” și „regiune” sau dintre interesele globale și cele regionale. Esențial este că în cercetarea proceselor regionale și de regionalizare urmează a ține cont de cultura, conștiința, abordarea teoretică a globalismului și de faptul că în lumea înconjurătoare totul se află într-o continuă interdependență³.

De rînd cu concepțiile și noțiunile elucidate, *teoria dezvoltării regionale* include în aparatul său științific noțiunea de „*interregionalism*” și diversele sale forme, precum: „*megaregionalism*”, „*transcontinentalism*”, „*intercontinentalism*”, „*panregionalism*”, „*transregionalism*”, „*intraregionalism*”. „*Interregionalismul*” în accepțiunea *lato sensu* este

¹ МИХАЙЛЕНКО Е.Б., Михайленко В.И. Внешняя региональная политика Европейского союза. Европейский интеррегионализм: монография. Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2019. – 330 p, p. 17.

² МИХАЙЛЕНКО Е.Б. «Старый» и «новый» регионализм: теоретический дискурс: курс лекций. Екатеринбург: Издательство Уральского университета. - 116 p., p.26-46.

³ VASILKOVA E. The concept of «region» and modern trends in the development of regionalism. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-region-i-sovremennye-tendentsii-razvitiya-regionalizma> [citat 04.12.2021].

interpretat drept proces de ajustare a diverselor relații între regiuni, condiționate, în opinia lui Vinod Aggarwal de trei factori de bază: 1) integrarea continuă a economiei mondiale; 2) incertitudinea cu privire la colaborarea multilaterală în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului; 3) necesitatea adoptării noilor reguli cu privire la relațiile comerciale¹.

Definirea și abordarea noțiunilor de bază a obiectului de studiu deschid calea spre a înțelege fenomenul regionalismului la nivelul formelor de manifestare și a determinării diverselor tipuri de regiuni și a mecanismelor de regionalizare. Totodată aprofundarea procesului de cercetare și cunoaștere a regionalismului, urmează a fi realizat în baza teoriilor sociale și politice din perspectiva diverselor școli și paradigme, inclusiv din domeniul relațiilor internaționale.

Pe parcursul istoriei gândirii politice „teritoriul” a fost cercetat din perspectiva unor aspecte destul de largi: fizic, economic, social-politic, geopolitic, cultural etc. În acest sens un grup de cercetători de la Universitatea de Stat din Irkutsk (Rusia), propun delimitarea cercetărilor europene în domeniu, în trei blocuri: 1) determinismul geografic; 2) concepția cronologică; 3) paradigma contemporană a regionalismului².

În cadrul paradigmei *determinismului geografic* „regiunea” are o semnificație obiectivă fiind tratată drept sursă naturală, iar conceptele fundamentale sunt teritoriul și oamenii, or teritoriul este baza existenței omului, societății, statului. În acest sens natura, condițiile geografice sunt privite ca determinante. În cadrul *concepției cronologice* (preluată mai apoi de Școala „analizei spațiului”), regiunea este caracterizată drept „spațiu organizat” sau în calitate de structură, conceptele de bază fiind „arhitectura legăturilor” în spațiu și „organizarea fizică și mentală a spațiului”. Întemeietorul acestei abordări Alfred Hettner menționa că știința geografică are menirea de a studia spațiul în care sunt încadrate anumite fenomene și legătura cauzală dintre ele. Din perspectiva *paradigmei contemporane a regionalismului*, regiunea este o „unitate” a concurenței globale și subiect al dezvoltării. Noțiunile de bază sunt cunoștințele, dezvoltarea, inovația. Deosebit de activ paradigma dată se dezvoltă în cadrul concepției „*capitalului teritorial*”, autorul ei, Ramji H. Kamani, tratează „teritoriul” drept un sistem de legături tehnologice localizate, dar direcționate „în afară”; un sistem al relațiilor economice și sociale ce constituie un tip de „capital al relațiilor” - „capitalul social”³.

Regionalismul ca știință (regionologia), iar în acest context teoria dezvoltării regionale, are un parcurs istoric de scurtă durată. În acest sens baza teoretico-metodologică a analizei acestui fenomen este una de „împrumut”, axată pe un pronunțat interdisciplinarism devenit un principiu indispensabil al întregului proces de cercetare al acestui fenomen. Din această perspectivă prezintă interes modelul teoretic prezentat de către distinsul specialist în domeniul regionalismului politic, profesorul rus A.S. Macarîcev, care analizând în profunzime „*constructivismul social*” în domeniul relațiilor internaționale (autor Alexander Wendt) elucidează influența factorilor externi asupra procesului de formare a regiunilor. Ținând cont de faptul că A. Wendt recunoaște deosebirile semantice dintre „*macrostructuri*” și „*microstructuri*”, inclusiv de afirmația că statul-agent, obligatoriu conține așa-numiții „subagenți”, profesorul rus A. Macarîcev ajunge la concluzia că acești subagenți reprezintă în fond regiunile „interne”, care sunt expuse influenței unor factori din exterior. Astfel schema generalizată a analizei lui A. Wendt poate fi expusă în opinia lui A. Macarîcev în felul următor: *subagenții* (regiunile interne) – *agenții* (statele) – *microstructurile* (regiunile transfrontaliere) – *macrostructurile* (factorii globali). Un asemenea lanț oferă posibilitatea de a marca două

¹ КУЗНЕЦОВ Д.А. Феномен трансрегионализма: проблемы терминологии и концептуализации. Сравнительная политика. 2016. №7, с.14-25. [Online:] Disponibil: <https://www.comparativepolitics.org/jour/article/view/429> [citată 04.12.2021].

² История и методология региональных исследований в Азиатско-Тихоокеанском регионе: монография / [под науч. ред. Е. Ф. Серебrenниковой; отв. ред. О. В. Кузнецова]. Иркутск: Издательство ИГУ, 2020. 287 p., p. 13.

³ Ibid, p. 12-16.

particularități deosebite, dar interdependente ale regionalismului, exprimate prin noțiunile „microstructuri” și „subagenți”¹.

Un model teoretic asemănător este propus de către Maxim Kharkevich, bazat pe lucrările savantului australian Șakar Khameiri, care leagă regionalismul cu evoluția statalității, cu dinamismul concurenței și colaborării grupurilor de interes din cadrul statului. Asemenea abordare descoperă un adevărat potențial al cunoașterii procesului de formare și transformare a regiunilor într-un larg context de structurare teritorială și conformare a instituțiilor administrativ-politice la acest proces, prin care în fond sunt trasate granițele teritoriale ale formațiunilor politice, asemenea cum sunt statele sau regiunile de factură internațională. Khameiri operaționalizează interdependența constitutivă dintre *grupurile de interes* (nivelul de jos), *state* (nivelul de mijloc) și *regiuni* (nivelul superior), adoptând procesul de transformare a statalității drept dimensiune independentă, iar regionalismul una dependentă² [11, p.131].

Concluzii. Adaptarea teoriilor fundamentale la necesitatea examinării unor obiecte de studii recent apărute sau care depășesc propriul cadru teoretic, este un procedeu frecvent întâlnit în procesul de cercetare și cunoaștere, or un sistem teoretico-metodologic nu cunoaște limite ale mobilității, mai ales dacă acesta are însușiri universale. În acest context, studiile de caz ne sugerează calea cercetării fenomenului numit „*regionalism*” prin aplicarea celor mai diverse paradigme din domeniul istoriei, sociologiei, științelor politice, teoriei relațiilor internaționale. Mai mult, dezvoltarea rapidă, uneori efervescentă a științelor social-politice și în acest sens apariția frecventă a noilor subiecte de cercetare, impune necesitatea acreditării unui asemenea algoritm de aplicare metodologică. De rând cu cele menționate semnificăm importanța elaborării unui sistem eficient și în continuă dezvoltare de concepții, categorii și noțiuni proprii teoriei regionalismului.

Bibliografie:

1. TSYRENOV Ochir. Regionalization and regionalism: definition and classification. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/regionalizatsiya-i-regionalizm-ponyatie-i-klassifikatsiya> [citată 01.12.2021].
2. SIENERTH Andra Karla. Aspecte teoretice privind regionalizarea. (Theoretical aspects of regionalisation). [Online:] Disponibil: <http://revistapolis.ro/aspecte-teoretice-privind-regionalizarea-theoretical-aspects-of-regionalisation/> [citată 01.12.2021].
3. ШЕБЛО О.Д. Проблема категориального определения региональных процессов. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-kategorialnogo-opredeleniya-regionalnyh-protsessov> [citată 03.12.2021].
4. ANTONESCU Daniela. Regional Development Policy in Context of Europe 2020 Strategy. [Online:] Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114005619> [citată 01.12.2021].
5. МИХАЙЛЕНКО Е.Б., Михайленко В.И. Внешняя региональная политика Европейского союза. Европейский интеррегионализм: монография. Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2019. – 330 с. ISBN 978-5-7996-2750-8.
6. МИХАЙЛЕНКО Е.Б. «Старый» и «новый» регионализм: теоретический дискурс: курс лекций. Екатеринбург: Издательство Уральского университета. - 116 с. ISBN 978-5-7996-1243-6.
7. VASILKOVA E. The concept of «region» and modern trends in the development of regionalism. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-region-i-sovremennye-tendentsii-razvitiya-regionalizma> [citată 04.12.2021].
8. КУЗНЕЦОВ Д.А. Феномен трансрегионализма: проблемы терминологии и концептуализации. Сравнительная политика. 2016. №7, с.14-25. [Online:] Disponibil: <https://www.comparativepolitics.org/jour/article/view/429> [citată 04.12.2021].

¹ МАКАРЫЧЕВ Андрей. Регионализм глазами конструктивизма: агенты, структуры, идентичности. [Online:] Disponibil: http://www.intelros.ru/readroom/nz/nz_71/6968-regionalizm-glazami-konstruktivizma-agenty-struktury-identichnosti.html [citată 04.12.2021].

² ХАРКЕВИЧ М.В. Региональное управление: опыт построения многоуровневой модели сравнительного регионализма. В: Политика. 2017. №2(85). p.131.

9. История и методология региональных исследований в Азиатско-Тихоокеанском регионе: монография / [под науч. ред. Е. Ф. Серебренниковой; отв. ред. О. В. Кузнецова]. Иркутск: Издательство ИГУ, 2020. 287 с.

10. МАКАРЫЧЕВ Андрей. Регионализм глазами конструктивизма: агенты, структуры, идентичности. [Online:] Disponibil: http://www.intelros.ru/readroom/nz/nz_71/6968-regionalizm-glazami-konstruktivizma-agenty-struktury-identichnosti.html [citat 04.12.2021].

11. ХАРКЕВИЧ М.В. Региональное управление: опыт построения многоуровневой модели сравнительного регионализма. В: Политика. 2017. № 2(85). с.129-145.

Transliteration:

1. TSYRENOV Ochir. Regionalization and regionalism: definition and classification. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/regionalizatsiya-i-regionalizm-ponyatie-i-klassifikatsiya> [Accessed 01.12.2021].

2. SIENERTH Andra Karla. Aspecte teoretice privind regionalizarea. (Theoretical aspects of regionalisation). [Online:] Disponibil: <http://revistapolis.ro/aspecte-teoretice-privind-regionalizarea-theoretical-aspects-of-regionalisation/> [Accessed 01.12.2021].

3. SHEBLO O.D. Problema kategorial'nogo opredeleniya regional'nyh processov. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-kategorialnogo-opredeleniya-regionalnyh-protsesov> [Accessed 03.12.2021].

4. ANTONESCU Daniela. Regional Development Policy in Context of Europe 2020 Strategy. [Online:] Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114005619> [Accessed 01.12.2021].

5. МИХАЙЛЕНКО Е.В., Михайленко В.И. Vneshnyaya regional'naya politika Evropejskogo soyuza. Evropejskij interregionalizm: monografiya. Ekaterinburg: Izdatel'stvo Ural'skogo universiteta, 2019. – 330 p. ISBN 978-5-7996-2750-8.

6. МИХАЙЛЕНКО Е.В. «Staryj» i «novyj» regionalizm: teoreticheskij diskurs: kurs lekcij. Ekaterinburg: Izdatel'stvo Ural'skogo universiteta. - 116 p. ISBN 978-5-7996-1243-6.

7. VASILKOVA E. The concept of «region» and modern trends in the development of regionalism. [Online:] Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-region-i-sovremennye-tendentsii-razvitiya-regionalizma> [Accessed 04.12.2021].

8. KUZNECOV D.A. Fenomen transregionalizma: problemy terminologii i konceptualizacii. Sravnitel'naya politika. 2016. №7, s.14-25. [Online:] Disponibil: <https://www.comparativepolitics.org/jour/article/view/429> [Accessed 04.12.2021].

9. Istoriya i metodologiya regional'nyh issledovanij v Aziatsko-Tihookeanskom regione: monografiya / [pod nach. red. E. F. Serebrennikovoj; отв. red. O. V. Kuznecova]. Irkutsk: Izdatel'stvo IGU, 2020. 287 p.

10. МАКАРЫЧЕВ Андрей. Регионализм глазами конструктивизма: агенты, структуры, идентичности. [Online:] Disponibil: http://www.intelros.ru/readroom/nz/nz_71/6968-regionalizm-glazami-konstruktivizma-agenty-struktury-identichnosti.html [Accessed 04.12.2021].

11. HARKEVICH M.V. Regional'noe upravlenie: opyt postroeniya mnogourovnevoj modeli sravnitel'nogo regionalizma. V: Politika. 2017. № 2(85). p.129-145.

Copyright© Valentin BENIUC, Leonid MOSCVICIOV, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

Valentin BENIUC.

Faculty of Political Sciences and International Relations,
University of European Studies of Moldova,
Gh. Iablocikin street no. 2/1, MD-2069, Chişinău, Republic of Moldova,
E-mail: valentinbeniuc@gmail.com

Leonid MOSCVICIOV.

Doctoral School,
Academy of Public Administration,
Ialoveni street, no. 100, MD-2070, Chişinău,
Republic of Moldova,
E-mail: m.leonid@yahoo.com

Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale /
Moldavian Journal of International Law and International Relations /
Молдавский журнал международного права и международных отношений

2022, Issue 1, Volume 17, Pages 89-105.
ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963
Submitted: 12. 09. 2021 | Accepted: 15.12. 2021 | Published: 02.01. 2022

**TRIBUNA DISCUȚIONALĂ
THE TRIBUNE OF DISCUSSION
ДИСКУССИОННАЯ ТРИБУНА**

**EFFECTS OF THE INVOLVEMENT OF PRIVATE MILITARY
AND SECURITY COMPANIES IN THE ARMED CONFLICT IN SYRIA**

**EPECTELE IMPLICĂRII COMPANIILOR MILITARE ȘI DE
SECURITATE PRIVATE ÎN CADRUL CONFLICTULUI ARMAT DIN SIRIA**

**ВЛИЯНИЕ УЧАСТИЯ ЧАСТНЫХ ВОЕННЫХ И ОХРАННЫХ
КОМПАНИЙ В ВООРУЖЕННОМ КОНФЛИКТЕ В СИРИИ**

CAUIA Alexandr* / CAUIA Alexandr / КАУЯ Александр
ZACON Corina** / ZACON Corina / ЗАКОН Корина

ABSTRACT:

**EFFECTS OF THE INVOLVEMENT OF PRIVATE MILITARY AND
SECURITY COMPANIES IN THE ARMED CONFLICT IN SYRIA**

The vertiginous increase in the demand for military services provided by private actors is generated by the possibility for states to avoid direct involvement in armed conflicts or tense situations and to avoid liability for violations of the international humanitarian law rules.

Lack of international regulations that would define the legal status of private military and security companies and their employees, lack of an effective mechanism to prosecute both employees of these companies for serious violations of the international humanitarian law rules and secret contracting states these services, lead to an increase in the number of such participants in contemporary armed conflicts.

This paper reflects the place and role of private military and security companies in military operations by all actors involved and the effects of using such services in the armed conflict in Syria.

Keywords: Syria, international humanitarian law, armed conflict, private military and security companies, international liability of states.

JEL Classification:: K33, K19, F55

REZUMAT:

**EPECTELE IMPLICĂRII COMPANIILOR MILITARE ȘI DE SECURITATE PRIVATE ÎN
CADRUL CONFLICTULUI ARMAT DIN SIRIA**

Creșterea vertiginoasă a cererii de servicii militare prestate de actorii privați este generată de posibilitatea statelor de a evita implicarea directă în cadrul conflictelor armate sau a situațiilor tensionate și de a evita răspunderea pentru încălcarea normelor dreptului internațional umanitar.

* **CAUIA Alexandr.** Doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM) (Chișinău, Republica Moldova). / CAUIA Alexandr. Ph.D in Law, Associate Professor, The Free International University of Moldova (ULIM) (Kishinev, The Republic of Moldova). / КАУЯ Александр. Кандидатюридических наук, доцент, Международный независимый университет Молдовы (ULIM) (Кишинев, Республика Молдова). E-mail: cauia.alex16@gmail.com

** **ZACON Corina.** doctorandă - Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM) (Chișinău, Republica Moldova) / ZACON Corina. PhD student - Free International University of Moldova (ULIM) (Chisinau, Republic of Moldova) / ЗАКОН Корина. Аспирант - Международный Свободный Университет Молдовы (ULIM) (Кишинев, Республика Молдова). E-mail: corinazacon@mail.com

Lipsa unor reglementări internaționale care ar defini statutul juridic al companiilor militare și de securitate private și al angajaților acestora, lipsa unui mecanism eficient de atragere la răspundere atât al angajaților acestor companii pentru încălcarea gravă a normelor dreptului internațional umanitar cât și a statelor care contractează în secret aceste servicii, duc la creșterea numărului de participanți de acest gen în cadrul conflictelor armate contemporane.

Prezentul articol reflectă locul și rolul companiilor militare și de securitate private în cadrul operațiunilor militare de parte tuturor actorilor implicați și efectele utilizării acestui gen de servicii în cadrul conflictului armat din Siria.

Cuvinte cheie: Siria, drept internațional umanitar, conflict armat, companii militare și de securitate private, răspunderea internațională a statelor.

JEL Classification:: K33, K19, F55

CZU: 341(4/9), 327.009

РЕЗЮМЕ:

ВЛИЯНИЕ УЧАСТИЯ ЧАСТНЫХ ВОЕННЫХ И ОХРАННЫХ КОМПАНИЙ В ВООРУЖЕННОМ КОНФЛИКТЕ В СИРИИ

Головокружительный рост спроса на военные услуги, предоставляемые частными субъектами, вызван возможностью для государств избежать прямого участия в вооруженных конфликтах или напряженных ситуациях и избежать ответственности за нарушения норм международного гуманитарного права.

Отсутствие международных правил, которые определяли бы правовой статус частных военных и охранных компаний и их сотрудников, отсутствие эффективного механизма преследования как сотрудников этих компаний за серьезные нарушения норм международного гуманитарного права, так и государств-заказчиков этих услуг, приводят к увеличению числа таких участников в современных вооруженных конфликтах. секретных

В этой статье отражены место и роль частных военных и охранных компаний в военных операциях всех вовлеченных сторон, а также последствия использования таких услуг в вооруженном конфликте в Сирии.

Ключевые слова: Сирия, международное гуманитарное право, вооруженный конфликт, частные военные и охранные компании, международная ответственность государств.

JEL Classification:: K33, K19, F55

УДК: 341(4/9), 327.009

Introduction. Syria, as well as Iraq or Ukraine, are the best examples to analyze the scope of agreements between recruiting governments and private military and security companies providing a wide range of services, from direct participation in hostilities to hostilities. complex operations to prevent social threats and intimidate citizens' civic initiatives in order to ensure the governance of a particular person or party.

The purpose of hiring private military and security companies varies from region to region and state to state. In addition to ensuring the authority of a particular political regime, non-state actors are deployed in countries such as Syria to assist local forces in the process of proper training and providing weapons and ammunition for hostilities against ISIS. In such countries, private military and security companies are contracted as the direct involvement of the state in such actions would most likely be politically suspicious and reprehensible under international humanitarian law.

Since the second half of the twentieth century, in interstate military relations, there has been a tendency for Western states to move from direct to indirect participation in armed conflicts, a fact generated by the desire to circumvent the rules of international law, globalization, state policy in the

spirit of “shock therapy” and neoliberalism. Private Military and Security Companies (hereinafter - PMSC) have become an instrument in this regard¹.

Consequently, due to the high costs for the services of the “private army”, their main customers are states, transnational corporations, intergovernmental and non-governmental organizations. The Private Military Companies are trying to lobby their interests so as to secure as much of the UN’s peacekeeping missions as possible, as this opens up new opportunities and perspectives for them².

First, it should be noted that there is not a unique definition accepted for private military companies. For example, Professor A.G. Volevodz characterizes private military and security companies as “private organizations that provide military and security services to individuals and legal entities, as well as to states, on a contract basis. At the same time, military services mean combat operations, strategic planning, intelligence gathering, operational or logistical support, training of military personnel, material and technical support”³.

More often, researchers focus specifically on the ethical nature of PMSC activities and believe that these new actors in international relations almost always act in the interests of the state, follow the same plans and pursue the same goals as regular armies, and at the same time use more many funds to achieve the same goals⁴.

Another definition of it would be: “A private military company is a registered, highly profitable private commercial structure, made up of highly qualified specialists, controlled by the state and working in the interest of the state, and this is its fundamental difference from the classic detachments of mercenaries and terrorists”⁵.

Many of the definitions of private military and security companies proposed so far are either too broad or too detailed, but do not cover all aspects specific to the activities of the structures we are analyzing⁶.

There is a general pattern of escalating conflicts worldwide, however, there are areas that show a specific development of armed conflict, such as in Syria. Since May 2013, an increase in military activities may be seen in Syria. Historically, contemporary hostilities in Syria began with the Baath Party’s rise to power through the government’s reversal. The coup d’état took place in 1964. In 1970, Defense Minister Hafez al-Assad ensured his power and introduced himself to the international community as president of Syria. The president held this position until 2000, when he passed away.

The former defense minister has used the services of private actors as well as private military security companies to secure what is now known as the longest-running governing regime since Ottoman reign in Syria⁷. The president has ensured the internal stability of the state through international military and private security companies.

Currently, the government regime in Syria and the system of maintaining public order and law have become even tougher. It was created, maintained and used exclusively for the purpose of intimidating citizens. There are more than 17 police and intelligence structures that supervise and control the Syrian people. There is no freedom of expression in this state, and all institutions and agencies are controlled by the government.

¹ Романчук С.И. Частные военные компании на службе миротворчества. В: Вестник университета Россия и мир в условиях глобализации, 2013, Раздел VI, с. 223

² Пономарев В.В. Частные военные компании: агенты стратегии не прямых действий. В: Азимут научных исследований: экономика и управление. 2019. Т. 8. № 2(27), с. 28.

³ Волеводз А.Г. О международных инициативах в сфере правового регулирования деятельности частных военных и охранных компаний. В: Международное уголовное право и международная юстиция, 2009, №1, с. 15.

⁴ Курьлев К.П., Мартыненко Е.В., Пархитыко Н.П., Станис Д.В. Феномен частных военных компаний в военно-силовой политике государств в XXI в. В: Вестник международных организаций, Т. 12, № 4, 2017, с. 131.

⁵ Цепков Н. Частные военные компании: краткий обзор мирового и российского регулирования. В: Информационно-правовой портал «Закон.ру»/ Международное право, 2015. [on-line]. [accessed 05.11.2021]. Available on Internet: <URL: https://zakon.ru/blog/2015/12/14/chastnye_voennye_kompanii_kratkij_obzor_mirovogo_i_rossijskogo_regulirovaniya>.

⁶ Михайленко А. Н. Регулирование деятельности частных военных и охранных компаний в зонах вооруженных конфликтов. Москва: ПАГС, 2010. с.16-23.

⁷ Staff Writer, Hafez al-Assad Obituary, THE GUARDIAN, Jun. 15, 2000, [on-line]. [accessed 05.11.2021]. Available on Internet: <URL: <http://www.guardian.co.uk/theguardian/2000/jun/15/guardianweekly.guardianweekly1>>.

Since July 10th, 2010, the next president of Syria, after the death of Hafez al-Assad, became his son, Bashar al-Assad, who hired private military structures, continuing his father's habits. The purpose of the contracted military actors is to ensure that Syria remains equally non-existent for international society, socially, economically and politically¹.

Using the services of private military and security companies to avoid liability for serious violations of international humanitarian law. For the purposes of this study, we are going to analyze the “national” origin of each individual PMSC, as “even with their apparent commercial autonomy, their actions are in direct political dependence on the interests of the state in the world arena”². Indeed, more and more states, relying on private companies, may extensively use the military force, effectively absolving themselves of any liability and evading international humanitarian law. An example of this is Storm Operation, which was undertaken by the Croatian Armed Forces with strong support from the Military Professional Resources Incorporated (MPRI)³. There are suspicions that Croatia not only was able to carry out this decisive operation against the Serbs independently in 1995, but it did not even have the funds to pay for “MPRI” services. This means that the United States effectively destroyed the Serbian enclave in Croatia with the help of MPRI, placing entire moral liability on Croatia⁴.

Therefore, there are known cases of private military service providers recruited and funded by the United States, concentrated in Syria, in order to support, train and develop an appropriate political and military opposition at the national level⁵. Meanwhile, however, Russia is providing equipment and services to private military actors to prepare for and support the Al-Assad regime. These are just few examples of how private military and security companies are fulfilling their goals in accordance with their agreements with the governments that recruited them. While the effect of involving private military actors in conflict areas is expected to be positive, it is in fact detrimental and disrespects the provisions of international humanitarian law, when these private actors are maliciously used by governments for illegal purposes.

In situations where private military and security companies are recruited to reverse local governments, such as the situation of states that finance and support various non-state actors in the armed conflict in Syria, the states involved are willing to take the victory, if necessary, and to avoid any liability and violation of international humanitarian law associated with military operations that ensure this success. Moreover, in the case of the fight against the government’s reverse, the Syrian authorities cannot send their own national military troops due to a possible international diplomatic and political conflict, in case of failure of operations.

According to D. Tipling, a US Air Force officer and adviser on relations with the Air Force, private military companies are “corporations of civilian employees who, under an agreement with the state, provide military service, support and assistance, both domestically and outside its territories”⁶.

In this regard, a study group led by a doctor of technical sciences, the head of the Department of Experts and Analysis of the Main Operations Directorate of the General Staff of the Armed Forces of

¹ Manfreda P., Syrian Uprising, Middle East Issues, [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: <URL: <http://middleeast.about.com/od/syria/tp/Syrian-Uprising.htm>>

Redazione, S. S., Inside Bashar Al-Assad's mind, SIRIALIBANO, Jan. 30, 2012, [on-line]. [accessed 05.11.2021]. Available on Internet: <URL: <http://www.sirialibano.com/siria-2/syria-inside-bashar-al-assads-mind.html>>.

² Курьлев К.П., и др. Феномен частных военных компаний в военно-силовой политике государств в XXI в., с. 131.

³ Clover Ch. US military trained Georgian commandos. In: The Financial Times. 09/05/2008. [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: [URL:https://www.ft.com/content/bdff9a6-7b71-11dd-b839-000077b07658](https://www.ft.com/content/bdff9a6-7b71-11dd-b839-000077b07658).

⁴ Кашников Б.Н. Частные военные компании и теория справедливых войн. В: Российский научный журнал. Рязанский институт экономических, правовых, политических и социологических исследований и экспертиз, 2011. 83-94 с.

⁵ Shear M. D., Cooper H. Schmitt E., Obama Administration Ends Effort to Train Syrians to Combat ISIS, N.Y. TIMES, Oct. 9, 2015, [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: <URL: <http://www.nytimes.com/2015/10/10/world/middleeast/pentagon-program-islamic-state-syria.html>>.

⁶ Tipling D. The Military Extraterritorial Jurisdiction Act and Its Implications for Private Military Companies. In: Bepress Legal Series, 2006, p. 11.

the Russian Federation, S.P. Belokonya argues that, in most cases, the main client of the PMSC is the state, and thus companies “registered in the territory of the state are, in fact, a kind of state structure and serve as an instrument of foreign policy of that state”¹.

Due to *jus ad bellum* provisions, political conjunctures and national normative provisions, states such as Syria prefer to send private military troops to engage in hostilities rather than use their own national military structures. In this way, governments ensure that no legal responsibility is assigned to them, even if they hire private actors to carry out military operations.

States acting through private actors are not immune to the constraints established by *jus ad bellum*. The International Court of Justice in Nicaragua has found that “the mere provision of funds to the insurgent, although it is undoubtedly an act of intervention in Nicaragua’s internal affairs, is not in itself equivalent to the use of force”².

However, the Court indicated that “the organization or encouragement of the organization of irregular forces or armed forces ... for incursion into the territory of another state” and “participation in acts of civil conflict ... in another state” may, in certain circumstances, be qualified as infringing the prohibition of customary law on the use of force and the provisions of UN General Assembly Resolution 2625 (XXV)³.

The possible infringement of the article 2 (4) of the UN Charter⁴ has not been raised before the Court, but the same logic would suggest that this ban should be complied with under the provisions of the UN Charter on the use of force.

In this regard, the Draft Articles on the Responsibility of States for Illegal Acts at the International Level state: “The conduct of any state body shall be considered an act of that State in accordance with international law, whether the body exercises legislative, executive, judicial or any other functions. A body includes any person or entity that has that status in accordance with the domestic law of the State”⁵.

Therefore, any action accomplished by the armed forces of the state should be assigned to the government. In other words, all the hostilities undertaken by the military forces, even if they are *ultra vires*, would be associated with the employing government. Thus, this would mean that if a military man committed violence and abusive crimes, the government could be held liable for the actions of this military.

From the perspective of the international law provisions in general and international humanitarian law in particular, in this case the government of the state on whose territory the hostilities take place in an armed conflict risks being brought to international liability. If a state deploys its own military troops in an armed conflict, the rules governing the conduct of troops would be the law applicable to international armed conflict. These rules are stricter than the rules governing the actions of private military actors in hostilities in times of non-international armed conflict.

In other words, private military actors must not assume captured soldiers and grant them the status of prisoners of war, whose rights are enshrined in the III Geneva Convention, however, they are obliged to comply with the provisions of the article 3 of the Geneva Conventions⁶. Therefore, using

¹ Белоконь С.П., Бытѣев А.В., Смирнова Л.А. Частные военные компании: мировой исторический опыт и современные перспективы для России. В: Редакционно-издательский центр «Красная звезда» Министерства обороны Российской Федерации, 2015, с. 64.

² I.C.J. Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Judgment, 27.06.1986, p. 228 [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: [URL:http://www.derechos.org/nizkor/aggression/doc/nicaragua.html](http://www.derechos.org/nizkor/aggression/doc/nicaragua.html).

³ UN General Assembly Resolution 2625 (XXV) A/RES/2625 (XXV)24 October 1970 Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: <URL: https://treaties.un.org/doc/source/docs/A_RES_2625-Eng.pdf>.

⁴ Charter of United Nations, signed on 26 June 1945, San Francisco, USA, art. 2 (4) [online]. [accessed 05.11.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.un.org/en/sections/un-charter/un-charter-full-text/>>.

⁵ Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, 2001, art. 4. [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: [URL:https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf](https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf).

⁶ Geneva Convention relative to the treatment of prisoners of war, august 12, 1949, art. 3 [on-line]. [accessed 25.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-0173.pdf>>.

the services of military and private security companies for the armed conflict in Syria is a more effective and attractive alternative for the current government. Moreover, instead of using national troops, the government pays private actors to fight for the government.

As such, the Syrian government has indicated its intention to use private military and security companies as government representatives to carry out tasks that are prohibited by international humanitarian law. Therefore, in situations where violence and physical abuse are necessary, the Syrian government chooses to use the services of private actors to carry out some illegal missions, which would generate state liability for these violations of international humanitarian law.

Moreover, in modern conditions, it is much easier for the state to sign a contract with a private company to settle specific problems than to use its own national armed forces, and sometimes even cheaper. The use of the PMSC “gives to the military direction of the state’s foreign policy immunity from the rules of international law”¹.

The private military companies may also be considered transnational companies, as they consist of complex networks with a large number of representations, ready to operate simultaneously or sequentially in several regions of the world².

In this regard, Konovalov I.P., military engineer and journalist, director of the Center for Strategic Conjecture and publicist, Valetsky O.V., participant in the wars on the territory of the former Yugoslavia, consider that: “Private military companies are official military business structures”³. The phenomenon of private military companies is particularly acute in the field of world policy, as it is possible that such organizations are not held liable through the provisions of national and international law and follow exclusively the principle of making a profit, like any international business. These structures can operate both for the benefit of one state and exclusively for the benefit of another transnational corporation, even against the state of origin⁴.

Lack of an effective control mechanism over the actions of PMSC employees. The results of the actions performed by private actors during the Syrian hostilities encourage the national government not to control or restrict the actions of private partners in order to ensure that their actions do not infringe the provisions of international humanitarian law. In fact, after recruitment, the Syrian government does not provide instructions and/or training of any kind on compliance with international rules. Providing such training would associate the actions of private military and security companies with the contracting state and generate its liability for its actions, so the government keeps its distance when it comes to private military and security companies.

PMSC have internal documents that regulate their activities. They are based on the 2010 International Code of Conduct⁵ for Private Military and Security Companies. This document is not unique and, in essence, only reiterates the recommendations set out in the Montreux document. However, its importance should not be underestimated - it is important for the creation of a primary legal framework and the voluntary development of the services quality culture provided under the PMSC, which will ensure the development of more effective ways to regulate this type of service.

Depending on the attitude towards PMSC, the specialists in the field divide the states into 3 categories:

1. States that have established an “exclusive monopoly” on the use of force (eg. Belgium);
2. States that allow certain exceptions to the “exclusive monopoly” on the use of force (eg. Russia);

¹ Белоконь С.П., Бытьев А.В., Смирнова Л.А. Частные военные компании: мировой исторический опыт и современные перспективы для России, с. 64.

² Романчук С.И. Частные военные компании на службе миротворчества, с. 226.

³ Сибилева О.П. Деятельность частных военных компаний в современных вооруженных конфликтах как вызов международному гуманитарному праву. В: Военно-теоретический журнал Министерства Обороны Российской Федерации «Военная мысль», 2016. [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: <URL: <https://vm.ric.mil.ru/Stati/item/117182/>>.

⁴ Веселов Ю.А. История и роль ЧВК в современной мировой политике. В: Мировая политика, 2021, № 3, с. 21. [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: <URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=33590>.

⁵ The International Code of Conduct for Private Security Service Providers, 09.11.2010 [on-line]. [accessed 25.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://icoca.ch/the-code/>>.

3. States that accept a “limited monopoly” on the use of force (eg. the United States)¹.

The situation in Syria is the perfect example of situations in which a state tries to reverse the current government by using private military companies. Under normal circumstances, the government should train private contractors to limit their strength during armed violence, to capture rather than kill, to avoid torture and for any situations related to detention - the procedure would be in strict accordance with customary rules.

Thus, providing such training, the state would:

a) recognize that the recruiting party is directly involved in reversing the government and

b) could impute strict liability to the government for any illegal actions taken by non-state actors.

In this case, the liability lies on the state that contracted these services.

Substantial increase in demand for the services of private military and security companies.

We live in an era where wars are no longer fought by countries and their national armies, but rather by third parties who want to engage in armed hostilities for generous payment. Currently, there are not on the international arena any armed conflict between the world's powers, and armed incidents between countries are declining². The top 3 countries that provide services and personnel to private military companies are the United States, China and Russia. It's no secret that the United States has become known for providing private military and security services, support and personnel for escalating conflicts in grey areas such as Iraq and Afghanistan. One of the most well-known private military service providers is a company called Blackwater, which has gained international recognition after a fatal incident.

This happened on September 16th, 2007, when an American diplomatic group, protected by Blackwater, was moving to Nisour Square in Baghdad and killed about 17 Iraqi civilians and injured another 20 as a result of the bomb squad³. This private military company is by far the only American company of its kind. Competing companies are Spear Operations Group, known for its private military and security services to the Yemeni government, which allegedly took part in political assassinations and armed civil disputes, and DynCorp, which provides mainly support, logistics and training services⁴ or its competitor - Constellis.

Similarly, Russia has a significant presence in the private military services market. The latest international military developments support the idea that private military companies in the Russian Federation are experiencing an increase in demand for services worldwide. Specifically, Russia's involvement in the Syrian conflict is probably the most notable incident, in which the Wagner Group, a globally recognized private military company, was contracted by the Syrian state authorities for direct participation in the armed conflict in Syria. The Wagner Group's commitment involved action against US special operations forces, killing over 200 Russian soldiers⁵.

This Russian private military company is recognized for its operations in countries similar to Syria, such as Ukraine, where Russia has supported separatist forces and fought against the Ukrainian government; as well as through its military support and training services to the Syrian rebels⁶, the

¹ Волеводз А. Г. Проблемы, принципы и перспективы регулирования деятельности частных военных и охранных предприятий. В: Вестник МГИМО Университета. 2010, № 3 (12), с.81.

² Patrikarakos D., War in 140 Characters: How Social Media is Reshaping Conflict in the Twenty-First Century. Basic Books: Illustrated edition, November 14, 2017, 320 p.

³ Scahill J., Blackwater: The Rise of the World's Most Powerful Mercenary Army. Bold Type Books, 1st edition, May 27, 2008, 561 p.

⁴ Roston A., A Middle East Monarchy Hired American Ex-Soldiers to Kill Its Political Enemies. This Could Be the Future of War, BUZZFEED NEWS, oct. 16, 2018. [on-line]. [accessed 25.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/aramroston/mercenaries-assassination-us-yemen-uae-spear-golan-dahlan>>

Clark J., Ex-US Special Ops Were Reportedly Hired to Assassinate Yemeni Political Figures, TASK & PURPOSE: BULLET POINTS, [on-line]. [accessed 25.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://taskandpurpose.com/bulletpoints/yemen-special-ops-hits>>

⁵ Sukhankin S., Continuing War by Other Means: The Case of Wagner, Russia's Premier Private Military Company in the Middle East, THE JAMESTOWN FOUNDATION: RUSSIA IN THE MIDDLE EAST 10, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://jamestown.org/program/continuing-war-by-other-means-the-case-of-wagner-russias-premier-private-military-company-in-the-middle-east/>>

⁶ Caleb M. Larson, Wagner: A Closer Look at Russian Private Security and Military Enterprise, OFFIZIERE.CH, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.offiziere.ch/?p=34979>>

Central African Republic¹, Sudan², Libya³, Mozambique⁴ or possibly Venezuela. Initially, the Russian private military contractors had a failed start, through the operation of the Slavonic Corporation, which was sent to Syria to support and sustain the current regime. However, with the success of the Wagner Group, the industry of Russian private military and security companies is growing rapidly due to increasing international demand for this type of service.

The vertiginous demand for the services and personnel of private military and security companies has attracted the attention of large Chinese investors and entrepreneurs. One of the internationally recognized Chinese private military companies is FSG, also known as the Frontier Service Group, which was created by the well-known E. Price after leaving the American company, Blackwater⁵. On its website, FSG states that, among its services, it provides “integrated security, logistics, insurance and infrastructure services” for countries geographically located in SE Asia, the Middle East, North Africa, Sub-Saharan Africa, Central and South Asia⁶.

FSG is one of many examples in which the private military company was funded by Chinese state-owned investment company CITIC Group, which provided FSG the capital needed to start the business in 2014 and currently controls the company’s majority stake⁷. It is not known whether FSG provides services as a competitor to Blackwater, but it was found that FSG provided the government of South Sudan and Syria the military support technology and aircraft, most likely through serious infringements of US and European Union export law⁸.

The number of “wild geese” in Syria is indeed estimated at thousands. This includes previously known military and private security companies, as well as newer ones. The American company Blackwater, known for its crimes, has changed its name and headquarters several times. In 2007, it left Iraq, it was based in the United Arab Emirates and delivered supplies from the Pentagon to Syrian insurgents. According to the Iranian press, at the beginning of 2018, it was planned that these mercenaries would enter Syria and replace the American troops in the area⁹.

In July 2019, Colonel General Sergei Rudsky mentioned in a press conference: “In addition to training insurgents, US structures in Syria are busy stealing oil facilities belonging to the legitimate Syrian government.

¹ Dionne Searcey, Gems, Warloards and Mercenaries: Russia's Playbook in Central Africa Republic, N.Y. TIMES, October, 14, 2021, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.nytimes.com/2019/09/30/world/russia-diamonds-africa-prigozhin.html>>.

² Gricius G., Russia's Wagner Group Quietly Moves into Africa, RIDDLE, October. 3, 2021, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.ridl.io/en/russia-s-wagner-group-quietly-moves-into-africa/>>.

³ Giglio M., Killing Between the Lines: Inside the Shadow War Fought by Russian Mercenaries, BUZZFEED NEWS, October. 17, 2021, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/mikegiglio/inside-wagner-mercenaries-russia-ukraine-syria-prigozhin>>.

⁴ Sof E., Seven Russian Contractors from Wagner Group Killed in an Ambush in Mozambique, SPEC OPS MAGAZINE, Sept. 1, 2021, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://special-ops.org/7-contractors-from-wagner-group-killed/>>.

⁵ Fisher M. et al., Behind Erik Prince's China Venture, THE WASHINGTON POST, September 4, 2021, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.washingtonpost.com/news/world/wp/2018/05/04/feature/a-warrior-goes-to-china-did-erik-prince-cross-a-line/>>.

⁶ Frontier Services Group, [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL: <http://www.fsgroup.com/en/aboutfsg.html>>

Adams R., Blackwater Founder Erik Prince's New Company Is Operating in Iraq, BUZZFEED NEWS, September 26, 2021, [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/rosalindadams/blackwater-erik-prince-frontier-services-group-iraq>>.

⁷ Schmidt B., Blackwater Mercenary Prince Has a New \$ 1 Trillion Chinese Boss, BLOOMBERG, September 11, 2021, [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.bloombergquint.com/politics/blackwater-mercenary-prince-has-a-new-1-trillion-chinese-boss>>.

⁸ Scahill J., Cole M., Echo Papa Exposed, THE INTERCEPT, October 11, 2021, [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://theintercept.com/2016/04/11/blackwater-founder-erik-prince-drive-to-build-private-air-force/>>.

⁹ Blackwater training Daesh terrorists in Iraq, eyeing Syria // Tehran Times, 07 May 2019.

(URL: <https://www.tehrantimes.com/news/435566/Blackwater-training-Daesh-terrorists-in-Iraq-eyeing-Syria>).

Recently, there has been an active increase in the number of employees of US private military companies in these objects. Today, the number of PMSC mercenaries in Syria exceeds 3,500 people”¹.

The main tasks of private military and security companies are to train military units loyal to Washington, as well as to protect the oil and gas infrastructure and to ensure security”. And further: “... the leadership of the PMC is fulfilled by the Central United Command of the US Armed Forces”. It was rightly noted that PMCs are located “illegally in Syria, infringing all international rules and regulations”².

Given all of the above, it is clear that the significant demand for private military services goes hand in hand with funding and investment opportunities. Both markets have an extraordinary international perspective, especially because once the PMSC enters a particular state to support rebel hostilities, governments then hire other third-party military contractors fighting the rebels or vice versa. Thus, due to the lack of a mechanism to hold PMSC liable under international law, the direct participation in the armed conflicts of private actors in a given state generates extraordinary opportunities for them.

The need for national and international regulations on legal relations between states and private military and security companies. While governments support the behavior of private military actors, this fact highlights a number of difficulties, in particular:

- The state’s liability for the actions of private actors and
- The liability for PMSC actions that exercise elements of governmental authority, in situations where their actions are not carried out in accordance with national rules and regulations.

In the armed conflict in Syria, according to the United Nations Commission of Inquiry reports of November 2011, the private military companies were composed of more than 10,000 civilians, who carried weapons and were materially supported by the Syrian government, with the sole purpose of eliminating at all costs, any anti-government demonstration next to the national security forces³. From another point of view, in 2013, the same actors were included in government forces, but their status before that date is quite unclear. In other words, if these actors or companies were indeed agents of the Syrian government, therefore, the military actions and their consequences are attributed to the Syrian state⁴. However, no evidence to confirm such a status was provided⁵.

In 2011, Syrian political authorities began using funds and services to support the alliance of young unemployed people by distributing weapons, vehicles, protection and security certificates to their loyal people and families, who acted for the Syrian regime⁶. Here is where the conflict arises, when private military structures collaborate with the Syrian regime in order to sanction opponents, but without a specific legal authority to do so⁷. Unfortunately, similar situations of privatization of armed conflicts are encountered around the world, in third world countries, where the PMSC cooperates closely with the national regime and participates in hostilities on behalf of the regime, but in the

¹ Брифинг начальника Главного оперативного управления Генштаба Вооружённых Сил РФ генерал-полковника Сергея Рудского по ситуации в Сирии. Министерство обороны России. 29 июля 2019 года. [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL:

https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12243385KegNews>.

² Абылгазиев И. И., Война США за «мир» в Сирии. Москва: Институт внешнеполитических исследований и инициатив, 2021, с.72. Абылгазиев И. И., Война США за «мир» в Сирии. Москва: Институт внешнеполитических исследований и инициатив, 2021, с.72

³ Брифинг начальника Главного оперативного управления Генштаба Вооружённых Сил РФ генерал-полковника Сергея Рудского по ситуации в Сирии. Министерство обороны России. 29 июля 2019 года. [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL:

https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12243385KegNews>.

⁴ Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts (ARSIWA), art. 4.

⁵ ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment, feb. 26, 2007, p. 393. [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: [URL:https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf](https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf).

⁶ Lund A., Who Are the Pro-Assad Militias?, Carnegie Middle East Center, [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/59215>>.

⁷ Sullivan M., Institute for the study of war, Middle East Security Report. Hezbollah in Syria, April 2014 [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL:http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Hezbollah_Sullivan_FINAL.pdf>.

absence of legal regulations, training or support. Thus, from a strictly legal point of view, the actions of private structures cannot be attributed to the Syrian state¹.

In the Syrian hostilities, there is no evidence as for the initiation or organization of training of these contingents by the Syrian national army or of state surveillance actions in military operations during which essential infringements of the state's international responsibilities have been committed as for the human rights².

Shabbiha appears to be "responsible or accomplices in human rights abuses in Syria", including firing at peaceful protesters, shooting and killing protesters, arbitrarily detaining Syrian civilians and shooting Syrian soldiers who refused to shoot at peaceful demonstrations³.

Their membership in Syrian government structures is a problem due to the nature of the armed operations carried out by these phantom participants during the Syrian hostilities, as private actors present themselves as acting with a special sense of total impunity⁴. Because of this situation, it is clear that private actors exercised a kind of public positions in Syrian society before being included in Syrian government forces. These participants in the hostilities acted next to the state security forces, accomplishing law enforcement functions on behalf of the Syrian regime, but no evidence was identified or presented about their training, preparation by the state, in accordance with Syrian law.

Therefore, to date, no effective legal mechanisms have been created to determine the status of PMSC and their employees, either at international or regional level. At the national level, in some countries (eg. the United States), the situation is somewhat different - there is legislation governing the status and activities of the PMSC. In some countries, PMSC activities are completely banned, in some (for example, in Russia) PMSC are in a legal vacuum - in a kind of "grey area" when they are not directly banned, but their activities are not expressly regulated. The lack of effective regulatory mechanisms at all levels generates a lack of certainty regarding the establishment of the legal status of PMSC employees as combatants or non-combatants. This, in turn, causes a number of difficulties⁵.

The probability of negative consequences for using the services of private military and security companies depends to a large extent on the level of development of the regulatory basis that would regulate these activities and on the development of a democratic control mechanism over them. The transparency of state budget articles on the defense sector, including special services, should be a precondition when deciding to legalize the activities of such companies. Otherwise, a number of negative consequences can be caused and the level of corruption in this area increases.

If in the first stage of the development of mercenaries, the demand for these services from the part of the states was caused by the lack of funds to maintain their own regular army, then in the current stage, the revival of demand for services provided by mercenaries in a qualitatively different form is caused by a number of factors associated with globalization processes. Most likely, this trend will be long-term, which requires constant attention to this phenomenon⁶.

Conclusions. The globalization is leading to the transformation of armed conflict and the demand for third parties to provide strength, training and equipment. The reason why the private military

¹ Najjar F., Iraq's Second Army: Who Are They, What Do They Want?, AL JAZEERA Nov., 15.2017, [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: [URL:https://www.aljazeera.com/news/2017/10/31/iraqs-second-army-who-are-they-what-do-they-want/](https://www.aljazeera.com/news/2017/10/31/iraqs-second-army-who-are-they-what-do-they-want/).

² ICJ Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Judgment, 27.06.1986, p. 115 [on-line]. [accessed 08.11.2021]. Available on Internet: [URL:http://www.derechos.org/nizkor/aggression/doc/nicaragua.html](http://www.derechos.org/nizkor/aggression/doc/nicaragua.html).

³ U.S. Department of the Treasury. Treasury Sanctions Al-Nusra Front Leadership in Syria and Militias Supporting the Asad Regime. 12/11/2012 on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: [URL:https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/pages/tg1797.aspx](https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/pages/tg1797.aspx).

⁴ UN, Human Rights Council, Rep. of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex V, U.N. Doc. A/HRC/22/59, [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL: http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/A.HRC.22.59_en.pdf.

⁵ Неелов В.М. Частные военные компании. Терминология, правовой статус и классификация деятельности. В: Вопросы духовной культуры, с. 154-159.

⁶ Золотарёв П. С. Военное наёмничество: особенности возрождения в XXI веке. В: Россия и Америка в XXI веке, Выпуск № 2, 2019 [on-line]. [accessed 31.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://rusus.jes.su/s207054760005943-4-1/>.

industry is expanding is because private actors avoid liability under international humanitarian law and present themselves as an extraordinary business opportunity that generates substantial revenue.

Meanwhile, the growing number of private actors present in Syria is turning the country's territory into areas of hostilities, in which they frequently fight against each other because of the opposing interests of the contracting states.

The activity of private military and security companies in third world countries, such as Syria, is meant to inhibit political opponents and/or ensure the authority of a regime.

In this line of thought, there is very little chance that the Syrian government will ever consider restricting or controlling the activity of private military and security contractors, as this would make the Syrian state liable for serious infringements of the international humanitarian law rules by them. Also, the more vague and superficial the relationship between the state and the PMSC is – much less the Syrian society knows about the government's collaboration with private military actors in order to carry out military actions in hostilities.

Bibliography:

1. Adams R., Blackwater Founder Erik Prince's New Company Is Operating in Iraq, BUZZFEED NEWS, September 26, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/rosalindadams/blackwater-erik-prince-frontier-services-group-iraq>> [Accessed 31.10.2021].
2. Blackwater training Daesh terrorists in Iraq, eyeing Syria. Tehran Times, 07 May 2019. [on-line]. Available on Internet: [URL:https://www.tehrantimes.com/news/435566/Blackwater-training-Daesh-terrorists-in-Iraq-eyeing-Syria](https://www.tehrantimes.com/news/435566/Blackwater-training-Daesh-terrorists-in-Iraq-eyeing-Syria) [Accessed 31.10.2021].
3. Blanford N., The Battle for Qusayr: How the Syrian Regime and Hizb Allah Tipped the Balance, CTC Sentinel, Aug. 2013, at 18-22, [on-line]. Available on Internet: <URL: <http://ctc.usma.edu/app/uploads/2013/08/CTCSentinel-Vol6Iss86.pdf>> [Accessed 29.10.2021].
4. Caleb M. Larson, Wagner: A Closer Look at Russian Private Security and Military Enterprise, OFFIZIERE.CH, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.offiziere.ch/?p=34979>> [Accessed 29.10.2021].
5. Charter of United Nations, signed on 26 June 1945, San Francisco, USA. [online]. Available on Internet: <URL: <https://www.un.org/en/sections/un-charter/un-charter-full-text/>> [Accessed 05.11.2021].
6. Clark J., Ex-US Special Ops Were Reportedly Hired to Assassinate Yemeni Political Figures, TASK & PURPOSE: BULLET POINTS, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://taskandpurpose.com/bulletpoints/yemen-special-ops-hits>> [Accessed 25.10.2021].
7. Clover Ch. US military trained Georgian commandos. In: The Financial Times. Sept. 5, 2008. [on-line]. Available on Internet: [URL:https://www.ft.com/content/bdff9a6-7b71-11dd-b839-000077b07658](https://www.ft.com/content/bdff9a6-7b71-11dd-b839-000077b07658) [Accessed 08.11.2021].
8. Dionne Searcey, Gems, Warlords and Mercenaries: Russia's Playbook in Central Africa Republic, N.Y. TIMES, October, 14, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.nytimes.com/2019/09/30/world/russia-diamonds-africa-prigozhin.html>> [Accessed 29.10.2021].
9. Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, 2001, (ARSIWA) [on-line]. Available on Internet: [URL:https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf](https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf) [Accessed 08.11.2021].
10. Fisher M. et al., Behind Erik Prince's China Venture, THE WASHINGTON POST, September 4, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.washingtonpost.com/news/world/wp/2018/05/04/feature/a-warrior-goes-to-china-did-erik-prince-cross-a-line/>> [Accessed 29.10.2021].
11. Frontier Services Group, [on-line]. Available on Internet: <URL: <http://www.fsgroup.com/en/aboutfsg.html>> [Accessed 31.10.2021].
12. Geneva Convention relative to the treatment of prisoners of war, august 12, 1949. [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-0173.pdf>> [Accessed 25.10.2021].
13. Gricius G., Russia's Wagner Group Quietly Moves into Africa, RIDDLE, October. 3, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.ridl.io/en/russia-s-wagner-group-quietly-moves-into-africa/>> [Accessed 29.10.2021].

14. Giglio M., Killing Between the Lines: Inside the Shadow War Fought by Russian Mercenaries, BUZZFEED NEWS, October. 17, 2021, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/mikegiglio/inside-wagner-mercenaries-russia-ukraine-syria-prigozhin>> [Accessed 29.10.2021].
15. ICJ Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Judgment, 27.06.1986, p. 228 [on-line]. Available on Internet: [URL:http://www.derechos.org/nizkor/aggression/doc/nicaragua.html](http://www.derechos.org/nizkor/aggression/doc/nicaragua.html) [Accessed 08.11.2021].
16. ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment, feb. 26, 2007. [on-line]. Available on Internet: [URL:https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf](https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf) [Accessed 31.10.2021].
17. Lund A., Who Are the Pro-Assad Militias?, Carnegie Middle East Center, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/59215>> [Accessed 31.10.2021].
18. Manfreda P., Syrian Uprising, Middle East Issues, [on-line]. Available on Internet: <URL: <http://middleeast.about.com/od/syria/tp/Syrian-Uprising.htm>> [Accessed 08.11.2021].
19. Redazione, S. S., Inside Bashar Al-Assad's mind, SIRIALIBANO, Jan. 30, 2012, [on-line]. Available on Internet: <URL:<http://www.sirialibano.com/siria-2/syria-inside-bashar-al-assads-mind.html>> [Accessed 05.11.2021].
20. Najjar F., Iraq's Second Army: Who Are They, What Do They Want?, AL JAZEERA Nov., 15.2017, [on-line]. Available on Internet: [URL:https://www.aljazeera.com/news/2017/10/31/iraqs-second-army-who-are-they-what-do-they-want/](https://www.aljazeera.com/news/2017/10/31/iraqs-second-army-who-are-they-what-do-they-want/) [Accessed 31.10.2021].
21. Patrikarakos D., War in 140 Characters: How Social Media is Reshaping Conflict in the Twenty-First Century. Basic Books: Illustrated edition, November 14, 2017, 320 p.
22. Roston A., A Middle East Monarchy Hired American Ex-Soldiers to Kill Its Political Enemies. This Could Be the Future of War, BUZZFEED NEWS, oct. 16, 2018. [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/aramroston/mercenaries-assassination-us-yemen-uae-spear-golan-dahlan>> [Accessed 25.10.2021].
23. Scahill J., Cole M., Echo Papa Exposed, THE INTERCEPT, October 11, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://theintercept.com/2016/04/11/blackwater-founder-erik-prince-drive-to-build-private-air-force/>> [Accessed 31.10.2021].
24. Scahill J., Blackwater: The Rise of the World's Most Powerful Mercenary Army. Bold Type Books, 1st edition, May 27, 2008, 561 p.
25. Schmidt B., Blackwater Mercenary Prince Has a New \$ 1 Trillion Chinese Boss, BLOOMBERG, September 11, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.bloombergquint.com/politics/blackwater-mercenary-prince-has-a-new-1-trillion-chinese-boss>> [Accessed 31.10.2021].
26. Shear M. D., Cooper H. Schmitt E., Obama Administration Ends Effort to Train Syrians to Combat ISIS, N.Y. TIMES, Oct. 9, 2015, [on-line]. Available on Internet: <URL:<http://www.nytimes.com/2015/10/10/world/middleeast/pentagon-program-islamic-state-syria.html>> [Accessed 08.11.2021].
27. Sof E., Seven Russian Contractors from Wagner Group Killed in an Ambush in Mozambique, SPEC OPS MAGAZINE, Sept. 1, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://special-ops.org/7-contractors-from-wagner-group-killed/>> [Accessed 29.10.2021].
28. Staff Writer, Hafez al-Assad Obituary, THE GUARDIAN, Jun. 15, 2000, [on-line]. Available on Internet: <URL: <http://www.guardian.co.uk/theguardian/2000/jun/15/guardianweekly.guardianweekly1>> [Accessed 05.11.2021].
29. Sukhankin S., Continuing War by Other Means': The Case of Wagner, Russia's Premier Private Military Company in the Middle East, THE JAMESTOWN FOUNDATION: RUSSIA IN THE MIDDLE EAST 10, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://jamestown.org/program/continuing-war-by-other-means-the-case-of-wagner-russias-premier-private-military-company-in-the-middle-east/>> [Accessed 29.10.2021].
30. Sullivan M., Institute for the study of war, Middle East Security Report. Hezbollah in Syria, April 2014 [on-line]. Available on Internet: <URL:http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Hezbollah_Sullivan_FINAL.pdf> [Accessed 31.10.2021].
31. Tipling D. The Military Extraterritorial Jurisdiction Act and Its Implications for Private Military Companies. In: Bepress Legal Series, 2006. 33 p.

32. The International Code of Conduct for Private Security Service Providers, 09.11.2010 [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://icoca.ch/the-code/>> [Accessed 25.10.2021].
33. UN General Assembly Resolution 2625 (XXV) A/RES/2625 (XXV) 24 October 1970 Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations [on-line]. Available on Internet: <URL: https://treaties.un.org/doc/source/docs/A_RES_2625-Eng.pdf> [Accessed 08.11.2021].
34. UN, Human Rights Council, Rep. of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, Doc. A/HRC/S-17/2/Add.1, Nov. 23, 2011, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://undocs.org/en/A/HRC/S-17/2/Add.1>> [Accessed 31.10.2021].
35. UN, Human Rights Council, Rep. of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex V, U.N. Doc. A/HRC/22/59, [on-line]. Available on Internet: <URL: http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/A.HRC.22.59_en.pdf> [Accessed 31.10.2021].
36. U.S. Department of the Treasury. Treasury Sanctions Al-Nusrah Front Leadership in Syria and Militias Supporting the Asad Regime. 12/11/2012 on-line]. Available on Internet: URL:<https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/pages/tg1797.aspx> [Accessed 31.10.2021].
37. Абылгазиев И. И Война США за «мир» в Сирии. Москва: Институт внешнеполитических исследований и инициатив, 2021, 96 с.
38. Белоконь С.П., Бытёв А.В., Смирнова Л.А. Частные военные компании: мировой исторический опыт и современные перспективы для России. В: Редакционно-издательский центр «Красная звезда» Министерства обороны Российской Федерации, 2015. 60-67 с.
39. Брифинг начальника Главного оперативного управления Генштаба Вооружённых Сил РФ генерал-полковника Сергея Рудского по ситуации в Сирии. Министерство обороны России. 29 июля 2019 года. [on-line]. Available on Internet: URL:https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12243385KegNews [Accessed 31.10.2021].
40. Веселов Ю.А. История и роль ЧВК в современной мировой политике. В: Мировая политика, 2021, № 3, с. 19 - 40. [on-line]. Available on Internet: <URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=33590> [Accessed 08.11.2021].
41. Волеводз А.Г. О международных инициативах в сфере правового регулирования деятельности частных военных и охранных компаний. В: Международное уголовное право и международная юстиция, 2009, №1, с. 12-17
42. Волеводз А. Г. Проблемы, принципы и перспективы регулирования деятельности частных военных и охранных предприятий. В: Вестник МГИМО Университета. 2010, № 3 (12), с.78-88.
43. Золотарёв П. С. Военное наёмничество: особенности возрождения в XXI веке. В: Россия и Америка в XXI веке, Выпуск № 2, 2019 [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://rusus.jes.su/s207054760005943-4-1/>> [Accessed 31.10.2021].
44. Кашников Б.Н. Частные военные компании и теория справедливых войн. В: Российский научный журнал. Рязанский институт экономических, правовых, политических и социологических исследований и экспертиз, 2011. 83-94 с.
45. Курьлев К.П., Мартыненко Е.В., Пархитко Н.П., Станис Д.В. Феномен частных военных компаний в военно-силовой политике государств в XXI в.В: Вестник международных организаций, Т. 12, № 4, 2017, с. 130–149
46. Михайленко А. Н. Регулирование деятельности частных военных и охранных компаний в зонах вооруженных конфликтов. Москва: РАГС, 2010. с.16-23
47. Неелов В.М. Частные военные компании. Терминология, правовой статус и классификация деятельности. В: Вопросы духовной культуры, с. 154-159
48. Пономарев В.В. Частные военные компании: агенты стратегии не прямых действий. В: Азимут научных исследований: экономика и управление. 2019. Т. 8. № 2(27), с. 27-30
49. Романчук С.И. Частные военные компании на службе миротворчества. В: Вестник университета Россия и мир в условиях глобализации, 2013, Раздел VI, с. 222-227
50. Сибилева О.П. Деятельность частных военных компаний в современных вооруженных конфликтах как вызов международному гуманитарному праву. В: Военно-теоретический журнал Министерства Обороны Российской Федерации «Военная мысль», 2016. [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://vm.ric.mil.ru/Stati/item/117182/>> [Accessed 08.11.2021].
51. Цепков Н. Частные военные компании: краткий обзор мирового и российского регулирования. В: Информационно-правовой портал «Закон.ру»/ Международное право, 2015. [on-line]. Available on Internet: <URL:

https://zakon.ru/blog/2015/12/14/chastnye_voennye_kompanii_kratkij_obzor_mirovogo_i_rossijskogo_regulir_ovaniya [Accessed 05.11.2021].

Transliteration:

1. Adams R., Blackwater Founder Erik Prince's New Company Is Operating in Iraq, BUZZFEED NEWS, September 26, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/rosalindadams/blackwater-erik-prince-frontier-services-group-iraq>> [Accessed 31.10.2021].
2. Blackwater training Daesh terrorists in Iraq, eyeing Syria. Tehran Times, 07 May 2019. [on-line]. Available on Internet: [URL:https://www.tehrantimes.com/news/435566/Blackwater-training-Daesh-terrorists-in-Iraq-eyeing-Syria](https://www.tehrantimes.com/news/435566/Blackwater-training-Daesh-terrorists-in-Iraq-eyeing-Syria) [Accessed 31.10.2021].
3. Blanford N., The Battle for Qusayr: How the Syrian Regime and Hizb Allah Tipped the Balance, CTC Sentinel, Aug. 2013, at 18-22, [on-line]. Available on Internet: <URL: <http://ctc.usma.edu/app/uploads/2013/08/CTCSentinel-Vol6Iss86.pdf>> [Accessed 29.10.2021].
4. Caleb M. Larson, Wagner: A Closer Look at Russian Private Security and Military Enterprise, OFFIZIERE.CH, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.offiziere.ch/?p=34979>> [Accessed 29.10.2021].
5. Charter of United Nations, signed on 26 June 1945, San Francisco, USA. [online]. Available on Internet: <URL: <https://www.un.org/en/sections/un-charter/un-charter-full-text/>> [Accessed 05.11.2021].
6. Clark J., Ex-US Special Ops Were Reportedly Hired to Assassinate Yemeni Political Figures, TASK & PURPOSE: BULLET POINTS, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://taskandpurpose.com/bulletpoints/yemen-special-ops-hits>> [Accessed 25.10.2021].
7. Clover Ch. US military trained Georgian commandos. In: The Financial Times. Sept. 5, 2008. [on-line]. Available on Internet: [URL:https://www.ft.com/content/bdff9a6-7b71-11dd-b839-000077b07658](https://www.ft.com/content/bdff9a6-7b71-11dd-b839-000077b07658) [Accessed 08.11.2021].
8. Dionne Searcey, Gems, Warloards and Mercenaries: Russia's Playbook in Central Africa Republic, N.Y. TIMES, October, 14, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.nytimes.com/2019/09/30/world/russia-diamonds-africa-prigozhin.html>> [Accessed 29.10.2021].
9. Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, 2001, (ARSIWA) [on-line]. Available on Internet: [URL:https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf](https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf) [Accessed 08.11.2021].
10. Fisher M. et al., Behind Erik Prince's China Venture, THE WASHINGTON POST, September 4, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.washingtonpost.com/news/world/wp/2018/05/04/feature/a-warrior-goes-to-china-did-erik-prince-cross-a-line/>> [Accessed 29.10.2021].
11. Frontier Services Group, [on-line]. Available on Internet: <URL: <http://www.fsgroup.com/en/aboutfsg.html>> [Accessed 31.10.2021].
12. Geneva Convention relative to the treatment of prisoners of war, august 12, 1949. [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-0173.pdf>> [Accessed 25.10.2021].
13. Gricius G., Russia's Wagner Group Quietly Moves into Africa, RIDDLE, October. 3, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.ridl.io/en/russia-s-wagner-group-quietly-moves-into-africa/>> [Accessed 29.10.2021].
14. Giglio M., Killing Between the Lines: Inside the Shadow War Fought by Russian Mercenaries, BUZZFEED NEWS, October. 17, 2021, [on-line]. [accessed 29.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/mikegiglio/inside-wagner-mercenaries-russia-ukraine-syria-prigozhin>> [Accessed 29.10.2021].
15. ICJ Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Judgment, 27.06.1986, p. 228 [on-line]. Available on Internet: [URL:http://www.derechos.org/nizkor/aggression/doc/nicaragua.html](http://www.derechos.org/nizkor/aggression/doc/nicaragua.html) [Accessed 08.11.2021].
16. ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment, feb. 26, 2007. [on-line]. Available on Internet: [URL:https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf](https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/91/091-20070226-JUD-01-00-EN.pdf) [Accessed 31.10.2021].
17. Lund A., Who Are the Pro-Assad Militias?, Carnegie Middle East Center, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://carnegie-mec.org/diwan/59215>> [Accessed 31.10.2021].

18. Manfreda P., Syrian Uprising, Middle East Issues, [on-line]. Available on Internet: <URL: <http://middleeast.about.com/od/syria/tp/Syrian-Uprising.htm>> [Accessed 08.11.2021].
19. Redazione, S. S., Inside Bashar Al-Assad's mind, SIRIALIBANO, Jan. 30, 2012, [on-line]. Available on Internet: <URL:http://www.sirialibano.com/siria-2/syria-inside-bashar-al-assads-mind.html> [Accessed 05.11.2021].
20. Najjar F., Iraq's Second Army: Who Are They, What Do They Want?, AL JAZEERA Nov., 15.2017, [on-line]. Available on Internet: <URL:https://www.aljazeera.com/news/2017/10/31/iraqs-second-army-who-are-they-what-do-they-want/> [Accessed 31.10.2021].
21. Patrikarakos D., War in 140 Characters: How Social Media is Reshaping Conflict in the Twenty-First Century. Basic Books: Illustrated edition, November 14, 2017, 320 p.
22. Roston A., A Middle East Monarchy Hired American Ex-Soldiers to Kill Its Political Enemies. This Could Be the Future of War, BUZZFEED NEWS, oct. 16, 2018. [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.buzzfeednews.com/article/aramroston/mercenaries-assassination-us-yemen-uae-spear-golan-dahlan>> [Accessed 25.10.2021].
23. Scahill J., Cole M., Echo Papa Exposed, THE INTERCEPT, October 11, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://theintercept.com/2016/04/11/blackwater-founder-erik-prince-drive-to-build-private-air-force/>> [Accessed 31.10.2021].
24. Scahill J., Blackwater: The Rise of the World's Most Powerful Mercenary Army. Bold Type Books, 1st edition, May 27, 2008, 561 p.
25. Schmidt B., Blackwater Mercenary Prince Has a New \$ 1 Trillion Chinese Boss, BLOOMBERG, September 11, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://www.bloombergquint.com/politics/blackwater-mercenary-prince-has-a-new-1-trillion-chinese-boss>> [Accessed 31.10.2021].
26. Shear M. D., Cooper H. Schmitt E., Obama Administration Ends Effort to Train Syrians to Combat ISIS, N.Y. TIMES, Oct. 9, 2015, [on-line]. Available on Internet: <URL:http://www.nytimes.com/2015/10/10/world/middleeast/pentagon-program-islamic-state-syria.html> [Accessed 08.11.2021].
27. Sof E., Seven Russian Contractors from Wagner Group Killed in an Ambush in Mozambique, SPEC OPS MAGAZINE, Sept. 1, 2021, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://special-ops.org/7-contractors-from-wagner-group-killed/>> [Accessed 29.10.2021].
28. Staff Writer, Hafez al-Assad Obituary, THE GUARDIAN, Jun. 15, 2000, [on-line]. Available on Internet: <URL: <http://www.guardian.co.uk/theguardian/2000/jun/15/guardianweekly.guardianweekly1>> [Accessed 05.11.2021].
29. Sukhankin S., Continuing War by Other Means': The Case of Wagner, Russia's Premier Private Military Company in the Middle East, THE JAMESTOWN FOUNDATION: RUSSIA IN THE MIDDLE EAST 10, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://jamestown.org/program/continuing-war-by-other-means-the-case-of-wagner-russias-premier-private-military-company-in-the-middle-east/>> [Accessed 29.10.2021].
30. Sullivan M., Institute for the study of war, Middle East Security Report. Hezbollah in Syria, April 2014 [on-line]. Available on Internet: URL:http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Hezbollah_Sullivan_FINAL.pdf [Accessed 31.10.2021].
31. Tipling D. The Military Extraterritorial Jurisdiction Act and Its Implications for Private Military Companies. In: Bepress Legal Series, 2006. 33 p.
32. The International Code of Conduct for Private Security Service Providers, 09.11.2010 [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://icoca.ch/the-code/>> [Accessed 25.10.2021].
33. UN General Assembly Resolution 2625 (XXV) A/RES/2625 (XXV)24 October 1970 Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations [on-line]. Available on Internet: <URL: https://treaties.un.org/doc/source/docs/A_RES_2625-Eng.pdf> [Accessed 08.11.2021].
34. UN, Human Rights Council, Rep. of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, Doc. A/HRC/S-17/2/Add.1, Nov. 23, 2011, [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://undocs.org/en/A/HRC/S-17/2/Add.1>> [Accessed 31.10.2021].
35. UN, Human Rights Council, Rep. of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, Annex V, U.N. Doc. A/HRC/22/59, [on-line]. Available on Internet: <URL: http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/A.HRC.22.59_en.pdf> [Accessed 31.10.2021].

36. U.S. Department of the Treasury. Treasury Sanctions Al-Nusrah Front Leadership in Syria and Militias Supporting the Asad Regime. 12/11/2012 on-line]. Available on Internet: [URL:https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/pages/tg1797.aspx](https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/pages/tg1797.aspx) [Accessed 31.10.2021].
37. Abylgaziev I. I Vojna SSHA za «mir» v Sirii. Moskva: Institut vneshnepoliticheskikh issledovanij i iniciativ, 2021, 96 s.
38. Belokon' S.P., Byt'ev A.V., Smirnova L.A. CHastnye voennye kompanii: mirovoj istoricheskij opyt i sovremennye perspektivy dlya Rossii. V: Redakcionno-izdatel'skij centr «Krasnaya zvezda» Ministerstva oborony Rossijskoj Federacii, 2015. 60-67 s.
39. Brifing nachal'nika Glavnogo operativnogo upravleniya Genshtaba Vooruzhyonnyh Sil RF general-polkovnika Sergeya Rudskogo po situacii v Sirii. Ministerstvo oborony Rossii. 29 iyulya 2019 goda. [on-line]. Available on Internet: [URL:https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12243385KegNews](https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12243385KegNews) [Accessed 31.10.2021].
40. Veselov YU.A. Istoriya i rol' CHVK v sovremennoj mirovoj politike. V: Mirovaya politika, 2021, № 3, c. 19 - 40. [on-line]. Available on Internet: <URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=33590> [Accessed 08.11.2021].
41. Volevodz A.G. O mezhdunarodnyh iniciativah v sfere pravovogo regulirovaniya deyatel'nosti chastnyh voennyh i ohrannyh kompanij. V: Mezhdunarodnoe ugolovnoe pravo i mezhdunarodnaya yusticiya, 2009, №1, c. 12-17
42. Volevodz A. G. Problemy, principy i perspektivy regulirovaniya deyatel'nosti chastnyh voennyh i ohrannyh predpriyatij. V: Vestnik MGIMO Universiteta. 2010, № 3 (12), c.78-88.
43. Zolotaryov P. S. Voennoe nayomnichestvo: osobennosti vozrozhdeniya v XXI veke. V: Rossiya i Amerika v XXI veke, Vypusk № 2, 2019 [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://rusus.jes.su/s207054760005943-4-1/>> [Accessed 31.10.2021].
44. Kashnikov B.N. CHastnye voennye kompanii i teoriya spravedlivyh vojn. V: Rossijskij nauchnyj zhurnal. Ryazanskij institut ekonomicheskikh, pravovyh, politicheskikh i sociologicheskikh issledovanij i ekspertiz, 2011. 83-94 s.
45. Kurylev K.P., Martynenko E.V., Parhit'ko N.P., Stanis D.V. Fenomen chastnyh voennyh kompanij v voenno-silovoj politike gosudarstv v XXI v.V: Vestnik mezhdunarodnyh organizacij, T. 12, № 4, 2017, c. 130–149
46. Mihajlenko A. N. Regulirovanie deyatel'nosti chastnyh voennyh i ohrannyh kompanij v zonah vooruzhennyh konfliktov. Moskva: RAGS, 2010. c.16-23
47. Neelov V.M. CHastnye voennye kompanii. Terminologiya, pravovoj status i klassifikaciya deyatel'nosti. V: Voprosy duhovnoj kul'tury, s. 154-159
48. Ponomarev V.V. CHastnye voennye kompanii: agenty strategii nepryamyh dejstvij. V: Azimut nauchnyh issledovanij: ekonomika i upravlenie. 2019. T. 8. № 2(27), s. 27-30
49. Romanchuk S.I. CHastnye voennye kompanii na sluzhbe mirotvorchestva. V: Vestnik universiteta Rossiya i mir v usloviyah globalizacii, 2013, Razdel VI, c. 222-227
50. Sibileva O.P. Deyatel'nost' chastnyh voennyh kompanij v sovremennyh vooruzhennyh konfliktah kak vyzov mezhdunarodnomu gumanitarnomu pravu. V: Voennno-teoreticheskij zhurnal Ministerstva Oborony Rossijskoj Federacii «Voennaya mysl'», 2016. [on-line]. Available on Internet: <URL: <https://vm.ric.mil.ru/Stati/item/117182/>> [Accessed 08.11.2021].
51. Cepkov N. CHastnye voennye kompanii: kratkij obzor mirovogo i rossijskogo regulirovaniya. V: Informacionno-pravovoj portal «Zakon.ru»/ Mezhdunarodnoe pravo, 2015. [on-line]. Available on Internet: <URL: https://zakon.ru/blog/2015/12/14/chastnye_voennye_kompanii_kratkij_obzor_mirovogo_i_rossijskogo_regulirovaniya> [Accessed 05.11.2021].

Copyright©CAUIA Alexandr, ZACON Corina, 2022.

Contacts/Contacte/ Контакты:

CAUIA Alexandr.

Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM).

52 Vlaicu Parcalab street, Chisinau,

MD-2012 Republic of Moldova

E-mail: cauia.alex16@gmail.com

ZACON Corina.

Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM).

52 Vlaicu Parcalab street, Chisinau,

MD-2012 Republic of Moldova

E-mail: corinazon@mail.com

	Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений 2022, Issue 1, Volume 17, Pages 106-114. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 27. 11. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022
---	--

**TRIBUNA DISCUȚIONALĂ
THE TRIBUNE OF DISCUSSION
ДИСКУССИОННАЯ ТРИБУНА**

**EUROPEAN UNION AND THE DRAMATIC EXPERIENCE
OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC**

**UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI DRAMATICA EXPERIENȚĂ
A PANDEMIEI DE CORONAVIRUS**

**ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ И ДРАМАТИЧЕСКИЙ ОПЫТ
КОРОНАВИРУСНОЙ ПАНДЕМИИ**

POPA Anișoara* / POPA Anisoara / ПОПА Анишоара

ABSTRACT:

**THE EUROPEAN UNION AND THE DRAMATIC EXPERIENCE
OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC**

In the present investigation, we set out to address the issue of the way in which the European Union has reacted to it and try to cross to the period of the pandemic of the coronavirus and is currently in progress, dramatic experience for the whole of humanity, which is a terrible test of endurance for all types of organization, social and political, and it raises questions about the troubling about the means and methods of a response to this challenge, without a precedent of the new first in the EU, and the role of public opinion, and the philosophy of the best survival, the world of post-pandemic, the individual – society relationship in the new context, the vulnerability of human existence, its meaning, etc.

Our approach is based on the investigation of the speeches of the personalities at the head of the main European institutions, of the heads of the member states, on the analysis of the main decisions adopted at the level of the European Union since the beginning of the pandemic.

Keywords: *post-pandemic world, international (in)security, international relations, World Health Organization, European Union, fake-news, citizen rights and freedoms.*

JEL Classification: F53; H77; O52

REZUMAT:

**UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI DRAMATICA EXPERIENȚĂ
A PANDEMIEI DE CORONAVIRUS**

În prezenta investigație ne-am propus să abordăm problematica felului în care Uniunea Europeană a reacționat și încercă să traverseze perioada pandemiei de coronavirus aflată în desfășurare, experiență dramatică pentru întreaga omenire ce devine un test teribil de rezistență pentru toate tipurile de organizare socială și politică și ridică întrebări tulburătoare referitoare la mijloacele și modalitățile de răspuns la această

* **POPA Anișoara** - Doctor habilitat în Istorie, Profesor universitar, Facultatea de Istorie, Filosofii și Teologie, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, România (Galați, România). / **POPA Anisoara** - Doctor habilitated in History, University Professor, Faculty of history, philosophers and theology, "Dunărea de Jos" University, Galati, Romania (Galati, Romania). / **ПОПА Анишоара** - Доктор хабилитат истории, профессор, Факультет истории, философии и богословия, Университет "Дунэря де Жос", Галац, Румыния (Галац, Румыния). **E-mail:** anisoara.popa@ugal.ro

provocare fără precedent, la noile reșezări din interiorul UE, rolul opiniei publice și filosofia optimă de supraviețuire, configurația lumii post-pandemie, raportul individ – societate în noul context, vulnerabilitatea existenței umane, sensul ei etc.

Demersul nostru se întemeiază pe investigarea discursurilor personalităților aflate în fruntea principalelor instituții europene, ale țărilor statelor membre, pe analiza principalelor decizii adoptate la nivelul Uniunii Europene de la începutul pandemiei.

Cuvintele-cheie: *lumea post-pandemie, (in)securitate internațională, relații internaționale, Organizația Mondială a Sănătății, Uniunea Europeană, fake-news, drepturi și libertăți cetățenești.*

JEL Classification: F53; H77; O52

CZU: 327

РЕЗЮМЕ:

ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ И ДРАМАТИЧЕСКИЙ ОПЫТ ПАНДЕМИИ КОРОНАВИРУСА

В настоящем исследовании мы намеревались решить проблему того, как Европейский союз отреагировал и пытается пересечь продолжающийся период пандемии коронавируса, драматический опыт для всего человечества, который становится ужасным испытанием сопротивления для всех видов социальной и политической организации, и вызывает тревожные вопросы, касающиеся средств и способов реагирования на эту проблему без предварительного решения, новых реорганизаций внутри ЕС, роли общественного мнения и оптимальной философии выживания, конфигурации мира после пандемии и других стран., отчет индивид-общество в новом контексте, уязвимость человеческого существования, его смысл и др.

Наше ходатайство направлено на расследование выступлений личностей, находящихся на переднем крае основных европейских институтов, глав государств-членов, на анализ основных решений, принятых на уровне Европейского союза с начала пандемии.

Ключевые слова: *мир после пандемии, международная (не)безопасность, международные отношения, Всемирная организация здравоохранения, Европейский союз, поддельные новости, гражданские права и свободы.*

JEL Classification: F53; H77; O52

УДК: 327

Introducere

Debutul Crizei Pandemice de Covid 19 pare să fi luat prin surprindere societatea internațională, în ciuda avertismentelor și simulărilor anterioare¹, atât de «suspecte» din punctul de vedere al unei părți a opiniei publice internaționale.

Sentimentul de vulnerabilitate a omenirii în fața unor asemenea amenințări, de fragilitate a realizărilor științei medicale, rolul de informare și creare a atitudinilor la nivelul opiniei publice jucat de mass-media și de rețelele de socializare dar și de difuzare a fake news-urilor au tulburat puternic lumea aflată în căutarea unor puncte de sprijin, a unor repere pe care să se întemeieze acțiunea de combatere a pandemiei și, în paralel, de menținere a ordinii sociale și adaptare/reconstrucție a noii realități sociale, economice, politice.

«Revenirea la normalitate» lasă treptat loc ideii că lumea post-pandemie nu mai poate fi aceeași și ideea de adaptare se conturează treptat drept condiție a supraviețuirii individuale și colective, în același timp în care nevoia de a înțelege ce se întâmplă și spre ce ne îndreptăm începe să aducă la lumina studii despre posibile scenarii de evoluție, despre nevoia de a folosi criza pentru a reconfigura, a restarta ordinea internă și internațională².

¹ Simularea organizată în chiar luna decembrie 2019 la inițiativa lui Bill Gates care avertizase asupra posibilității unei pandemii, . Bill Gates, la CIA, Jacques Attali... ils avaient alerté sur une épidémie mondiale, online la <https://www.leparisien.fr/societe/coronavirus-bill-gates-la-cia-jacques-attali-ils-avaient-alerte-sur-une-epidemie-mondiale-23-03-2020-8285973.php>, accesat la 28.11.2021

² Pentru această perioadă de început, în literatura română, o timpurie colecție de 37 de eseuri ale unor autori români și străini a fost realizată de New Strategy Center în iulie 2020 sub titlul de *Lumea de mâine. Ce urmează* **RMDIRI, 2022, Nr. 1 (Vol. 17)** <http://www.usem.md/md/p/rmdir>

Acceptând că « lumea de după pandemie nu va mai fi – cel puțin pentru o vreme – aceeași cu cea dinainte » președintele Academiei Române, profesorul Ioan Aurel Pop, sublinia responsabilitatea intelectualilor de a nu permite ”ca schimbările să altereze lumea, s-o împingă spre criză perpetuă și suferință, ci să lucrăm cu toții, indemnă el, să fie o lume mai bună.”¹

În cele ce urmează vom analiza, din perspectiva unui observator român, aspecte privind rolul statelor membre și implicarea UE în gestionarea acestei situații fără precedent, așa cum reies ele din analiza discursurilor șefilor de stat, a conducătorilor principalelor instituții ale Uniunii Europene și vom urmări principalele măsuri care conturează eforturile UE de a gestiona solidar și eficient această criză, încercând să profilăm și impactul politic și de securitate pe care actuala criză de Covid 19 îl are pentru sistemul internațional, pentru UE și pentru România.

Statele membre și implicarea întârziată a UE în gestionarea crizei pandemice de coronavirus

Ce a uimit a fost tăcerea neașteptată, surprinzătoare și inexplicabilă a Uniunii Europene în perioada imediat următoare debutului pandemiei. În ianuarie 2020 când China a închis Regiunea Wuhan și chiar mai târziu, la începutul lui martie, la Bruxelles se discuta Cadrul Financiar Multiannual fără a se înțelege decât apoi faptul că o criză sanitară de amploare cuprinsese deja continentul și lumea.

De altfel chiar proclamarea la 11 martie 2020 a pandemiei de coronavirus de către Directorul general al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), Tedros Adhanom Ghebreyesus, considerată inițial grăbită, a fost ulterior criticată. Elementul cheie al lentorii OMS care "ar fi trebuit să utilizeze propriile evaluări de risc, fără să aștepte aprobarea țărilor cele mai afectate sau sfaturile Comitetului său de Urgență" a fost "întârzierea în identificarea probabilității de contagiare de la o persoană la alta, precum și transmiterea asimptomatică sau presimptomatică" a bolii, așa cum arăta unul dintre rapoartele Comitetului de Revizuire a Reglementărilor Internaționale de Sănătate².

Dezbaterile scot în evidență urgenta nevoie de reformare a arhitecturii multilaterale de sănătate la nivel global și de remodelare și acordare de puteri sporite OMS-ului³. În același timp, investigarea activității sale din perspectiva transparenței managementului este realizată în Parlamentul European unde reprezentantul Italiei, Marco Campomenosi, formulează chiar întrebări cu privire la măsurile pe care Comisia Europeană ar trebui să le ia față de Organizația Mondială a Sănătății pentru a solicita despăgubiri în numele UE ca urmare a ”deficiențelor culpabile” ale organizației respective⁴.

Așa cum se știe, cadrul cooperării Comisiei Europene cu OMS este creat de principiile generale, obiectivele și procedurile, inclusiv reuniunile periodice la nivel de înalți funcționari stabilite prin schimbul de scrisori din 2001, Comisia participând în calitate de observator la reuniunile anuale ale comitetului executiv al OMS și la Adunarea Mondială a Sănătății, de la Geneva, precum și la reuniunilor anuale ale Comitetului regional al OMS pentru Europa de la Copenhaga⁵. Se adaugă la acestea și cooperarea Centrului European de Prevenire și Control al Bolilor (ECDC) cu OMS în

după pandemie? Reflecții și proiectii, Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru, București: Editura Curtea Veche, 2020, urmat la scurt timp de volumul publicat în limba engleză, *Post-Pandemic World: perspectives on foreign and security policy*/ed. Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru; foreword by Wolfgang Ishinger; afterword by Mircea Geoană, București: Curtea Veche Publishing, 2020, indiciu al înscrierii în dezbaterile amplă, internațională, pe această temă; Daniel Daianu, *Economia și pandemia. Ce urmează?, Iași, Editura Polirom, 2021; Veronica Dumitrascu, Romania în contextul noii crize pandemice*, Editura: Pro Universitaria, 2021, 196 p.

¹ POP, Ioan Aurel, *Postfață la Lumea de mâine. Ce urmează după pandemie? Reflecții și proiectii*, Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru, București: Editura Curtea Veche, 2020.

² Coronavirus: OMS recunoaște lentoarea reacției sale în primele luni ale pandemiei de COVID-19 (rapoarte), în AGERPRES, din 6.05.2021, online la: <https://www.agerpres.ro/mondorama/2021/05/06/coronavirus-oms-recunoaste-lentoarea-reactiei-sale-in-primele-luni-ale-pandemiei-de-covid-19-rapoarte--708557>, accesat la 28.11.2021.

³ DUPUY, Emmanuel, *Covid-19 and the reshaping of the global order*, in *Post-Pandemic World: perspectives on foreign and security policy*/ed. Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru; foreword by Wolfgang Ishinger; afterword by Mircea Geoană, București: Curtea Veche Publishing, 2020, p.159.

⁴ Parliamentary questions, 27 april 2020, Marco Campomenosi, Question for oral answer O-000034/2020 to the Commission, online la https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/O-9-2020-000034_RO.html, accesat in 29 noiembrie 2021.

⁵ [International organisations | Sănătate publică \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/health/international-organisations/)

domeniul bolilor transmisibile.

Ideea că ”omenirea putea să preîntâmpine catastrofa de COVID” este afirmată explicit și de o comisie internațională de experți independenți¹. Se aprecia că ”o lipsă de voință politică și de solidaritate globală” a stat la baza răspunsului lent al multor guverne la începutul pandemiei datorată ”tensiunii dintre necesitatea de a proteja sănătatea publică și cea de a salva economia”, fapt care a îngreunat punerea în aplicare a restricțiilor ce serveau combaterea răspândirii coronavirusului².

Îndoieli și critici în legătură cu reacția lentă sau inefficientă, cu lipsa capacității de a acționa și/sau de a avansa soluții la criză au fost formulate, așa cum observa diplomatul român Lazăr Comănescu, la adresa organizațiilor internaționale globale sau regionale (UE sau NATO), ideea ineficienței întregului sistem instituțional constituit după al doilea război mondial fiind pusă sub semnul întrebării³.

Fapt este că în această fază de început a pandemiei, părea că statele, fiecare în parte, trebuie să rezolve pe cont propriu situația, că se revenea la paradigma statului-națiune și observații privind eficiența crescută în aceste împrejurări a unor regimuri autoritare începeau să se audă tot mai des, pornind de la necesitatea unor măsuri ferme în lupta pentru stoparea răspândirii virusului, alături de alte idei, mai nuanțate, precum cea dezvoltată ulterior, prin comparație, că statele conduse de lideri femei par să gestioneze cu mai mult succes această situație de criză. De altfel, chiar la nivelul statelor, deruta populației a fost inițial accentuată de lipsa de implicare a autorităților, de schimbarea de la o zi la alta a aprecierilor față de noua amenințare, etichetată inițial ca o simplă răceală pentru ca apoi atitudinea să se schimbe radical, trecându-se în câteva zile la lockdown⁴.

Atenția populației s-a îndreptat de la început spre conducătorii statelor căutând în discursurile lor către națiunile pe care le conduceau indicii despre ce se întâmpla. Ce știau liderii statelor mai mult decât cetățenii de rând, devine preocuparea celor care încercau să culeagă informații din analiza discursurilor acestora care să contureze un tablou cât mai apropiat de realitatea lucrurilor în desfășurare. Adevărul din spatele declarațiilor este căutat iar memoria înregistra, reținea și combina emoțional puzzle-ul frânturilor de informații, al imaginilor transmise prin mass media, pe rețelele de socializare, culese din mediul social etc.

Discursurile șefilor de stat

Organizarea acțiunii solidare pentru stoparea răspândirii virusului și nevoia de a menține o bună comunicare și informare a populației a fost dublată de nevoia de a combate ampla campanie de dezinformare și manipulare. Amenințare majoră pentru combaterea pandemiei, aceasta va deveni un instrument periculos, utilizat în noul context de actori internaționali și forțe care încercau fie prelungirea crizei pentru a putea exploata economic mediul, fie provocarea unor daune mai ridicate pentru rivali și avantaje în noua reorganizare în ierarhia puterii și influenței la nivelul sistemului mondial în schimbare.

Analști precum Emmanuel Dupuy sesizau că, în noul context, importanța pe care o capătă „factorul digital” ne face să trăim un adevărat „tsunami tehnologic”, și pe lângă actorii internaționali consacrați se impune GAFAM, cele cinci mari companii Google, Apple, Facebook, Amazon și Microsoft care devin, încă după primele luni de pandemie, mult mai bogate și ajung importanți actori non-statali cu rol global⁵.

Paradoxal, o criza sanitară în fața careia solidaritatea și acțiunea concertată la nivel global ar fi

¹ [Video Critici la adresa modului de gestionare a pandemiei | stiri.tvr.ro - Site-ul de stiri al TVR](https://stiri.tvr.ro/stiri/Video-Critici-la-adresa-modului-de-gestionare-a-pandemiei)

² *Ibidem*.

³ COMĂNESCU, Lazăr, *The European Union in the post-pandemic world*, în *Post-Pandemic World: perspectives on foreign and security policy*/ed. Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru; foreword by Wolfgang Ishinger; afterword by Mircea Geoană, București: Curtea Veche Publishing, 2020, p. 99.

⁴ Postarea pe Facebook a președintelui Iohannis din 27 februarie 2020, la o zi după descoperirea primului caz de infecție cu coronavirus, potrivit căreia ”nu există niciun motiv real de panică...acest virus provoacă în marea majoritate a cazurilor doar simptome ușoare, dureri în gât tuse și febra, ca în orice răceală”, online la <https://www.mediafax.ro/coronavirus/iohannis-dupa-primul-caz-de-coronavirus-in-romania-nu-exista-niciun-motiv-real-de-panica-acest-virus-provoaca-in-majoritatea-cazurilor-doar-simptome-usoare-dureri-in-gat-tuse-si-febra-18898952>, accesat la 28 noiembrie 2021.

⁵ DUPUY, Emmanuel, *Covid-19 and the reshaping of the global order*, în *Post-Pandemic World: perspectives on foreign and security policy*/ed. Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru; foreword by Wolfgang Ishinger; afterword by Mircea Geoană, București: Curtea Veche Publishing, 2020, p158-159.

trebuie să fie condiții ale reușitei eliminării virusului a fost gestionată în prima sa fază la nivelul statelor națiuni. Trendul naționalismului s-a accentuat în această fază a pandemiei și în condițiile incapacității de adaptare rapidă și de implicare coerentă în efortul comun a instituțiilor și organizațiilor internaționale pe buna dreptate analiști precum Antonia Colibășean vorbeau despre tendința slăbirii ”globalizării prin instituționalizare”, despre o diminuare a ”procesului de integrare globală și chiar a celui de internaționalizare, așa cum îl știm, cu reguli de drept internațional și forumuri de discuții, negociere și colaborare”¹.

Pași ai implicării instituțiilor UE în combaterea pandemiei de coronavirus: ce tip de implicare!

Deși UE nu are, conform tratatelor, competențe directe în domeniul sănătății și politicii medicale, acestea rămânând în atribuțiile statelor membre, numeroase critici la adresa lăntării în reacție și lipsei sale de solidaritate și coordonare s-au formulat din interior, în prima parte a crizei. Acestea au venit, în primul rând, și pe bună dreptate, din partea Italiei al cărei sistem medical fusese copleșit de numărul mare de cazuri și epuizarea rezervelor de echipament și medicamente și, ulterior, din partea altor state puternic afectate de pandemie. Acestea critică lipsa de solidaritate și pun sub semnul întrebării chiar viabilitatea proiectului european.

UE avea inițial două instrumente principale prin care își putea organiza răspunsul imediat la criza de sănătate publică, Decizia din 2013 privind amenințările transfrontaliere grave la adresa sănătății ce stabilea un set de structuri pentru situații de urgență, pregătire și răspuns și Mecanismul de protecție civilă care trebuia să faciliteze cooperarea între statele membre în cazul unui dezastru. Ambele au funcționat conform intenției și așteptărilor în prima fază a crizei, dar, reflectând puterile limitate ale UE în domeniul sănătății, capacitatea și acoperirea lor au fost inevitabil insuficiente.

Abia videoconferințele inițiate de Consiliul European începând cu 10 martie 2020, cu participarea șefilor de stat și reprezentantei Băncii Centrale Europene, pun problema implicării instituțiilor UE în coordonarea acțiunii statelor la nivel european.

Se decide utilizarea Mecanismului European Integrat de Răspuns Politic la Crize ce fusese lansat de președinția croată urmând ca statele să beneficieze și de sprijinul Centrului European de Prevenire și Control al Bolilor.

Utilizarea cadrului de protecție civilă RescEU și decizia Consiliului de a sprijini prin bugetul UE acțiunea statelor de combatere a pandemiei au fost însoțite de o monitorizare continuă, realizată de Eurogroup, a evoluțiilor economice și financiare în vederea unui răspuns rapid la posibile evoluții alarmante. La sugestia Comitetului Consultativ Covid-19 creat la nivelul Comisiei Europene se va activa clauza derogatorie pentru a permite statelor membre să utilizeze fonduri din bugetul național pentru acoperirea cheltuielilor din domeniul medical fără a mai respecta limitele de deficit bugetar impuse anterior.

În noile condiții se optează pentru o aplicare flexibilă a orientărilor europene convenite, în funcție de condițiile concrete din fiecare stat. Sprijinul temporar printr-un ajutor de stat acordat companiilor afectate de criză și pregătirile pentru a face operațională Inițiativa de Investiție pentru Răspunsul la Coronavirus vor determina sprijinirea statelor membre cu 37 de miliarde de euro, la care se adaugă cele 140 de miliarde euro investiți în cercetare.

Era evident că implicarea UE în gestionarea răspunsului la cumulul de crize generat de pandemie era necesară și psihologic impactul asupra statelor membre și populației a însemnat speranță și redescoperirea solidarității. Apărea, însă, întrebarea cât de mult și cum se va implica Uniunea Europeană. Va fi vorba doar de coordonare a eforturilor statelor prin mecanismele deja existente și un sprijin financiar și cu materiale medicale din fondurile comune de rezervă sau se va merge mai departe, la partajarea cu statele membre a atribuțiilor în domeniul medical sau chiar mai mult de atât. Cu alte cuvinte, va fi o intervenție administrativă a instituțiilor supranaționale, a componentei federale deci, de coordonare a acțiunii statelor membre, fără a depăși limita atribuțiilor stabilite prin tratate sau,

¹ Antonia Colibășanu, *The vectors for geopolitical change*, in *Post-Pandemic World: perspectives on foreign and security policy*/ed. Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru; foreword by Wolfgang Ishinger; afterword by Mircea Geoană, București: Curtea Veche Publishing, 2020, p.90- 91.

împrejurarea excepțională va impune/oferi ocazia accentuării integrării prin asumarea de către instituțiile supranaționale a unor competențe ale statelor membre, în dauna interguvernamentalismului.

Referindu-se încă în 2012 la dezbateri perenă în literatura privind integrarea europeană, la întrebarea dacă UE se îndreaptă către o uniune din ce în ce mai strânsă, dacă devine ea din ce în ce mai interguvernamentală sau mai supranațională prin Tratatul de la Lisabona, A. Schout și S. Wolff arătau că, ținând cont de "subtilitățile interacțiunii dintre interguvernamentalism și supranaționalism" și bazându-se pe perspectivele administrației publice, putem susține că "interguvernamentalismul și supranaționalismul nu sunt opuse așa cum s-a menționat adesea în literatură, ci sunt o condiție pentru celălalt"¹. Acest fapt deschide "o agendă de cercetare administrativă care se concentrează pe analiza politicilor din sistemul pe mai multe niveluri al UE" afirmau autorii mai sus menționați.

Revenind la pașii făcuți de UE în direcția implicării sale în procesul de managerie a pandemiei de coronavirus și urmărind pledoaria lui Charles Michel la conferința de presă din 15 aprilie 2021 pentru ideea că prin aplicarea în fiecare din cele 27 de state membre a recomandărilor și abordării comune se va trece gradual spre implementarea cu succes mai întâi a unei strategii de ieșire din criza medicală, în legătură cu care intervine Ursula von der Leyen, urmată de o strategie de redresare.

Patru capitole distincte menționa Michel: piața internă "inima bătăndă" a dezvoltării economice și a capacității UE de coeziune ce va trebui reparată și corectată prin urmărirea agendei digitalizării și a Pactului verde european; nevoia de a dezvolta o puternică strategie de investiții în perioada următoare; nevoia de a face față strategiei globale de recuperare pentru a asigura UE un rol important la nivel internațional prin asumarea multilateralismului în G7 și G20, în parteneriatul cu Africa, în implicarea pentru crearea vaccinurilor și tratamentelor anti-Covid-19 și asigurarea accesibilității lor; reziliența și guvernanta. Considera ca lecții de învățat "abilitatea de a lucra împreună de a ne coordona acțiunile sub imboldul/forța dinamică europeană". Sublinia că "mai mult ca niciodată inima bătăndă a UE stă în principiile solidarității, unității și responsabilității și în abilitatea noastră de a evalua constant și a acționa cu bun simț și viziune pe termen mediu și lung pentru a oferi cetățenilor europeni răspunsuri justificate și puternice la care sunt îndreptățiți să se aștepte."²

Și în alte împrejurări Ch. Michel susținea că "Există mult loc pentru solidaritate în cadrul instrumentelor și instituțiilor existente. Trebuie să exploatăm pe deplin aceste instrumente și să rămânem deschiși să facem mai mult. Un pachet puternic este în pregătire. Scopul nostru este clar: vom proteja cetățenii și întreprinderile europene de impactul economic al pandemiei."³

Discursul Ursulei von der Leyen din 25 martie 2020 punea accentul pe necesitatea apărării suveranității economice prin filtrarea investițiilor străine în domenii vitale, pentru securitatea comună a statelor membre în domeniu medical, de cercetare, biotehnologie și infrastructuri care sunt esențiale pentru securitatea și ordinea publică⁴.

În ședința lor din 26 martie 2020 prezidenții Consiliului European și Comisiei se angajau să acționeze pentru a proteja cetățenii UE și a depăși criza prezervând valorilor europene și modul de viață. Foaia de parcurs comună europeană pentru ridicarea măsurilor de izolare contra coronavirusului, și Planul de acțiune pentru redresare prezentat de cei doi prezidenți răspundea apelului membrilor Consiliului European pentru o strategie de ieșire care să fie coordonată cu statele membre și care va pregăti terenul pentru a plan cuprinzător de redresare și investiții fără precedent⁵.

În paralel cu discuțiile de la Bruxelles referitoare la o soluție coordonată la criza sanitară și crizele

¹ Schout, A. and Wolff, S. *The Paradox of Lisbon Supranationalism-Intergovernmentalism as an administrative concept*. In: Larsen, F. (Ed). *The Lisbon Treaty: Institutional Choices and Implementation*. Ashgate, 2012, 328p.

² <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/04/15/remarks-by-president-charles-michel-at-the-press-conference-on-the-eu-response-to-the-coronavirus-crisis/>

³ Press release following the video conference of 6 April between Presidents Michel, von der Leyen, Lagarde and Centeno, online la <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/04/06/press-release-following-the-videoconference-of-6-april-between-presidents-michel-von-der-leyen-lagarde-and-centeno/>

⁴ [Recovery plan for Europe | European Commission \(europa.eu\)](#) accesat la 27 noiembrie 2021.

⁵ *Joint European Roadmap towards lifting COVID-19 containment measures*, online la https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication_-_a_european_roadmap_to_lifting_coronavirus_containment_measures_0.pdf

pe care aceasta le antrenează și dificultatea găsirii consensului în Consiliu pornind de la diferențele socio-economice continentale sunt prezente constant preocupari exprimate de cei mai importanți lideri europeni potrivit cărora trebuie să învățăm lecțiile pentru ca alte crize viitoare să poată fi întâmpinate cu o capacitate sporită de răspuns, cu mecanisme eficiente de gestionare, constituite pe baza experiențelor din criza în desfășurare, așa cum considera Charles Michel.

Convingerea era exprimată și de Ursula von der Leyen în *Discursul privind starea Uniunii în 2020* în care sublinia că e necesară o examinare critică, evaluativă a UE și a acțiunii sale în fiecare moment pentru a optimiza și a găsi mecanismele cele mai eficiente de intervenție¹.

Ideea de a construi o Uniune europeană a sănătății, cu o agenție pentru cercetare biomedicală avansată, adoptarea SURE, Instrumentul european pentru sprijin temporar pentru atenuarea riscurilor de șomaj, a acordului Next Generation EU de sprijin politic al statelor membre dublat de Pactul verde European și obiectivele privind Europa digitală demonstrează angajarea în folosirea oportunității de schimbare a designului, a structurilor.

Cloud-ul european bazat pe GaiaX, Autoritatea HERA, Programul ALMA pentru tinerii lucrători similar Erasmusului sau proclamarea anului 2022 ca an al tineretului, contribuțiile la producerea și asigurarea accesibilității vaccinurilor sunt, alături de multe alte direcții de acțiune, indicii în legătură cu sensul implicării instituțiilor europene suprastatale în managerierea crizei.

Este deci sesizabilă o trecere de la intervenția de coordonare administrativă supranațională, în limitele prevederilor tratatelor la o accentuare a federalismului pe măsura implicării financiare, cu condiționări acceptate cu greu de unele state „membre, îndeosebi de cele din grupul de la Vișegrad”², de la recomandări, flexibilitate și declarații privind respectarea valorilor europene și a modului de viață al cetățenilor statelor membre, în expresia lui Charles Michel, până la „sugestii” de orientare a discuțiilor la nivelul statelor spre obligativitatea vaccinării și impunerea unor valori care pot aduce atingere unor aspecte fundamentale ale identității cetățenilor din statele membre în numele acceptării diversității prin renunțarea la formule tradiționale de adresare și problematica Crăciunului creștin.

Intr-adevăr Planurile Naționale de Redresare impun atât stabilitate pe perioade lungi dar și nevoia de flexibilizare în funcție de evoluția din fiecare stat. O măsură de mijloc care să țină cont în unele state europene și de problema corupției și de posibilitatea controlului și condiționări dar și de principiul subsidiarității va fi rezultatul unor ecuații ce trebuie rezolvate.

Pe de altă parte, dacă inițial cele două personalități, președintele Consiliului și președinta Comisiei Europene au fost implicate în stabilirea „Strategiei de ieșire”, a Foii de parcurs și a Planului de redresare, ulterior s-a simțit nevoia unei singure voci la nivelul UE. Opțiunea a fost pentru președinta Comisiei europene, Ursula von der Leyen, alegere care prin ea însăși oferă informații preponderența federalului în raport cu interguvernamentalul. Există și analiști care consideră că acum UE este mult mai aproape de cetățeni, în mod direct, devenindși federală și interguvernamentală în același timp, importantă fiind măsura și deschizând astfel calea spre o analiză concretă asupra fiecărei acțiuni în parte.

Concluzii

Gestionarea crizei pandemice la nivelul statelor națiuni într-o primă fază a făcut ca nationalismul să se accentueze la nivel global facând mulți analiști să tragă concluzia paradoxală a unei slăbiri/diminuări a globalizării prin institutii și organizații internaționale globale sau regionale datorită eșecului acestora în acea fază de gestionare coerentă a pandemiei.

Amenințările ridicate de criza pandemică la adresa statelor, măsurile extreme de tipul Lock downul + campania de fake news, polarizarea societății vaccinați/nevaccinați, ruperea legăturilor, deconstruirea structurii organice a economiei, și crearea unei ”realități insulare” în mediul urban și rural cu consecințe asupra guvernabilității, stabilității și chiar a suveranității statelor ca actori

¹State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament Plenary, 16 septembrie 2020, online la : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_1655

² LEHRNER, Stefan *Visegrad countries and COVID-19: is the coronavirus pandemic a VUCA phenomenon?*, in *Przegląd Europejski/Revista Europeană*, vol. 2021, no. 1, doi: <https://doi.org/10.31338/1641-2478pe.1.21.6>, p. 99-115.

internaționali se accentuează pe măsura prelungirii crizei de coronavirus.

Criticată inițial pentru lentoare și lipsă de solidaritate, punându-se sub semnul întrebării chiar viabilitatea proiectului european ulterior UE își va consolida mecanismele de răspuns comun și va declara preocuparea de a învăța lecțiile ce pot fi desprinse din traversarea crizei de coronavirus pentru ca viitoarele crize să nu găsească mai pregătiți.

Acest lucru s-a tradus prin folosirea impunerilor pentru a accentua integrarea, trecând de la intervenția de coordonare administrativă supranațională, în limitele prevederilor tratatelor la o accentuare a federalismului pe măsura implicării financiare, cu respectarea principiului subsidiarității dar și cu condiționări acceptate cu greu de unele state membre.

Ecuția federalism –intergubernamentalism poate fi privită și analizată în cheie administrativă sau politică și devine mult mai puțin contradictorie cu cât imaginea unei apropieri a Uniunii de cetățeni este corelată cu principiul subsidiarității și cu necesitatea de a asigura cât mai multă stabilitate în contextul noilor reșezări internaționale.

Reconsiderarea a ceea ce poate fi acum privit drept resurse strategice, accentul pe puterea digitală, gestionarea polarizării bogăți /săraci și a vulnerabilizării clasei de mijloc cu implicații asupra rolului pe care resursa umană îl poate avea în conturarea potențialului de putere sunt elemente pe care UE și statele membre încearcă să le optimizeze ca parte a mecanismelor proprii de răspuns la pandemia de coronavirus și de asigurare a viabilității proiectului european.

Bibliografie:

1. CASTRO-CONDE, Cristina Ares, *The common response to COVID-19 The EU on the road toward de-crisisification?*, in *Federalism and the Response to COVID-19A Comparative Analysis*, Edited by Rupak Chattopadhyay, Felix Knüpling, Diana Chebenova, Liam Whittington and Phillip Gonzalez, London and New York, Routledge, (315 p.) p.250 -261
2. COLIBĂȘANU, Antonia, *The vectors for geopolitical change*, in *Post-Pandemic World: perspectives on foreign and security policy*/ed. Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru; foreword by Wolfgang Ishinger; afterword by Mircea Geoană, București: Curtea Veche Publishing, 2020, p.82-98.
3. DAIANU, Daniel, *Economia și pandemia. Ce urmează?, Iași*, Editura Polirom, 2021, 368 p.
4. *Lumea de mâine. Ce urmează după pandemie? Reflecții și proiectii*, Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru, București: Editura Curtea Veche, 2020, 552 p.
5. DUMITRAȘCU, Veronica, *Romania în contextul noii crize pandemice*, Editura: Pro Universitaria, 2021, 196 p.
6. DUPUY, Emmanuel, *Covid-19 and the reshaping of the global order*, in *Post-Pandemic World: perspectives on foreign and security policy*/ed. Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru; foreword by Wolfgang Ishinger; afterword by Mircea Geoană, București: Curtea Veche Publishing, 2020, p.156-165.
7. LEHRNER, Stefan, *Visegrad countries and COVID-19: is the coronavirus pandemic a VUCA phenomenon?*, în *Przegląd Europejski/Revista Europeană*, vol. 2021, no. 1, doi: <https://doi.org/10.31338/1641-2478pe.1.21.6>, p. 99-115
8. *Post-Pandemic World: perspectives on foreign and security policy*/ed. Olivia Todorean, Sergiu Celac, George Scutaru; foreword by Wolfgang Ishinger; afterword by Mircea Geoană, București: Curtea Veche Publishing, 2020, 321 p.
9. SCHOUT, A., WOLFF, S., *The Paradox of Lisbon Supranationalism-Intergovernmentalism as an administrative concept*. In *The Lisbon Treaty: Institutional Choices and Implementation*, (Ed). Larsen, F., 2012, Ashgate, 328p.
10. Coronavirus: Message by President Ursula von der Leyen on guidelines to protect critical European assets and technology in current crisis, [Online:] <https://audiovisual.ec.europa.eu/topnews/M-004610>, [Accesat la 27 noiembrie 2021].
11. Bill Gates, la CIA, Jacques Attali... ils avaient alerté sur une épidémie mondiale, online la <https://www.leparisien.fr/societe/coronavirus-bill-gates-la-cia-jacques-attali-ils-avaient-alerte-sur-une-epidemie-mondiale-23-03-2020-8285973.php>. [Accesat la 24 octombrie 2021].
12. [The EU's 2021-2027 long-term budget & NextGenerationEU - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic-116446.attachments) [Online:] [Accesat la 27 noiembrie 2021].
13. [Recovery plan for Europe | European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/press-releases/2020/12/12-recovery-plan-for-europe) [Online:] [Accesat la 27 noiembrie 2021].

Contacts/Contacte/ Контакты:

Anișoara POPA

Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos”,
Galați, str. Domnească, Nr. 111, Corp AS,
Galați, România.

E-mail: anisoara.popa@ugal.ro

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 115. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 01.12. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	--

**NOI PUBLICAȚII
NEW PUBLICATIONS
НОВЫЕ ПУБЛИКАЦИИ**

 <p>КИНДЫБАЛЮК Оляна Игоревна – кандидат политических наук, доцент, кафедра Мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдовы, старший научный сотрудник Института юридических и политических исследований Министерства образования и исследований Республики Молдова. Автор более 50 научных работ по проблемам энергетической безопасности. Сфера научных интересов – геознергетика, энергетическая политика стран Босфора Причерноморского региона, проблемы безопасности, развитие рынков сжиженного природного газа, интеграционные процессы, современные международные отношения, геополитические исследования.</p>	 <p>ЯНАС Карол – доктор хабилитат политических наук, доктор философии и педагогических наук, выпускник Университета имени Константина Философа в Нитре (PhD – доктор философии) и выпускник Университета имени Комenius в Братиславе, Словацкая Республика (доктор педагогических наук). Хабилитатскую диссертацию защитил в Институте юридических, политических и социологических наук Министерства образования и исследований Республики Молдова. Заведующий кафедрой Политология Университета им. Александра Дубчека в Тренчине, Словацкая Республика, и.о. профессора кафедры Мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдовы. Автор более 70 работ по политическим наукам, в том числе автор шестнадцати монографий. Сфера научных интересов – межнациональные отношения, интеграционные процессы, современные международные отношения, геополитические исследования.</p>	 <p>ALMA MATER</p>	<p>Оляна КИНДЫБАЛЮК Карол ЯНАС</p> <p>ТРАНСФОРМАЦИЯ МИРОВОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА И НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ</p> <p>Учебно-методическое пособие</p> <p>Кишику - 2021</p>
---	--	---	---

Olyana KINDYBALYUK, Karol JANAS.

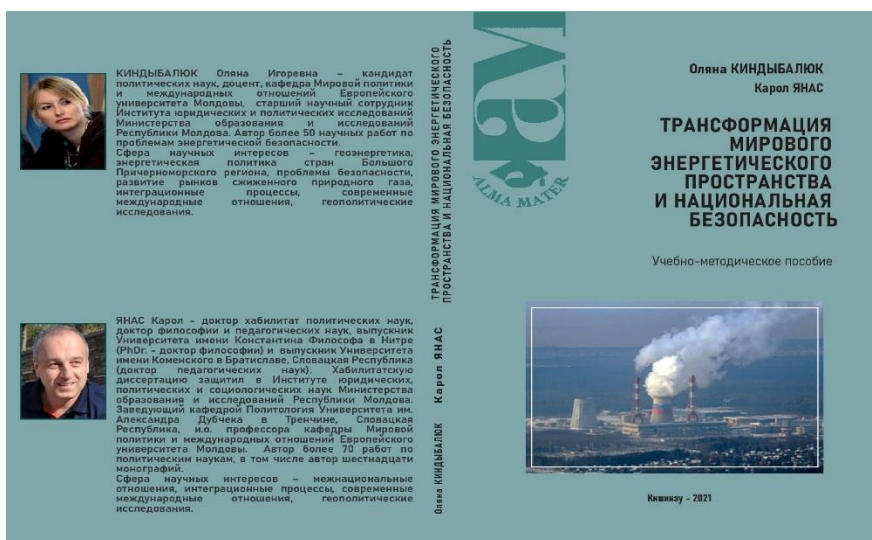
Transformarea spațiului energetic global și securitatea națională: Ghid educațional și metodologic. - Chișinău: S.n., 2021 (CEP USM). - 298 p. Tiraj - 300 ex. ISBN 978-9975-158-64-0. CZU 620.9: 351.86 (075.8).

Manualul de instruire este dedicat problemelor securității energetice în contextul transformărilor geopolitice, precum și rolului factorului energetic care influențează configurația forțelor geopolitice și asigurarea securității naționale în lumea modernă. Lucrarea încearcă să ofere o analiză cuprinzătoare a proceselor geopolitice globale și regionale care afectează securitatea națională și formarea unei noi arhitecturi geopolitice a lumii. Autorii se concentrează pe înțelegerea contextului energetic al politicii externe a principalelor centre de putere care constituie un model policentric al ordinii mondiale.

O atenție deosebită este acordată analizei aspectelor politice externe și interne ale securității energetice a Republicii Moldova și Republicii Slovace la etapa actuală. Manualul este destinat specialiștilor din acest domeniu și unei game largi de cititori.

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 116. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 01.12. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	--

**NOI PUBLICAȚII
NEW PUBLICATIONS
НОВЫЕ ПУБЛИКАЦИИ**

КИНДЫБАЛЮК Оляна Игоревна – кандидат политических наук, доцент, кафедра Мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдовы, старший научный сотрудник Института юридических и политических исследований Министерства образования и исследований Республики Молдова. Автор более 50 научных работ по проблемам энергетической безопасности. Сфера научных интересов – геознергетика, энергетическая политика стран Большого Причерноморского региона, проблемы безопасности, развитие ранков сжиженного природного газа, интеграционные процессы, современные международные отношения, геополитические исследования.

ЯНАС Карол – доктор хабилитат политических наук, доктор философии и педагогических наук, выпускник Университета имени Константина Филозофа в Натре (PhDг - доктор Философии) и выпускник Университета имени Коменского в Братиславе, Словацкая Республика (доктор педагогических наук). Хабилитатскую диссертацию защитил в Институте юридических, политических и социологических наук Министерства образования и исследований Республики Молдова. Заведующий кафедрой Политологии Университета ин. Александра Дубчека в Тренине, Словацкая Республика, и.о. профессора кафедры Мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдовы. Автор более 70 работ по политическим наукам, в том числе автор шестнадцати монографий. Сфера научных интересов – межнациональные отношения, интеграционные процессы, современные международные отношения, геополитические исследования.

Оляна КИНДЫБАЛЮК
Карол ЯНАС

ТРАНСФОРМАЦИЯ МИРОВОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА И НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ

ТРАНСФОРМАЦИЯ МИРОВОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА И НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ

Учебно-методическое пособие

Кишинэу - 2021

Olyana KINDYBALYUK, Karol JANAS.

Transformation of the global energy space and national security: An educational and methodological guide. - Chisinau : S.n., 2021 (CEP USM)– – 298 p. Print run - 300 ex. ISBN 978-9975-158-64-0.

620.9:351.86(075.8).

The training manual is devoted to the issues of energy security in the context of geopolitical transformations, as well as the role of the energy factor influencing the configuration of geopolitical forces and ensuring national security in the modern world. The paper attempts to provide a comprehensive analysis of the global and regional geopolitical processes that affect national security and the formation of a new geopolitical architecture of the world. The authors focus on understanding the energy context of the foreign policy of the main centers of power constituting a polycentric model of the world order.

Special attention is paid to the analysis of foreign and domestic political aspects of energy security of the Republic of Moldova and the Slovak Republic at the present stage. The manual is intended for specialists in this field and a wide range of readers.

 <p>REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova</p>	<p>Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений</p> <p>2022, Issue 1, Volume 17, Pages 117. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 01. 12. 2021 Accepted: 15.12. 2021 Published: 02.01. 2022</p>
---	---

**NOI PUBLICAȚII
NEW PUBLICATIONS
НОВЫЕ ПУБЛИКАЦИИ**

Оляна КИНДЫБАЛЮК
Карол ЯНАС

ТРАНСФОРМАЦИЯ МИРОВОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА И НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ

Учебно-методическое пособие

Кишинэу - 2021

Киндывбалюк Оляна Игоревна – кандидат политических наук, доцент, кафедра Мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдовы, старший научный сотрудник Института юридических и политических исследований Министерства образования и исследований Республики Молдова. Автор более 50 научных работ по проблемам энергетической безопасности.

Сфера научных интересов – геознергетика, энергетическая политика стран Большого Причерноморского региона, проблемы безопасности, развитие рынков сжиженного природного газа, интеграционные процессы, современные международные отношения, геополитические исследования.

ЯНАС Карол - доктор хабилитат политических наук, доктор философии и педагогических наук, выпускник Университета имени Константина Философа в Нитре (PhD - доктор философии) и выпускник Университета имени Коменского в Братиславе, Словацкая Республика (доктор педагогических наук). Хабилитатскую диссертацию защитил в Институте юридических, политических и социологических наук Министерства образования и исследований Республики Молдова. Заведующий кафедрой Политология Университета им. Александра Дубчека в Тренчине, Словацкая Республика, и.о. профессора кафедры Мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдова. Автор более 70 работ по политическим наукам, в том числе автор шестнадцати монографий.

Сфера научных интересов – межнациональные отношения, интеграционные процессы, современные международные отношения, геополитические исследования.

Оляна КИНДЫБАЛЮК, Карол ЯНАС.

Трансформация мирового энергетического пространства и национальная безопасность: Учебно-методическое пособие. - Кишинэу : Б. и., 2021 (СЕР USM). – 298 р. Тираж – 300 эк. ISBN 978-9975-158-64-0.

УДК 620.9:351.86(075.8).

Учебно-методическое пособие посвящено вопросам энергетической безопасности в условиях геополитических трансформаций, а также роли энергетического фактора, влияющего на конфигурацию геополитических сил и обеспечение национальной безопасности в современном мире. В работе предпринята попытка дать комплексный анализ геополитическим процессам глобального и регионального измерения, которые влияют на национальную безопасность и формирование новой геополитической архитектуры мира. Авторы фокусируют внимание на осмыслении энергетического контекста внешней политики основных центров силы, конституирующих полицентрическую модель мироустройства.

Отдельное внимание в работе уделено анализу внешнеполитических и внутривнутриполитических аспектов энергетической безопасности Республики Молдова и Словацкой Республики на современном этапе. Пособие предназначено для специалистов в данной области и широкого круга читателей.

Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale /
Moldavian Journal of International Law and International Relations /
Молдавский журнал международного права и международных отношений

2022, Issue 1, Volume 17, Pages 118.
ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963
Submitted: 01.12.2021 | Accepted: 15.12.2021 | Published: 02.01.2022

**NOI PUBLICAȚII
NEW PUBLICATIONS
НОВЫЕ ПУБЛИКАЦИИ**

BURIAN Alexandru Dimitrievič - Доктор юридических наук, профессор, Чрезвычайный и Полномочный посол (в отставке), Барского Института стратегических исследований Европейского университета Молдовы, Президент Молдавской Ассоциации международного права (Кишинев, Республика Молдова), Профессор кафедры Политологии Франкского университета им. Александра Дубочка (Словакия Республика Братислава, Словакия Республика), Автор более 300 научных работ.

KINDYBALYUK Olyana Ивовна - Кандидат политических наук, доцент, университета Молдовы, старший научный сотрудник Института юридических и политических исследований Министерства образования и исследований Республики Молдова. Автор более 50 научных работ по проблемам энергетической безопасности.

JANAS Karol - Доктор habilitation политических наук, доктор философии и педагогических наук, выпускник Университета имени Константина Философа в Петре (PHD) - доктор философии и выпускник Университета имени Коменского в Братиславе, Словакия Республика (доктор педагогических наук). Кабинетную диссертацию защитил в Институте юридических, политических и социологических наук Министерства образования и исследований Республики Молдова. Заслуженный профессор, Политология Университета им. Александра Дубочка в Трэнсильвании, Словакия Республика, и с. профессор кафедры Мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдовы. Автор более 10 работ по политическим наукам, в том числе автор шестнадцати монографий.

KUCHARČIK Rudolf - Доктор Факультет политических наук и международных отношений Университета Банска-Бистрица (Словакия). Доктор политических наук, доцент, Декан факультета международных отношений Экономического университета в Братиславе. Автор более 40 научных работ по глобальной политике, наук.

Сфера научных интересов - международные отношения, интеграционные процессы, современные международные отношения, геополитические исследования.

**Александр БУРИАН
Ольга КИНДЫБАЛЮК
Карол ЯНАС
Рудольф КУХАРЧИК**

**ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЕ
ТРАНСФОРМАЦИИ В
СОВРЕМЕННОМ МИРЕ
И ИХ ВЛИЯНИЕ
НА ЭНЕРГЕТИЧЕСКУЮ
БЕЗОПАСНОСТЬ**

Курс лекций

Кишинев - 2021

Alexandru BURIAN, Olyana KINDYBALYUK, Karol JANAS, Rudolf KUCHARČIK.

Transformările geopolitice din lumea modernă și impactul lor asupra securității energetice: Curs de prelegeri. - Chișinău: S.n., 2021 (CEP USM). - 324 p. Tirajul - 300 ex. ISBN 978-9975-158-63-3. CZU 327: 620.9 (075.8).

Cursul prelegerilor este dedicat problemei reformării sistemului de relații internaționale și probleme de securitate energetică, precum și rolului factorului energetic care influențează configurația forțelor geopolitice și asigurarea securității naționale în lumea modernă. Noile provocări la adresa securității energetice necesită un răspuns cuprinzător. Luarea în considerare a abordărilor propuse pentru această problemă este în concordanță cu teoria emergentă a securității energetice și cu aplicarea practică a acesteia.

Este destinat studenților și doctoranzilor care studiază la specialitățile "Relații Internaționale" și "Drept Internațional", precum și tuturor specialiștilor din acest domeniu, precum și unei game largi de cititori.

Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale /
Moldavian Journal of International Law and International Relations /
Молдавский журнал международного права и международных отношений

2022, Issue 1, Volume 17, Pages 119.
ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963
Submitted: 01.12. 2021 | Accepted: 15.12. 2021 | Published: 02.01. 2022

**NOI PUBLICAȚII
NEW PUBLICATIONS
НОВЫЕ ПУБЛИКАЦИИ**

BURIAN Alexandru Dimitrievici - Doctor juridic științelor, profesor, membru al Academiei de Științe Sociale și Umanitare, Director al Institutului de Studii Interdisciplinare de Științe Sociale și Umanitare, Universitatea de Științe Sociale și Umanitare, Chișinău, Republica Moldova.

KINDYBALYUK Olyana Ivanovna - Candidat la științele juridice, doctor în drept, membru al Academiei de Științe Sociale și Umanitare, Director al Institutului de Studii Interdisciplinare de Științe Sociale și Umanitare, Universitatea de Științe Sociale și Umanitare, Chișinău, Republica Moldova.

JANAS Karol - Doctor habilitat în științele juridice, doctor în drept, membru al Academiei de Științe Sociale și Umanitare, Director al Institutului de Studii Interdisciplinare de Științe Sociale și Umanitare, Universitatea de Științe Sociale și Umanitare, Chișinău, Republica Moldova.

KUCHARČÍK Rudolf - Doctor în drept, membru al Academiei de Științe Sociale și Umanitare, Director al Institutului de Studii Interdisciplinare de Științe Sociale și Umanitare, Universitatea de Științe Sociale și Umanitare, Chișinău, Republica Moldova.

Александр БУРИАН
Оляна КИНДЫБАЛЮК
Карол ЯНАС
Рудольф КУХАРЧИК

**ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЕ
ТРАНСФОРМАЦИИ В
СОВРЕМЕННОМ МИРЕ
И ИХ ВЛИЯНИЕ
НА ЭНЕРГЕТИЧЕСКУЮ
БЕЗОПАСНОСТЬ**

Курс лекций

Кишинэу - 2021

Alexander BURIAN, Olyana KINDYBALYUK, Karol JANAS, Rudolf KUCHARČÍK.

Geopolitical transformations in the modern world and their impact on energy security: A course of lectures. - Chisinau : S.n., 2021 (CEP USM). - 324 p. Print run - 300 ex. ISBN 978-9975-158-63-3. 327:620.9(075.8).

The course of lectures is devoted to the problem of reforming the system of international relations and energy security issues, as well as the role of the energy factor influencing the configuration of geopolitical forces and ensuring national security in the modern world. New challenges to energy security require a comprehensive response. Consideration of the proposed approaches to this problem is in line with the emerging theory of energy security and its practical application.

It is intended for students, undergraduates and doctoral students studying in the specialties "International Relations" and "International Law", as well as for specialists in this field and a wide range of readers.

Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale /
Moldavian Journal of International Law and International Relations /
Молдавский журнал международного права и международных отношений

2022, Issue 1, Volume 17, Pages 120.
ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963
Submitted: 01.12.2021 | Accepted: 15.12.2021 | Published: 02.01.2022

**NOI PUBLICAȚII
NEW PUBLICATIONS
НОВЫЕ ПУБЛИКАЦИИ**

BURIAN Alexandru - Doctor juridicesc în științe, profesor, coordonator juridic și internațional, șeful Departamentului de Drept Internațional și Relații Internaționale, Institutul de Studii Strategice, Universitatea de Științe Politice și Sociologice din Chișinău, Republica Moldova. Autor a peste 300 de lucrări științifice și profesionale în domeniul dreptului internațional și relațiilor internaționale.

KINDBYBALIUK Olyana - Candidat în științe politice, doctor, profesor, șef de Departament, Institutul de Studii Strategice, Universitatea de Științe Politice și Sociologice din Chișinău, Republica Moldova. Autor a peste 50 de lucrări științifice și profesionale în domeniul dreptului internațional și relațiilor internaționale.

YNAS Carol - Doctor habilitat în științe politice, doctor în filosofie, profesor, șef de Departament, Institutul de Studii Strategice, Universitatea de Științe Politice și Sociologice din Chișinău, Republica Moldova. Autor a peste 100 de lucrări științifice și profesionale în domeniul dreptului internațional și relațiilor internaționale.

KUCHARCIK Rudolf - Doctor în științe politice, profesor, șef de Departament, Institutul de Studii Strategice, Universitatea de Științe Politice și Sociologice din Chișinău, Republica Moldova. Autor a peste 40 de lucrări științifice și profesionale în domeniul dreptului internațional și relațiilor internaționale.

Александр БУРИАН
Оляна КИНДЫБАЛЮК
Карол ЯНАС
Рудольф КУХАРЧИК

**ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЕ
ТРАНСФОРМАЦИИ В
СОВРЕМЕННОМ МИРЕ
И ИХ ВЛИЯНИЕ
НА ЭНЕРГЕТИЧЕСКУЮ
БЕЗОПАСНОСТЬ**

Курс лекций

Кишинэу - 2021

Александр БУРИАН, Оляна КИНДЫБАЛЮК, Карол ЯНАС, Рудольф КУХАРЧИК.

Геополитические трансформации в современном мире и их влияние на энергетическую безопасность: Курс лекций. – Кишинэу : Б. и., 2021 (СЕР USM). – 324 р. Тираж – 300 эк. ISBN 978-9975-158-63-3.

УДК 327:620.9(075.8).

Курс лекций посвящен проблеме реформирования системы международных отношений и вопросам энергетической безопасности, а также роли энергетического фактора, влияющего на конфигурацию геополитических сил и обеспечение национальной безопасности в современном мире. Новые вызовы энергетической безопасности требуют комплексного ответа. Рассмотрение предлагаемых подходов к этой проблеме находится в русле формирующейся теории энергетической безопасности и ее практического применения.

Предназначен для студентов, магистрантов и докторантов, обучающихся по специальностям «международные отношения» и «международное право», а также для специалистов в данной области и широкого круга читателей.

**RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
О НАШЕМ ЖУРНАЛЕ**

**CONSILIUL REDACȚIONAL AL REVISTEI
„REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL
ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE”**

**EDITORIAL BOARD (CONSILIUM)
OF THE „MOLDAVIAN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW
AND INTERNATIONAL RELATIONS”**

**РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ
„МОЛДАВСКОГО ЖУРНАЛА МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА
И МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ”**

BURIAN Alexandru.

Doctor habilitat în drept, profesor universitar, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar (ret.), Director al Institutului de Cercetări Strategice al Universității de Studii Europene din Moldova, Președinte al Asociației de Drept Internațional din Republica Moldova (Chișinău, Republica Moldova) – *Redactor-șef.*

BURIAN Alexander.

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Extraordinary and Plenipotentiary Ambassador (ret.), Director of The Institute for Strategic Studies of The European University of Moldova, President of the Moldavian Association of International Law (Chisinau, The Republic of Moldova) – *Editor-in-chief.*

БУРИАН Александр Дмитриевич.

Доктор юридических наук, профессор, Чрезвычайный и Полномочный посол (в отставке), Директор Института стратегических исследований Европейского университета Молдовы, Президент Молдавской Ассоциации международного права (Кишинев, Республика Молдова) – *Главный редактор.*

E-mail: alexandruburian@yahoo.com; alexandruburian@mail.ru

CHINDÎBALIUC Oleana.

Doctor în științe politice, conferențiar universitar, cercetător științific superior, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Șef Catedră Politică Mondială și Relații Internaționale a Universității de Studii Europene din Moldova (Chișinău, Republica Moldova).

— *Redactor-șef adjunct, Președinte al colegiului de redacție.*

KINDIBALYK Olyana.

PhD in Political Sciences, Associate Professor, Senior Researcher, Institute of Legal, Political and Sociological Research; Head of the Department of World Politics and International Relations at the University of European Studies of Moldova (Chisinau, The Republic of Moldova). — *Deputy Editor-in-chief, Head of Editorship.*

КИНДЫБАЛЮК Оляна Игоревна.

Кандидат политических наук, доцент, старший научный сотрудник, Институт юридических, политических и социологических исследований; Заведующая кафедрой мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдовы (Кишинев, Республика Молдова). — *Заместитель главного редактора, Председатель редакционной коллегии.*

E-mail: olyana.kindibalyk@gmail.com

CHIRTOACĂ Natalia.

Doctor în drept, profesor universitar, cercetător științific coordonator, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice (Chișinău, Republica Moldova) — *Secretar științific.*

CHIRTOACA Natalia.

Ph.D in Law, Professor, leading researcher, Institute for Legal, Political and Sociological Research (Chisinau, The Republic of Moldova) — *Scientific secretary.*

КИРТОАКЭ Наталия Михайловна.

Кандидат юридических наук, профессор, ведущий научный сотрудник, Институт юридических, политических и социологических исследований (Кишинев, Республика Молдова) — *Ученый секретарь.*

E-mail: natalia.chirtoaca@gmail.com

ANGEL Jose Luis IRIARTE.

Doctor în drept, profesor universitar, Vicerector al Universității Publice din Navarra (Spania) - *Membru al consiliului redacțional.*

ANGEL Jose Luis IRIARTE.

Doctor of Law, Professor, Vicerector of The Navarra Public University (Spain) – *Member of editorial board.*

АНХЕЛ Хосе Луис ИРИАРТЕ.

Доктор права, профессор, проректор Наваррского публичного университета (Испания) — *Член редакционного совета.*

E-mail: jluis.iriarte@unavarra.es

http://www.uta.edu.ec/formacioncompetencias2005/files/pictures/cv_luisiriarte.pdf

ARHILIUC Victoria.

Doctor habilitat în drept, profesor cercetător, Universitatea de Stat din Moldova (Republica Moldova) – *Membru al consiliului redacțional.*

ARHILIUC Victoria.

Doctor of Juridical Sciences, Professor, The State University of Moldova (The Republic of Moldova) — *Member of editorial board.*

АРХИЛЮК Виктория Нестеровна.

Доктор юридических наук, профессор, Молдавский государственный университет (Республика Молдова) — *Член редакционного совета.*

E-mail: arhiliucv57@yahoo.com

ABASHIDZE Aslan.

Doctor habilitat în drept, profesor universitar, Șef catedră Drept Internațional, Universitatea Prieteniei Popoarelor din Rusia, Vice-Președinte al Comisiei ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale (Federația Rusă) — *Membru al consiliului redacțional.*

ABASHIDZE Aslan.

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Head of the Department of International Law, The Peoples' Friendship University of Russia, Deputy Chairman of the UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR) — (The Russian Federation) — *Member of editorial board.*

АБАШИДЗЕ Аслан Хусейнович.

Доктор юридических наук, профессор, зав. кафедрой международного права РУДН, Заместитель председателя Комитета ООН по экономическим, социальным и культурным правам (Российская Федерация) — *Член редакционного совета.*

E-mail: aslan.abashidze@gmail.com

http://www.intlaw-rudn.com/about-en/faculty/abashidze?set_language=en-us

BALAN Oleg.

Doctor habilitat în drept, profesor universitar, Rector al Academiei de Administrare Publică a Republicii Moldova (Republica Moldova) – *Membru al consiliului redacțional.*

BALAN Oleg.

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Rector of The Academy of Public Administration of The Republic of Moldova (The Republic of Moldova) – *Member of editorial board.*

БАЛАН Олег Иванович.

Доктор юридических наук, профессор, ректор Академии публичного управления Республики Молдова (Республика Молдова) – *Член редакционного совета.*

E-mail: rector1@aap.gov.md; balanoleg9@gmail.com

http://aap.gov.md/index.php?option=com_content&view=article&id=167&Itemid=294&lang=en

BENIUC Valentin.

Doctor habilitat în științe politice, Conferențiar universitar, Facultatea Științe politice și Relații internaționale, Universitatea de Studii Europene din Moldova (Republica Moldova) – *Membru al consiliului redacțional.*

BENIUC Valentin.

Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Faculty of Political Sciences and International Relations, University of European Studies of Moldova (The Republic of Moldova) — *Member of editorial board.*

БЕНИУК Валентин.

Доктор хабилитат политических наук, доцент, Факультет политических наук и международных отношений, Европейский Университет Молдовы (Республика Молдова) — *Член редакционного совета.*

E-mail: valentinbeniuc@gmail.com ; lauriliana@yahoo.com , l.laur@mail.ru

BOSHITSKY Iury.

Doctor în drept, profesor universitar, Rector al Universității de Drept din Kiev a Academiei Naționale de Științe a Ucrainei (Ucraina) – *Membru al consiliului redacțional.*

BOSHITSKY Iury.

Ph.D in Law, Professor, Rector of The Kyiv University of Law of The National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine) — *Member of editorial board.*

БОШИЦКИЙ Юрий Ладиславович.

Кандидат юридических наук, профессор, Ректор Киевского университета права НАН Украины (Украина) — *Член редакционного совета.*

E-mail: rector@kul.kiev.ua; inter-dep@kl.kiev.ua
<http://en.kul.kiev.ua/kerivnictvo/boshicky-juriy-ladislavovich.html>

DERGACHEV Vladimir.

Doctor în științe geografice, profesor, expert în geopolitică, redactor-șef, autor și proprietar al portalului Internet "Institutul de geopolitică". — *Membru al consiliului redacțional.*

DERGACHEV Vladimir.

Doctor of Geographical Sciences, Professor, expert in geopolitics, editor-in-chief, author and owner of the Internet portal "Institute of Geopolitics". — *Member of editorial board.*

ДЕРГАЧЕВ Владимир Александрович – доктор географических наук, профессор, эксперт в геополитике, главный редактор, автор и владелец Интернет-портала «Институт геополитики» <http://www.dergachev.ru>. — *Член редакционного совета.*

E-mail: admin@dergachev.ru ; <http://www.dergachev.farlep.net/> ; <http://www.dergachev.ru/>
<http://dergachev-va.livejournal.com/>

DYULGEROVA Nina Angelova.

Doctor habilitat în economie, doctor în istorie, profesor universitar, Catedra Relații Internaționale și Științe Politice, Universitatea Liberă din Varna „Chernorizec Hrabar” (Varna, Bulgaria) – *Membru al consiliului redacțional.*

DYULGEROVA Nina Angelova.

Doctor of Economic Sciences (management and security), Ph.D. in History, Professor of International relations, Department of International Relations and Political Sciences, Faculty „Social Sciences”, Varna Free University „Chernorizec Hrabar” (Varna, Bulgaria) - *Member of editorial board.*

ДЮЛГЕРОВА Нина Ангелова.

Доктор экономических наук, кандидат исторических наук, профессор Варненского свободного университета «Черноризец Храбър» (Варна, Болгария)

— *Член редакционного совета.*

E-mail: nina_d6@hotmail.com; nina_d56@yahoo.com
<http://nina-dulgerova.org/Papers.htm>
<http://nina-dulgerova.org/CV.htm>

FUEREA Augustin.

Doctor în drept, profesor universitar, Universitatea din București (România) – *Membru al consiliului redacțional.*

FUEREA Augustin.

Doctor of Law, Professor, The University of Bucharest (Romania) – *Member of editorial board.*

ФУЕРЕА Августин.

Доктор права, профессор, Бухарестский государственный университет (Румыния) – *Член редакционного совета.*

E-mail: augustinfueria@yahoo.com

http://www.univnt.ro/cv/uploads/cv/CV_Fueria_Augustin.pdf

http://www.drept.unibuc.ro/dyn_doc/cv/a-fueria.pdf

HABÁNIK Jozef.

Doctor în economie, Rector al Universității „Alexandr Dubcek” din Trenčín, Slovacia (Trenčín, Republica Slovacă) — *Membru al consiliului redacțional.*

HABÁNIK Jozef.

PhD in economy, Rector of the Alexander Dubček University of Trenčín (Trenčín, Slovak Republic) — *Member of editorial board.*

ХАБАНИК Джозеф.

Доктор экономических наук, Ректор университета им. Александра Дубчека в Тренчине (Тренчин, Словацкая Республика) — *Член редакционного совета.*

E-mail: rektor@tnuni.sk

<http://tnuni.sk/univerzita/organy-univerzity/rektor/>

HEINRICH Hans-Georg.

Doctor în drept, profesor universitar, Universitatea din Viena (Austria) — *Membru al consiliului redacțional.*

HEINRICH Hans-Georg.

Doctor of Law, Professor, The University of Viena (Austria) — *Member of editorial board.*

ХЕЙНДРИЧ Ханс-Георг.

Доктор права, профессор, Венский университет (Австрия) — *Член редакционного совета.*

E-mail: hans-georg.heinrich@univie.ac.at

<http://www.enri-east.net/consortium/institute-for-advanced-studies/en/>

KAPUSTIN Anatolii.

Doctor habilitat în drept, profesor universitar, Președinte al Asociației de Drept Internațional din Federația Rusă (Moscova, Federația Rusă) — *Membru al consiliului redacțional.*

KAPUSTIN Anatoly.

Doctor of Juridical Sciences, Professor, President of The Russian Association of International Law (Moscow, The Russian Federation) — *Member of editorial board.*

КАПУСТИН Анатолий Яковлевич.

Доктор юридических наук, профессор, Президент Российской ассоциации международного права (Москва, Российская Федерация) — *Член редакционного совета.*

E-mail: kapustin@izak.ru, akap@mail.ru

http://jppublishing.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=102

<http://izak.ru/381>

LIPKOVA Ludmila.

Doctor în Economie, Ing., profesor universitar, Decan, Facultatea de Relații Internaționale, Universitatea Economică din Bratislava (Bratislava, Republica Slovacia) — *Membru al consiliului redacțional.*

Dr.h.c. prof. Ing. LIPKOVA Ludmila, CSc.

Doctor of Economics, Professor, Dean, Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava, Slovakia (Bratislava, The Slovak Republic) — *Member of editorial board.*

ЛИПКОВА Людмила.

Доктор экономических наук, профессор, Декан факультета международных отношений Экономического университета в Братиславе (Братислава, Словацкая Республика) — *Член редакционного совета.*

E-mail: lipkova@euba.sk

<http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=1347>

MAZILU Dumitru.

Doctor în drept, profesor universitar, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar (ret.), Universitatea „Spiru Haret” din București (România) — *Membru al consiliului redacțional.*

MAZILU Dumitru.

Doctor of Law, Professor, Extraordinary and Plenipotentiary Ambassador (ret.), The „Spiru Haret” University of Bucharest (Romania) — *Member of editorial board.*

МАЗИЛУ Думитру.

Доктор права, профессор, Чрезвычайный и Полномочный посол (в отставке), Университет им. Спиру Харета, Бухарест (Румыния) — *Член редакционного совета.*

E-mail: dumitru.mazilu@spiruharet.ro; secretariat@universitatea-cantemir.ro

http://ro.wikipedia.org/wiki/Dumitru_Mazilu

PAPAVA Vladimer.

Doctor habilitat în economie, profesor universitar, academician al Academiei Naționale de Științe a Georgiei, Profesor universitar la Facultatea de Economie a Universității de Stat din Tbilisi „Ivane Javakhishvili” (Tbilisi, Georgia) — *Membru al consiliului redacțional.*

PAPAVA Vladimer.

Doctor of Economic Sciences, Professor, Academician of the Georgian National Academy of Sciences, Professor of Economics, Faculty of Economics and Business, The Ivane Javakhishvili Tbilisi State University (Tbilisi, Georgia) — *Member of editorial board.*

ПАПАВА Владимир.

Доктор экономических наук, профессор, действительный член Национальной Академии наук Грузии, профессор Экономического факультета Тбилисского государственного университета имени Ивана Джавахишвили (Тбилиси, Грузия) — *Член редакционного совета.*

E-mail: papavavladimer@ghsis.org; papavavladimer@yahoo.com

POPESCU Dumitra.

Doctor în drept, profesor universitar, Universitatea „Titu Maiorescu” din București, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române (România) — *Membru al consiliului redacțional.*

POPESCU Dumitra.

Doctor of Law, Professor, The „Titu Maiorescu” University of Bucharest, Legal Research Institute „Academician Andrei Rădulescu” of the Romanian Academy (Romania) — *Member of editorial board.*

ПОПЕСКУ Думитра.

Доктор права, профессор, Бухарестский университет имени Титу Майореску, Научно-исследовательский юридический институт имени академика Андрея Рэдулеску Румынской Академии (Румыния) — *Член редакционного совета.*

E-mail: juridic_institut@yahoo.com

STRATIEVSCHI Dmitrii.

Doctor în istorie, Director al Centrului de studii a Europei de Est din Berlin OEZB e.v. (Berlin, Republica Federală Germania) — *Membru al consiliului redacțional.*

STRATIEVSKI Dmitri.

Ph.D in History, Director of the Center for the Study of Eastern Europe in Berlin OEZB e.v. (Berlin, The Federal Republic of Germany) — *Member of editorial board.*

СТРАТИЕВСКИЙ Дмитрий.

Доктор исторических наук, Директор Центра изучения Восточной Европы в Берлине OEZB e.v. (Берлин, Федеративная Республика Германия) — *Член редакционного совета.*

E-mail: stratievski@gmx.de

SEDLEȚCHI Iurie.

Doctor în drept, profesor universitar, Rector al Universității de Studii Europene din Moldova (Chișinău, Republica Moldova) — *Membru al consiliului redacțional.*

SEDLITSCHI Yuri.

Ph.D in Law, Professor, Rector of The European University of Moldova (Kishinev, The Republic of Moldova) — *Member of editorial board.*

СЕДЛЕЦКИЙ Юрий Николаевич.

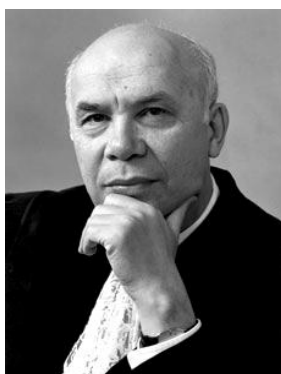
Кандидат юридических наук, профессор, Ректор Европейского университета Молдовы (Кишинев, Республика Молдова) — *Член редакционного совета.*

E-mail: iuriesedletchii@yahoo.fr

<http://www.usem.md/ro.html>

VERESHCHETIN Vladlen.

Doctor habilitat în științe juridice, profesor universitar. În 1984-1995 – membru al Curții Permanente de Arbitraj a ONU (Haga), în 1992-1994 – membru și președinte al Comisiei de Drept Internațional a ONU, în 1995-2006 – Judecător al Curții Internaționale de Justiție a ONU (Haga), din 2012 – Arbitru în Dreptul Cosmic (Spațial) la Curtea Permanentă de Arbitraj a ONU (Haga). În 1978-1995 — Vice-președinte, din 1995 – Președinte de onoare al Institutului Internațional de Drept Cosmic (Spațial) din Paris. Din 1977 — academician al Academiei Internaționale de Astronautică (SUA), din 2006 — academician al Academiei de Științe din Bulgaria. (Federația Rusă) — *Membru al consiliului redacțional.*

Vladlen S. VERESHCHETIN.

Doctor of Juridical Sciences, Professor. In 1984-1995 - Member of the Permanent Court of Arbitration (the Hague). In 1992-1994 — Member and Chairman of the United Nations International Law Commission. In 1995-2006 — Judge of the International Court of Justice (the Hague). From 2012, the Referee for Space Law of the Permanent Court of Arbitration (the Hague). In 1978-1995-Vice President, from 1995 — Director Emeritus of the International Institute of Space Law (Paris). Since 1977 — Member of the International Astronautical Academy (USA), since 2006 — Foreign Member of Bulgarian Academy of Sciences. (The Russian Federation) — *Member of editorial board.*

ВЕРЕЩЕТИН Владлен Степанович.

Доктор юридических наук, профессор. С 1984 по 1995 год — член Постоянной палаты третейского суда (г. Гаага). В 1992-1994 годах — член Комиссии международного права ООН. В 1994 году возглавлял Комиссию. В 1995-2006 годах — Судья Международного Суда ООН (г. Гаага). С 2012 г. — арбитр по космическому праву Постоянной Палаты третейского суда (г. Гаага). В 1978-1995 годах — вице-президент, с 1995 г. — почетный директор Международного института космического права (Франция). С 1977 г. — действительный член Международной астронавтической академии (США). С 2006 г. — иностранный член Болгарской Академии наук. (Российская Федерация) — *Член редакционного совета.*

E-mail: vsvereshchetin@ziggo.nl;

<http://legal.un.org/avl/faculty/Vereshchetin.html>; http://legal.un.org/avl/pdf/ls/Vereshchetin_bio.pdf;
<http://intl.law.rudn.com/about/history-faces/vereshchetin>

TIMCENCO Leonid.

Doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea Națională a Serviciului Fiscal de Stat al Ucrainei (Kiev, Ucraina) — *Membru al consiliului redacțional.*

TIMCHENKO Leonid.

Doctor of Juridical Sciences, Professor, The National University of The State Tax Service of Ukraine (Kiev, Ukraine) — *Member of editorial board.*

ТИМЧЕНКО Леонид Дмитриевич.

Доктор юридических наук, профессор, Национальный университет Государственной налоговой службы Украины (Киев, Украина) — *Член редакционного совета.*

E-mail: ltymch@ukr.net; timchenko@asta.edu.ua

**RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
О НАШЕМ ЖУРНАЛЕ**

**COLEGIUL DE REDACȚIE (RECENZENȚII)
EDITORSHIP (REVIEWERS)
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ (РЕЦЕНЗЕНТЫ)**

CHINDIBALIUC Oleana.

Doctor în științe politice, conferențiar universitar, cercetător științific superior, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Șef Catedră Politică Mondială și Relații Internaționale a Universității de Studii Europene din Moldova (Chișinău, Republica Moldova).

— *Redactor-șef adjunct, Președinte al colegiului de redacție.*

KINDIBALYK Olyana.

PhD in political science, Associate Professor, Senior Scientific Fellow, Institute of Legal, Political and Sociological Research; Head of the Department of World Politics and International Relations at the University of European Studies of Moldova (Chisinau, The Republic of Moldova). — *Deputy Editor-in-chief, Head of Editorship.*

КИНДЫБАЛЮК Оляна Игоревна.

Кандидат политических наук, доцент, старший научный сотрудник, Институт юридических, политических и социологических исследований; Заведующая кафедрой мировой политики и международных отношений Европейского университета Молдовы (Кишинев, Республика Молдова). — *Заместитель главного редактора, Председатель редакционной коллегии.*

E-mail: olyana.kindibalyk@gmail.com

ANIȚEI Nadia Cerasela.

Doctor în drept, Profesor universitar, Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice, Universitatea „Dunărea de Jos” (Galați, România).

ANITEI Nadia Cerasela.

PhD in Law, Professor, Faculty of Legal, Social and Political Sciences, „Dunarea de Jos University” (Galati, Romania).

АНИЦЕЙ Надия Черасела.

Доктор права, профессор, факультет юридических, социальных и политических наук, университет «Нижний Дунай», (Галац, Румыния).

E-mail: nadia.anitei@ugal.ro; ncerasela@yahoo.com

CIUCĂ Aurora.

Doctor în drept, Profesor universitar, Profesor la Universitatea „Ștefan Cel Mare” din Suceava, Avocat la Baroul de Avocați Iași, Președinte al Asociației „Vespasian V. Pella” Iași (Iași, România).

CIUCA Aurora.

Ph.D in Law, Professor at „Ștefan cel Mare” University of Suceava, Lawyer Yassy Bar Association, President of „Vespasian V. Pella” Association (Yassy, Romania).

ЧИУКЭ Аурора.

Доктор права, профессор, Профессор Сучавского университета «Штефан чел Маре»; Адвокат в Ясской ассоциации адвокатов; Президент ассоциации „Vespasian V. Pella” (Яссы, Румыния).

E-mail: aurora_ciuca_2000@yahoo.com

DORUL Olga.

Doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova; cercetător științific, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice (Chișinău, Republica Moldova).

DORUL Olga.

Ph.D in Law, Associate Professor, The Moldova State University; scientific fellow, Institute of Legal, Political and Sociological Research (Kishinev, The Republic of Moldova).

ДОРУЛ Ольга Павловна.

Кандидат юридических наук, доцент, Молдавский государственный университет, научный сотрудник, Институт юридических, политических и социологических исследований (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: dorulolga@yahoo.com

BURIAN Cristina.

Doctor în drept, conferențiar universitar la Catedra Drept Public, Universitatea de Studii Europene din Moldova; Secretar I, Direcția Generală Drept Internațional, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (Chișinău, Republica Moldova).

BURIAN Cristina.

Ph.D in Law, Associate Professor, Departament of Public Law, European University of Moldova; First Secretary, The International Law Department, Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova (Kishinev, The Republic of Moldova).

БУРИАН Кристина Александровна.

Кандидат юридических наук, доцент кафедры публичного права, Европейский университет Молдовы; Первый секретарь, Генеральный Департамент международного права, Министерство иностранных дел и европейской интеграции Республики Молдова (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: krisburian@yahoo.com

EVSEEV Vladimir.

Doctor în științe tehnice, Expert militar, Vicedirector al Institutului Statelor CSI (Moscova, Federația Rusă).

EVSEEV Vladimir.

Ph.D in Technical Science, Military expert, Deputy Director of the Institute of CIS Countries (Moscow, The Russian Federation).

ЕВСЕЕВ Владимир Валерьевич.

Кандидат технических наук, Военный эксперт, Заместитель директора Института стран СНГ (Москва, Российская Федерация).

E-mail: vlad.evseev@gmail.com

http://ru.ino-ppic.ru/yevseyev_v/

<http://ir.russiancouncil.ru/person/evseev-vladimir-valerevich/>

GLADARENCO-STOIAN Maia.

Doctor în istorie, Plymouth City College, Institutul Regal de Personal și Dezvoltare (Plymouth, Marea Britanie).

GLADARENCO-STOIAN Maia.

Ph.D in History, Plymouth City College, Chartered Institute of Personnel and Development Course (Plymouth, United Kingdom).

ГЛАДАРЕНКО-СТОЯН Майя.

Доктор исторических наук, Плимутский колледж, Королевский Институт персонала и развития (Плимут, Великобритания).

E-mail: maia_gl@yahoo.fr

GENTIMIR Alina Mirabela.

Doctor în drept, Lector, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (Iași, România).

GENTIMIR Alina Mirabela.

Lecturer Ph.D, Faculty of Law, „Alexandru Ioan Cuza” University of Iassy (Iassy, Romania).

ДЖЕНТИМИР Алина.

Кандидат юридических наук, преподаватель, Юридический факультет Ясского университета им. А.И.Кузы (Яссы, Румыния).

E-mail: agentimir@yahoo.fr

GLUHAIA Diana.

Doctor în drept, Universitatea Publică din Navarra (Pamplona, Spania).

GLUHAIA Diana.

Ph.D in Law, The Navarra Public University (Pamplona, Spain).

ГЛУХАЯ Диана.

Доктор права, Наваррский публичный университет (Памплона, Испания).

E-mail: diana.gluhaya@unavara.es; diana_gluhaia@yahoo.com

GUO Ping.

Profesor universitar de drept maritim, director al Institutului de Drept Internațional Maritim (IIML) a Universității Maritime din Dalian, director a Asociației Chineze de Drept Maritim, arbitru în Comisia Chineză de Arbitraj Maritim (Dalian, Republica Populară Chineză).

GUO Ping.

Professor of Maritime Law, Director of The Institute of International Maritime Law (IIML) of the Dalian Maritime University, director of China Maritime Law Association, the arbitrator of China Maritime Arbitration Commission (Dalian, The People's Republic Of China).

ГУО Пинг.

Профессор морского права, директор Института международного морского права (ИИМЛ) Даляньского морского университета, директор китайской Ассоциации морского права, арбитр Арбитражной морской комиссии Китая (Далянь, КНР).

E-mail: guoping@dl.cn , guoping@dlmu.edu.cn

IOVIȚĂ Alexandrina.

Doctor în drept, UNAIDS, Cartierul general, Coordonator programe, drepturile omului și legislație (Chișinău, Republica Moldova – Geneva, Elveția).

IOVITA Alexandrina.

Ph.D in Law, UNAIDS Secretariat, Headquarters, Programme Officer, Human Rights and Law (Kishinev, The Republic of Moldova – Geneva, Switzerland).

ИОВИЦЭ Александрина Александровна.

Кандидат юридических наук, UNAIDS, генеральный офис, сотрудник по программам, права человека и правовые вопросы (Кишинев, Республика Молдова, Женева, Швейцария).

E-mail: alexandrina_iovita@yahoo.com

JANAS Karol.

Doctor habilitat în politologie, conferențiar universitar, Șef Catedră Politologie, Universitatea „Alexandr Dubcek” din Trenčin, Slovacia (Trenčin, Republica Slovacă).

JANAS Karol.

Doctor in Political Sciences, Associate Professor, Head of the Department Politologie of the Trenčianska Univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne (Trenčin, The Slovak Republic).

ЯНАС Карол.

Доктор политических наук, доцент, Заведующий кафедрой политологии Тренчанского университета им. Александра Дубчека в Тренчине (Тренчин, Словацкая Республика).

E-mail: karol.janas@tuni.sk

CAZACU Doina.

Doctor în drept, Conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Departamentul Drept Internațional și European. (Chișinău, Republica Moldova).

CAZACU Doina.

Ph.D in Law, Associate Professor, State University of Moldova, Faculty of Law, Department of International and European law. (Chisinau, Republic of Moldova).

КАЗАКУ Дойна.

Кандидат юридических наук, доцент, Государственный университет Молдовы, Факультет права, Департамент международного и европейского права. (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: doina.cazacu@yahoo.com ; <http://drept.usm.md>

KOVALEVA Natalia.

Doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Director al Fundației de Caritate „Fii Om!” (Orenburg, Federația Rusă).

KOVALYOVA Natalia.

Ph.D., Associate Professor, Director of the Charity Foundation „Be a man!” (Orenburg, The Russian Federation).

КОВАЛЁВА Наталья Александровна.

Кандидат педагогических наук, доцент, директор Благотворительного Фонда «Будь Человеком!» (Оренбург, Российская Федерация).

E-mail: kovaleva_osu@mail.ru

LISENCO Vladlena.

Doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Vicerector pentru relații internaționale, Universitatea de Stat din Transnistria „T.G.Șevcenco” (Tiraspol, Republica Moldova).

LISENCO Vladlena.

Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor, Vicerector for International relations, Taras Shevchenko State University of Transnistria (Tiraspol, The Republic of Moldova).

ЛЫСЕНКО Владлена.

Доктор юридических наук, доцент, Заместитель ректора по международным связям, Приднестровский государственный университет имени Т. Г. Шевченко (Тирасполь, Республика Молдова).

E-mail: vlada.lisenco@mail.ru

MATTOȘ Boris.

Doctor în științe politice, Vicerector pentru relații internaționale, Universitatea Economică din Bratislava (Bratislava, Republica Slovacă).

MATTOS Boris.

PhD in political science, Vicerector for International relations, University of Economics in Bratislava, Slovakia (Bratislava, The Slovak Republic).

МАТОШ Борис.

Доктор политических наук, Заместитель ректора по международным связям, Экономический университет в Братиславе (Братислава, Словацкая Республика).

E-mail: mattos@euba.sk

METREVELI Levan.

Doctor în științe politice, șef al Centrului pentru dezvoltarea integrată a Georgiei, Universitatea de Stat Tbilisi (Tbilisi, Georgia).

METREVELI Levan.

Doctor of Political Sciences, Head of the Center for integrated development of Georgia, Tiflis State University (Tbilisi, Georgia).

МЕТРЕВЕЛИ Леван.

Доктор политических наук, руководитель Центра комплексного развития Грузии Тбилисского государственного университета (Тбилиси, Грузия).

E-mail: levanmetreveli@yahoo.com

MOUSMOUTI Maria.

Doctor în drept, Director executiv al Centrului European de Drept Constituțional din Atena (Atena, Grecia).

MOUSMOUTI Maria.

Ph.D in Law, Executive director of The European Center of Constitutional Law (Athenas, Grece).

МОУСМУТИ Мария.

Доктор права, Исполнительный директор Европейского центра конституционного права (Афины, Греция).

E-mail: mousmou@yahoo.com

<http://www.cecl2.gr/index.php/en/thecentre/theboard/11-thecentre/cv/16-08-maria-mousmouti>

http://ials.sas.ac.uk/postgrad/LDclinic/LDclinic_who.htm

SÂRCU Diana.

Doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Director al Institutului Național de Justiție al Republicii Moldova (Chișinău, Republica Moldova).

SARCU Diana.

Doctor of Juridical Sciences, Associate professor, Director of the National Institute of Justice of the Republic of Moldova (Kishinev, The Republic of Moldova).

СЫРКУ Диана.

Доктор юридических наук, доцент, Директор Национального института юстиции Республики Молдова (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: sircu@yahoo.com

SYCI Alexandru.

Doctor habilitat în științe istorice, profesor universitar, Universitatea Națională „Jurie Fedikovici” din Cernăuți (Cernăuți, Ucraina).

SYCH Alexander.

Doctor of Historical Sciences, Professor, Chernivtsi National University „Yuri Fedkovych” (Chernivtsi, Ukraine).

СЫЧ Александр Иванович.

Доктор исторических наук, профессор, Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича (Черновцы, Украина).

E-mail: asych_chnu@yahoo.com, amenitinna@gmail.com

SOLNȚEV Alexandr.

Doctor în drept, conferențiar universitar, Șef-adjunct al Catedrei de Drept Internațional al Universității Prieteniei Popoarelor din Rusia (Moscova, Federația Rusă).

SOLNTSEV Alexander.

Ph.D in Law, Associate Professor, Deputy Head of the Department of International Law PFUR, the Peoples' Friendship University of Russia (Moscow, The Russian Federation).

СОЛНЦЕВ Александр Михайлович.

Кандидат юридических наук, доцент, зам. заведующего кафедрой международного права Российского университета дружбы народов (Москва, Российская Федерация).

E-mail: a.solntsev@gmail.com; intlaw.rudn@gmail.com
www.intlaw-rudn.com

SMOCHINA Carolina.

Doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea Europeană din Lefke (Lefke, Nicosia, Cipru).

SMOCHINA Carolina.

Ph.D in Law, Associate Professor, European University of Lefke (Lefke, Nicosia, Cyprus).

СМОКИНЭ Каролина.

Доктор права, доцент, Европейский Университет в Лefке (Лefке, Никосия, Кипр)

E-mail: smochina@gmail.com

ISMAYL Togrul.

Doctor în istorie, Doctor în economie, conferențiar universitar, Universitatea TOBB, Economie și Tehnologie (Ankara, Turcia).

ISMAYL Togrul.

Ph.D in History, Ph.D in Economic Sciences, Associate Professor, TOBB University of Economics and Technology (Ankara, Turkey).

ИСМАИЛ Тогрул.

Доктор истории, Доктор экономики, доцент, TOBB университет экономики и технологии (Анкара, Турция).

E-mail: togrul65@hotmail.com, tismayil@etu.edu.tr

ȚIGĂNAȘ Ion.

Doctor în drept, Director General Adjunct, Agenția de Stat Pentru Proprietatea Intelectuală a Republicii Moldova (Chișinău, Republica Moldova).

TIGANAS Ion.

Ph.D in Law, Deputy General Director of The State Agency on Intellectual Property of The Republic of Moldova (Kishinev, The Republic of Moldova).

ЦИГЭНАШ Ион.

Кандидат юридических наук, Генеральный вице-директор Государственного агентства по интеллектуальной собственности Республики Молдова (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: iondrept@yahoo.com
http://www.agepi.gov.md/pdf/about/cv_tiganas.pdf

**RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
О НАШЕМ ЖУРНАЛЕ**

**DATE DESPRE AUTORI
DATES OF AUTHORS
СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ**

BENIUC Valentin.

Doctor habilitat în științe politice, Conferențiar universitar, Facultatea Științe politice și Relații internaționale, Universitatea de Studii Europene din Moldova (Chișinău, Republica Moldova).

BENIUC Valentin.

Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Faculty of Political Sciences and International Relations, University of European Studies of Moldova (Chisinau, Republic of Moldova).

БЕНИУК Валентин.

Доктор хабилитат политических наук, доцент, Факультет политических наук и международных отношений, Европейский Университет Молдовы (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: valentinbeniuc@gmail.com

BURIAN Alexandru.

Doctor habilitat în drept, profesor universitar, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar (ret.); Director al Institutului de Cercetări Strategice al Universității de Studii Europene din Moldova; Președinte al Asociației de Drept Internațional din Republica Moldova; Consultant Principal, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și sociologice (Chișinău, Republica Moldova); Profesor universitar la Catedra Politologie a Universității „Alexandr Dubcek” din Trencin, Republica Slovacă (Trencin, Republica Slovacă).

BURIAN Alexander.

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Extraordinary and Plenipotentiary Ambassador (ret.); Director of The Institute for Strategic Studies of The European University of Moldova; President of the Moldavian Association of International Law; Principal Consultant, The Institute of Legal, Political and Sociological Research (Chisinau, The Republic of Moldova); University Professor at the Department of Political Science of the "Alexandr Dubcek" University of Trencin, Slovak Republic (Trencin, Slovak Republic).

БУРИАН Александр Дмитриевич.

Доктор юридических наук, профессор, Чрезвычайный и Полномочный посол (в отставке); Директор Института стратегических исследований Европейского университета Молдовы; Президент Молдавской Ассоциации международного права; Главный консультант, Институт правовых, политических и социологических исследований (Кишинев, Республика Молдова); Профессор кафедры политологии Тренчинского университета им. Александра Дубчека, Словацкая Республика (Тренчин, Словацкая Республика).

E-mail: alexandrururian@yahoo.com; alexandrururian@mail.ru

CAUIA Alexandr.

Doctor în drept, Conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM) (Chișinău, Republica Moldova).

CAUIA Alexandr.

Ph.D in Law, Associate Professor, The Free International University of Moldova (ULIM) (Chisinau, The Republic of Moldova).

КАУЯ Александр.

Кандидат юридических наук, доцент, Международный независимый университет Молдовы (ULIM) (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: cauia.alex16@gmail.com

CAZACU Adriana.

Doctorand, Universitatea Liberă Internațională din Moldova. Inspector principal, Direcția Generală Prevenirea Corupției, Centrul Național Anticorupție (Chișinău, Republica Moldova).

CAZACU Adriana.

PhD student, Free International University of Moldova. Chief Inspector, General Directorate for Corruption Prevention, National Anticorruption Center (Chisinau, Republic of Moldova).

КАЗАКУ Адриана.

Аспирант, Международный Свободный Университет Молдовы. Главный инспектор, Главное Управление по Предотвращению Коррупции, Национальный Антикоррупционный Центр (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: adrianacazacu1012@gmail.com

CAZACU Doina.

Doctor în drept, Conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Departamentul Drept Internațional și European. (Chișinău, Republica Moldova).

CAZACU Doina.

Ph.D in Law, Associate Professor, State University of Moldova, Faculty of Law, Department of International and European law. (Chisinau, Republic of Moldova).

КАЗАКУ Дойна.

Кандидат юридических наук, доцент, Государственный университет Молдовы, Факультет права, Департамент международного и европейского права. (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: doina.cazacu@yahoo.com

DERGACHEV Vladimir.

Doctor habilitat în științe geografice, Profesor, expert în geopolitică, redactor-șef, autor și proprietar al portalului Internet "Institutul de geopolitică". <http://www.dergachev.ru>.

DERGACHEV Vladimir.

Doctor of Geographical Sciences, Professor, expert in geopolitics, editor-in-chief, author and owner of the Internet portal "Institute of Geopolitics". <http://www.dergachev.ru>.

ДЕРГАЧЕВ Владимир Александрович.

Доктор географических наук, профессор, эксперт в геополитике, главный редактор, автор и владелец Интернет-портала «Институт геополитики» <http://www.dergachev.ru>.

E-mail: admin@dergachev.ru

DZIURA Boris.

Doctor în Economie, Conferențiar Universitar, Departamentul de Relații Economice Internaționale și Diplomatie Economică a Facultății de Relații Internaționale, Universitatea de Economie din Bratislava (Republica Slovacă).

DZIURA Boris.

PhD in Economics, Assistant Professor, The Department Of International Economic Relations And Economic Diplomacy Of The Faculty Of International Relations, University Of Economics In Bratislava (Slovak Republic).

ДЗИУРА Борис.

Доктор экономических наук, доцент Кафедры международных экономических отношений и экономической дипломатии Факультета международных отношений Экономического университета в Братиславе (Словацкая Республика).

E-mail: boris.dziura@euba.sk

MAFTEI Jana.

Doctor în drept, Profesor universitar, Universitatea „Danubius”, Galați, România (Galați, România).

MAFTEI Jana.

Ph.D in Law, University Professor, "Danubius" University, Galati, Romania (Galati, Romania).

МАФТЕЙ Жана.

Доктор права, профессор, Университет „Danubius”, Галац, Румыния (Галац, Румыния).

E-mail: janamaftei@univ-danubius.ro

MOSCVICIOV Leonid.

Doctorand, Școală doctorală „Teoria și practica relațiilor internaționale: dimensiunea politicodiplomatică, economică, juridică”, Academia de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova (Chișinău, Republica Moldova).

MOSCVICHOV Leonid.

PhD student, Doctoral School "Theory and practice of international relations: political, economic, legal dimension", Academy of Public Administration in addition to Government of The Republic of Moldova (Chisinau, Republic of Moldova).

МОСКВИЧЕВ Леонид.

Аспирант, Докторантура "Теория и практика международных отношений: политико-дипломатическое, экономическое, юридическое измерение", Академия публичного управления при Правительстве Республики Молдова (Chișinău, Republica Moldova).

E-mail: m.leonid@yahoo.com

ONDRIAŠ Juraj.

Doctor în Relații Economice Internaționale, Conferențiar Universitar, Departamentul de Relații Economice Internaționale și Diplomației Economice, Facultatea de Relații Internaționale, Universitatea de Economie din Bratislava (Bratislava, Republica Slovacă).

Mgr. Juraj ONDRIAŠ, PhD.

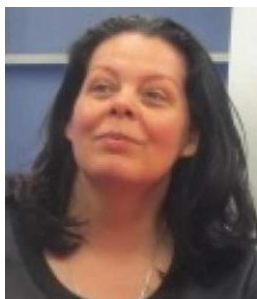
Ph.D. in International Economic Relations, Assistant Professor, Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy, Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava (Bratislava, Slovak Republic).

ОНДРИАШ Юрай.

Доктор философии в области международных экономических отношений, доцент Кафедры международных экономических отношений и экономической дипломатии Факультета международных отношений Экономического университета в Братиславе (Братислава, Словацкая Республика).

E-mail: juraj.ondrias@euba.sk

POPA Anișoara.

Doctor habilitat în Istorie, Profesor universitar, Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, România (Galați, România).

POPA Anisoara.

Doctor habilitated in History, University Professor, Faculty of history, philosophers and theology, "Dunărea de Jos" University, Galati, Romania (Galati, Romania).

ПОПА Анишоара.

Доктор хабилизат истории, профессор, Факультет истории, философии и богословия, Университет "Дунэря де Жос", Галац, Румыния (Галац, Румыния).

E-mail: anisoara.popa@ugal.ro

ŠKVRNDA František .

Doctor în istoria filosofiei, Conferențiar Universitar, Departamentul de relații politice Internaționale, Facultatea de Relații Internaționale, Universitatea de Economie din Bratislava (Bratislava, Republica Slovacă).

Mgr. František ŠKVRNDA, PhD., jr

Ph.D. in History of Philosophy, Assistant Professor, Department of International Political Relations, Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava (Bratislava, Slovak Republic).

ШКВРНДА Франтишек.

Доктор истории философии, доцент Кафедры международных политических отношений Факультета международных отношений Экономического университета в Братиславе (Братислава, Словацкая Республика).

E-mail: skvrnda2@euba.sk

ZACON Corina.

Doctorandă, Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM). (Chișinău, Republica Moldova).

ZACON Corina.

PhD student, Free International University of Moldova (ULIM). (Chisinau, Republic of Moldova).

ЗАКОН Корина.

Аспирант, Международный Свободный Университет Молдовы (ULIM). (Кишинев, Республика Молдова).

E-mail: corinazacon@mail.com

RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
O HAIIEM ЖУРНАЛЕ

CERINȚELE

**privind condițiile de prezentare a manuscriselor pentru publicare în
„Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”**

Revista teoretico-științifică „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” acceptă pentru publicare articole în limbile moldovenească (română), rusă, engleză, spaniolă, franceză, germană (la discreția autorului), care conțin rezultate inedite ale cercetărilor efectuate și care sunt ajustate la „Cerințele privind condițiile de prezentare a manuscriselor articolelor”.

Consiliul Redacțional acceptă manuscrisul articolului pentru publicare în corespundere cu profilurile ediției („drept” și „științe politice”), cu un volum nu mai mult de 20 de pagini, inclusiv figuri și tabele. Manuscrisul ar trebui să conțină doar materiale originale, efectuat la un înalt nivel științific, reflectând rezultatele cercetării efectuate de către autor, obținute cu cel mult un an înainte de publicare, și care conține un element clar privitor la inovația științifică a cercetării și propria contribuție a autorului. Sunt acceptate pentru publicare materialele care anterior nu au fost publicate în alte ediții și nu au fost destinate pentru publicarea simultană în diverse ediții. Articolele sunt expuse recenzării obligatorii, în conformitate cu *Anexa 3*. Pentru doctoranzi (competitori) este obligatorie recenzarea articolelor de către conducătorul științific. Pot fi publicate doar articolele care au primit recenzii pozitive.

Cerințele menționate mai sus se aplică tuturor materialelor trimise pentru publicare în adresa revistei. Consiliul Redacțional are dreptul de a nu accepta publicarea materialelor în caz de: a) nerespectarea cerințele privind condițiile de prezentare a manuscriselor articolelor; b) plagiat; c) conținutul articolului este neadecvat cu profilurile revistei.

În cazurile când nu sunt respectate cerințele redacția are dreptul să nu examineze manuscrisul. Consiliul Redacțional își rezervă dreptul de a reduce volumul articolului prezentat (dacă este necesar), expunându-l în versiunea redacției (introducând modificări redacționale, care nu schimbă sensul general al articolului prezentat de autor). Formulările și prezentarea materialelor în articolele publicate nu reprezintă întotdeauna poziția revistei și nu angajează în nici un fel redacția. Aceste materiale se publică în ordine de discuție, în scopul asigurării posibilității de a expune diverse opinii. Responsabilitatea asupra conținutului articolelor, selecției și preciziei faptelor și informației citate revine în exclusivitate autorilor. În același număr al revistei poate fi publicat doar un singur articol al unui autor.

Numărul de autori al unui articol nu poate fi mai mare de două persoane. Autorul (ii) trimite redacției 2 exemplare originale a articolului (semnate de autor) în imprimare pe hârtie și trimite articolul în format electronic prin e-mail la adresa: alexandrururian@yahoo.com, alexandrururian@mail.ru

Volumul articolului nu trebuie să depășească 1,5 c.a. dactilografiate pe hârtie, format A4 (60 de mii de caractere, sau 16-20 de pagini de text), inclusiv figuri, tăblițe, referințe și scheme. Atunci când se plasează referințe bibliografice în limba engleză este necesar de indicat denumirea oficială a surselor (revistelor) în limba engleză.

Pentru a plasa un articol în Revistă este necesar de prezentat următoarele documente: cerere, informațiile despre autor (ia), articolul, fotografia autorului (autorilor) în format JPG, adnotare (abstract, rezumat) în trei limbi (română, rusă și engleză) într-un volum de 100 de cuvinte, cuvinte-cheie (5-7 cuvinte). Adnotarea nu trebuie să conțină referiri la literatura citată, tabele și figuri.

Informația despre autor (i) conține următoarele date: numele, prenumele, patronimicul autorului (autorilor), locul de muncă, funcția, titlul științific, gradul științific, adresa poștală, adresa electronică și numărul de telefon. Numele autorului (autorilor) ar trebui să fie listate sub titlul articolului, în dreapta.

Cerințele tehnice pentru perfectarea manuscrisul pentru publicare:

Titlul articolului nu trebuie să depășească trei linii. Titlul ar trebui să fi dat numai cu majuscule (Times New Roman 16) și centrat. Sursele literare utilizate în articol trebuie prezentate într-o singură listă la sfârșitul textului (bibliografie), în conformitate cu **Anexa 2**. Referirile la literatura de specialitate menționate în text sunt obligatorii, trebuie să fie plasate în partea de jos a fiecărei pagini a textului și necesită să fie perfectate în conformitate cu **Anexa 1**. Referirile la sursele externe sunt prezentate într-o limbă străină și sunt urmate, în cazul traducerii în română și rusă, cu indicație privitor la traducere. Numerotarea referirilor la sursele literare este dată în ordinea menționată în text. Trimiteri la lucrări nepublicate nu sunt permise. Lista bibliografică (de la sfârșitul textului) este dată în ordine alfabetică în funcție de prima literă a prenumelui autorului (autorilor).

Acronimele și abrevierile trebuie să fie descifrate la prima mențiune în textul articolului. În textele în limba română, engleză, franceză, spaniolă și germană se utilizează ghilimele germane („ ”), în textele în limba rusă se utilizează ghilimelele franceze (« »).

Parametrii paginii:

Documentul trebuie salvat în MS Word, formatul de pagină A 4, marginile paginii: sus și jos - 2 cm, dreapta - 1,5 cm, stânga - 3 cm, Font - Times New Roman; Dimensiune font - 12, spațiere - 1,5. Aliniere pe lățime, un spațiu la stânga - 1,5. Numerotarea paginilor este consecutivă, secvențială, în partea de jos a paginii, pe centru.

Redactarea textului:

Despărțirea manuală în silabe a cuvintelor (transferul din rând în rând) este inacceptabilă. Figurile și tabelele trebuie să fie numerotate, să aibă denumire, legendă și subiect. Titlurile lor și trebuie să fie prezentate în text după alineatul care conține un link de referință la ele.

Exemplele autorului:

Fiecare autor al articolului obține doar un număr al revistei, indiferent de numărul de autori.

Consiliul Redacțional

Anexa 1

Exemple de referințe bibliografice:

Referințele (citatele) de la sfârșitul fiecărei pagini trebuie să conțină semnele de punctuație și să urmeze aceleași reguli ca și plasarea lor în descrierea bibliografică.

Dacă textul nu este citat de o sursă originală, dar de un alt document, atunci se utilizează următoarele cuvinte la început de referință: citat de: (citând sursele împrumutate):

Exemplu:	Citat de: Dumitru Mazilu. Drept diplomatic. București: Editura Lumina Lex, 2003, p. 115. Citat de: Alexandru Burian. Drept diplomatic și consular. Chișinău: Editura ARC, 2003, p. 154.
----------	--

La amenajarea secvențială a referințelor (citatelor) primare și repetate se utilizează termenul "Ibid." sau ("Ibidem"):

Referință primară	Jeffrey Mankoff. Politicii externe Ruse: întoarcerea unei Mari Puteri în politică. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 2009, p. 217.
Referință repetată	Ibid., p. 47 sau Ibidem., p. 47.

La amenajarea nesecvențială a referințelor (citatelor) primare și repetate, când referințele urmează nu concomitent una după alta, se utilizează termenul *Op. cit.* (opus citato) și este prezentat folosind caractere cursive:

Referință primară	Jeffrey Mankoff. Politicii externe Ruse: întoarcerea unei Mari Puteri în politică. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 2009, p. 217.
Referință repetată	Jeffrey Mankoff. <i>Op. cit.</i> , p. 65.

Anexa 2**Exemple de „Listă bibliografică” (bibliografie):**

Lista bibliografică este plasată după textul articolului cu titulatura „Bibliografie”. Toate link-urile din listă sunt numerotate secvențial și sunt aranjate în ordine alfabetică.

Descrierea unei cărți cu un singur autor:

Exemplu	Jeffrey Mankoff. Politicii externe Ruse: întoarcerea de mare putere politica. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 2009. XII + 359 p.
---------	---

Descrierea unei cărți cu trei sau mai mulți autori:

Exemplu	David G. Victor... [et al.]. Gaze naturale și geopolitică: din 1970 până în 2040. New York: Cambridge University Press, 2006. xxv + 508 p.
---------	--

Descrierea unui articol publicat într-o revistă:

Este necesar de a indica numele autorului articolului, denumirea articolului, denumirea revistei, anul, numărul ediției sau volumul, numărul paginii de la începutul și sfârșitul articolului.

Exemplu	Sergei Lavrov. Rusia și lumea în secolul XXI. În: Rusia în afacerile globale. Iulie-septembrie 2008, Vol. 6, nr. 3, p. 8 - 18.
---------	--

Descrierea unei teze de doctorat:

Exemplu	Vladislav Boiko. Securitatea energetică în contextul globalizării. Teză de doctor în științe politice. Moscova, 2012. 250 p.
---------	--

Descrierea unui autoreferat a tezei de doctorat:

Exemplu	Yuri Jukov. Centrismul politic în Rusia. Autoreferatul tezei... candidat în științe politice. Sankt-Petersburg, 2012. 24 p.
---------	---

Descrierea publicațiilor științifice electronice:

Pentru surse de electronice, trebuie să specificați practic aceleași informații ca pentru reviste: autorul, titlul, numele site-ului (sau secțiune a site-ului) și URL-ul. Articolul ar trebui să conțină noțiunea [Online]; informații la data de partajare pe rețeaua electronică (după fraza „Vizitat la:” indica data, luna și anul): (Vizitat la: 03.02.2012).

Exemplu	Burian Alexandru, Gurin Corina. Procesul decizional în politica externă și influența lui asupra negocierilor. În: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale. 2011, nr. 4, p. 39 - 55. [Online]: http://www.rmdiri.md/pdf/RMDIRI20114.p.df/ . (Vizitat la: 07.09.2012).
---------	--

REGULAMENTUL
cu privire la recenzarea articolelor științifice în
„Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”

1. Articole științifice primite de redacția *Revistei Moldovenești de Drept Internațional și Relații Internaționale* trec prin Instituția de recenzare.

„Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” a adoptat un sistem de patru niveluri de recenzare a articolelor și materialelor prezentate spre publicare:

Primul nivel – recenzarea de către Redactorul-șef (*main editor peer review*);

Al doilea nivel - recenzie de „nivel deschis” (*open peer review* - autorul și recenzentul se cunosc reciproc) – recenzia este transmisă la redacție de către autor;

Al treilea nivel - recenzie de nivel „orb-unilateral” (*single-blind* – recenzentul știe despre autor, autorul - nu);

Al patrulea nivel - recenzie de nivel „orb-dublu” (*double-blind* - atât recenzentul, cât și autorul, nu știu unul despre altul).

2. Fiecare articol științific necesită să aibă recenzii:

- deschise: *primul nivel* – recenzia (decizia) redactorului-șef; *al doilea nivel* - recenzia unui recenzent oficial, specialist în domeniu (doctor sau doctor habilitat);

- confidențiale (oarbe): *al treilea nivel* – recenzia redactorului științific sau a unui membru al consiliului redacțional sau al colegiului de redacție; *al patrulea nivel* – la decizia consiliului redacțional și recenzentul poate fi doar din exterior.

3. Toate articolele științifice, primite de Consiliul redacțional al revistei, sunt supuse obligatoriu recenzării „orb-dublu” (*double-blind* - atât recenzentul, cât și autorul, nu știu unul despre altul). Această recenzare este efectuată de către experți externi din baza de date de experți (recenzori) ai revistei, la solicitarea Consiliului redacțional.

4. Analizând recenziile, redacția evaluează prezența în articole a elementelor de actualitate a problemei științifice pe care autorul pretinde să o soluționeze. Recenzia necesită să descrie în mod clar valoarea teoretică sau aplicativă a investigației, și să coreleze constatările autorului cu conceptele științifice existente. Un element de bază al recenziei ar trebui să fie aprecierea de către recenzent a contribuției personale a autorului articolului la soluționarea problemei. Este necesar de a menționa în recenzie corespunderea stilului, logicii și nivelului de accesibilitate a expunerii științifice a materialului de către autor, precum și un aviz privind fiabilitatea și valabilitatea concluziilor.

5. După primirea recenziilor, redacția analizează articolele prezentate și adoptă decizia finală, în baza unei evaluări complete, privitor la publicarea sau ne-publicarea articolelor. În baza deciziei adoptate autorului i se comunică, prin e-mail sau poștă, informația cu privire la evaluarea articolului și decizia adoptată. În cazul că se refuză de a publica articolul, recenzentii rămân anonimi.

6. Colegiul de redacție își rezervă dreptul de a trimite articolul la o recenzie suplimentară externă anonimă (*double-blind*). Redactor-șef, în asemenea caz, trimite recenzentului o scrisoare în care solicită recenzarea, atașând la scrisoare articolul și modelul conform căruia se recomandă de a efectua recenzia.

7. Prezența recenziilor pozitive nu este un motiv suficient pentru publicarea articolului. Decizia finală privitor la publicarea articolului este adoptată de consiliul redacțional.

8. În cazul în care există o critică substanțială din partea recenzentului, însă articolul, la general, este evaluat pozitiv, consiliul redacțional poate aprecia articolul ca polemic și poate decide de a-l publica în rubrica „Tribuna discuțională”.

9. Originalele recenziilor sunt păstrate la „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”.

**RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
О НАШЕМ ЖУРНАЛЕ**

**REQUIREMENTS
to papers for publication in the
„Moldavian Journal of International Law and International Relations”**

„Moldavian Journal of International Law and International Relations” being a scientific-theoretical journal admits for publication articles in Moldovan (Romanian), Russian, English, Spanish, French, German (optional author) languages, containing the results of original research, designed in accordance with the „Requirements for the articles”.

An Editorial Board of the „Moldavian Journal of International Law and International Relations”, accept manuscript for publication corresponding to the edition profiles, no more than 20 pages, including figures and tables. The manuscript should contain only original material, performed at a high academic level, reflecting the author's research results, completed no more than one year before publication, and containing a clear element of creation of a new knowledge. The materials which earlier were not published and have been not intended to the simultaneous publication in other editions for printing are accepted. Articles are exposed to obligatory reviewing, in accordance with the *Appendix 3*. For post-graduate students (competitors) the review of the supervisor of studies is obligatory. We print only articles which have received only positive reviews.

The rules mentioned above apply to all the material sent to the journal for publication. The Editorial Board has the right not to accept materials to the publication in a case of: a) non-compliance of the paper with the requirements for its publication; b) plagiarism; c) inappropriate content of the presented paper to the journal profiles.

In cases when the requirements are not respected the editorial board has the right not to examine the manuscript. The editors reserve the right to reduce the volume of the article (if it is necessary), exposing it to editorial revision, make editorial (which do not change the general sense) changes in the author's original. Editors can publish materials without sharing author's opinion (in order of discussion). Authors are responsible for the selection and accuracy of the facts, quotes, and other information. Journal will only publish one article per author in each volume of the issue.

The number of authors should not be more than two people. Author (s) sent to the editor two copies of the article (signed by the author both in print and electronic form and send the article in electronic form by e-mail at: alexandrururian@yahoo.com , alexandrururian@mail.ru

The paper shouldn't exceed 1,5 printer's sheet of the typewritten text of format A4 (60 thousand characters, or 16-20 pages of text), including tables, list of references and drawings (schemes). At drafting of bibliographic references in English it is necessary to specify official English-speaking names of journals.

In order to place an article in the journal you should present following documents: an application, information about the author (s), an article, one author (s) photograph in JPG form, annotation provided (abstract) in three languages (Romanian, Russian and English) in a volume of 100 words, Keywords (5 - 7 words). Abstract should not contain references to the quoted literature, tables and figures.

Information about the author (s) contains: author's name, affiliation, post a scientific degree, an academic status, mailing address, e-mail address and telephone number Author's name should be listed under the article's title on the right.

Technical requirements to registration of the manuscript for the publication:

Title of the article should not exceed three lines. The title should be given only in capital letters (Times New Roman 16) and centred. Literary sources used in the paper should be submitted in one list at the end (bibliography). Bibliographical list is presented after the text item in accordance with the *Appendix 2*. Footnotes to the literature mentioned in the text are mandatory and must be prepared in the bottom of the page in accordance with the *Appendix 1*. References to the foreign sources are given in a foreign language and are followed in the case of translation into Romanian and Russian indication of the translation. The numbering of the sources is given in the order mentioned in the text. References to unpublished works are not permitted. The bibliography is given in alphabetic order according to the first letter of authors surnames. Acronyms and abbreviations should be deciphered in a place of the first mention in the text. In text presented in Romanian, English, French, German or Spanish language, German inverted commas („pads”) should be used; in text presented in Russian language the French inverted commas («fur-trees») are used.

Page Setup:

The document must be saved in MS Word, A 4 page format, page margins: top and bottom - 2 cm, right - 1.5 cm, left - 3 cm Font - Times New Roman; font size - 12, line spacing - 1,5. Alignment on width, a space at the left - 1,5. Numbering of pages is through, in the bottom of the page, on the centre.

Text drafting:

Using of manual transfer (manual hyphenation) is unacceptable. Figures and tables should have a caption and subject headings and should be presented in the text after the paragraph containing a link to them.

Author's copies:

Each author obtains only one issue of the journal, regardless of the number of authors.

The Editorial Board

Appendix 1

Example of bibliographic footnotes:

Punctuation and prescribed punctuation in citations should follow the same rules as their placement in the bibliographic description.

If the text is not cited by the original source, but by another document, then following words are used: in the beginning of the reference: *Quoted by*, with a reference to the citing sources of borrowed text:

Example:	Quoted by: Ernst Gabriel Frankel. Oil and Security A World Beyond Petroleum. The Netherlands: Springer, 2007, p. 115.
----------	---

«Ibid.» or (Ibidem) are used in the sequential arrangement of primary and repeated references.

<i>Primary</i>	Jeffrey Mankoff. Russian foreign policy: the return of great power politics. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 2009, p. 21.
<i>Repeated</i>	Ibid., p. 47.

Op. cit. (opus citato) is used in repeated footnotes containing item to the same document without following the primary reference and is presented using italics.

<i>Primary</i>	Jeffrey Mankoff. Russian foreign policy: the return of great power politics. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 2009, p. 217.
----------------	---

Repeated	Jeffrey Mankoff. <i>Op. cit.</i> , p. 65.
----------	---

Appendix 2

Examples of a bibliography:

Bibliographical list is placed after the text article and is supplied after the notion „Bibliography”. All links in the list are numbered sequentially and are arranged in alphabetical order.

Book with one author:

Example	Jeffrey Mankoff. Russian foreign policy: the return of great power politics. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield, 2009. xii + 359 p.
---------	--

Book with three and more authors:

Example	David G. Victor ... [et al.]. Natural gas and geopolitics: from 1970 to 2040. Cambridge; New York: Cambridge University Press Cambridge University Press, 2006. xxv + 508 p.
---------	--

The paper from the journal:

Article from a journal should contain following description - author (s), article title, journal name, year, and page number of the beginning and of the end of the article.

Example	Sergei Lavrov. Russia and the World in the 21 st Century. In: Russia in global affairs. July-September 2008, Vol. 6, nr. 3, p. 8 – 18.
---------	--

Dissertation

Example	Vladislav Boiko. Energy security in the context of globalization. Political Science Dissertation. Moscow, 2012. 250 p.
---------	--

A dissertation synopsis:

Example	Yuri Jukov E.H. Political centrism in Russia. Dissertation synopsis ... candidate in political science. Saint Petersburg, 2012. 24 p.
---------	---

Description of the electronic scientific publications:

For electronic sources, you need to specify practically the same information as for journals: author, title, name of the site (or section of the website) and the URL. The item should contain the notion [Online]; information on the date of the electronic network share (after „Visited on:” indicate the date, month and year): (Visited on: 03.02.2012) is used in referring to the e-resource e-mail address.

Example	Chietigi Bajpae. China’s Quest for Energy Security. In: Power and Interest News Report. February 25, 2005. [Online]: http://www.pinr.com/ . (Visited on: 07.09.2011).
---------	--

PROVISION
about the reviewing of scientific articles in
„Moldavian Journal of International Law and International Relations”

1. Scientific papers received to the Editorial office of „Moldavian Journal of International Law and International Relations”, pass through peer review process.

„Moldavian Journal of International Law and International Relations” comprises a four-level system of peer review articles:

1st level – reviewing by the editor (main editor peer review);

2nd level – an open peer review (the author and the reviewer know each other) – a review is submitted to the editor by the author;

3rd level – one-sided i.e. „blind” peer review (single-blind - the reviewer knows the author, but the author - doesn't know the reviewer);

4th level – double-blind peer review (neither reviewer nor author know about each other).

2. Each scientific article must be accompanied by a review:

– Open: 1st level – a review (conclusion) of the editor; 2nd level – a review of official reviewer, specialist of appropriate scientific profile (doctorate or PhD);

– Closed (blind): 3rd level – a review done by a scientific editor or a member of the editorial board; 4th level - a review done by the decision of the editorial board and only external.

3. All scientific articles, received by the Editorial Board of our journal are subject to mandatory review by bilateral double-blind („double-blind” - the reviewer does not know who the author of the article is, the author does not know who the reviewer is). This review is carried out by external experts from the expert database of experts (reviewers), at the request of the Editorial Board.

4. An editorial board, making the evaluation of reviews, draws attention to the relevance of the scientific problem to be solved by the author. The Review should clearly describe the theoretical or applied significance of the study; correlate the author's conclusions to existing scientific concepts. An essential element of the review should be the assessment a personal contribution to the solution of the issue by the reviewer. Correspondence to the style, logics and the availability of the narration to the scientific nature of the material and obtaining of the conclusions about the reliability and validity of the findings – are key aspects that must be noted in the review.

5. The issue about the received articles is considered after the obtaining of reviews, and then the final decision, based on the evaluation of reviews about the publication or refusal to publish articles, is made. On the basis of the decision the author (s) is sent a letter by e-mail or mail, which provides a general assessment of the article and the decision. In the case of failure in the publication, the reviewers remain anonymous.

6. The Editorial Board has the right to direct the article for additional external anonymous peer review. Editor in Chief directs the reviewer a letter asking for peer review. The letter includes an article and a recommended form of review.

7. The presence of positive reviews is not sufficient grounds for the publication of the article. The final decision on advisability of publication is taken by the editorial board.

8. In cases when the article is composed by a significant proportion of criticisms that have been made by the reviewer, as well as the overall positive recommendation, the Editorial Board can attribute the material to the category of polemical material and print it in the manner of scientific debate.

9. The Review originals are stored in „Moldavian Journal of International Law and International Relations”.

**RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
О НАШЕМ ЖУРНАЛЕ**

**ТРЕБОВАНИЯ
к оформлению статей для публикации в
«Молдавском журнале международного права и международных отношений»**

Научно-теоретический журнал «Молдавский журнал Международного права и международных отношений» принимает к публикации статьи на молдавском (румынском), русском, английском, испанском, французском, немецком (по выбору автора) языках, содержащие результаты оригинальных исследований, оформленные в соответствии с «Требованиями к оформлению статей».

Редакция «Молдавского журнала международного права и международных отношений» принимает к публикации рукописи, соответствующие профилям издания, не более 20 страниц, включая рисунки и таблицы. Рукопись должна содержать только оригинальный материал, выполненный на высоком научном уровне, отражая результаты исследований автора, завершаемых не более чем за год до публикации и содержать очевидный элемент создания нового знания. К печати принимаются материалы, ранее не издававшиеся и не предназначенные к одновременной публикации в других изданиях. Статьи подвергаются обязательному рецензированию, в соответствии с *Приложением 3*. Для аспирантов (соискателей) обязательна рецензия научного руководителя. Печатаются только статьи, получившие положительные рецензии. Гонорар за публикации не выплачивается.

Настоящие правила распространяются на все материалы, направляемые в редакцию журнала для публикации. Редакция вправе не принять материал к публикации в случае: а) несоблюдения автором правил оформления рукописи; б) выявления элементов плагиата; в) несоответствия материала тематике журнала.

В случае несоблюдения настоящих требований редакционная коллегия вправе не рассматривать рукопись. Редакция оставляет за собой право при необходимости сокращать статьи, подвергая их редакционной правке, вносить редакционные (не меняющие общего смысла) изменения в авторский оригинал. Редакция может опубликовать материалы, не разделяя точку зрения автора (в порядке обсуждения). Авторы несут ответственность за подбор и достоверность приведенных фактов, цитат и прочих сведений. В одном номере журнала может быть опубликована только одна статья одного автора.

Число авторов статьи не должно быть более двух человек. Автор (ы) присылают в редакцию 2 экземпляра статьи (подписанные автором) в печатном виде и направляют статью в электронном виде по электронной почте по адресу: alexandrurburian@yahoo.com , alexandrurburian@mail.ru

Объем статьи не должен превышать 1,5 п. л. машинописного текста формата А4 (60 тыс. знаков, или 16-20 страниц текста), включая таблицы, список литературы и рисунки (схемы). При оформлении библиографических ссылок на английском языке необходимо указывать официальные англоязычные названия журналов.

Для размещения статьи в журнале необходимо предоставить в редакцию заявку, информацию об авторе (ах), статью, фотографию автора (ов) в формате JPG, аннотацию (резюме), представленную на трех языках (румынском, русском, английском) объемом – до 100 слов, ключевые слова (5-7 слов). Аннотация не должна содержать ссылок на цитируемую литературу, рисунки, таблицы.

Информация об авторе (ах) содержит: ФИО авторов, место работы, должность, ученую степень, ученое звание, почтовый адрес, электронный адрес и контактный телефон. ФИО автора должно быть указано под названием статьи справа.

Технические требования к оформлению рукописи для публикации:

Название статьи не должно превышать трех строк. Название должно даваться только заглавными буквами (Times New Roman 16) и располагаться по центру. Литературные источники, использованные в статье, должны быть представлены общим списком в ее конце (Библиография). Библиографический список приводится после текста статьи в соответствии с *Приложением 2*. Сноски на упомянутую литературу в тексте обязательны и должны быть оформлены внизу страницы в соответствии с *Приложением 1*. Ссылки на иностранные источники даются на иностранном языке и сопровождаются в случае перевода на румынский и русский язык указанием на перевод. Нумерация источников идет в последовательности упоминания в тексте. Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Список литературы (библиография) дается в алфавитном порядке по фамилиям первых авторов. Сокращения и аббревиатуры должны расшифровываться по месту первого упоминания в тексте статьи. В тексте на румынском, английском, французском, испанском языке используется немецкие кавычки („лапки”), в тексте на русском языке используются французские кавычки («ёлочки»).

Параметры страницы:

Документ должен быть сохранён в формате MS Word. Формат страницы А 4; поля страницы: верхнее и нижнее – 2 см, правое — 1,5 см, левое — 3 см. Шрифт - Times New Roman; кегль — 12; межстрочный интервал — 1,5. Выравнивание по ширине, отступ слева — 1,5. Нумерация страниц — сквозная, внизу страницы, по центру.

Оформление текста:

Использование ручных переносов (manual hyphenation) неприемлемо. Рисунки и таблицы должны иметь нумерационный и тематический заголовки и должны быть представлены в тексте после абзацев, содержащих ссылку на них.

Авторские экземпляры:

Каждому автору полагается один авторский экземпляр номера журнала вне зависимости от количества авторов статьи.

Редакционный совет

Приложение 1

Пример оформления библиографических сносок:

В библиографических сносках расстановка знаков препинания и предписанной пунктуации должна подчиняться тем же правилам, что и расстановка их в библиографическом описании.

Если текст цитируется не по первоисточнику, а по другому документу, то в начале ссылки приводят слова: Цит. по: (цитируется по), Приводится по: , с указанием источника заимствования:

Пример оформления:	Цит. по: Крупянюк М.И., Арешидзе Л.Г. США и Восточная Азия. Борьба за «новый порядок». М.: Международные отношения, 2010, с. 325.
--------------------	---

При последовательном расположении первичной и повторной ссылок используют слова «Там же» или «Ibid.» (ibidem) для документов на языках, применяющих латинскую графику:

<i>Первичная</i>	Гаджиев К.С. Геополитика. Учебник для бакалавров. М.: Издательство Юрайт, 2012, с. 27.
<i>Повторная</i>	Там же, с. 47. или Ibid., p. 47.

В повторных сносках, содержащих запись на один и тот же документ, не следующих за первичной ссылкой, приводят заголовок, а основное заглавие и следующие за ним

повторяющиеся элементы заменяют словами «Указ. соч.» (указанное сочинение), «Цит. соч.» (цитируемое сочинение), «Op. cit.» (opus citato):

<i>Первичная</i>	Жинкина Ю.В. Стратегия безопасности России: проблемы формирования понятийного аппарата. М.: Российский научный фонд, 1995, с. 87.
<i>Повторная</i>	Жинкина Ю.В. Указ. соч., с. 67. или Жинкина Ю.В. <i>Op. cit.</i> , p. 65.

Приложение 2

Примеры оформления списка библиографии:

Библиографический список приводится после текста статьи и следует после слова «Библиография». Все ссылки в списке последовательно нумеруются и располагаются в алфавитном порядке.

Описание книги одного автора:

Пример оформления	Гаджиев К.С. Геополитика. Учебник для бакалавров. М.: Издательство Юрайт, 2012. 479 с.
-------------------	--

Описание книги четырех и более авторов:

Пример оформления	David G. Victor ... [et al.]. Natural gas and geopolitics: from 1970 to 2040. Cambridge; New York: Cambridge University Press Cambridge University Press, 2006. xxv + 508 p.
-------------------	--

Описание статьи из журнала:

Для статьи из журнала нужно указать автора (ов) статьи, название статьи, название журнала, год, номер выпуска и страницы начала и окончания статьи.

Пример оформления	Конобеев В.Н. Геостратегия США в Евразии. В: Проблемы управления. 2008, №1 (26), с. 87 – 97.
-------------------	--

Описание диссертаций

Пример оформления	Ганюхина Т.Г. Модификация свойств ПВХ в процессе синтеза: дис. ... канд. хим. наук: 02.00.06. Н. Новгород, 1999. 109 с.
-------------------	---

Описание авторефератов диссертаций:

Пример оформления	Жуков Е.Н. Политический центризм в России: автореф. дис. ... канд. филос. наук. М., 2000. 24 с.
-------------------	---

Описание электронных научных изданий:

Для электронных источников нужно указать практически те же данные, что и для журналов: автор, название статьи, название сайта (или раздела сайта) и адрес URL. В записи обязательно должен присутствовать текст [Online];, при ссылке на электронный ресурс после электронного адреса в круглых скобках приводят сведения о дате обращения к электронному сетевому ресурсу (после слов «дата обращения» указывают число, месяц и год): (Дата посещения: 02.03.2012)

Пример оформления	Китай встает на «правильную сторону истории» в Персидском заливе. В: Мировая политика и ресурсы. [Online]: http://www.wpr.ru/?p=2591 . (Дата посещения: 07.01.2012).
-------------------	--

ПОЛОЖЕНИЕ

о рецензировании научных статей в журнале

«Молдавский журнал международного права и международных отношений»

1. Научные статьи, поступившие в редакцию журнала «Молдавский журнал международного права и международных отношений», проходят через институт рецензирования.

В журнале «Молдавский журнал международного права и международных отношений» принята четырехуровневая система рецензирования статей:

1^й уровень — рецензирование главным редактором (main editor peer review);

2^й уровень — открытое рецензирование (open peer review — автор и рецензент знают друг о друге) - рецензия, представленная в редакцию автором;

3^й уровень — одностороннее «слепое» рецензирование (single-blind — рецензент знает об авторе, автор — нет);

4^й уровень — двухстороннее «слепое» рецензирование (double-blind — оба не знают друг о друге).

2. Каждая научная статья должна иметь рецензии:

– открытые: 1^й уровень — рецензия (заключение) главного редактора; 2^й уровень официального рецензента – специалиста соответствующего научного профиля (доктора или кандидата наук);

– закрытые (слепые): 3^й уровень — научным редактором или одним из членов редколлегии; 4^й уровень — по решению редколлегии и только внешнее.

3. Все научные статьи, поступившие в редакцию нашего журнала, подлежат обязательному двустороннему слепому рецензированию (double-blind — рецензент не знает, кто автор статьи, автор статьи не знает, кто рецензент). Это рецензирование производится сторонними специалистами из базы экспертов-специалистов (рецензентов), по поручению редакции.

4. Редколлегия при оценке рецензий обращает внимание на наличие в материале актуальности решаемой автором научной проблемы. Рецензия должна однозначно характеризовать теоретическую или прикладную значимость исследования, соотносить выводы автора с существующими научными концепциями. Необходимым элементом рецензии должна служить оценка рецензентом личного вклада автора статьи в решение рассматриваемой проблемы. Целесообразно отметить в рецензии соответствие стиля, логики и доступности изложения научному характеру материала, а также получить заключение о достоверности и обоснованности выводов.

5. После получения рецензий рассматривается вопрос о поступивших статьях и принимается окончательное решение на основе оценки рецензий об опубликовании или отказе в опубликовании статей. На основе принятого решения автору (авторам) по e-mail или почте направляется письмо, в котором дается общая оценка статьи и принятое решение. При отказе в публикации рецензенты остаются анонимными.

6. Редколлегия вправе направлять статьи на дополнительное внешнее анонимное рецензирование. Главный редактор направляет рецензенту письмо с просьбой о рецензировании. К письму прилагаются статья и рекомендуемая форма рецензии.

7. Наличие положительных рецензий не является достаточным основанием для публикации статьи. Окончательное решение о целесообразности публикации принимает редакционная коллегия.

8. При наличии в статье существенной доли критических замечаний рецензента и при общей положительной рекомендации редколлегия может отнести материал к разряду полемичных и печатать его в порядке научной дискуссии.

9. Оригиналы рецензий хранятся в редакции журнала «Молдавский журнал международного права и международных отношений».

**RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
O HAIIEM ЖУРНАЛЕ**

**Declarație
privind etica publicațiilor științifice și baza juridică a politicii editoriale a revistei
„Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”**

Colegiul de redacție al publicației periodice științifico-teoretice și informațional-practice „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale” aderă la principiile de etică a publicațiilor științifice acceptate la nivel internațional, reflectate, printre altele, în recomandările Comisiei pentru etică a publicațiilor științifice (Comisia pentru publicație etică (COPE) (<http://publicationethics.org/about/guide>), Ghid pentru etica publicațiilor științifice (editura etică Resource Kit) Elsevier editor (<https://www.elsevier.com/editors/publishing-ethics>), Codul de etică și deontologie profesională a cercetătorilor și a personalului universitar din Republica Moldova, aprobat de către Consiliul Național de Atestare și Acreditare la 23.05. 2012 (http://edu.asm.md/tc_userfiles/cod-etica.pdf).

Termeni-cheie:

Etica publicațiilor științifice — un sistem de reguli de conduită profesională în relațiile dintre autori, recenzenti, redactori, editori și cititori în crearea, diseminarea și utilizarea publicațiilor științifice.

Redactor — un reprezentant al revistei sau editurii științifice, responsabil pentru pregătirea materialelor pentru publicare, precum și menținerea contactului cu autorii și cititorii publicațiilor științifice.

Autor — o persoană sau un grup de persoane (grup de autori), care participă la crearea și publicarea rezultatelor cercetării științifice.

Recenzent — expert care acționează în numele unei reviste științifice sau editurii și realizează expertiza materialelor științifice prezentate de către autor pentru a determina posibilitatea publicării lor.

Editor — persoană juridică sau fizică care exercită editarea publică a unei publicații științifice.

Cititor — orice persoană care a făcut cunoștință cu materialul publicat.

Plagiat — atribuție intenționată a dreptului de autor a unei alte opere de artă sau știință, idei sau invenții ale altor oameni. Plagiatul poate fi o încălcare a legii drepturilor de autor și legii brevetelor și poate atrage după sine răspunderea juridică ca atare.

1. Principiile de etică profesională în activitatea redactorului și editorului

Membrii consiliului editorial au următoarele responsabilități:

1.1. Să ia în considerare toate materialele manuscrise furnizate de autor, și să ia o decizie obiectivă cu privire la posibilitatea publicării lor, pe baza relevanței și a fiabilității studiului, precum și profilul de specialitate al revistei.

1.2. Să aibă atitudine respectuoasă față de autor, indiferent de rasă, sex, orientare sexuală, religie, origine, naționalitate, statutul social, preferințele politice sau a altor calități subiective;

1.3. Să respecte dreptul autorului de proprietate intelectuală, să împiedice divulgarea rezultatelor cercetării utilizarea acestora în scopuri personale fără consimțământul autorului;

1.4. Să excludă din articol materialele care conțin falsificarea rezultatelor și a plagiatului, precum și copierea multiplă a informațiilor și atribuirea falsă a dreptului de autor;

1.5. Să asigure confidențialitatea și anonimatul recenzării materialelor manuscrise;

1.6. Să angajeze în calitate de recenzenti a articolelor doar specialiștii de înaltă clasificare.

2. Principiile etice în activitățile recenzentului

Recenzentul este responsabil pentru respectarea următoarelor principii:

2.1. Să efectueze expertiza științifică confidențială a materialelor științifice manuscrite prezentate spre publicare de către autor, care are ca scop îmbunătățirea calității acestora și ajutorarea consiliului editorial să ia o decizie cu privire la posibilitatea publicării rezultatelor studiului;

2.2. Autorul/coautorul manuscrisului nu poate acționa în calitate de referent al articolului său;

2.3. Să refuze să recenzeze articolul în cazul când dispune de o insuficientă competență pentru această abilitate sau incapacitatea de a furniza recenzia manuscrisului într-un timp specificat;

2.4. Să asigure o maximă obiectivitate a recenziei pe baza relevanței, meritelor științifice, originalitatea și autenticitatea rezultatelor cercetărilor efectuate de autor. Orice critică a naturii subiective, care decurg din relațiile personale ale recenzentului cu autorul sau orice alte motive, sunt inacceptabile și nu sunt permise;

2.5. Să raporteze toate cazurile de posibile conflicte de interese;

2.6. Să nu păstreze copii ale manuscrisului și nu-l transmită la alte persoane terțe. În plus, informațiile furnizate în manuscrisele peer-revizuite, nu pot fi folosite în propriile cercetări înainte de publicarea lor fără consimțământul autorului;

2.7. Să verifice claritatea prezentării materialului în curs de revizuire pentru ca acesta să conțină link-uri către toate datele utilizate din lucrările publicate anterior;

2.8. Să argumenteze concluziile sale cu privire la manuscrisele peer-revizuite, astfel încât autorului și membrilor consiliului editorial să le fie clar obiectivitatea și legitimitatea acestora;

2.9. Să informeze membrii consiliului editorial, în cazul în care manuscrisul în curs de revizuire are o asemănare semnificativă cu articole publicate anterior, adică, cazuri de *plagiat*.

3. Principiile pe care trebuie să le ghideze autorul publicațiilor

Autorul — este persoana care a avut o contribuție personală la formarea și interpretarea rezultatelor cercetării. Prin furnizarea manuscrisului în vederea editării și difuzării comunității științifice a conținutului acestuia, autorul trebuie:

3.1. Să se bazeze exclusiv pe date precise și reale, precum și interpretarea lor obiectivă, evitând declarații inițial false și frauduloase cu privire la rezultatele obținute;

3.2. Să nu prezinte materialele manuscrite pentru examinare spre publicare în mai mult de o revistă, și să nu participe multiple și duplicate publicații, care sunt considerate ca fiind *autoplagiat*;

3.3. Să dezvăluie toate sursele de sprijin financiar sau de altă natură pentru studiu, în rezultatul cărora a fost pregătit manuscrisul, cu menționarea separată a rolului și contribuției fiecărei părți;

3.4. Informații de conversații personale sau corespondență pot fi folosite în cercetare numai cu acordul scris al persoanei căreia îi este furnizat;

3.5. Textele și informațiile grafice derivate din rezultatele publicate ale studiilor altor persoane, trebuie să fie prevăzute cu referire la activitatea relevantă. În plus, activitatea de același subiect, rezultatele care au influențat cursul studiului, ar trebui să fie anunțate în lista de referințe;

3.6. Atunci când a fost depistată o denaturare semnificativă sau constatări eronate în manuscrisul acceptat spre publicare sau articolul deja publicat este obligat să notifice consiliului editorial de a face corecții, negări sau revocarea lucrărilor;

3.7. În cazul luării deciziilor de către consiliul editorial privitor la publicarea manuscrisului, autorul este de acord cu transferul drepturilor la publicarea și difuzarea acestuia (în versiunile electronice și pe hârtie), inclusiv plasarea informațiilor bibliografice în bazele de date Science Citation, SCOPUS, Web of Science și versiunea full-text al Bibliotecii Electronice Științifice (elibrary.ru) în acces liber.

Consiliul Redacțional

**RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
О НАШЕМ ЖУРНАЛЕ**

**Declaration
on the ethical and legal basis of the editorial policy
of the „Moldavian Journal of International Law and International Relations”**

The Editorial Board of the scientific-theoretical and information-practical periodical publication „Moldavian Journal of International Law and International Relations“ commits to the internationally accepted principles of publication ethics expressed in the recommendations of the Committee on Publication Ethics (COPE) (<http://publicationethics.org/about/guide>), Elsevier Publishing Ethics Resource Kit (<https://www.elsevier.com/editors/publishing-ethics>) and the Code of ethics and professional deontology of the researchers and academic staff in the Republic of Moldova, approved by the National Certification Board and Acreditare at 23.05. 2012. (http://edu.asm.md/tc_userfiles/cod-etica.pdf).

Key terms

Publication ethics is a system of professional conduct standards in relations between authors, reviewers, editors, publishers and readers when creating, disseminating and using scientific publications.

The **Editor** is a representative of the research journal or the publisher responsible for selecting and preparing materials for publication and encouraging communication between authors and readers of scientific papers.

The **Author** is a person or a group of persons (group of authors) who produce a manuscript that contains the results of their scientific research.

The **Reviewer** is an expert acting on behalf of the research journal or the publisher and providing scientific evaluation of authors' works in order to consider their publishing.

The **Publisher** is a legal entity or a natural person responsible for publication.

The **Reader** is any person who has familiarized themselves with the published materials.

Plagiarism is a wrongful appropriation of another author's scientific or artistic work, ideas, discoveries or inventions. Plagiarism may be a violation of copyright law and patent law and, as such, can entail legal liability.

The Code of Conduct for Editors-in-Chief and Publishers

Editors have the following general responsibilities:

1.1. Editor is bound to consider all materials of the manuscript submitted by Author. The final responsibility for accepting or rejecting the manuscript (based on its relevance, integrity, and fitting into the journal profile) without any personal and ideological favoritism or malice rests with Editor;

1.2. Editor should treat Author respectfully, regardless of their race, ethnicity, gender, sexual orientation, religious beliefs, origin, citizenship, social status or political preferences of the author and other subjective qualities;

1.3. Editor is obligated to observe the intellectual property rights of Authors by keeping in confidentiality all data provided in the manuscript without using them for personal purposes or transferring to the third parties;

1.4. Editor should exclude from publishing all plagiarized or falsified materials, as well as take serious steps in case of redundancy and false attribution of authorship;

1.5. Editor ensures confidentiality and anonymity of the review process;

1.6. Editor should invite only highly professional specialists as Reviewers.

The Code of Conduct for Reviewers

Reviewing of the submitted manuscript should be based on the following major principles:

2.1. Reviewer maintains confidentiality concerning the scientific inquiry of the manuscript, which is intended to improve its quality and helps the editorial board to finalize their decision on publishing the results of research;

2.2. Author/Co-author of the manuscript cannot act as Reviewer;

2.3. If Reviewer recognizes that either the manuscript is not related to their scholarly background or the time allocated for review is not enough, it immediately sets the ground for refusal;

2.4. When reviewing the material submitted for publication, Reviewers are obligated to be objective in their evaluation of the manuscript. All suggestions and judgements should be based on the relevance, integrity, and originality of the results of research performed by Author. Any critical statements of a subjective nature arising from personal attitudes to Author or other reasons are not acceptable;

2.5. Reviewers should disclose all conflicts of interest that may arise;

2.6. Reviewer is not allowed to keep any copies of the manuscript or transfer the materials under review to any other side. The manuscript cannot be used for personal research purposes prior to its publication unless special permission is obtained from Author;

2.7. Reviewer ensures that the manuscript is coherently written and contains all references to the cited or used works;

2.8. Reviewer should support their conclusions about the manuscript, thus ensuring that Author and Editor understand the basis of all comments and judgements;

2.9. Reviewer should point out if the manuscript bears considerable similarities to the works published earlier, i.e., report on plagiarism.

The Code of Conduct for Authors

Author is a person who has made a worthy contribution to the process of research or interpretation of its results. Author submitting their manuscript for the purpose of publishing and distribution in the scientific community should strive to comply with the following rules:

3.1. Authors should rely upon exceptionally accurate and actual data, as well as their unbiased interpretation without permitting any false or fraudulent claims about the obtained results;

3.2. Authors are not allowed to submit the same manuscript to any other journal for publication, in whole or in part, when it is being considered by Journal. In addition, they should not participate in multiple and redundant publications, which is regarded as self-plagiarism;

3.3. All research funders, as well as other sources of support, should be clearly identified and listed in the manuscript, including indication of the role of each contributing party;

3.4. Data obtained in the private talk or correspondence can be used only subject to prior written approval from the person, who provided them;

3.5. Graphic or textual data from the works published by other authors should be indicated with reference to the source, from which they were taken. Besides, all works published elsewhere and covering similar issues, which influenced the research, should be given in the list of references;

3.6. If Authors discover significant errors and incorrect conclusions in their manuscripts, either accepted for publishing or already published by Journal they should immediately inform Editor about it in order to take appropriate steps, such as correction, disclamation, or retraction;

3.7. As Editor makes the final decision to publish the manuscript, Authors agree with the transfer of the right to publish and distribute their published work (in print and electronic versions), as well as with that the bibliographic data will be included in the science citation databases SCOPUS, Web of Science and the full text will be freely available in the Scientific Electronic Library (elibrary.ru).

The Editorial Board

**RUBRICA REVISTEI
OUR JOURNAL
О НАШЕМ ЖУРНАЛЕ**

Декларация

**об этических и правовых основах редакционной политики журнала
«Молдавский журнал международного права и международных отношений»**

Редакционная коллегия научно-теоретического и информационно-практического периодического журнала «Молдавский журнал международного права и международных отношений» придерживается принятых международным сообществом принципов публикационной этики, отраженных, в частности, в рекомендациях Комитета по этике научных публикаций (Committee on Publication Ethics (COPE) (<http://publicationethics.org/about/guide>), Руководстве по этике научных публикаций (Publishing Ethics Resource Kit) издательства Elsevier (<https://www.elsevier.com/editors/publishing-ethics>), Кодексе этики и профессиональной деонтологии исследователей и университетских кадров Республики Молдова от 23.05. 2012 г. (http://edu.asm.md/tc_userfiles/cod-etica.pdf).

Основные термины:

Этика научных публикаций — это система норм профессионального поведения во взаимоотношениях авторов, рецензентов, редакторов, издателей и читателей в процессе создания, распространения и использования научных публикаций.

Редактор — представитель научного журнала или издательства, осуществляющий подготовку материалов для публикации, а также поддерживающий общение с авторами и читателями научных публикаций.

Автор — это лицо или группа лиц (коллектив авторов), участвующих в создании публикации результатов научного исследования.

Рецензент — эксперт, действующий от имени научного журнала или издательства и проводящий научную экспертизу авторских материалов с целью определения возможности их публикации.

Издатель — юридическое или физическое лицо, осуществляющие выпуск в свет научной публикации.

Читатель — любое лицо, ознакомившееся с опубликованными материалами.

Плагиат — умышленное присвоение авторства чужого произведения науки или искусства, чужих идей или изобретений. Плагиат может быть нарушением авторско-правового законодательства и патентного законодательства и в качестве такового может повлечь за собой юридическую ответственность.

1. Принципы профессиональной этики в деятельности редактора и издателя

На членов редакционной коллегии возлагаются следующие обязанности:

1.1. Рассматривать все материалы рукописи, предоставляемые автором, и принимать объективное решение о возможности их публикации, исходя из актуальности и достоверности проведенного исследования, а также соответствия профилю Журнала.

1.2. Уважительно относиться к автору вне зависимости от его расы, пола, сексуальной ориентации, религиозных взглядов, происхождения, гражданства, социального положения, политических предпочтений авторов или иных субъективных качеств;

1.3. Соблюдать право автора на интеллектуальную собственность, не допуская раскрытия данных исследования или использования их в личных целях без согласования с автором;

1.4. Исключать из публикации материалы, содержащие фальсификацию результатов и плагиат, а также многократное копирование информации и ложное приписывание авторства;

1.5. Обеспечивать конфиденциальность и анонимность рецензирования материалов рукописи;

1.6. Привлекать к рецензированию статей исключительно профильных специалистов высокого класса.

2. Этические принципы в деятельности рецензента

Рецензент несет ответственность за соблюдение следующих основных принципов:

2.1. Осуществлять конфиденциальную научную экспертизу авторских материалов рукописи, которая призвана улучшить ее качество и помочь редакционной коллегии принять решение о возможности публикации результатов проведенного исследования;

2.2. Автор/соавтор рукописи не может выступать в роли ее рецензента;

2.3. Отказываться от рецензирования в случае недостаточной для этого квалификации или невозможности предоставить рецензию рукописи в указанные сроки;

2.4. Гарантировать максимальную объективность рецензии на основе актуальности, научной значимости, достоверности и новизны результатов исследования, проведенного автором. Любые критические замечания субъективного характера, проистекающие из личного отношения к автору или каких-либо иных причин, неприемлемы и не допускаются;

2.5. Сообщать о всех случаях возможного конфликта интересов;

2.6. Не хранить у себя копии рукописи и не передавать ее материалы иным лицам. Кроме того, сведения, приводимые в рецензируемой рукописи, не могут быть использованы в собственных исследованиях до опубликования без согласия автора;

2.7. Проверять ясность изложения рецензируемого материала и наличие в нем ссылок на все используемые сведения из ранее опубликованных работ;

2.8. Аргументировать свои выводы о рецензируемой рукописи так, чтобы автору и членам редакционной коллегии была понятна их объективность и правомерность;

2.9. Информировать членов редакционной коллегии, если рецензируемая рукопись имеет значительное сходство с ранее опубликованными статьями, то есть о случаях плагиата.

3. Принципы, которыми должен руководствоваться автор научных публикаций

Автор — лицо, которое внесло свой индивидуальный вклад в формирование и интерпретацию результатов исследования. Автор, предоставляющий рукопись с целью опубликования и распространения в научном сообществе содержащихся в ней сведений, должен:

3.1. Опирается исключительно на точные и реальные данные, а также их объективную интерпретацию, не допуская изначально ложных и мошеннических заявлений о достигнутых результатах;

3.2. Не подавать материалы рукописи на рассмотрение к публикации в более чем один журнал, а также не принимать участие в многократных и дублирующих публикациях, что расценивается как самоплагиат;

3.3. Раскрывать все источники финансовой или иной поддержки исследования, по результатам которого подготовлена рукопись, с отдельным указанием роли и вклада каждой стороны;

3.4. Информация из личной беседы или переписки может быть использована в исследовании только с письменного согласия лица, которое ее предоставило;

3.5. Текстовая и графическая информация, заимствованная из опубликованных результатов исследований иных лиц, должна быть приведена с указанием ссылки на соответствующую работу. Кроме того, работы в рамках схожей тематики, результаты которых повлияли на ход исследования, должны быть оглашены в списке литературы;

3.6. При обнаружении существенных неточностей или ошибочных выводов в принятой к публикации или уже опубликованной рукописи требуется уведомить об этом редакционную коллегию Журнала для внесения корректировки, опровержения или отзыва работы;

3.7. При принятии редакционной коллегией решения о публикации рукописи автор соглашается с передачей права на ее издание и распространение (в электронной и бумажной версиях), в том числе на размещение библиографической информации в базах научного цитирования SCOPUS, Web of Science и полнотекстовой версии в Научной электронной библиотеке (elibrary.ru) в свободном доступе.

Редакционный совет

**REVISTA MOLDOVENEASCĂ
DE DREPT INTERNAȚIONAL
ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE**

**MOLDAVIAN JOURNAL
OF INTERNATIONAL LAW
AND INTERNATIONAL RELATIONS**

**МОЛДАВСКИЙ ЖУРНАЛ
МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА
И МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ**

Nr. 1 (Volumul 17), 2022

ISSN 1857-1999

E-ISSN 2345-1963

www.rmdiri.md/

Bun de tipar 15.12.2021.

Format A4

Coli de tipar 11,56. Coli editoriale 11,60.

Tipar *Digital*. Hârtie ofset. Garnitura *Times New Roman*

Comanda 01/12B/2021 Tirajul 300 ex.

©„Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”, 2022.

TIPOGRAFIA CENTRALA I.S.

Firma editorial-poligrafica.
Str. Florilor 1
MD-2068, mun. Chișinău, Republica Moldova
Tel: (373-22) 440091; 442315, 4921
Fax: (+373-22) 440091

Centrul Editorial-Poligrafic al USM

MD 2009, Chișinău, Republica Moldova, str. A. Mateevici, 60.
Tel: +37379451426;
E-mail: usmcep@mail.ru

©„Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”, 2022.